

การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม

นางสาววนิดา สุจริต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา ภาควิชาสารัตถศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-0003-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AN ANALYSIS OF EDUCATIONAL PRACTICES IN ACCORDANCE
WITH THE EXISTENTIALISM PHILOSOPHY

Miss Wanida Surit

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Foundations of Education

Department of Foundations of Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-0003-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม
โดย นางสาววนิดา สุจิต
สาขาวิชา พื้นฐานการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กวรรณิการ์ สัจกุล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชื่นชนก โควินท์)

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วนิดา สุจริต : การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม (AN ANALYSIS OF EDUCATIONAL PRACTICES IN ACCORDANCE WITH THE EXISTENTIALISM PHILOSOPHY)

อ.ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน, 307 หน้า. ISBN 974-13-0003-4.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จากเอกสาร 6 ด้าน คือ ด้านความมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตร บทบาทครู บทบาทนักเรียน กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล

ผลการวิจัยพบว่า ด้านความมุ่งหมายของการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ คือมุ่งให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง เป็นตัวของตัวเอง และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ ด้านหลักสูตร เน้นแนวมนุษยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ความรู้ที่มีความหมายต่อการดำรงชีวิตอยู่ของผู้เรียน การต่อสู้เพื่อชีวิตและเสรีภาพที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง เป็นตัวของตัวเอง ให้ผู้เรียนใช้เสรีภาพในการเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด และจัดให้มีขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก ด้านบทบาทครู ครูเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ รู้จักใช้เสรีภาพในการเลือกและมีความรับผิดชอบต่อการเลือกของตน มีความเป็นกัลยาณมิตร มีความเป็นประชาธิปไตยและมีความสามารถในการสอน ด้านบทบาทนักเรียน คือ เป็นผู้เลือก ผู้แสวงหาความรู้ตามที่ตนสนใจในหลักสูตรนั้น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบต่อการเลือกของตน มีความมั่นใจในตัวเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าทำ และกล้าเผชิญกับปัญหาตามสภาพที่เป็นจริงของตน ด้านกระบวนการเรียนการสอน เน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง เป็นตัวของตัวเองพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ จัดขึ้นเพื่อตอบสนองตามความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก ควรเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เสรีภาพในการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น เน้นให้เรียนรู้อสภาพที่เป็นจริงของตนเองและเรียนจากเรื่องใกล้ตัวไปหาเรื่องไกลตัว ด้านการประเมินผล มุ่งพัฒนาตัวผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ พิจารณาจากการนำความรู้ความสามารถไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากน้อยเพียงใด สังเกตพฤติกรรม การแสดงทัศนคติต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจและมีความเป็นตัวของตัวเอง

ภาควิชา	สารัตถศึกษา	ลายมือชื่อนิสิต
สาขาวิชา	พื้นฐานการศึกษา	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา	2543	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4083763027 : MAJOR FOUNDATIONS OF EDUCATION

KEY WORD: EDUCATIONAL PRACTICES / EXISTENTIALISM / PHILOSOPHY

WANIDA SURIT : AN ANALYSIS OF EDUCATIONAL PRACTICES IN ACCORDANCE WITH THE EXISTENTIALISM PHILOSOPHY. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. DR.CHUMPOL POOLPATARACHEWIN, 307 pp. ISBN 974-13-0003-4.

The purpose of this research was to study and analyze educational practices in accordance with the Existentialism philosophy by means of document analysis technique in six topics : educational objectives, curriculum, teacher's role, learner's role, learning and instruction process, and evaluation.

It was found that the educational objectives in accordance with the Existentialism philosophy focuses on learner development, i.e. self-discovering, self-knowing, self-control and self-development. Regarding the curriculum the focus is on humanities, liberal arts, the value of knowledge for the existence of human beings and fight for their lives and freedom. A learner has freedom in making decisions according to his/her interest and aptitude responding to his/her needs. Regarding the teacher's role, the focus is on stimulating learner to find and develop by himself or herself and to have freedom and responsibility for the decision made, well-meaning friend, democracy and capability in teaching. Regarding the learner's role the emphasis is on a learner being a selector who searches for knowledge according to his/her interest, who is responsible for the decision made, who has self-confidence, self-control, thinking, and dare to face any problem in a real situation. Regarding the learning and instruction process, the focus is on activities that stimulate a learner self-discovering, to develop by himself or herself completely and respond to his/her needs. In addition, those activities should allow for the learner's freedom in making decisions and for them to be responsible for the decisions made. Besides, they should put an emphasis on real life learning and learning of what concerns the learner most to least. Regarding the evaluation, the focus is on the development of a learner, taking into consideration how much he or she can apply what learnt to his or her daily life. Observation of the learner's behavior in confidently giving opinions and of being himself or herself are also emphasized.

Department Foundations of Education

Student's signature

Field of study Foundations of Education

Advisor's signature

Academic year 2000

Co-advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการวิจัยด้วยดีตลอดมา จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ และเนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการตรวจความตรงด้านเนื้อหา และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงานวิจัยนี้ ซึ่งประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวอำรุง รองศาสตราจารย์ ดร.บรรจง จันทรสภา รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย นิรัญทิวี และรองศาสตราจารย์ ดร.ทีศนา เขมมณี

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กวรรณิการ์ สัจกุล และอาจารย์ ดร.ชื่นชนก โควินท์

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ชาวสารัตถศึกษาทุกคน และเพื่อน ๆ ร่วมคณะครุศาสตร์ทุกคนที่เป็นกำลังใจ และให้ข้อคิดเห็นในการวิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ชูลีพร กิ่งสุคนธ์ และอาจารย์วันดี ประสิทธิ์โชค โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม นครสวรรค์ ที่เป็นกำลังใจให้ทั้งคำปรึกษาและทักษะต่าง ๆ อีกทั้งให้ความช่วยเหลือในด้านการจัดหาเอกสาร และการพิสูจน์อักษรด้วยความเต็มใจ ตลอดจนการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบระลึกถึงพระคุณของคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และให้ข้อคิดแนวทางในการวิจัย ตลอดจนให้ขวัญกำลังใจด้วยดีตลอดมาเช่นกัน

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่กิมลี สุริต ผู้ซึ่งเป็นกำลังใจอันยิ่งใหญ่ให้ผู้วิจัย และสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

วนิดา สุริต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	8
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	10
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
2.1 ตอนที่ 1 ปรึชญาการศึกษาต่าง ๆ.....	18
2.2 ตอนที่ 2 ปรึชญาอัติภาวนิยมกับการศึกษา.....	35
- ปรึชญาอัติภาวนิยม.....	35
- อภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา.....	42
- อภิปรัชญาของอัติภาวนิยมกับการศึกษา.....	58
- ญาณวิทยาของอัติภาวนิยมกับการศึกษา.....	59
- คุณวิทยาของอัติภาวนิยมกับการศึกษา.....	62
2.3 ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการศึกษา.....	68
- ความมุ่งหมายของการศึกษา.....	68
- หลักสูตร.....	70
- บทบาทครู.....	72
- บทบาทนักเรียน.....	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
- กระบวนการเรียนการสอน.....	74
- การประเมินผล.....	75
2.4 ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	76
3 แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมจากการวิเคราะห์เอกสาร.....	80
3.1 ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยมด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา.....	81
3.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญา อัตถิภาวนิยม.....	156
แบบสอบถามแนวความคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม.....	262
4 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	271
4.1 สรุปผลการวิจัย.....	272
4.2 อภิปรายผล.....	276
4.3 ข้อเสนอแนะ.....	289
รายการอ้างอิง.....	291
ภาคผนวก.....	299
ภาคผนวก ก	300
ภาคผนวก ข.....	302
ประวัติผู้วิจัย.....	307

สารบัญญัตินาม

ตารางที่		หน้า
1	การวิเคราะห์ปรัชญาอรรถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา จาก คักดีชัย นิรัญทวี่. ปรัชญาเอ็กซิสเตลเซียลลิสม์ . พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วดี, 2526.....	81
2	การวิเคราะห์ปรัชญาอรรถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา จาก อุดม บัวศรี. ปรัชญาเอ็กซิสเตลลิสม์กับพุทธปรัชญา . ใน เอกสารประกอบการสอนวิชาปรัชญาการศึกษา . คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2528.....	94
3	การวิเคราะห์ปรัชญาอรรถิภาวนิยมด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา จาก วิทย์ วิศทเวทย์. ปรัชญาทั่วไป . พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ม.ป.ป.....	98
4	การวิเคราะห์ปรัชญาอรรถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา จาก คักดีชัย นิรัญทวี่. วิวัฒนาการความคิดเรื่องเสรีภาพและความรับผิดชอบในปรัชญาของซารตร์ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.....	102
5	การวิเคราะห์ปรัชญาอรรถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา จาก อมร ไสภณวิเชษฐวงษ์. ปรัชญาเบื้องต้น . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514.....	109
6	การวิเคราะห์ปรัชญาอรรถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา จาก ปานทิพย์ ศุภนคร. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชา Existentialism . ภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.....	118
7	การวิเคราะห์ปรัชญาอรรถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา จาก Sartre, Jean-Paul. Being and Nothingness . trans by Hazel E. Barnes. University of Colorado: Philosophical Library, 1956.....	133
8	การวิเคราะห์ปรัชญาอรรถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา จาก กิรติ บุญเจือ. ปรัชญาอรรถิภาวนิยม พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2522.....	138

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
9	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก George F. Kneller <i>Existentialism and Education</i> . New York: Willey, 1967.....	156
10	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก ศักดา ปรางค์ประทานพร. ปรัชญาการศึกษาฉบับพื้นฐาน ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2523.....	165
11	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก บรรจง จันทร์สา ปรัชญากับการศึกษา กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2522..	170
12	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก สุภา ใจบุญ แนวโน้มปรัชญาการศึกษาไทย ภายในปีพุทธศักราช 2548 ตามการคาดการณ์ของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2530.....	174
13	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก ส. ศิวรักษ์ ปรัชญาการศึกษา กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย, 2516.....	176
14	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก พรทิพย์ ทิพนา การศึกษาสภาพและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยมในสถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในเขต กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.....	178
15	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก เกียรติวรรณ อมาตยกุล ศึกษาและวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษา อัตถิภาวนิยม วารสารครุศาสตร์ 14 (ตุลาคม – ธันวาคม 2528).....	182
16	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก พรชูลี อาชวบำรุง Existentialism และการศึกษา วารสารครุศาสตร์ 4 (กุมภาพันธ์ – มีนาคม 2517), 4 (มิถุนายน – กรกฎาคม 2517).....	184

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
17	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก กิติมา ปรีดีติติก ปรัชญากับการศึกษา เล่ม 1 กรุงเทพมหานคร: อักษร บัณฑิตการพิมพ์, 2523.....	187
18	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก สุมิตร คุณานุกร หลักสูตรและการสอน แผนกวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.....	189
19	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก วิชัย ดิสระ การพัฒนาหลักสูตรและการสอน กรุงเทพมหานคร: สุวีริยา สาส์น, 2535.....	190
20	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.....	191
21	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต, 2529.....	193
22	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก บุญมี เถรยอด ประมวลบทความหลักสูตร : สารร่วมสมัย จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช, น้อมศรี เคท และไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (คณะบรรณารักษ์) สำนัก พิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.....	195
23	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก ชาญชัย อินทรประวัติ วิธีสอนทั่วไปและการสอนแบบจุลภาค โครงการ บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2522.....	196
24	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก บุญเชิด รัตนานนท์ และ วสันต์ จันทรวงศา พื้นฐานการศึกษา กรุงเทพมหานคร : สุทธิสารการพิมพ์, 2520.....	197

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
25	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก เมธี ปิไลันธนานนท์ ปรัชญาการศึกษาสำหรับครู กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2523.....	198
26	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก บุญเลิศ นาคแก้ว และนงเยาว์ สุชาพันธ์ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญา การศึกษา กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.....	200
27	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก ไพฑูริย์ คล้ายวงศ์ ปรัชญาการศึกษากับประชาธิปไตย: ศึกษาเปรียบเทียบ ระหว่างโรงเรียนหมู่บ้านเด็กกับโรงเรียนถาวรวินทยา วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2539.....	202
28	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก ทองปลิว ชมชื่น ปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียน นครปฐม: โรง พิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2528.....	204
29	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก เรณู คุปต์ไชยเรียว ปรัชญาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น, 2529.....	206
30	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก รัตนา ตันบุญเต็ก ปรัชญาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.....	208
31	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี ปรัชญาบนเส้นทางของการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.....	211
32	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก เอ เอส นีล เขียนโดย เตือนตา สุวรรณจินดา (แปล) ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ “แนวคิดเกี่ยวกับซัมเมอร์ฮิล” ในปรัชญาการศึกษาและปรัชญา การศึกษาไทย, 2523.....	212

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
33	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก อูรวดี ลีบำรุง เอกสารประกอบการสอน วิชาปรัชญาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2528.....	214
34	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก เอ เอส นีล เขียน เตือนตา สุวรรณจินดา สมบูรณ์ ศุภศิลป์ นักแปลนิรนาม ร่วมแปล ชีวิต เสรีภาพ ชัมเมอร์ฮิล กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิ เด็ก, 2539.....	215
35	การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก พิภพ ธงไชย ชีวิตจริงที่หมู่บ้านเด็กชุมชนและโรงเรียนทดลองในอุดมคติ กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย, 2526.....	222
36	ด้านความมุ่งหมายของการศึกษา.....	234
37	ด้านหลักสูตร.....	238
38	ด้านบทบาทครู.....	243
39	ด้านบทบาทนักเรียน.....	247
40	ด้านกระบวนการเรียนการสอน.....	250
41	ด้านการประเมินผล.....	254

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐมีหลักความเชื่อพื้นฐานว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, [สกศ.] 2535: 5) โดยการพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคลให้เจริญเต็มทีตามศักยภาพตั้งแต่รากฐานชีวิตไปทุกช่วงอายุต่อเนื่องตลอดชีวิต คุณสมบัติของบุคคลดังกล่าวเป็นปัจจัยและพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง ยิ่งสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสื่อ และเทคโนโลยีอื่น ๆ ประกอบกับการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่เพิ่มความรุนแรงขึ้น คุณภาพของประชากรก็ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น หลายประเทศที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ต่างทุ่มเทกำลังทั้งในแง่ความคิด และทรัพยากรของประเทศในการที่จะปฏิรูปหรือพัฒนาการศึกษาของประเทศเพื่อสะสมพลังอำนาจให้ประเทศสามารถพึ่งพาตนเองและแข่งขันได้ในสังคมโลก (สกศ., 2540: 1)

ดังนั้น ภารกิจและหน้าที่ของการศึกษาที่สำคัญประการหนึ่งคือ ให้นุชนุสรณ์ที่จะควบคุมการพัฒนาตนเอง ให้ทุกคนสามารถคุมชะตาชีวิตของตนเองโดยถ้วนหน้า เพื่อจะได้มีส่วนช่วยพัฒนาสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ โดยให้ปัจเจกชนและชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในด้านการพัฒนา (สกศ., 2540: 99) เพราะรัฐเชื่อว่าการศึกษาที่เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีและวัฒนธรรมของประเทศ จะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย ทั้งยังสร้างความสมดุล และกลมกลืนของการพัฒนาระหว่างด้านต่าง ๆ ได้ด้วย (สกศ., 2535: 5)

อย่างไรก็ตาม การจะจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้นั้นย่อมจะต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ อาทิ นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐ งบประมาณในการจัดการศึกษา บุคลากรในการบริหารและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา ตลอดจนองค์ประกอบของการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดทางการศึกษาหรือปรัชญาการศึกษานั้นนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญมากเพราะปรัชญาช่วยวางรูปแบบ ช่วยสร้างภาพรวมที่สมบูรณ์ และกลมกลืนให้กับเป้าหมายและเทคนิคทาง

การศึกษา (ศักดิ์ ประสงค์ประทานพร, 2526: 38) นับตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษา จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน การกำหนดอุดมการณ์ทางการศึกษา ตลอดจนงานสำคัญอื่น ๆ ทางการศึกษาที่อาศัยแนวคิดและคำตอบจากฝ่ายปรัชญา นักการศึกษาจึงได้นำแนวคิดเหล่านั้น มาเป็นแนวทางในการวางรากฐานทางการศึกษา (บรรจง จันทรสภา, 2522: 15-16) นอกจากนี้ ปรัชญาการศึกษาช่วยในการตั้งคำถามที่ลึกซึ้งต่อแนวคิดและกิจกรรมต่าง ๆ ของการศึกษา อย่างเด่นชัด ขจัดความไม่สอดคล้องกันในวงการศึกษา ช่วยให้เห็นภาพรวม เห็นความสัมพันธ์และ ความสำคัญของแนวคิดและกิจกรรมต่าง ๆ ทางการศึกษา อีกทั้งช่วยเสนอแนวคิดใหม่ทางการ ศึกษาอีกด้วย (ไพฑูริย์ สนิลรัตน์, 2525: 46)

ระบบแนวคิดทางการศึกษาหรือปรัชญาการศึกษา มีอยู่มากมายหลายระบบหรือแนวคิด อันเป็นลักษณะทางธรรมชาติแห่งแนวความคิดของมนุษย์ที่ต่างก็คิดและเชื่อไม่เหมือนกัน เกี่ยวกับ เรื่องนี้ ไพฑูริย์ สนิลรัตน์ (2525: 60) ได้ให้ทัศนะว่าตามแนวคิดของปรัชญาแต่ละกลุ่ม จะมีแนวคิด แตกต่างกันไป แต่ละปรัชญาก็มีข้อบกพร่องในแต่ละกลุ่มอยู่ด้วย ทางที่ดีที่สุด ก็คือ การเลือกใช้ เทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมกับการศึกษาแต่ละกลุ่ม แต่ละชนิด แต่ละสังคม อันเป็นหลักสำคัญ ของปรัชญาการศึกษาที่ยึดถือในปัจจุบัน ดังนั้น ในการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในแต่ละยุค แต่ละสมัย ปรัชญาการศึกษาอันเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาที่นำมาใช้ได้ อย่างเหมาะสมและสอดคล้องในยุคหนึ่ง สมัยหนึ่ง แต่อาจจะไม่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับ ความต้องการของบุคคลและสังคมในอีกยุคหนึ่งก็ได้ ยิ่งโลกในยุค ค.ศ. 2000 จะแตกต่างไปจาก ศตวรรษที่ผ่านมาอย่างมากมาย เนื่องจากจะเป็นการก้าวข้ามไปสู่ยุคใหม่ที่เรียกกันว่า **โลกไร้พรมแดน** และ **ยุคข้อมูลข่าวสาร** การแข่งขันในสังคมโลก จะทำให้แต่ละภูมิภาคมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยี เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในอดีต (สกศ., 2539: 7)

การจัดการศึกษาที่ดีนั้น จะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี แต่การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับ ความต้องการของบุคคล สังคม และประเทศ (รุ่ง แก้วแดง, 2540: 2) อาทิเช่น กระบวนการเรียน การสอนที่มุ่งเน้นการท่องจำเพื่อสอบมากกว่าการเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ และการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง (สกศ., 2539: 38) สืบเนื่องมาจากปรัชญาแนวคิดของครูอาจารย์ รวมทั้งผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ยังมองเรื่องการศึกษาเป็นเรื่องของการบ่ม หรือการถ่ายทอดความรู้จากผู้ที่ได้รับการฝึก อบรมแบบเดียวกันมา เพื่อให้มาเป็นครู อาจารย์ ให้กับนักเรียนนักศึกษาที่เยาว์วัยกว่ามีความรู้

น้อยกว่าและมองความรู้เหมือนกับข้อมูลสำเร็จรูปที่อยู่ในตำราและหัวของครูอาจารย์ซึ่งนักเรียน นักศึกษาจะต้องท่องจำเพื่อให้ได้ความรู้เหล่านั้นเข้าไปในหัวของตน ปรัชญาแนวคิดแบบนี้ทำให้นักเรียนนักศึกษาไทยพัฒนาได้อย่างจำกัด และทำให้นักเรียนจำนวนมากที่ปรับเข้ากับระบบคิด และการสอนแบบนี้ไม่ได้ดี ต้องออกกลางคันหรือถูกคัดออกจากระบบการศึกษา และพลาดโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพ ความถนัดในการเรียนรู้เฉพาะตัวของพวกเขา นักเรียนที่เรียนแบบท่องจำได้เก่งก็มักจะเรียนรู้ด้วยตัวเองไม่เป็น คิดวิเคราะห์ไม่เป็น พวกเขาจึงต้องพัฒนาศักยภาพของตนได้ อย่างไม่เต็มที่ (วิทยากร เชียงกูล, 2541: 69-70) กระบวนการเรียนการสอนดังกล่าว เป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กในโรงเรียนสูญเสียความเป็นมนุษย์ไปมากขึ้นทุกที เนื่องจากเด็กนักเรียน ได้สูญเสียความเป็นตัวของตัวเองไปในระบบการศึกษา นักเรียนเป็นจำนวนมากต้องเรียนรู้ตามที่ผู้ใหญ่ถ่ายทอดความรู้ ซึ่งเห็นว่าดี ว่าถูกต้อง ว่าเหมาะสมและเป็นประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึก ความต้องการที่แท้จริงของเด็กนักเรียน การจัดการศึกษาแบบนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งในการทำลายความเป็นมนุษย์ของนักเรียน เพราะสอนให้ผู้เรียนอยู่ในกรอบของสังคมที่จำกัดเสรีภาพ มีโรงเรียนมิใช่บ่อยที่ให้การศึกษแก่นักเรียนรุ่นแล้วรุ่นเล่าด้วยบรรยากาศของความหวาดกลัว การใช้อำนาจบังคับ การไม่ยอมรับและการแข่งขัน โดยไม่คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน ทำให้นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนไปในทางลบ มองการเรียนไม่ใช่เรื่องสนุก ไม่มีความสุข ไม่น่าเรียน เกิดความเบื่อหน่าย และมักแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนีเรียน ก้าวร้าว เสพยสิ่งเสพติด ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน ทำผิดกฎหมาย ขาดระเบียบวินัยทั้งในตนเองและต่อผู้อื่น และที่สำคัญขาดความรับผิดชอบ นอกจากนี้การสอบเข้าเรียนในทุกระดับยังเน้นเฉพาะความจำ ก็ยิ่งเพิ่มความเครียดให้กับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นักเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จในเรื่องเรียน ไม่สามารถทำตามความคาดหวังของบิดามารดาและผู้ปกครองได้ จะผิดหวัง เสียใจ และถูกทำร้ายทางจิตใจ อย่างหนักจนถึงขนาดฆ่าตัวตาย เช่นที่เกิดบ่อย ๆ ทั้งในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาวิชาการเป็นส่วนใหญ่ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ไม่เต็มศักยภาพ จึงปรากฏว่าคนที่จบการศึกษาภาคบังคับไม่ได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม นานวันเข้าก็ลึ้ม อ่านไม่ออก และเขียนไม่ได้ (รุ่ง แก้วแดง, 2540: 3-4) หากกระบวนการเรียนการสอนยังคงดำเนินการเช่นนี้ต่อไป ปัญหาสังคมต่าง ๆ จะถูกสะสมเพิ่มมากขึ้น และหากไม่เร่งรัดการแก้ไขจะทำให้กระบวนการทางการศึกษาไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาประเทศ

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการทบทวน และพิจารณาหาแนวทางในการจัดการศึกษา ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยปัจจุบัน การจัดการศึกษาที่ควรจะเป็น คือการศึกษาที่เน้นพัฒนาตัวผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในการเลือกเรียนตามความต้องการ

และความสนใจโดยปราศจากการบังคับ เน้นความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติที่ต้องการพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ โดยเน้นให้ทุกคนมีบทบาทร่วมในการพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ นั่นก็คือ เน้นความสำคัญของมนุษย์แต่ละคนในฐานะปัจเจกชน (Individual) หรือบุคคลแต่ละคน ผู้วิจัยเห็นว่าแนวปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม เป็นปรัชญาที่เน้นให้ความสำคัญปัจเจกบุคคลให้สามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ จึงเป็นปรัชญาที่มีความเหมาะสมกับชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ในปัจจุบันต้องเผชิญอยู่อย่างมาก และดูเหมือนจะเป็นทางเลือกให้แก่มนุษย์ในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาลัทธินี้

ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม (Existentialism)

อัตถิภาวนิยม มาจากคำว่า Existentialism เป็นวิธีคิดปรัชญาแบบหนึ่ง (Style of Philosophizing) วิธีการคิดปรัชญาดังกล่าวจะนำบุคคลผู้เข้าไปสู่ความเชื่อเกี่ยวกับโลกและวิถีชีวิตของมนุษย์อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นความเชื่อที่มีความแตกต่างจากความเชื่อของคนอื่น ๆ ในเรื่องเดียวกัน ลักษณะเด่นที่เห็นได้ชัด คือเริ่มจากการศึกษาถึงตัวมนุษย์มากกว่าธรรมชาติ หรือเริ่มจากอัตตา (Subject) มากกว่าวัตถุภายนอก (Object) คือการคิดที่เริ่มที่ตัวมนุษย์โดยเน้นถึงการมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์ก่อนสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น นักปรัชญาอัตถิภาวนิยมคนสำคัญคือ ซารตร (Sartre) กล่าวว่า “เราเริ่มด้วยการยืนยันว่ามนุษย์มีอยู่ (Exist) แต่ยังมีได้กำหนดว่ามนุษย์คืออะไร เพราะหลังจากที่มนุษย์มีอยู่ แล้วมนุษย์จะกำหนดให้ตัวเองเป็นอะไรด้วยตัวของเขาเองในภายหลัง” การศึกษามนุษย์จะศึกษาโดยเน้นความสำคัญของมนุษย์แต่ละคนในฐานะปัจเจกชน ปัญหาที่นักปรัชญาอัตถิภาวนิยมให้ความสนใจอย่างมาก ได้แก่ เสรีภาพของปัจเจกชน (Freedom) การตัดสินใจของปัจเจกชน (Decision) การรับผิดชอบ (Responsibility) ต่อการกระทำของปัจเจกชน เหตุผลที่เสรีภาพ การตัดสินใจและการรับผิดชอบเป็นปัญหาสำคัญสำหรับนักปรัชญาอัตถิภาวนิยม ก็เพราะว่าสิ่งเหล่านี้ประกอบเป็นส่วนสำคัญที่สุดของความเป็นบุคคลของปัจเจกบุคคล การมีเสรีภาพ การเลือกและการตัดสินใจ รวมทั้งความรับผิดชอบดังกล่าว ทำให้มนุษย์แต่ละคนเป็นตัวของตัวเองอย่างสมบูรณ์ (ปานทิพย์ สุภนคร, ม.ป.ป.,: 1-2) อย่างไรก็ตามจุดเด่นที่สุดของปรัชญานี้อยู่ที่การเน้นถึงความสำคัญของอารมณ์มนุษย์ด้วย ส่วนปรัชญาเก่า ๆ มักจะเน้นถึงเหตุผลของมนุษย์มากกว่าสาเหตุที่อัตถิภาวนิยมศึกษาและวิเคราะห์อารมณ์ของมนุษย์เพราะเชื่อว่า อารมณ์เป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของความเป็นมนุษย์ การศึกษามนุษย์ในแง่มุมดังกล่าว เป็นลักษณะเด่น

ของปรัชญาลัทธิอัตถิภาวนิยมที่แตกต่างจากปรัชญาลัทธิอื่น ๆ อย่างชัดเจน เพราะเป็นการเสนอปรัชญาโดยมีพื้นฐานอยู่บนความรู้สึกของตนเองเป็นหลัก (ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ, 2530)

ปรัชญาอัตถิภาวนิยมเชื่อว่า แก่นแท้ของมนุษย์คือ เสรีภาพ ดังนั้นมนุษย์แต่ละคนต้องสร้างตัวเองขึ้นมาจากความไม่มีอะไร มนุษย์สร้างตัวเองขึ้นเป็นขั้นตามลำดับ โดยการตัดสินใจเลือกโดยสัญชาตญาณ มนุษย์กลัวความรับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัย และความเกียจคร้านไม่ยอมามีเรื่องยุ่งยาก เมื่อมีโอกาสเลี่ยงการรับผิดชอบได้ จึงมักจะตัดสินใจเลี่ยง การเลี่ยงความรับผิดชอบก็เป็นการใช้เสรีภาพเหมือนกัน แต่เป็นการใช้เสรีภาพอย่างผิด ๆ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตนเองและมนุษย์คนอื่นโดยไม่รู้ตัว (กิริติ บุญเจือ, 2522: 7)

เสรีภาพและความรับผิดชอบของมนุษย์ตามแนวคิดของลัทธิอัตถิภาวนิยม จึงเป็นของคู่กัน การให้เสรีภาพกับความรับผิดชอบนั้นจะต้องมาด้วยกัน คือเมื่อไรที่ให้เสรีภาพก็ต้องสอนให้รู้จักรับผิดชอบด้วย ซึ่งความรับผิดชอบ จะแบ่งเป็น 2 อย่างคือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง สิ่งแรกพื้นฐานสุดของความเป็นมนุษย์นั้น คือ มนุษย์จะต้องมีความรับผิดชอบต่อตัวเอง (ซึ่งเป็นขอบเขตต่ำสุดของเสรีภาพ) เช่น มนุษย์ต้องดูแลในเรื่องปัจจัยพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ นั่นคือ ปัจจัย 4 ความหมายของเสรีภาพจึงไม่ใช่การตามใจหรือการทำอะไรก็ได้ เพราะการไม่ทำอะไรเลยนั้น ผลที่ตามมาคือการนำไปสู่การพึ่งพาคนอื่น และไม่สามารถที่จะพึ่งตนเองได้ ฉะนั้นคนที่หมดเสรีภาพก็คือคนที่ต้องไปพึ่งพาคนอื่น หรือตกอยู่ในอำนาจของคนอื่นนั่นเอง

2. ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ความรับผิดชอบนี้เป็นความรับผิดชอบที่สูงขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง เสรีภาพภายใต้ความรับผิดชอบต่อผู้อื่นนี้จะมากับ “ความพร้อมและความสามารถ” นั่นคือ เมื่อไรก็ตามที่เรามีความสามารถที่เหนือกว่าการรับผิดชอบต่อตนเองแล้ว เราก็สามารถที่จะรับผิดชอบต่อผู้อื่นได้ เช่น ถ้าเราพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อครอบครัวได้ เราค่อยคิดที่จะแต่งงาน หรือถ้าเราพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อลูกได้เมื่อไร เมื่อนั้นเราก็ค่อยคิดที่จะมีลูก (พิภพ ธงไชย, อังในไพฑูรย์ คล้ายวงศ์, 2539: 80-81)

ส่วนเรื่องเสรีภาพมีความหมายเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. เสรีภาพ หมายถึง การพ้นจากการขัดขวาง การแทรกแซง การบังคับ หรือการใช้อำนาจ

2. เสรีภาพ หมายถึง กระบวนการของการเลือกอย่างเสรี และการกระทำตามความคิดริเริ่มของตนเอง ทำให้เกิดความตั้งใจ (Intention) ของตนเองปรากฏออกมาเป็นรูปธรรม และเป็นการกระทำ

ซาทร์ (Sartre) ได้อธิบายความหมายของเสรีภาพในทัศนะของเขาว่า “มนุษย์เป็นอิสระจากอิทธิพลแห่งอำนาจทั้งปวง โดยเป็นไปตามการเลือกอย่างอิสระในปัจจุบัน เพื่อสร้างการกระทำตามเจตคติของตนเอง นั่นก็คือ มนุษย์เป็นอยู่โดยการเลือกของตนเอง ไม่มีสิ่งใดมาบังคับมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มาจากภายนอกหรือภายในตัวมนุษย์ มนุษย์มีสิทธิเต็มที่จะปฏิเสธหรือยอมรับสิ่งต่าง ๆ” และ ซาทร์เน้นว่า “Man can not be sometimes slave and sometimes free : he is wholly and forever free or he is not free at all” ซึ่งพอแปลได้ว่า “มนุษย์ไม่สามารถจะเป็นทาสบางเวลา และมีเสรีภาพบางเวลา แต่เขาจะต้องมีเสรีภาพตลอดเวลา หรือมิฉะนั้นก็ไม่มีเสรีภาพเสียเลย” (Jean – Paul Sartre, 1956) นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวว่า “Decision making capacity is the nature of human being” ซึ่งแปลได้ว่า การเลือก การตัดสินใจของแต่ละบุคคลเป็นธรรมชาติที่สำคัญยิ่งของความเป็นมนุษย์ ผู้ที่สูญเสียความสามารถในการเลือก การตัดสินใจด้วยตนเองก็จะสูญเสียความเป็นมนุษย์ที่สำคัญยิ่งส่วนหนึ่งไป ลัทธินี้จึงเน้นอย่างยิ่งที่จะให้คนแต่ละคนรู้จักคิด รู้จักเลือกเป้าหมายของชีวิต วิธีการดำเนินชีวิต บุคลิก ลักษณะวิชาชีพ ตามแบบอย่างที่ตัวเองปรารถนา มนุษย์จะทำเช่นนั้นได้ต่อเมื่อมนุษย์มีเสรีภาพ เสรีภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของมนุษย์ โดยเฉพาะเสรีภาพทางด้านความคิดเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนควรมีเสรีภาพทางด้านความคิดมาตั้งแต่เด็ก ๆ เมื่อไรที่มนุษย์ขาดเสรีภาพ มนุษย์ก็เปรียบได้กับวัตถุเพียงชิ้นหนึ่ง เสรีภาพในที่นี้หมายถึงเสรีภาพในการเลือกและการตัดสินใจ เสรีภาพในการเลือกของมนุษย์นั้นอยู่ในทุกกรณี ตั้งแต่การเลือกในชีวิตประจำวัน ธรรมดา ๆ เช่น จะใส่เสื้อผ้าสีอะไร จะรับประทานอาหารอะไรดี ตลอดจนถึงเรื่องสำคัญ ๆ ในชีวิต เช่น การเลือกเป้าหมายของชีวิต การเลือกคู่ครอง การเลือกอาชีพ สิ่งสำคัญที่จะต้องมีความคู่ไปกับเสรีภาพก็คือความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนได้เลือกที่จะกระทำ เรื่องความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองเลือกนี้ มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะแนวคิดลัทธินี้ต้องการกระตุ้นให้คนเป็นตัวของตัวเอง รู้จักพึ่งตนเอง ดังนั้นคนทุกคนจึงต้องมีความรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเองอย่างเต็มที่ (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2528: 63-64)

ผู้ที่นำปรัชญาลัทธิอัตถิภาวนิยมมาประยุกต์ให้เป็นปรัชญาการศึกษาที่สมบูรณ์คือนักปรัชญาชาวอเมริกัน ชื่อ George F. Kneller และ Van Cleve Morris (บรรจง จันทรสภา, 2522: 85) หลักสำคัญของการให้การศึกษาตามปรัชญานี้คือ การเน้นตัวผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ โดยการสร้างผู้เรียนให้เป็นตัวของตัวเอง ซึ่งผู้เรียนจะมีลักษณะดังกล่าวได้ ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องมี อิสรภาพในการเลือกและตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง และรับผิดชอบในการกระทำนั้น ซึ่งเป็นการสร้างมนุษย์ให้มีวินัยในตนเองด้วย ในการจัดการศึกษาจึงเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาปัจเจกบุคคล คือ พัฒนาคณะบุคคลแต่ละคนตามความสามารถเฉพาะตัวของเขา และสนอง

ความต้องการของแต่ละคน เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง ทุกคนมีโอกาสและวิธีการของตนเอง ที่จะนำไปสู่การรู้จักตนเอง ช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้ที่จะตัดสินใจ ตั้งเป้าหมายและวางแผนชีวิต ตลอดจนพัฒนาความรู้สึกนึกคิด เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความหมายและมีความสุข สามารถเข้าไปแก้ปัญหาสังคมได้ (ชูศักดิ์ แสงปัญญา, 2535: 56) โดยที่แต่ละคนต่างก็ได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ดังนั้นแต่ละคนจะต้องเป็นคน ที่รู้จักตัวเอง และเป็นตัวของตัวเองอย่างแท้จริง การที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมได้ต้องเริ่มเปลี่ยนแปลงปัจเจกชนก่อน

เอ เอส นีล (A.S. Neil) ได้จัดการศึกษาตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมขึ้น เป็นการทดลองใช้สอนในโรงเรียนซึ่งเขาเป็นผู้ก่อตั้งขึ้นคือ โรงเรียนซัมเมอร์ฮิลล์ (Summer Hill) ในประเทศอังกฤษ ต่อมาเขาใช้เป็นโรงเรียนสาธิต เพราะต้องการสาธิตให้เห็นความดีของความเป็นเสรี (เตือนตา สุวรรณจินดา และคณะ, 2539: 4) เขาได้พยายามทำให้การเรียนรู้เป็นการพัฒนาตามธรรมชาติในบรรยากาศของความรัก ความเข้าใจ และความมีเสรีภาพที่มีความรับผิดชอบ เขาได้จัดการศึกษาโดย “สร้างโรงเรียนให้เหมาะสมกับเด็ก ไม่ใช่สร้างเด็กให้เหมาะสมกับโรงเรียน” หลักการนี้แสดงให้เห็นว่านีล ถือเด็กเป็นสำคัญ และเด็กตามความคิดของนีลนั้น มีความต้องการที่จะมีชีวิตของตนเอง เขาคำนึงถึงธรรมชาติและความพร้อมของเด็กมาก และได้พยายามทำให้ชีวิตในโรงเรียนของเด็กเป็นการเล่นที่สนุกสนาน และมีความสุข ให้ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน เด็กมีเสรีภาพที่จะทำตามความต้องการที่แท้จริงของตน โดยไม่ก้าวท้าวในเสรีภาพของผู้อื่น ไม่มีการบังคับให้เด็กต้องทำอะไรใดจนกว่าเด็กจะเกิดความคิดของเขาเองว่าควรทำ เสรีภาพที่เด็กได้รับ จะกระตุ้นให้เด็กเกิดความรับผิดชอบ แต่ต้องให้เป็นความรับผิดชอบที่เหมาะสมแก่วัยที่เด็กสามารถจะรับได้ มิฉะนั้นเด็กจะเสียความมั่นใจในตัวเองไป

ฉะนั้น การศึกษาที่นำไปสู่ชีวิตที่เป็นสุขก็จะต้องให้เด็กมีเสรีภาพที่จะค้นพบความสนใจของเขาเอง เลิกการใช้อำนาจ ปล่อยให้เด็กเป็นตัวของเขาเองตามธรรมชาติแท้จริงของเขา แต่อย่าผลักดัน อย่าสั่งสอน อย่าเทศน์ หรือยึดเยียดคตินิยมสังคมให้เด็ก อย่าบังคับให้เด็กทำอะไร เด็กที่มีเสรีภาพอาจจะเล่นอยู่นานเป็นปี แต่เมื่อถึงเวลาเด็กก็จะเรียนวิชาความรู้ต่าง ๆ ที่เขาสนใจด้วยความรับผิดชอบได้ เด็กจะสามารถรู้ด้วยตนเองว่า ตนควรอยู่ในระดับใด เด็กมีเสรีภาพในโรงเรียนอย่างเต็มที่ ครูต้องช่วยให้เด็กได้ค้นพบตนเอง เด็กจะไม่ถูกบังคับให้ทำอะไรเพราะการบังคับเป็นการละเมิดหลักเสรีภาพ และสิ่งที่เรียนโดยถูกบังคับจะไม่หล่อหลอมรวมกับตัวตนของเด็กด้วย นีลเห็นว่าเสรีภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก เพราะเสรีภาพเท่านั้นที่เชื่อมต่อกับชีวิต ทำให้ชีวิตเจริญตามปกติ ตามธรรมชาติอย่างแท้จริง การให้เสรีภาพแก่เด็กคือ การอนุญาตให้เด็กมีชีวิตที่เป็นธรรมชาติของตนเองและการศึกษาที่ให้เสรีภาพแก่เด็กอย่างเต็มที่ ก็เท่ากับให้เด็กสามารถใช้ชีวิตของเขาได้

ทั้งหมดเท่าที่เขาต้องการ เด็กที่มีเสรีภาพจะค้นพบความสนใจ ความต้องการของตนเองได้ และเสรีภาพจะกระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบ เสรีภาพจะนำไปสู่การพัฒนากฎเกณฑ์สำหรับตนเองขึ้น เสรีภาพยังนำไปสู่ความจริงใจต่อกัน เอื้อเฟื้อเกื้อกูล ปราศจากความกลัว และทำให้ลดความก้าวร้าว ซึ่งเป็นผลมาจากความกลัวด้วย เด็กที่มีเสรีภาพจะเป็นเด็กที่มีความสุข (รัตนา ต้นบุญเด็ก, 2531: 219-223)

สำหรับในประเทศไทยได้มีการนำแนวคิดทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมแบบซัมเมอร์ฮิลมาประยุกต์ใช้อย่างจริงจังก็คือในโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก ซึ่งก่อตั้งโดยมูลนิธิเด็ก เมื่อปี พ.ศ. 2522 อยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อให้เด็กมีโอกาสได้เรียนหนังสือได้ใช้ชีวิตภายใต้บรรยากาศที่เป็นอิสระ เพื่อจะได้เติบโตและพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับตัวเองต่อไป ซึ่งการดำเนินงานประสบความสำเร็จดีพอสมควร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมโดยศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาใน 6 ด้าน คือ 1) ความมุ่งหมายของการศึกษา 2) หลักสูตร 3) บทบาทครู 4) บทบาทนักเรียน 5) กระบวนการเรียนการสอน และ 6) การประเมินผล ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่นำมาศึกษาปรัชญาหนึ่งและจากการศึกษาปรากฏว่ามีผู้สนใจได้นำปรัชญาอัตถิภาวนิยมมานำเสนอในรูปแบบบทความ ตำรา งานแปล อย่างแพร่หลายอยู่บ้างแล้ว แต่สำหรับที่ทำงานวิจัยและวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมยังไม่มีผู้ใดจัดทำเลย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจนำมาศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญานี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมในด้านความมุ่งหมาย หลักสูตร บทบาทครู บทบาทนักเรียน กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม โดยจะมุ่งศึกษาและวิเคราะห์เฉพาะแนวคิด ทฤษฎี และหลักการ ที่มีความสัมพันธ์กับแนวทางการจัดการศึกษาในด้าน

1.1 ความมุ่งหมายของการศึกษา

1.2 หลักสูตร

- 1.3 บทบาทครู
- 1.4 บทบาทนักเรียน
- 1.5 กระบวนการเรียนการสอน
- 1.6 การประเมินผล

2. การวิจัยครั้งนี้ จะมุ่งศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ตามประเด็นในข้อ 1 เฉพาะที่ปรากฏในเอกสารที่กำหนดในแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

3. การวิจัยครั้งนี้ จะมุ่งศึกษาและวิเคราะห์เฉพาะแนวคิดร่วมของนักปรัชญาอัตถิภาวนิยม คือ เน้นความสำคัญของการมีอยู่ของมนุษย์ เน้นความสำคัญของเสรีภาพและความรับผิดชอบ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวทางการจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม
2. ปรัชญาอัตถิภาวนิยม หมายถึง ปรัชญาที่ให้ความสำคัญแก่ปัจเจกบุคคล ในด้านเสรีภาพ การตัดสินใจ และความรับผิดชอบในการเลือกการกระทำของปัจเจกบุคคล
3. ความมุ่งหมายของการศึกษา หมายถึง ความต้องการที่จะให้ผู้เรียนค้นพบตนเองและพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่
4. หลักสูตร หมายถึง มวลความรู้ ประสบการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ มีพร้อมให้ผู้เรียนเลือกตามความสนใจ
5. กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ของผู้สอนและผู้เรียนด้วยรูปแบบวิธีการเรียนการสอนต่าง ๆ บทบาทและพฤติกรรมของผู้สอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง
6. บทบาทครู หมายถึง ผู้ที่จัดกระบวนการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยม
7. บทบาทนักเรียน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยม
8. การประเมินผล หมายถึง กระบวนการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม

9. ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การยอมรับว่าตัวเองเป็นผู้กระทำ อย่างหนึ่งอย่างใดด้วยตนเอง และยินดีรับผลของการกระทำนั้น และหมายถึงการใช้สัมปชัญญะ พิจารณาถึงความเหมาะสมของการกระทำในแต่ละครั้งด้วย

10. เสรีภาพ (Freedom) หมายถึง การพ้นจากการขัดขวาง การบังคับ การแทรกแซง หรือการใช้อำนาจทางอ้อมจากบุคคลหรือสิ่งอื่น ๆ และหมายถึงกระบวนการเลือกอย่างเสรี และการกระทำตามความคิดริเริ่มของตนที่เกิดจากความตั้งใจ (Intention) ของตนเอง

11. การตัดสินใจ (Decision) หมายถึง การเลือกที่เกิดจากความตั้งใจ หรือความตั้งใจ ของตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. การศึกษาเอกสารใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีกำหนด ขั้นตอน ดังนี้

- การศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
- การวิเคราะห์ข้อมูล

2. การสร้างแบบสอบถามแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม ซึ่งมี ลักษณะเป็นแบบสอบถาม

การศึกษาเอกสาร มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

1. ศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาทั่วไป ปรัชญาการศึกษา และปรัชญาของบุคคล จาก ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีของปรัชญาอัตถิภาวนิยมกับการศึกษาในด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา

3. การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม สังเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ แปลความ และตีความ หรือพิจารณาความโดยนัยเป็นตอนหรือเป็น บท แล้วสรุปความ เป็นกรอบความคิด (Theoretical Model) และสาระสำคัญในแต่ละด้านเกี่ยวกับ แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ได้แก่

- 3.1 ความมุ่งหมายของการศึกษา
- 3.2 หลักสูตร
- 3.3 บทบาทครู
- 3.4 บทบาทนักเรียน
- 3.5 กระบวนการเรียนการสอน
- 3.6 การประเมินผล

แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และสำนวนภาษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วจึงนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิทาง ด้านปรัชญาการศึกษา และด้านหลักสูตรและการสอน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา

5. นำกรอบแนวคิดและสาระสำคัญที่ผ่านการตรวจสอบแล้วมาสรุปผล อภิปรายผล

ขั้นตอนที่ 2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเอกสารดังต่อไปนี้

1. หนังสือ ตำรา และเอกสารคำบรรยาย ปรัชญาอัตถิภาวนิยม ได้แก่
 1. Being and Nothingness. Jean-Paul Sartre, trans by Hazel E. Barnes. University of Colorado : 1956. p. 187-211, 294-301, 559-707.
 2. Existentialism and Education. George F. Kneller. New York: Willey, 1967. p. 1-141.
 3. **ปรัชญาอัตถิภาวนิยม**. กิรติ บุญเจือ. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2522: 1-256.
 4. **ปรัชญาเอ็กซิสเตลเซียลลิสม์**. ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วลี, 2526: 1-123.
 5. **เอกสารคำบรรยายวิชา Existentialism**. ปานทิพย์ ศุภนคร. ภาควิชา ปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.: 1-61.
2. หนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัย และบทความ เฉพาะในส่วนที่กล่าวถึง ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม ได้แก่

1. **ปรัชญากับการศึกษา เล่ม 1.** กิติมา ปรีดีดีลก. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิตการพิมพ์, 2523: 71-74, 90-91.
2. **ปรัชญาการศึกษา.** ส.ศิริรักษ์ กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย, 2516: 115-128.
3. **ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น.** ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523: 58-60.
4. **ปรัชญากับการศึกษา.** บรรจง จันทรสภา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2522: 84-89, 94-95, 100-103, 146-149, 168-170, 172-173, 207-213, 222-225, 231-232.
5. **ปรัชญาบนเส้นทางของการศึกษา.** ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529: 54-61.
6. **ปรัชญาการศึกษา.** รัตนา ต้นบุญเต็ก. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531: 217-230.
7. **ปรัชญาการศึกษาฉบับพื้นฐาน.** ศักดา ปรารงค์ประทานพร. ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2523: 132-147.
8. **เอกสารประกอบการสอน วิชาปรัชญาการศึกษา.** อรุณดี ลีบำรุง. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2528: 96-106.
9. **ปรัชญาเอกซิสเตลเซียลลิสม์กับพุทธปรัชญา.** อุดม บัวศรี ในเอกสารประกอบการสอนวิชาปรัชญาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2528: 111-123.
10. **ปรัชญาเบื้องต้น.** อมร ไสภณวิเศษสูงวงศ์ กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514: 373-386.
11. **ปรัชญาการศึกษา.** เรณู คุปต์ชะเรีเยร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2529: 201-218.
12. **ปรัชญากับการศึกษานอกระบบโรงเรียน.** ทองปลิว ชมชื่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2529: 37-39, 71-80, 93-100.
13. **ปรัชญาการศึกษาสำหรับครู.** เมธี ปิณฑนานนท์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2523: 87-88.
14. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา.** บุญเลิศ นาคแก้ว, นงเยาว์ สุชาพันธ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522: 144-150.

15. **ปรัชญาทั่วไป.** วิทย์ วิศทเวทย์. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ม.ป.ป. 151-156.
16. **พื้นฐานการศึกษา.** บุญเชิด รัตนานันท์, วสันต์ จันทรวงศา. กรุงเทพมหานคร: สุทธิสารการพิมพ์, 2520: 42-43.
17. “แนวคิดเกี่ยวกับซัมเมอร์ฮิล” แปลโดย เตือนตา สุวรรณจินดา. ใน ไพฑูรย์ สีนลาร์ตน์ (บรรณาธิการ) เอ เอส นีล เขียน. ปรัชญาการศึกษาและปรัชญาการศึกษาไทย, 2523: 100-107.
18. **หลักสูตรและการสอน.** สุมิตร คุณานุกร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518: 33-35.
19. **วิธีสอนทั่วไปและการสอนแบบจุลภาค.** ชาญชัย อินทรประวัตติ. พิมพ์ครั้งที่ 2 โครงการบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2522: 5-10.
20. **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร.** สงัด อุทวานันท์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: วงเดือนการพิมพ์, 2527: 66-67.
21. **การพัฒนาหลักสูตรและการสอน.** วิชัย ดิสสระ พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2535: 49-52.
22. **ประมวลบทความหลักสูตร: สารร่วมสมัย.** จันท์เพ็ญ เชื้อพานิช, น้อมศรี เคท และ ไพฑูรย์ สีนลาร์ตน์ (คณะบรรณาธิการ) สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536: 28-29.
23. **การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ.** ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต, 2529: 49-52.
24. Existentialism และการศึกษา พรชูลี อาชวอำรุง. **วารสารครุศาสตร์** 4 (กุมภาพันธ์ – มีนาคม 2517): 30-36, 4(มิถุนายน – กรกฎาคม 2517): 61-72.
25. “ศึกษาและวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษาลัทธิอัตถิภาวนิยม” เกียรติวรรณ อมาตยกุล. **วารสารครุศาสตร์** 14 (ตุลาคม – ธันวาคม 2528): 60-66.
26. **ชีวิตจริงที่หมู่บ้านเด็กชุมชนและโรงเรียนทดลองในอุดมคติ.** พิภพ ธงไชย. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย, 2526: 1-180.
27. **ชีวิต เสรีภาพ ซัมเมอร์ฮิล.** เอ เอส นีล เขียน เตือนตา สุวรรณจินดา, สมบูรณ์ ศุภศิลป์ นักแปลนิรนาม ร่วมแปล. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก, 2539: 1-179.

28. แนวโน้มปรัชญาการศึกษาไทย ภายในปีพุทธศักราช 2548 ตามการคาดการณ์ของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา. สุภา ใจบุญ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530: 51-58.

29. วิวัฒนาการความคิดเรื่องเสรีภาพและความรับผิดชอบในปรัชญาของชาตรี. ศักดิ์ชัย นิรัญทิว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521: 1-85.

30. ปรัชญาการศึกษากับประชาธิปไตย: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนหมู่บ้านเด็กกับโรงเรียนถาวรวินทยา จังหวัดกาญจนบุรี. ไพฑูรย์ คล้ายวงษ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539: 76-83.

31. การศึกษาสภาพและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักอัตถิภาวนิยมในสถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. พรทิพย์ ทิพนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537: 24-31.

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้แก่ ตารางวิเคราะห์เอกสาร แยกตามแหล่งข้อมูลและประเด็นวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษารวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ใช้วิธีวิเคราะห์แปลความ ตีความ หรือพิจารณาความหมายโดยนัยเป็นตอน หรือเป็นบท สรุปความ แล้วสังเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาความ

การสร้างแบบสอบถามแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาศึกษาอัตถิภาวนิยม

การสร้างแบบสอบถามแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาศึกษาอัตถิภาวนิยม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อใช้ตรวจสอบแนวคิดหรือความคิดเห็นที่มีต่อปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม ในด้านความมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตร บทบาทครู บทบาทนักเรียน กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม มีดังนี้

1. ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการศึกษา

2. นำกรอบแนวคิดและสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ในด้านความมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตร บทบาทครู บทบาทนักเรียน กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล มาสร้างเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดค่าจากมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- 4 หมายถึง เห็นด้วย
- 3 หมายถึง ไม่มีความเห็น
- 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. นำแบบสอบถามดังกล่าวเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา และสำนวนภาษา หลังจากนั้นนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านปรัชญาหรือปรัชญาการศึกษาตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุง แก้ไข โดยพิจารณาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีความสมบูรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

- 1. ได้แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม
- 2. เสนอแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
- 3. เสนอแบบสอบถามแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม
- 4. เป็นแนวทางที่จะศึกษา ค้นคว้าต่อไป

ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการศึกษา แยกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ปรวิษณาการศึกษาต่าง ๆ

ตอนที่ 2 ปรวิษณาอัติภาวนิยมกับการศึกษา

2.1 ปรวิษณาอัติภาวนิยม

2.2 อภิปรัษณา ญาณวิทยา และคุณวิทยา

2.3 อภิปรัษณาของอัติภาวนิยมกับการศึกษา

2.4 ญาณวิทยาของอัติภาวนิยมกับการศึกษา

2.5 คุณวิทยาของอัติภาวนิยมกับการศึกษา

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการศึกษา

3.1 ความมุ่งหมายของการศึกษา

3.2 หลักสูตร

3.3 บทบาทครู

3.4 บทบาทนักเรียน

3.5 กระบวนการเรียนการสอน

3.6 การประเมินผล

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- บทที่ 3 แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมจากการวิเคราะห์เอกสาร
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยมด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และ
คุณวิทยา
- ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม
- บทที่ 4 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ หลักการ ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ และได้นำเสนอ แบ่งเป็น 4 ตอน มีรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ปรัชญาการศึกษาต่าง ๆ

ตอนที่ 2 ปรัชญาอัตถิภาวนิยม กับการศึกษา

2.1 ปรัชญาอัตถิภาวนิยม

2.2 อภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา

2.3 อภิปรัชญาของอัตถิภาวนิยมกับการศึกษา

2.4 ญาณวิทยาของอัตถิภาวนิยมกับการศึกษา

2.5 คุณวิทยาของอัตถิภาวนิยมกับการศึกษา

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการศึกษา

3.1 ความมุ่งหมายของการศึกษา

3.2 หลักสูตร

3.3 บทบาทครู

3.4 บทบาทนักเรียน

3.5 กระบวนการเรียนการสอน

3.6 การประเมินผล

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ปรัชญาการศึกษาต่าง ๆ

ผู้วิจัยได้ศึกษาปรัชญาการศึกษาต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลในการนำมาเป็นแนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่สำคัญ มีดังนี้

1. ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม (Essentialism)

สารัตถนิยมเป็นปรัชญาการศึกษาที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา เมื่อ ค.ศ. 1930 ที่ได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดอนุรักษนิยมของประเทศอังกฤษ เอ็ดมันด์ เบริต (Edmund Burke) รัฐบุรุษอังกฤษและนักปรัชญาการเมืองเป็นผู้ก่อตั้งขึ้น (จันทรพีญ ชีวานนท์, 2536) โดยมีนักการศึกษาและนักปรัชญาทั้งฝ่ายจิตนิยมและฝ่ายวัตถุนิยมของอเมริกา ที่มีแนวคิดอนุรักษนิยม รวมตัวเพื่อรณรงค์ต่อต้านแนวคิดฝ่ายพิพัฒนาการนิยมที่เป็นการศึกษาที่เน้นเสรีภาพและความสนใจของเด็กที่กำลังแพร่หลายอยู่ในขณะนั้น นักการศึกษาที่เป็นผู้นำในการจัดตั้งกลุ่มสารัตถนิยมคือ วิลเลียม แชนเดอร์ แบกเลย์ (William Chandler Bagley) (ภิญโญ สาร, 2530: 147) มีนักการศึกษาอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น โทมัส บริกส์ (Thomas Briggs), ไอแซค แอล แคนเดล (Isaac L. Kandel) และ เฮอริแมน เอช ฮอร์น (Herman H. Horne) ซึ่งได้ร่วมกันจัดตั้งเป็น “คณะกรรมการฝ่ายสารัตถนิยมเพื่อความก้าวหน้าทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกา” (The Essentialist Committee for the Advancement of American Education) (อุรวดี ลิบัวรุ่ง, 2528: 69) ในปี ค.ศ. 1938 แนวคิดทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาการศึกษานี้ได้รับความนิยมสูงสุดในสหรัฐอเมริกาในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 และได้แพร่ขยายออกไปอย่างกว้างขวางทั้งในและนอกประเทศ และยังได้รับความนิยมมาจนกระทั่งปัจจุบัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยมมีความเข้มแข็งในทางวิชาการ และมีประสิทธิภาพในการสร้างค่านิยมเกี่ยวกับระเบียบวินัยได้ดีพอที่จะทำให้โลกเสรีต่อสู้กับโลกเผด็จการคอมมิวนิสต์ได้ (ภิญโญ สาร, 2530: 148) การจัดการศึกษาของไทยได้รับอิทธิพลจากปรัชญาการศึกษานี้มีไม่น้อยเช่นกัน

ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยมจะยึดเนื้อหา (Subject matter) เป็นหลักสำคัญของการศึกษา และเนื้อหาที่สำคัญ (Essential subject-matter) นั้นจะต้องเน้นเนื้อหาที่ได้มาจากมรดกทางวัฒนธรรม การยึดเนื้อหาและเน้นเนื้อหาที่ได้มาจากมรดกทางวัฒนธรรมนี้ ทำให้ปรัชญานี้มีแบบแผน มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนเป็นมาตรฐานให้ตัดสินใจได้ ระเบียบจึงเป็นของสำคัญ ของปรัชญานี้ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2525)

นักการศึกษากลุ่มนี้ต้องการให้การศึกษากับบุคคลเพื่อให้เขามีความประพฤติและปฏิบัติตนเหมาะสม มีความรู้และความชำนาญที่จะทำงานทั้งในวงราชการและธุรกิจเอกชน สามารถดำรงชีวิตได้ด้วยดีทั้งในยามสงครามและยามสงบ การศึกษาต้องมุ่งสอนเด็กให้รับผิดชอบ สังคมแทนผู้ใหญ่ต่อไป โดยให้ความรู้พื้นฐานก่อน คือ การอ่าน การเขียน การคำนวณ ประวัติศาสตร์ และภาษา เมื่อมีความรู้พื้นฐานเพียงพอแล้วจึงให้เรียนรู้วิชาอื่น ๆ ที่จำเป็นเพิ่มเติม ขณะเดียวกัน

ต้องฝึกอบรมให้มีระเบียบวินัยและรู้จักเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งและกฎหมาย (ปฏิญญา สาร, 2530: 130)

หลักการที่สำคัญ

ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม มีหลักการที่เด่นอยู่ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้ คือ การทำงานหนัก และประยุกต์ไปใช้ได้ ความมีระเบียบวินัยที่เคร่งครัดจึงเป็นสิ่งสำคัญ การเรียนจึงไม่ได้เป็นความสนใจในปัจจุบันของผู้เรียน หากแต่จะชี้ให้เห็นถึงผลอันเป็นจุดหมายปลายทางในอนาคต และการเรียนนั้นไม่คำนึงถึงความสนใจส่วนตัวของเด็ก แต่จะปลูกฝังให้เด็กเกิดความมานะพยายาม

2. ความริเริ่มทางการศึกษาอยู่ที่ครูมากกว่าอยู่ที่นักเรียน ครูจะเป็นผู้นำในการเรียนของเด็ก บทบาทของครู คือ เป็นผู้เชื่อมโยงโลกของผู้ใหญ่กับโลกของเด็กเข้าด้วยกัน ดังนั้นครูจะต้องได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี

3. หัวใจของกระบวนการทางการศึกษา คือ การนำเอาเนื้อหาวิชาที่เลือกสรรแล้วมาเชื่อมโยงให้ประสานกัน จุดมุ่งหมายในการให้เด็กได้รับการศึกษาในโรงเรียนก็เพื่อให้เด็กมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงของโลกตามสภาวะที่แท้จริงของมัน เน้นความสำคัญของประสบการณ์ของเชื้อชาติอันเป็นมรดกของสังคมยิ่งกว่าที่จะเป็นประสบการณ์ของส่วนบุคคล นั่นคือ ความรู้และประสบการณ์ที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษนั้น ได้พิสูจน์แล้วด้วยประวัติศาสตร์ว่าเป็นสิ่งที่ดีงามและถูกต้อง

4. โรงเรียนควรจะรักษาไว้ซึ่งวิชาการแบบดั้งเดิมที่ใช้ระเบียบวินัยในการก่อให้เกิดการเรียนรู้และฝึกฝนทางสติปัญญา

ความมุ่งหมายของการศึกษา

ปรัชญานี้มีความมุ่งหมายหลัก คือ การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมและค่านิยมไว้ พอจะสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. ให้การศึกษาในสิ่งที่เป็นเนื้อหาสาระ (Essential Subject-matter) อันได้มาจากมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเตรียมตัวเด็กในการดำรงชีวิตในอนาคต

2. ให้การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในเรื่องของความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมของสังคมในอดีต

3. อารงรักษาสิ่งต่าง ๆ ในอดีตเอาไว้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2525)

หลักสูตร

1. มุ่งให้ได้รู้จักโลกของเราตามสภาพความเป็นจริง เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สุขศึกษา พลานามัย กรีฑา วรรณคดี ศิลป ฯลฯ
2. มุ่งถ่ายทอดมรดกทางสังคม คือ ด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ เพราะถือว่าวัฒนธรรมเป็นผลรวมจากประสบการณ์ของคนจำนวนมากในอดีต
3. หลักสูตรเป็นแบบยึดเนื้อหาวิชาเป็นสำคัญ และหลักสูตรแบบสหสัมพันธ์ (อุรวดี ลีบำรุง, 2528) และเน้นหลักสูตรที่จัดเตรียมไว้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง ตามขั้นตอนความยากง่าย

บทบาทครู

ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้กำหนด ตัดสิน และดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด นักเรียนก็ถือว่ามีความสำคัญที่จะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ แต่ความสนใจและการให้การศึกษาจะเป็นไปตามแนวทางที่ผู้ใหญ่ หรือสังคม หรือครูได้กำหนดไว้ ดังนั้น ครูจึงมีบทบาทเป็นผู้รู้ ผู้นำ ผู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นแบบแผนและเป็นแม่พิมพ์ที่ดีทั้งด้านความรู้และความประพฤติ (ยนต์ ชุ่มจิต, 2526: 20) และครูต้องเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี มีประสบการณ์มาก จึงนับว่าครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ นั่นเอง

บทบาทนักเรียน

นักเรียนมีความสำคัญเช่นกัน เพราะนักเรียนจะต้องเป็นผู้เรียนรู้ เป็นผู้สืบทอดค่านิยมไว้ และถ่ายทอดต่อไปให้กับคนรุ่นหลังต่อไป ดังนั้น บทบาทของนักเรียนจึงเป็นผู้รับ ผู้ฟัง และทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่ครูได้กำหนดไว้ให้เพื่อจะได้เข้าใจ จดจำ และนำไปถ่ายทอดต่อไปได้ ฉะนั้นนักเรียนจึงมีความคิดริเริ่ม เป็นตัวของตนเองน้อย ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น คอยแต่รับฟังอย่างเดียว

กระบวนการเรียนการสอน

การเรียนการสอนขึ้นอยู่กับครูเป็นสำคัญ (Teacher – centered Approach) คือ ครูจะเป็นผู้อธิบาย ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจตามใจได้ วิธีการเรียนการสอนจึงเป็นการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก การสอนเน้นภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์, 2525) อบรมให้เด็กอยู่ในระเบียบวินัยอันดีงามอยู่ในกรอบของวัฒนธรรม และสอนเนื้อหาสาระต่าง ๆ ให้นักเรียนท่องจำ และในการสอนจะคำนึงถึงมาตรฐานทางวิชาการมากกว่าความแตกต่างระหว่างบุคคล

การประเมินผล

ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยมมีความเชื่อว่า ความรู้ที่แท้จริงนั้นเป็นโลกภายนอก (External World) อยู่ภายนอกตัวผู้เรียน การรับความรู้นั้นต้องผ่านกระบวนการถ่ายทอด บันทึกจดจำเข้าไปในร่างกาย ดังนั้น การประเมินผลจึงเน้นเนื้อหาสาระมากที่สุด ทดสอบความสามารถในการจดจำมากกว่าความสามารถในการคิดหรือการใช้เหตุผล ไม่มีการวัดพัฒนาการด้านทัศนคติในการรับใช้สังคม หรือปรับปรุงสังคม หากแต่จะเน้นพัฒนาการทางด้านสติปัญญา (บุญเลิศ นาคแก้ว และนงเยาว์ สุชาพันธ์, 2522)

จะเห็นได้ว่าการวัดผลประเมินผลของสารัตถนิยมไม่เอื้ออำนวยให้คนรู้จักใช้ความคิดสร้างสรรค์ ค้นคว้า ทดลอง แต่มุ่งเพียงจดจำเพื่อให้สอบได้เท่านั้น

2. ปรัชญาการศึกษานิรันตรนิยม (Perennialism)

ปรัชญาการศึกษานิรันตรนิยมเกิดขึ้นในขณะที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก กำลังมีการพัฒนาอุตสาหกรรม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ขึ้น โดยเฉพาะประเทศในแถบตะวันตก ซึ่งมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ประเทศต่าง ๆ รับมาใช้ขึ้น ก่อให้เกิดการแก่งแย่ง แข่งขันทางการค้าอย่างไม่เป็นธรรม มีการเอาัดเอาเปรียบ มีการใช้แรงงานเด็ก และมีการจำหน่ายสินค้าที่ราคาสูง สิ่งเหล่านี้ทำให้ระบบครอบครัวต้องมุ่งทำงานหาเงินจนไม่มีเวลาอบรมสมาชิกในครอบครัวได้เยาวชนขาดระเบียบวินัย และที่สำคัญคือ มนุษย์เริ่มสูญเสียความเป็นมนุษย์ไปทีละน้อย ๆ ให้กับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ศักดิ์ ประทานพร, 2523) นักปรัชญาและนักการศึกษาจึงเสนอปรัชญาการศึกษานิรันตรนิยมขึ้นมาเพื่อให้การศึกษาเป็นสิ่งที่นำมามนุษย์ไปสู่อดีตที่มีระเบียบ มีความมั่นคง มีจริยธรรม และมีความยุติธรรม

ผู้ริเริ่มปรัชญานี้คือ อริสโตเติล (Aristotle) และเซนต์โทมัส อะไควนัส (S. Thomas Aquinas) อริสโตเติลได้พัฒนาปรัชญานี้ โดยเน้นการใช้ความคิดและเหตุผลของบุคคล มีชื่อเรียกว่า Rational Humanism และอะไควนัสได้นำมาปรับให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันโดยอิงความเชื่อเกี่ยวกับพระเจ้า คริสตศาสนาเข้าไปด้วย มีชื่อเรียกว่า Scholastic Realism แนวคิดเหล่านี้มีส่วนสำคัญโดยตรงต่อแนวคิดทางการศึกษาของปรัชญานิรันตรนิยมในศตวรรษที่ 20 มากนัก ปรัชญาและนักการศึกษาที่เป็นกลุ่มผู้นำของปรัชญานี้ คือ โรเบิร์ต เอ็ม ฮัทชินส์ (Robert M. Hutchins) มอร์ทิเมอ์ เจ แอดเลอร์ (Mortimer J. Adler) และ เซอร์ ริชาร์ด ลิฟวิงสโตน (Sir Richard Livingstone) ได้รวบรวมหลักการ และให้กำเนิดปรัชญานิรันตรนิยมขึ้นในปี ค.ศ. 1929

จะเห็นได้ว่าปรัชญาการศึกษาในวัฒนธรรมตะวันตก มีพื้นฐานมาจาก ปรัชญาจิตนิยม (Idealism) และปรัชญาวัตถุนิยม (Realism) ผสมผสานกัน ปรัชญาการศึกษานี้แบ่งเป็น 2 ทศนะ คือ ทศนะแรกเป็นทศนะของปรัชญาที่เน้นหนักในเรื่องของเหตุผลและสติปัญญา ซึ่งความรู้ที่ได้นั้นมาจากการคิดหาเหตุผลทั้งสิ้นไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยตรง ส่วนอีกทศนะหนึ่งคือ เกี่ยวโยงโดยตรงกับศาสนาเป็นแนวคิดของกลุ่มศาสนิกายคาทอลิก (Catholic Church) (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์, 2523) มีความเชื่อเกี่ยวกับเหตุผล การใช้สติปัญญาแสวงหาความเป็นจริงหรือสัจจะและได้นำมาเชื่อมโยงกับเรื่องทางศาสนาและเรื่องของพระเจ้า แต่ทั้ง 2 ทศนะมีความเชื่อที่เกี่ยวกับเหตุผลเป็นหลักจนได้ชื่อว่า “โลกแห่งเหตุผล” (A World of Reason)

คำว่า นิรันตร หมายถึง สิ่งคงที่ ถาวร ไม่เปลี่ยนแปลง คงที่ ซึ่งนิรันตรใช้ภาษาอังกฤษว่า Perennial ปรัชญาการศึกษาในวัฒนธรรมยึดหลักแห่งความจริงแท้และความดีงามสูงสุดที่นิรันตร คงที่ ไม่เปลี่ยนแปลง และเชื่อว่าสิ่งที่มีความถาวร เป็นสิ่งอมตะที่พึงปรารถนา ดังนั้นย่อมมีความเป็นจริงกว่าสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ ปรัชญาการศึกษานี้จึงเชื่อว่าการศึกษาคควรจะได้สอนสิ่งซึ่งเป็นนิรันตรไม่เปลี่ยนแปลง มีคุณค่าไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใด

หลักการที่สำคัญ มีดังนี้

1. แม้ว่าสภาพแวดล้อมแตกต่างกันออกไป แต่ธรรมชาติของมนุษย์ย่อมจะเหมือนกันในทุกแห่งหน เพราะฉะนั้นการศึกษาจึงควรจะเป็นแบบอย่างเดียวกันสำหรับทุก ๆ คน นั่นคือพัฒนาคนให้เป็นคน

2. ความมีเหตุผล (Rationality) เป็นลักษณะสูงสุดของมนุษย์ ดังนั้น มนุษย์จึงต้องใช้ความมีเหตุผลเป็นเครื่องคอยควบคุมสัญชาตญาณตามธรรมชาติอันเป็นอำนาจฝ่ายต่ำของตน ครูไม่ควรปล่อยปละละเลยให้เด็กเลือกทำอะไรก็ได้ตามความปรารถนาของตนเอง ครูจึงถือว่าเป็นผู้นำทางปัญญาให้แก่เด็ก

3. หน้าที่ของการศึกษา ก็คือ การแสวงหา และการนำมาซึ่งความจริงอันเป็นนิรันตรนิยม (Eternal truth) การศึกษาจึงควรหาทางที่จะช่วยให้เด็กแต่ละคนปรับตัวให้เข้ากับความจริง มิใช่สอนเพื่อให้คนปรับตัวเข้ากับสังคม การปรับตัวเข้ากับความจริงนั้นเป็นจุดหมายปลายทางของการเรียน

4. การศึกษามีใช้การเลียนแบบอย่างของชีวิต แต่เป็นการเตรียมตัวเพื่อชีวิต สภาพการณ์ในโรงเรียนนั้นไม่ใช่ชีวิตและไม่ควรจะทำเป็นชีวิตจริง โรงเรียนเป็นเพียงการตกแต่งที่สมมุติขึ้น เพื่อให้เด็กได้คุ้นเคยกับสิ่งที่ดีงามอันเป็นมรดกทางสังคม

5. นักเรียนควรจะได้เรียนรู้วิชาพื้นฐาน เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาอื่น ๆ ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ปรัชญาและวิจิตรศิลป์ อันเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับสัตว์โลกที่รู้จักคิดและมีเหตุผล เป็นวิชาที่จะเสริมสร้างความสามารถในการใช้เหตุผล และปลูกฝังให้มีความเจริญงอกงามทางสติปัญญา

6. นักเรียนควรจะได้ศึกษางานนิพนธ์ที่สำคัญทางวรรณคดี ประวัติศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งในงานนิพนธ์เหล่านี้ บรรดาปราชญ์และผู้ทรงความรู้ทั้งหลายในยุคที่ผ่านมาได้ถ่ายทอดความคิดและความรู้เอาไว้ ความรู้จากอดีตนั้นย่อมไม่รู้จักล้าสมัย นักเรียนย่อมจะได้เรียนรู้ความจริง ซึ่งย่อมมีค่าและมีความสำคัญกว่าความรู้ที่นักเรียนจะหามาได้เองตามที่ตนสนใจ (บรรจง จันทรสภา, 2522: 241-243)

ความมุ่งหมายของการศึกษา

ปรัชญานิรันดรนิยม มีจุดมุ่งหมายในการสร้างคนที่มีสมบูรณ์ โดย

1. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักและทำความเข้าใจกับตนเองให้มากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องของเหตุผลและสติปัญญา
2. มุ่งพัฒนาสติปัญญาและเหตุผลในตัวมนุษย์ให้ดีขึ้น สูงขึ้น สมบูรณ์ขึ้น เพื่อความเป็นคนที่สมบูรณ์ เตรียมพร้อมเพื่อใช้ชีวิตในอนาคต เป็นผู้ใหญ่ที่ได้รับความสำเร็จในชีวิต
3. เมื่อมนุษย์มีเหตุผลกันทุกคน การศึกษาทุกแห่ง ทุกสถานที่ จึงเหมือนกัน เป็นสากล (ส.ศิริรักษ์, 2516) นั่นคือให้ทุกคนได้มีโอกาสศึกษาเหมือน ๆ กันทุกเวลาและทุกสถานที่
4. มุ่งให้ผู้เรียนมีความมั่นคงทางจิตใจ มีคุณธรรม และจริยธรรม

หลักสูตร

เป้าหมายของหลักสูตรคือ การฝึกฝนให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่รู้จักใช้สติปัญญา เหตุผล และความรู้อย่างอิสระ

1. เป็นหลักสูตรศิลปศาสตร์ หรือเสรีศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มศิลป์ทางภาษา ได้แก่ ไวยากรณ์ วาทศิลป์ และตรรกศาสตร์ ซึ่งเป็นเรื่องของการเขียน พูด และการใช้เหตุผลนั่นเอง ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มศิลป์ทางคำนวณ ได้แก่ เลขคณิต เรขาคณิต ดาราศาสตร์ และดนตรี วิชาศิลปศาสตร์เหล่านี้ มุ่งที่จะพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. เนื้อหาวิชาตามปรัชญานี้เป็นเนื้อหาเช่นเดียวกับพวกสาร์ตนิยม แต่แตกต่างกันตรงที่พวกสาร์ตนิยมนั้นเพื่อการเรียนรู้ เข้าใจในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคม แต่พวกนิรันดรนิยม ถือว่าเนื้อหาเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่ความสามารถทางปัญญาเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่กล้าเผชิญปัญหา (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2525)

ปัจจุบันหลักสูตรตามแนวปรัชญานี้ มีหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปที่เน้นสติปัญญา และเหตุผลในระดับอุดมศึกษา ส่วนมัธยมศึกษาจะเป็นหลักสูตรที่เตรียมเพื่อการศึกษาใน มหาวิทยาลัยเป็นหลักสำคัญ และระดับประถมศึกษาเน้นในด้านการอ่าน การเขียน และการใช้ เหตุผล

จะเห็นได้ว่าหลักสูตรของปรัชญาการศึกษานิรันดรนิยมเป็นหลักสูตรมาตรฐาน จัดไว้เป็นระบบ เป็นหลักสูตรสำเร็จรูปที่จะนำไปใช้กับใคร ที่ไหน เมื่อใดก็ได้ รายวิชาที่ได้รับการเลือกสรรไว้เป็นอย่างดีแล้วว่าจะช่วยฝึกฝนการใช้เหตุผลและสร้างความเจริญทางปัญญาโดยแท้จริง

บทบาทครู

บทบาทครูในปรัชญานี้ เป็นผู้รู้ แต่ไม่ใช่ผู้รู้ชนิดที่จะป้อนความรู้ให้กับนักเรียน เพียงฝ่ายเดียว แต่ครูจะต้องช่วยพัฒนาปัญญาและภูมิธรรมที่มีอยู่แล้วในตัวนักเรียน (ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ, 2530) ซึ่งถือว่านักเรียนมีความสามารถอยู่บ้างแล้ว ครูจึงเพิ่มบทบาทในการจัดกิจกรรม เป็นผู้สร้างบรรยากาศและเป็นผู้เสนอ ความรู้ ข้อคิด ครูคือผู้สาคิดที่ดี บุคลิกภาพของครูไม่สำคัญ เท่าความสามารถในการอธิบาย การใช้สื่อการสอน หรือการสาธิต ดังนั้น ครูจึงเป็นเพียง ผู้กระตุ้นให้ศักยภาพของผู้เรียนเจริญงอกงามอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ ครูจึงยังต้องเป็นผู้นำทาง ปัญญา เพราะถือว่า “เรื่องวิชาการเป็นหน้าที่ของครูโดยตรง” ครูจึงต้องเป็นผู้มีโลกทัศน์กว้าง (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2525) และมี บทบาทในการควบคุม ดูแล ควบคุมความประพฤติและ ระเบียบวินัยของผู้เรียนอีกด้วย (กิติมา ปริติดิลก, 2523)

บทบาทนักเรียน

บทบาทของนักเรียนตามปรัชญานี้ถือว่าเป็นเด็กที่มีสติปัญญา มีศักยภาพอยู่ใน ตัวเองแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างเต็มที่ การเรียนรู้อะไรหรือสติปัญญา จะเกิดขึ้นได้ดี ก็ ด้วยการฝึกฝนของเด็กเองด้วย ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ขยันหมั่นเพียรในการเรียนอย่างเต็มที่ เพื่อมุ่งสู่ จุดมุ่งหมายเดียวกันเพราะ “การศึกษาเป็นการพัฒนาความมีเหตุผลของผู้เรียน มุ่งพัฒนาผู้เรียน เป็นรายบุคคล” ความรู้ไม่ว่าที่ไหนย่อมเหมือนกันหมด อะไรที่สอนแล้ว ยังทำไม่ได้ต้องทำซ้ำบ่อย ๆ ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเท่ากัน ใช้หลักสูตรเดียวกันทั้งเด็กอ่อนและเด็กเก่ง ผู้เรียนต้องบรรลุมาตรฐาน อันเดียวกัน ผู้เรียนจึงมีบทบาทในการเรียนอย่างมากมาย เท่า ๆ กัน หรือมากกว่าครู และเป็นลักษณะ ของการใช้เหตุผลและสติปัญญาในการถกเถียง แลกเปลี่ยน อภิปรายกับครู ภายใต้การควบคุม แนะนำของครู

กระบวนการเรียนการสอน

วิธีการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญคือ การถกเถียง อภิปราย ผู้สอนควรมีบทบาทในการนำอภิปราย ตั้งประเด็นสำหรับถกเถียง และตั้งปัญหาให้ผู้เรียนตอบหรืออภิปรายคอยช่วยชี้แจง หรือสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความคิด สติปัญญาของตนเองให้มากที่สุด การเรียนการสอนยังคงยึดครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เป็นผู้ตัดสินใจเลือกเนื้อหา และวิธีการสอน จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนของปรัชญานี้ เป็นแบบกึ่งอิสระ กึ่งควบคุม กล่าวคือ ใช้วิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้เหตุผลอย่างอิสระ แต่ต้องอยู่ในความควบคุมของครูทั้งในด้านเนื้อหาวิชาและระเบียบวินัย

การประเมินผล

ปรัชญาการศึกษาเน้นตรรกะนิยม เชื่อว่า การรับรู้ เกิดขึ้นภายในจิตเป็นสำคัญ และมนุษย์จะหยั่งรู้ได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์ได้ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล จึงจะทำให้เข้าถึงความรู้ที่แท้จริงได้อย่างถูกต้อง (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2525) ดังนั้น การวัดผลประเมินผลจึงต้องวัดทั้งความรู้ ความจำ และการใช้เหตุผล ก็คือ วัดความรู้ความจำในวิชาพื้นฐานที่ต้องศึกษา เช่น วรรณคดี กวีนิพนธ์ ประวัติศาสตร์ เป็นต้น และวัดความสามารถในการใช้เหตุผล ว่าเนื้อหาวิชาที่เรียนนั้นเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาการใช้สติปัญญา เหตุผลได้มากน้อยเพียงใด และสืบเนื่องจากครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการประเมินผลผู้เรียน ครูจะต้องมีความใกล้ชิดกับผู้เรียน และสังเกตพัฒนาการในการใช้สติปัญญา และเหตุผลของผู้เรียนตลอดเวลา

3. ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressivism)

แนวคิดของปรัชญานี้ได้เริ่มมีมาตั้งแต่ในสมัยศตวรรษที่ 18 ผู้ริเริ่มปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยมที่แท้จริง คือ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) จอห์น เฮนรี เปสตาลอซซี (John Henry Pestalozzi) และ เฟรดเดอริค โฟรเบล (Frederic Froebel) ถือว่าเป็นนักปรัชญาชาวยุโรปที่มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยมเป็นพวกแรก ปรัชญานี้มีรากฐานมาจากปรัชญาสาขาปฏิบัตินิยม (Pragmatism) (อุรวดี ลีบำรุง, 2528: 81)

ฟรานซิส ดับเบิลยู. ปาร์คเกอร์ (Francis W. Parker) เป็นต้นคิดและนำปรัชญานี้มาใช้ในสหรัฐอเมริกา เขาได้จัดการศึกษาแบบใหม่ (New Education) ขึ้นโดยการรวมวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เรียนจากประสบการณ์ไปหามโนธรรม นอกจากนี้เขายังเสนอให้มีการปฏิรูประบบโรงเรียนเสียใหม่เมื่อ ค.ศ. 1870 เพราะเห็นว่า การเรียนแบบเก่าเข้มงวดเรื่องระเบียบวินัย บรรยายภาศการเรียนเฉื่อยช้า และการศึกษาไม่มีจุดยืนที่แน่นอนแต่การจัดการศึกษาในแนวนี้ยังไม่เป็นที่รู้จัก

สำหรับคนทั่วไป ต่อมาในต้นศตวรรษที่ 20 ช่วง ค.ศ. 1915 จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้นำแนวคิดนี้ประยุกต์กับปรัชญาปฏิบัตินิยม จนทั่วโลกได้รู้จักปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยมในนามของ ดิวอี้ ปรัชญานี้ได้รับความนิยมและมีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายในประเทศสหรัฐอเมริกา และในประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลก และในปี ค.ศ. 1919 นักการศึกษากลุ่มพัฒนาการได้รวมตัวจัดตั้งสมาคมชื่อ “สมาคมการศึกษาแบบพัฒนาการ” (The Progressive Education Association) เพื่อเผยแพร่แนวคิดปรัชญานี้ออกไปอย่างกว้างขวาง นักการศึกษาที่มีชื่อเสียง เช่น วิลเลียม เฮช คิลแพททริค (William H. Kilpatrick) จอร์จ เคานส์ (George Counts) และ ฮาโรลด์ รุกก์ (Harold Rugg) เป็นต้น แม้ว่าดิวอี้จะประสบความสำเร็จในปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม แต่เขาก็ยกย่องว่าฟรานซิส ดับเบิลยู ปาร์คเกอร์ (Francis W. Parker) คือ บิดาของปรัชญาการศึกษา

คำว่า พัฒนา หมายถึง ก้าวหน้า เปลี่ยนแปลง ไม่หยุดอยู่กับที่ ภาษาอังกฤษใช้ว่า Progressive ปรัชญานี้มีความเชื่อว่า สาระสำคัญและภาวะความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายนั้นมิได้คงที่หรือหยุดนิ่ง หากแต่จะเปลี่ยนแปลงสภาพไปตามกาลเวลาและสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบที่มีอิทธิพลสูงสุดในการกำหนดรูปแบบของวัฒนธรรมและสังคมนั้นไม่ใช่ค่านิยมหรือจารีตประเพณีดั้งเดิม แต่เป็นเทคโนโลยี การค้นคว้า ทดลอง และประสบการณ์ของมนุษย์ที่ได้รับมาจากการที่ได้เห็นประจักษ์ และรับรู้มาจากโลกแห่งความเป็นจริง

ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษานั้น เนื่องจากลัทธินี้เชื่อว่าสภาวะที่จริงทั้งหลายมิได้อยู่นิ่ง หากแต่จะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลาและสถานที่ ดังนั้น การศึกษาในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ก็ควรจะต้องปรับแปรสภาพไปด้วยเมื่อถึงคราวจำเป็น ฉะนั้น วิธีการทางการศึกษาจึงต้องพยายามปรับปรุงให้สอดคล้องกับกาลเวลาและสภาพแวดล้อมอยู่เสมอ การศึกษา มิใช่จะสอนให้คนยึดมั่นในความจริง ความรู้ และค่านิยมที่คงที่หรือถูกกำหนดไว้ตายตัว หากจะต้องหาทางปรับปรุงการศึกษาเพื่อจะเป็นหนทางนำไปสู่การค้นพบความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ (บรรจง จันทรสภา, 2522) ดังนั้น ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม จึงได้ชื่อว่า “แนวทางแห่งความมีอิสระเสรีที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวัฒนธรรมและสังคม” (A liberal road to culture)

ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยมเน้นความมีอิสระเสรีภาพของมนุษย์ การศึกษาจะต้องเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตัวผู้เรียนเพื่อให้เข้าใจและตระหนักในคุณค่าของตัวเอง

หลักการสำคัญ

1. การศึกษา คือ ชีวิต ไม่ใช่เป็นการเตรียมตัวเพื่อชีวิต หมายความว่า การที่จะมีชีวิตอยู่อย่างชาญฉลาดนั้นจะต้องอาศัยการเข้าใจความหมายของประสบการณ์ ฉะนั้น เด็กจึง

ควรจะได้เรียนรู้ในสิ่งที่เหมาะสมแก่วัยของเขา และสิ่งที่จัดให้เด็กเรียนนั้น ควรจะเป็นไปในทางที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ที่เด็กอาจจะต้องประสบเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ (บรราวจ จันทรสา, 2522) และบรรดากิจกรรมทุกอย่างทางการศึกษาต้องเป็นกิจกรรมผสมที่มุ่งพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน ไม่เน้นอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อให้ชีวิตสมบูรณ์พร้อมกันทั้ง กาย ใจ และปัญญา (ภิญโญ สาร, 2530)

2. การเรียนควรจะเรียนในสิ่งที่สัมพันธ์โดยตรงกับความสนใจของเด็ก ดังนั้นแนวคิดของฝ่ายพัฒนาการนิยม จึงถือว่าเด็กเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการเรียน สนับสนุนให้จัดโรงเรียนแบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการเรียนนั้นจะเป็นแนวทางที่เด็กแต่ละคนสนใจ ธรรมชาติของเด็กนั้นย่อมอยากจะทำเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ

3. การเรียนโดยวิธีแก้ปัญหาย่อมจะมีความสำคัญกว่าการเรียนโดยวิธีท่องจำ เนื้อหาวิชาความรู้นั้นเป็นเพียงเครื่องมือที่จะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์เท่านั้น ประสบการณ์ย่อมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกว่า การที่จะให้เด็กมีประสบการณ์ใด ๆ ย่อมต้องอาศัยวิธีการแก้ปัญหาในการเรียนวิชาต่าง ๆ นั้น แทนที่จะสอนในเนื้อหาวิชา ควรจะนำเนื้อหาวิชานั้นมาสร้างเป็นปัญหา ซึ่งได้แก่ปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมปัจจุบัน เช่น ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการคมนาคม การขนส่ง ปัญหาเกี่ยวกับการค้าและเศรษฐกิจ เป็นต้น

4. บทบาทของครูนั้นไม่ใช่เป็นผู้บงการหรือออกคำสั่ง แต่จะทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำและคำปรึกษา ในลักษณะเช่นนี้เด็กจะเป็นผู้กำหนดว่าตนเองต้องการอะไร มีแผนการในการเรียนอย่างไร ต้องการประสบความสำเร็จในด้านใด จากการทำหน้าที่ได้ทราบความต้องการของเด็กเช่นนี้ ครูจะต้องคอยเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ

5. โรงเรียนควรส่งเสริมให้เด็กเกิดความร่วมมือ ไม่ใช่ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขัน การศึกษาในฐานะที่เป็นปัจจัยในการสร้างสรรค์ประสบการณ์ จึงเป็นเครื่องมือที่จะสร้างสรรค์ธรรมชาติของมนุษย์เพื่อให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข นั่นคือ มนุษย์รู้จักร่วมมือกัน การแข่งขันนั้นควรจะเป็นการแข่งขันในการสร้างคุณค่าที่ดีงาม

6. วิธีทางแบบประชาธิปไตยเท่านั้นที่จะส่งเสริมให้เกิดมีความสัมพันธ์กันทางแนวความคิด และบุคลิกภาพอย่างเสรี สิ่งเหล่านี้เองคือลักษณะที่จำเป็นสำหรับพัฒนาการที่ถูกต้อง โรงเรียนต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปกครองตนเอง ส่งเสริมให้มีการอภิปรายและใช้ความคิดอย่างเสรี ครูและนักเรียนมีการวางแผนงานร่วมกัน และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างเต็มที่ (บรราวจ จันทรสา, 2522)

ความมุ่งหมายของการศึกษา

ความมุ่งหมายของการศึกษา คือ มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาควบคู่กันไป ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด และลักษณะพิเศษของผู้เรียนด้วย นอกจากนี้ยังมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและสังคมเพื่อจะได้ปรับตัวให้เข้ากับสังคม และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ตลอดจนมุ่งปลูกฝังทัศนคติแบบประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียน ให้มีโอกาสในการพูด คิด และเขียนตลอดจนแสวงหาความรู้ ความจริง ด้วยตนเอง และรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีระเบียบวินัยในตนเอง

หลักสูตร

เป็นหลักสูตร Child-Centered Curriculum หรือ Activity-Centered Curriculum ที่เน้นประสบการณ์ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันเป็นสิ่งสำคัญ หลักสูตรจะต้องไม่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า หากแต่จะเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละแห่ง แต่ละเวลา หลักสูตรเน้นการดำรงชีวิตในสังคม จึงต้องจัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในประสบการณ์เรียนรู้อย่างเต็มที่ และเน้นวิชาที่จะเสริมสร้างประสบการณ์ทางสังคม เนื้อหาที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษ คือ สังคมศึกษา และวิชาการสื่อความหมายเพื่อประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (ภาษา) วิชาทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ก็ถือว่าสำคัญ แต่เป็นความสำคัญในแง่ของวิธีการ คือ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ไม่ใช่ตัวเนื้อหา (ไพฑูริย์ ลินลารัตน์, 2525)

บทบาทครู

บทบาทที่สำคัญของครูคือ จะต้องเป็นผู้กระตุ้น หนุน และหนี ในระยะแรกครูจะต้องกระตุ้นให้เด็กได้สนใจด้วยตนเอง ได้ศึกษา เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง เมื่อเด็กสนใจแล้วครูจะต้องเป็นแรงหนุน คือ คอยให้คำปรึกษา ให้กำลังใจผู้เรียนอยู่เสมอ เมื่อเด็กทำเองได้แล้วครูจึงควรจะหนีออกให้เด็กทำเอง เรียนรู้เอง คอยดูแลอยู่ห่าง ๆ ดังนั้น ครูคือเพื่อนและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าตลอดจนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าทดลองให้กับนักเรียน นอกจากนี้ครูจะต้องเข้าใจ และยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ต้องให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนเท่า ๆ กัน

บทบาทนักเรียน

ปรัชญานี้ให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียนมากที่สุด เพราะถือว่า การเรียนรู้จะเกิดได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรง หรือลงมือทำด้วยตนเอง (Learning by Doing) ดังนั้น ผู้เรียนจึงมีอิสระที่จะเลือกตัดสินใจด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีส่วนที่จะเลือกเนื้อหากิจกรรมที่ตนเองสนใจได้มากขึ้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า นักเรียนจะร่างหลักสูตรหรือกำหนดกิจกรรมเสียเอง แต่เป็นการทำงานร่วมกัน (Participation) เพื่อให้การเรียนการสอน

ตรงตามความต้องการของผู้เรียน เหมาะสมกับความถนัด และความสามารถของนักเรียนมากขึ้น
ผู้เรียนจะต้องเห็นคุณค่าของประชาธิปไตยด้วย

กระบวนการเรียนการสอน

การเรียนควรเป็นเรื่องของการกระทำ (Doing) มากกว่าความรู้ (Knowing) เด็กจะต้องกระตือรือร้นในการเรียนมากกว่าคอยแต่รับ ครูจะเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนให้ผู้เรียนได้รู้จักที่จะแก้ไขปัญหาของตนเองและสังคมโดยการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ (ไพฑูริย์ สนิลรัตน์, 2525) วิธีสอน จึงใช้วิธีสอนหลายแบบ เช่น การสาธิต การอภิปราย การค้นคว้า การรายงาน การเข้าร่วมประชุม การวางแผน การศึกษาดูงานนอกสถานที่ หรือใช้วิธีการสอนแบบแก้ปัญหา และการเรียนการสอนจะเน้นที่ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน และเน้นให้เด็กลงมือกระทำจริง ร่วมกลุ่มกิจกรรม และร่วมแสดงความคิดเห็น เป็นต้น บรรยากาศของการเรียนการสอนควรเป็นแบบประชาธิปไตย

การประเมินผล

จากความเชื่อพื้นฐานที่ว่าความจริงสูงสุดนั้น ไม่คงที่ สิ่งที่เป็นอย่างจริงจะต้องเป็นสิ่งที่นำมาปฏิบัติได้ผล ดังนั้น จึงไม่มีความรู้ที่แน่นอนตายตัว เพราะความรู้ที่วิวัฒนาการไปเรื่อย ๆ ความรู้จึงเป็นสิ่งที่ไม่มีค่าในตัวเอง หากเป็นสื่อนำไปสู่ประสบการณ์ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง และคุณค่าของความรู้จะเกิดขึ้นเมื่อได้ใช้ความรู้ที่แก้ปัญหาคด้วยวิธีวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ดังนั้น การวัดผลและการประเมินผลตามแนวของพิพัฒนาการนิยม จึงมุ่งที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตัวผู้เรียนทั้งด้านความคิด บุคลิกภาพ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้มากขึ้นเพียงใด

4. ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism)

ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม เป็นปรัชญาสมัยใหม่ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ถือกำเนิดเมื่อปี ค.ศ.1930 ซึ่งเป็นปีที่มีวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเกือบทั่วโลก ภาวะเศรษฐกิจฝืนผวนคนว่างงานมาก โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาประสบปัญหาหลาย ๆ ด้าน เช่น ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ปัญหาคนว่างงาน เกิดความเหลื่อมล้ำต่ำสูงในสังคม ความขัดแย้งระหว่างระบบนายทุน และระบบคอมมิวนิสต์ ปัญหาต่าง ๆ ได้ผลักดันให้เกิดการเคลื่อนไหว มีนักคิดกลุ่มหนึ่งที่ได้พยายามจะแก้ปัญหาสังคมโดยให้การศึกษาเป็นตัวนำการปฏิรูป (เรณู คุปต์ขี้อู๊ว, 2529) เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม นักคิดกลุ่มนี้เรียกตัวเองว่า “นักคิดก้าวหน้า” (Frontier Thinker) (George F. Kneller, 1967) ซึ่งพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้เป็นเครื่องมือ

เตรียมบุคคล เพื่อรับภาวะความผันผวนทางสังคมในอนาคต และพยายามเป็นผู้นำทางที่จะสร้างสังคมให้ทัดเทียมกัน นักคิดกลุ่มนี้มีความเห็นด้วยกับหลักการประชาธิปไตย แต่ต้องเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยที่ประชาชนสามารถควบคุมสถาบัน และทรัพยากรต่าง ๆ ได้ การกำหนดเป้าหมาย นโยบาย ตลอดจนโครงสร้างของสังคมใหม่ควรขึ้นอยู่กับประชาชน ไม่ใช่อยู่ที่นักการเมืองที่เอาประชาชนเป็นเครื่องมือ การกระทำต่าง ๆ ควรใช้มติของมหาชนเป็นเครื่องตัดสิน นอกจากนี้ประชาธิปไตยในแต่ละประเทศในโลก ควรประสานสอดคล้องกันไป ประเทศใหญ่ต้องไม่เอาเปรียบประเทศเล็ก คนรวยย่อมไม่เอาเปรียบคนจน (อุรวดี ลิ้มบำรุง, 2528) ต่อมาในปี ค.ศ. 1950 ทีโอดอร์ บรามเมลด์ (Theodore Brameld) นักปรัชญาการศึกษาที่มีชื่อเสียงของสหรัฐอเมริกาได้เสนอแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาเพื่อการปฏิรูปสังคมในหนังสือหลายเล่ม ทำให้แนวคิดของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวาง ทีโอดอร์ บรามเมลด์ได้รับยกย่องว่าเป็น “บิดาของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม”

คำว่า **ปฏิรูป** หมายถึง บูรณะ สร้างขึ้นใหม่ หรือทำขึ้นใหม่ ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า **Reconstruct** เป็นปรัชญาที่เน้นการปฏิรูปสังคมขึ้นใหม่ คือ ปรัชญานี้มีแนวคิดที่พัฒนามาจากรูปแบบของปรัชญาปฏิบัตินิยม (Pragmatism) และแนวคิดของปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) เข้าด้วยกัน ปรัชญาปฏิบัตินิยมนั้นเชื่อว่าความรู้ ความจริง เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และความรู้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา ส่วนปรัชญาพัฒนาการนิยมจะเน้นความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างมาก จากการผสมผสานแนวคิดทั้งสองปรัชญา ทำให้เกิดปรัชญาใหม่ คือปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม เน้นการศึกษาเพื่อสังคมเป็นสำคัญ กล่าวคือ ผู้เรียนมิได้เรียนเพื่อมุ่งพัฒนาตนเองอย่างเดียว แต่จะต้องเรียนเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ด้วยลักษณะเช่นนี้ ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม จึงได้ชื่อว่า “แนวทางแห่งการปฏิรูปเพื่อสร้างวัฒนธรรมใหม่” (A radical change toward a new cultural design) (Theodore Brameld, 1955)

หลักการที่สำคัญ

1. การศึกษาจะต้องรับภาระที่จะสร้างสรรค์ระบบสังคมใหม่สมบูรณ์ด้วยค่านิยมพื้นฐานของสังคมมนุษย์และในขณะเดียวกันก็ให้สอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในยุคใหม่ด้วย
2. สังคมใหม่ จะต้องเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งมีประชาชนของสังคม เป็นผู้ควบคุมสถาบันต่าง ๆ ตลอดจนทรัพยากรทั้งหลายของรัฐได้

3. การศึกษาจะต้องมุ่งให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของสังคม โดยการมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อพัฒนาสังคม มิได้มุ่งเน้นเพื่อการพัฒนาบุคคลแต่ละคน

4. ครูจะต้องหาทางให้เด็กมองเห็นความถูกต้อง และความจำเป็นที่จะสร้างสรรค์สังคมใหม่ โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น และลงมือแก้ปัญหาสังคมตามกระบวนการของประชาธิปไตย

5. ในด้านเกี่ยวกับการเรียนการสอน ตลอดจนการค้นคว้าหาความรู้นั้นจะต้องเน้นที่จุดหมายปลายทางของการศึกษา และสิ่งที่จะเรียนเป็นสิ่งสำคัญ (บุญมี เณรยอด, 2536)

ความมุ่งหมายของการศึกษา

การศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อการปรับปรุง พัฒนา และสร้างสรรค์สังคมใหม่ที่ดีและเหมาะสมกว่าขึ้นมาให้ได้ สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาจะต้องช่วยแก้ปัญหาของสังคมที่เป็นอยู่
2. การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริม พัฒนาสังคมโดยตรง
3. การศึกษาจะต้องมุ่งสร้างระเบียบใหม่ของสังคมจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่
4. ระเบียบใหม่ที่สร้างขึ้น รวมทั้งวิธีสร้างต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย
5. การศึกษาจะต้องให้เด็กเห็นความสำคัญของสังคมควบคู่ไปกับตนเอง (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2523)

จะเห็นได้ว่าความมุ่งหมายของการศึกษาตามปรัชญานี้ได้รวมเอาความสำคัญของพิพัฒนาการนิยมไว้ด้วย แต่ได้เพิ่มเติมหรือเน้นเรื่องของสังคมขึ้นเป็นพิเศษ และเป็นเป้าหมายสำคัญของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม

หลักสูตร

เป็นหลักสูตรที่เน้นสังคมเป็นหลัก ผู้เรียนจะต้องรู้จักและเข้าใจสภาพของสังคมอย่างดีพอ มองเห็นปัญหาต่าง ๆ ในสังคมและแนวทางในการแก้ไข โดยทั่วไปหลักสูตรในปรัชญานี้จะมีลักษณะดังนี้

1. หลักสูตรจะครอบคลุมประสบการณ์ทุกอย่าง เน้นหมวดสังคมศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง ศิลปะ การศึกษา วิทยาศาสตร์ ศาสนา และความสัมพันธ์ของมนุษย์ มุ่งผลิตเด็กที่มีความรู้ความสามารถเชิงปฏิบัติมากกว่าวิชาการ ให้มีความซาบซึ้งในสุนทรียภาพ เน้นหลักสูตรแบบกระบวนการสังคมและการดำรงชีวิต (Social Process and Life Function Curriculum) (Theodore Brameld, 1950) และจัดหลักสูตรแบบแกน (Core Curriculum) การจัดตารางสอน

แบบยืดหยุ่น มีคาบเวลาสำหรับการอภิปราย การค้นคว้าด้วยตนเอง และคาบเวลาสำหรับการบรรยายของครู

2. ปรับการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการของสังคม โดยเฉพาะความเสมอภาคทางการศึกษา เช่น การศึกษานอกระบบ

3. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์ที่เลือกมาบรรจุในหลักสูตรจะเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของสังคมในปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่

บทบาทครู

บทบาทของครูในปรัชญานี้ ครูคือผู้ทันสมัยต่อโลกปัจจุบันและเป็นผู้สร้างสรรค์ประชาธิปไตยในสังคม (ยนต์ ชุ่มจิต, 2526) ครูไม่ใช่ผู้รู้ หรือผู้ชี้ทางแต่เพียงคนเดียว แต่เป็นผู้ที่ทำให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมกันคิดพิจารณาเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งครูจะมีบทบาทและลักษณะ ดังนี้

1. ครูต้องเชื่อมั่นในหลักประชาธิปไตย
2. ครูจะต้องเป็นนักบุกเบิก เป็นนักแก้ปัญหา สนใจและใฝ่รู้ในเรื่องของสังคม และปัญหาสังคมอย่างกว้างขวาง
3. ครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น และตรวจสอบความคิดเห็นของครูตามแนวทางของประชาธิปไตย (ไพฑูริย์ สินลาวัฒน์, 2523)

บทบาทนักเรียน

บทบาทของผู้เรียนในปรัชญานี้จะต้องเป็นผู้ได้รับการปลูกฝังให้ตระหนักในคุณค่าของสังคม เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน เพื่อเป้าหมายในการแก้ปัญหาของสังคมในอนาคต ผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกฝนให้รู้จักเทคนิค และวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำความเข้าใจและแก้ปัญหาสังคม แต่ต้องเป็นการแก้ปัญหาในแนวทางของประชาธิปไตย นอกจากนี้ผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้ และรับทราบถึงข้อมูลต่าง ๆ อย่างละเอียด เพื่อหาข้อสรุปอันเป็นทางเลือกที่เหมาะสมและยุติธรรม (บรรจง จันทรสภา, 2522)

กระบวนการเรียนการสอน

กระบวนการเรียนการสอนในปรัชญานี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับปรัชญาพัฒนาการนิยม คือ ให้เด็กเรียนรู้ด้วยตัวเอง ลงมือทำเอง มองเห็นปัญหา และเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยตนเอง ใช้วิธีสอนด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ วิธีการของโครงการ วิธีการแก้ปัญหา แต่ในขณะเดียวกันยังอาศัยวิธีการของประวัติศาสตร์ และวิธีการปรัชญา (Philosophical Method) เพื่อให้

การศึกษาปัญหาต่าง ๆ เป็นไปอย่างกว้างขวาง รัดกุม ถูกต้อง และสมบูรณ์ที่สุด ไม่ส่งเสริมการ สอนแบบท่องจำ หรือบรรยาย หากเป็นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนตามปรัชญานี้ก็คือการ เรียนภาคทฤษฎีและปฏิบัติจะควบคู่กันไป ในกรณีที่การปฏิบัติจริงกระทำไม่ได้ ก็จะใช้บทบาท สมมุติแทน แต่เป้าหมายปลายทางจะต้องคำนึงถึงการนำความรู้ไปใช้ได้ด้วย (ไพฑูรย์ สีนลรัตน์, 2525) บรรยายภาคในการเรียนการสอนเป็นไปอย่างอิสระไม่ใช่ด้วยการบังคับ การจัดตารางสอน เป็นแบบยืดหยุ่น (Flexible Schedule) กำหนดคาบเวลาเรียนในภาคทฤษฎี การค้นคว้าของผู้ เรียน และการอภิปรายเป็นสัดส่วนกันโดยเน้นการอภิปรายเป็นหลัก และเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ๆ ร่วมกัน ในรูปแบบของสังคมอนาคตที่พึงประสงค์ตามที่โรงเรียนคาดหวัง

การประเมินผล

ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม มีความเชื่อว่าการศึกษจะต้องสร้างให้ผู้เรียน ตระหนักถึงความสำคัญของสังคมโดยการมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อพัฒนาสังคม และฝึกให้ผู้เรียน เป็นนักปฏิรูปสังคม โดยให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น และลงมือในการแก้ปัญหาของ สังคมตามกระบวนการประชาธิปไตย ดังนั้น การประเมินผลจึงวัดและประเมินผลทั้งด้านวิชา ความรู้ และวัดทัศนคติเกี่ยวกับสังคมจากความสามารถในการเสนอแนวคิดเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม ตลอดจนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเสนอแนวคิดเพื่อสร้างสังคมใหม่ในอนาคตและยังต้อง พิจารณาความสามารถในการใช้วิธีการตามกระบวนการประชาธิปไตยประกอบด้วย

สรุป ปรัชญาการศึกษาลัทธิต่าง ๆ มีลักษณะทางธรรมชาติแห่งแนวความคิดของ มนุษย์ที่ต่างก็คิดและเชื่อไม่เหมือนกัน ดังจะเห็นได้ว่าแต่ละปรัชญาการศึกษาจะมีแนวคิด หลักการ และจุดเน้นที่แตกต่างกัน ซึ่งพอจะแยกออกได้เป็น 2 พวก คือพวกปรัชญาตามแนวคิดดั้งเดิม (Conservative) ได้แก่ ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม และปรัชญาการศึกษานิรันดรนิยม กับ ปรัชญาตามแนวคิดแบบก้าวหน้า (Progressive) ได้แก่ ปรัชญาการศึกษาพิพัฒนาการนิยม และ ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม เป็นต้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม กับนิรันดรนิยม ซึ่งแม้ว่าจะถูกจัดอยู่ในกลุ่มแนวคิดแบบดั้งเดิมเหมือนกัน จะเห็นว่ามึลักษณะที่ แตกต่างกันอยู่ 2 ประการ คือ 1) ฝ่ายสารัตถนิยมเน้นในเรื่อง สติปัญญา หรือวุฒิการศึกษา (Intellectual education) น้อยกว่าฝ่ายนิรันดรนิยม เพราะฝ่ายสารัตถนิยมมิได้แสวงหาความจริง ที่เป็นนิรันดร (Eternal truth) หากแต่แสวงหาแนวทางที่จะให้เอกัตบุคลปรับตัวเข้ากับสังคมและ สิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ และ 2) ฝ่ายสารัตถนิยม ยังมีส่วนที่จะยอมรับแนวคิดของฝ่ายพิพัฒนาการ

นิยมอยู่บ้างในทัศนะเกี่ยวกับวิธีการทางการศึกษา เช่น การปรับตัวเข้ากับสังคม การเชื่อในเรื่องความจริงทางด้านวัตถุและกฎของธรรมชาติ การเชื่อในความรู้และประสบการณ์จากอดีตในการที่นำประสบการณ์ในอดีตเหล่านั้นมาเพื่อการเข้าใจในปัจจุบัน ส่วนฝ่ายนิรันตรนิยมนั้นเคารพและยึดถือความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ในอดีตเสมือนหนึ่งเป็นความรู้และสิ่งดีงามที่เป็นนิรันดรและเป็นสิ่งสากลสำหรับมนุษย์ ดังนั้น การศึกษาก็ย่อมจะเหมือนกันในทุกแห่ง ครูจึงเป็นผู้นำทางปัญญาแก่ผู้เรียน นอกจากนี้ยังมุ่งเป็นแนวทางที่จะย้อนกลับไปสู่วัฒนธรรมอันดีงามในอดีต แต่ฝ่ายสารัตถนิยมจะยึดเนื้อหาสาระเป็นสำคัญทางการศึกษา ถือว่าครูเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้ เป็นแม่พิมพ์ที่ดี จึงเน้นวิธีสอนโดยบรรยายหรือให้ท่องจำและมุ่งการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ส่วนปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยมกับปฏิรูปนิยมนั้น จะใช้วิธีสอนโดยวิธีวิทยาศาสตร์เหมือนกัน แต่มีจุดต่างกันตรงที่ 1) ฝ่ายพัฒนาการนิยมเน้น วิธีคิดเป็นสำคัญ ส่วนฝ่ายปฏิรูปนิยมเน้น เรื่องที่จะคิด หรือสิ่งที่จะเรียนเป็นสำคัญ 2) ฝ่ายพัฒนาการนิยม เชื่อว่าความจริงนั้นมีได้คงที่ แต่มีลักษณะยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ จึงเน้นเสรีภาพของเอกัตบุคคลเป็นสำคัญ และมุ่ง “ทางแห่งเสรีภาพที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเพื่อให้เหมาะสมกับกาลสมัย” แต่ฝ่ายปฏิรูปนิยมจะยึดสังคมเป็นกรอบสำคัญ จึงสอนให้ผู้เรียนตระหนักในสังคมไม่ใช่ตระหนักในตัวเอง นอกจากนี้ยังมุ่งปฏิรูปสังคมเพื่อสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ ทั้งปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยมและปฏิรูปนิยมให้ความสำคัญเหมือนกันคือ การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นต้น

ตอนที่ 2 ปรัชญาอัตถิภาวนิยมกับการศึกษา

2.1 ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism)

ความเป็นมา

สาเหตุที่ผลักดันให้เกิดปรัชญาอัตถิภาวนิยมขึ้น ก็เนื่องมาจากความรู้สึกที่ว่ามนุษย์กำลังสูญเสียตัวเองไปในระบบสังคมปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมทางเทคโนโลยี ดังนั้นมนุษย์จึงสามารถเอาชนะโรคภัยไข้เจ็บ ความอดอยาก ความยากจน สามารถสร้างโอกาสทางการศึกษาให้เท่าเทียมกันได้ แต่ผลเสียต่าง ๆ ก็ย่อมตามมาจากผลดีที่ได้รับ เช่น มีการขาดดุลทางทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมเป็นพิษ เทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นช่วยทำงานให้มนุษย์มันจึงทำให้คุณค่าของความเป็นมนุษย์น้อยลง นักอัตถิภาวนิยมจึงมองสภาพของสังคมปัจจุบันว่าเป็นตัวทำลายคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ทำให้มนุษย์เป็นทาสของเทคโนโลยีที่สร้างขึ้น ทำลาย

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ (ปานทิพย์ ศุภนคร, ม.ป.ป.) และการศึกษาที่มีอยู่ก็เป็นส่วนหนึ่งในการทำลายความเป็นมนุษย์ของเราด้วยเช่นกัน เพราะสอนให้เราอยู่ใน “กรอบ” ของสังคมที่จำกัดเสรีภาพ และความเป็นตัวเองทั้งในด้านการคิดและการปฏิบัติให้ลดลง ทุกวันนี้แทบจะไม่มีใครเลยที่รอดพ้นจากการบีบรัดของบทบาท และหน้าที่ในสังคม (ศักดิ์ดา ปรากฏ์ประทานพร, 2523)

ปรัชญาอัตถิภาวนิยมเป็นปรัชญาที่เกิดขึ้นเมื่อต้นศตวรรษที่ 20 มีผู้กล่าวกันว่า ซอเรน คีร์เคการ์ด (Soren Kierkegaard, 1813-1855) นักปรัชญาและนักศาสนศาสตร์ชาวเดนมาร์ก และเฟรดริช นิตเช่ (Friedrich Nietzsche, 1844-1900) นักปรัชญาชาวเยอรมัน เป็นผู้ให้กำเนิดแก่นแนวคิดอัตถิภาวนิยม นิตเช่ได้โจมตีความคิดทางลัทธิคริสต์ศาสนาและแนวปรัชญาของเฮเกล และปฏิเสธความคิดเรื่องโลกหน้าของคริสต์ศาสนา (ส.ศิริรักษ์, 2516) ส่วนคีร์เคการ์ดต้องการปรับปรัชญาคริสต์ศาสนาเสียใหม่ และได้เสนอความคิดว่า ปรัชญาเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคล ดังนั้นทุกคนจึงควรสร้างปรัชญาของตนเองจากประสบการณ์ ไม่มีความจริงนิรันดรให้ยึดเหนี่ยวเป็นสรณะตายตัว ความจริงที่แท้คือ สภาพของมนุษย์ (Human Condition) ในแต่ละขณะ ไม่มีกฎเกณฑ์ศีลธรรมที่เป็นมาตรฐาน มนุษย์จะต้องเลือกตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เผชิญอยู่ด้วยตนเอง (ศักดิ์ดา ปรากฏ์ประทานพร, 2523) งานของคีร์เคการ์ดไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปมากนัก เพราะเขาเขียนเป็นภาษาเดนมาร์ก เมื่อเขาเสียชีวิตไปแล้วได้มีผู้แปลงานเขียนของเขาเป็นภาษาเยอรมัน และต่อมาเมื่อ ค.ศ.1935 ได้มีผู้แปลเป็นภาษาอังกฤษ ความคิดของคีร์เคการ์ดได้รับความนิยมและความสนใจ ซึ่งมีผู้นำความคิดของเขาขยายให้กว้างขวางต่อไปอีก โดยนำมาเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความเรียงทางปรัชญา นวนิยาย บทร้อยกรอง และบทละครเป็นส่วนใหญ่ ปรัชญานี้ยังมีผู้สนับสนุนซึ่งเป็นบุคคลร่วมสมัยแทบทั้งสิ้น เช่น อัลเบิร์ต กามูส (Albert Camus, 1913-1960) คาร์ล แจสเปอร์ส (Karl Jaspers, 1883-1969) กาเบรียล มาร์เชล (Gabriel Marcel, 1889-) และฌอง-ปอล ซาทร์ (Jean – Paul Sartre, 1905-1980) เป็นต้น ปรัชญานี้เป็นปรัชญาที่ได้รับการกล่าวขวัญอย่างมากในช่วงปี ค.ศ. 1950 – 1965 ต่อจากนั้นได้มีผู้พยายามที่จะนำความคิดอัตถิภาวนิยมมาประยุกต์ใช้กับการศึกษา ซึ่งส่วนมากจะเป็นผลงานของนักปรัชญาการศึกษาชาวอเมริกัน เช่น แวน คลีฟ มอริส (Van Cleve Morris) และ จอร์จ เอฟ เนลเลอร์ (George F. Kneller) (บรรจง จันทรสา, 2522)

นอกจากนี้ ยังมีอเล็กซานเดอร์ นีล (Alexander Sutherland Neil, (1883-1973) ชาวสกอต หรือที่รู้จักกันในนาม เอ เอส นีล (A. S. Neil) โดยในปี ค.ศ. 1924 นีลได้นำแนวคิดอัตถิภาวนิยมมาก่อตั้งโรงเรียนที่ไลม์ รียีส (Lyme Regis) ในประเทศอังกฤษ ชื่อว่า ซัมเมอร์ฮิลล์ (Summerhill) และในปี ค.ศ. 1927 นีลได้ย้ายโรงเรียนไปอยู่ที่เลิสตัน (Leiston) ในเมืองสัฟโฟล์ค

(Suffolk) (รัตนา ต้นบุญเติก, 2530) ได้จัดการศึกษาตามแนวอัตถิภาวนิยม เป็นการทดลองใช้สอน ต่อมาได้ใช้เป็นโรงเรียนสาธิต เพราะต้องการสาธิตให้คนเห็นถึงความดีของเสรีภาพ เขาได้จัดการศึกษาโดย “สร้างโรงเรียนให้เหมาะสมกับเด็ก ไม่ใช่สร้างเด็กให้เหมาะสมกับโรงเรียน” และถือหลักว่าการเรียนเป็นเรื่องของการเลือกไม่ใช่การบังคับ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความพอใจ หากยังไม่อยากเรียนก็ไม่ต้องเรียน พร้อมเมื่อใดก็เข้าเรียน ผู้เรียนมีเสรีภาพในการเลือกเรียนหรือทำกิจกรรมอื่นที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ได้ตามความสนใจ (ศักดิ์ ประสงค์ประทานพร, 2523)

ส่วนในประเทศไทย ได้มีการนำความคิดทางการศึกษาแบบซัมเมอร์ฮิลล์ (Summerhill) มาประยุกต์ใช้อย่างจริงจัง เมื่อประมาณ พ.ศ. 2522 คือ ในโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี จัดเป็นแบบโรงเรียนกินนอนสำหรับเด็กกำพร้า และยากจน หรือเด็กที่ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา ต่อมาใน พ.ศ. 2523 ได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการให้เปิดสอนตั้งแต่ชั้น ป.1-ป.6 รับเด็กอายุระหว่าง 3 ปีครึ่งถึง 14 ปี รับเฉพาะเด็กกำพร้า ยากจน จากชุมชนแออัดต่าง ๆ หรือจากเขตยากจนในชนบท เด็กเหล่านี้ล้วนแต่ขาดการดูแลเอาใจใส่ ทำให้เด็กได้รับแต่ความหยาบกร้านของชีวิตเข้ามาไว้ในตัว กลายเป็นเด็กก้าวร้าว เก็บกด กลียดเพื่อนมนุษย์ กลียดตนเอง ชอบทำลาย ในปี พ.ศ. 2526 มีนักเรียนทั้งสิ้น 71 คน การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนนี้ มุ่งให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอารมณ์ที่สมดุล เพื่อให้เด็กพร้อมที่จะสื่อสารสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในสังคมได้ ดังนั้นบรรยากาศภายในโรงเรียนหมู่บ้านเด็กจึงเต็มไปด้วยเสรีภาพและความรัก ที่จะช่วยทำให้อารมณ์ของเด็กเหล่านั้นอยู่ในสภาพที่สมดุล ความสำเร็จที่เกิดขึ้นคือเด็กบางคนมีอารมณ์และความรู้สึกที่ดีขึ้นและมีความสุข (วิไล ตั้งจิตสมคิด, 2539) ปัจจุบันคือ ปีการศึกษา 2543 มีนักเรียนทั้งสิ้น 221 คน

หลักการและแนวคิดของปรัชญาอัตถิภาวนิยม

อัตถิภาวนิยม แปลมาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Existentialism คำว่า อัตถิภาวนิยม สรรานุกรมปรัชญา กล่าวไว้ว่า มาจากศัพท์ภาษาสันสกฤต คือ อัตถิ = เป็นอยู่ + ภาวะ = สภาพ ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Existence ซึ่งแปรรูปมาจากศัพท์ภาษาลาตินว่า Existentia (ex = จาก + stare = ยืน) ซึ่งรวมแล้วแปลว่า ความมีอยู่ ความเป็นอยู่ (กีรติ บุญเจือ, 2522) ปรัชญานี้ได้เน้นถึงเสรีภาพ การเลือกหรือการตัดสินใจ และการรับผิดชอบในการกระทำ ดังนั้น จึงมีนักการศึกษาได้เปรียบปรัชญานี้ว่าเป็น “แนวทางที่นำไปสู่การหลุดพ้นจากกรอบแห่งวัฒนธรรมของสังคม” (Theodore Brameld, 1955)

ปรัชญาอัตถิภาวนิยมมีความสนใจเกี่ยวกับโลกแห่งการดำรงได้ของชีวิต (A World of Existing) มากกว่าธรรมชาติของโลกหรือจักรวาล เน้นการคงอยู่หรือการมีอยู่ของมนุษย์เท่านั้น เห็นความสำคัญของมนุษย์แต่ละคนในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งมีลักษณะเด่นเฉพาะของแต่ละคน องค์ประกอบที่เป็นส่วนสำคัญของความเป็นปัจเจกบุคคล มี 3 ประการ คือ ความมีเสรีภาพ การเลือกหรือการตัดสินใจ และการรับผิดชอบต่อการกระทำ (ปานทิพย์ ศุภนคร, ม.ป.ป.) ปรัชญานี้จะเน้นอัตวิสัย หรืออัตนัย (Subjective) ของนักปรัชญา (ศักดิ์ดา ปรางค์ประทานพร, 2523) จึงมุ่งเสริมสร้างให้มนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกและรู้จักใช้เสรีภาพในการเลือกอย่างมีความรับผิดชอบในตนเอง ซึ่ง ฌอง-ปอล ซาทร์ ได้กล่าวไว้ว่า “ปรัชญานี้ยกย่องมนุษย์เหนือสิ่งอื่นใด . . . และเป็นลัทธิที่บูชาความยิ่งใหญ่ของมนุษย์” (บรรจง จันทรสชา, 2522) แม้ว่าจะมุ่งส่งเสริมให้มนุษย์เป็นตัวของตัวเอง แต่ก็ไม่ให้มองข้ามความสำคัญของเสรีภาพของผู้อื่น เพราะเสรีภาพที่แท้จริง ก็คือ การมีใจกว้าง และคิดถึงประโยชน์ส่วนรวม หมายความว่า “มนุษย์ต้องใช้เสรีภาพอย่างผู้มีความรับผิดชอบ” การมุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่นเลยนั้นเป็นการใช้เสรีภาพอย่างผิด ๆ

นักปรัชญาอัตถิภาวนิยม แบ่งเป็น 2 พวก คือ

1. นักปรัชญาอัตถิภาวนิยม แบบเทวนิยม (Theistic Existentialism) ตัวอย่างเช่น ซอเรน คีร์เคการ์ด (Soren Kierkegaard) ชาวเดนมาร์ก, มาร์ติน บูเบอร์ (Martin Buber) นักปรัชญาชาวยิว ปีแอร์ เตยาร์ด เดอ ชาร์แดง (Pierre Teilhard de Chardin) เป็นต้น นักปรัชญากลุ่มนี้ คัดค้านความคิดที่เป็นระบบ ให้ความสำคัญกับเสรีภาพและอาศัยพระเจ้าในการแก้ปัญหา

2. นักปรัชญาอัตถิภาวนิยม แบบอเทวนิยม (Atheistic Existentialism) ตัวอย่างเช่น ฌอง-ปอล ซาทร์ (Jean-Paul Sartre) และ อัลเบิร์ต กามูส (Albert Camus) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ส่วน เฟรดริช นิตเช่ (Friedrich Nietzsche) เป็นนักปรัชญาชาวเยอรมัน เป็นต้น นักปรัชญากลุ่มนี้เป็นพวกที่ปฏิเสธพระเจ้า ถือว่าผู้ที่ปฏิบัติตามกฎของพระเจ้าเป็นผู้ที่อ่อนแอ และขลาด มนุษย์ควรจะยอมรับปัญหาอันเกิดจากการมีอยู่ของตนในสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้ในความเป็นจริง พวกนี้จึงมักทำอะไรแปลกแหวกแนวเพราะเชื่อว่าแท้ที่จริงมนุษย์เกิดมาในจักรวาลนี้โดยอุบัติเหตุต่างหาก มิได้มีกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติอย่างไรเลยที่นำมาซึ่งมนุษย์ให้มาเกิด ฉะนั้นภาพของมนุษย์จึงไม่ขึ้นอยู่กับธรรมชาติแต่ขึ้นกับการมีชีวิตนั่นเอง มนุษย์จึงเป็นผู้สร้างและกำหนดตัวเอง (อุรวดี ลิ้มบำรุง, 2528)

นักปรัชญาอรรถิภาวนิยมทั้งแบบทเวและแบบบอทเว มีแนวคิดและหลักความเชื่อ ยอมรับร่วมกัน คือ

1. เน้นสภาวะความมีอยู่ของมนุษย์ (Human Existence) นักอรรถิภาวนิยมมีความเชื่อพื้นฐานร่วมกันว่า “การมีอยู่ของมนุษย์มีมาก่อนลักษณะของมนุษย์” (Existence Precedes Essence) นั่นคือ มนุษย์มีสภาพความมีอยู่ (Existence) หรือสภาพความเป็นมนุษย์ มีตัวตนอันเป็นภาวะของการมีอยู่ที่สามารถกำหนดได้อยู่ก่อนแล้ว ส่วนลักษณะ (Essence) ของมนุษย์นั้น หมายถึงส่วนที่เป็นความหมายของชีวิต เช่น ความกล้าหาญ ความดี ความเลว ฯลฯ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง ซึ่ง ซาตร์ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับ “การมีอยู่ของมนุษย์มีมาก่อนลักษณะของมนุษย์” ดังนี้

“... ประการแรกทีเดียว มนุษย์จะต้องมีชีวิตอยู่ ต้องเผชิญหน้ากับตนเองและต้องใช้ชีวิตตระหนักรู้ในโลกรก่อน ต่อจากนั้น จึงหาคำจำกัดความให้กับตัวเองได้ว่าตัวเองคือใคร และมีลักษณะอะไร การที่พวกอรรถิภาวนิยมมองดูมนุษย์ว่าเป็นสิ่งที่ให้คำจำกัดความไม่ได้ ก็เพราะมนุษย์นั้นมีแต่ความว่างเปล่า (Man is nothing) เขาจะเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อมา และก็จะเป็สิ่งที่เขาต้องการให้ตัวเองเป็น ด้วยเหตุนี้เองเราจึงถือว่ามนุษย์ไม่มี “ธรรมชาติของมนุษย์” (Human Nature) เพราะไม่มีพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของที่จะสร้างความคิดเห็นเช่นนี้ขึ้นมา มนุษย์จะเป็นอะไรก็ตามที่เขาต้องการจะเป็น เขาจะเป็นอะไรได้ก็ต่อเมื่อมีชีวิตอยู่แล้ว . . . มนุษย์คือสิ่งที่เขาสร้างให้แกตัวเอง (พินิจ รัตนกุล, 2517)

เมื่อมีความเชื่อเบื้องต้นว่า มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความว่างเปล่า ไม่มีลักษณะใด ๆ ติดตัวมา หลักการขั้นต่อไปคือ มนุษย์แต่ละคนจึงมีหน้าที่ที่จะเลือกสร้างลักษณะของตัวเองตามแบบอย่างที่เขาปรารถนา ดังนั้น มนุษย์ไม่ควรยอมรับสภาพหรือสิ่งซึ่งสังคมหรือคนอื่นสร้างไว้ก่อนหน้ามาเป็นของตน มนุษย์แต่ละคนต้องสร้างสรรค์ความหมายในตนเองในแต่ละสถานการณ์ ยอมรับสภาพของตนในสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง ยอมรับปัญหาอันเกิดจากความมีอยู่ของตน และการแก้ปัญหาที่ต้องยอมรับบนพื้นฐานของความมีอยู่ของตนเองด้วย (Solution) (เรณู คุปต์ชเรีเยร, 2529)

2. ให้ความสำคัญกับเสรีภาพ (Freedom) และความเป็นตัวของตัวเอง (Individual) เสรีภาพในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเสรีภาพทางร่างกายเพียงอย่างเดียว แต่ยังให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของคนแต่ละคน เลือกแนวทางดำรงชีวิตของตัวเอง และตัดสินใจด้วยตัวเอง นักอรรถิภาวนิยมเชื่อว่า “มนุษย์คือเสรีภาพ มนุษย์ไม่สามารถที่จะเลือกให้เกิดมาโดยปราศจากเสรีภาพได้” (Man is condemned to be free) เพราะมนุษย์เกิดมาพร้อมกับความไม่มี

ลักษณะใด ๆ ติดตัวมาเลย จึงเป็นหน้าที่ของมนุษย์แต่ละคนที่จะเลือกสร้างลักษณะของตัวเองตามแบบอย่าง queตัวเองปรารถนาขึ้นมา มนุษย์จะกระทำเช่นนี้ได้ จำเป็นต้องมีเสรีภาพเป็นสิ่งสำคัญ เสรีภาพนั้นเป็นเสรีภาพในการเลือก (Choice) และการตัดสินใจ เสรีภาพในการเลือกของมนุษย์นั้นมีอยู่ในทุก ๆ กรณี รวมทั้งเสรีภาพในการเลือกที่จะไม่เลือกก็เช่นเดียวกัน ซึ่งมีนักปรัชญาบางคนกล่าวว่า “การเลือกเป็นของมนุษย์” (The choice is ours and ours alone) มนุษย์มีเสรีภาพที่จะเลือก บุคลิกของมนุษย์เป็นผลมาจากการกระทำของตัวมนุษย์แต่ละคนเอง นั้นแสดงให้เห็นว่ามนุษย์เป็นผู้สร้างตนเอง

ในการเลือกบางอย่าง หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับคุณค่าของชีวิต อาจต้องอาศัยคุณค่าทางจริยธรรมเข้ามาช่วยตัดสินใจ ซึ่งจำเป็นต้องมีการพิจารณาอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยสิ่งดังกล่าวเป็นเพียงช่วยการตัดสินใจโดยให้ตัวเองชี้ขาด เพราะหากเราอาศัยเฉพาะเหตุผล หลักการหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นเครื่องชี้ขาด ก็เท่ากับเราไม่ได้ตัดสินใจด้วยตัวเราเอง ดังนั้นการเลือกความเป็นจริงของมนุษย์ การแสดงออกของมนุษย์ จึงหมายถึง การที่มนุษย์ได้เลือกแล้ว แม้ว่าเขาจะไม่ได้เลือกก็ได้หมายความว่า เขาไม่เลือกแต่เป็นเพราะเขาเลือกที่จะไม่เลือก ดังนั้นเขาจึงจำเป็นต้องยอมรับการกระทำของเขาและรับผิดชอบต่อการเลือกของเขาเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จะเห็นได้ว่า “มนุษย์มีเสรีภาพ (Freedom) ควบคู่ไปกับความรับผิดชอบ (Responsibility) นั้นเอง” (เรณู คุปต์ขีเสียร, 2529) แต่ในที่นี้มิได้หมายความว่า มนุษย์แต่ละคนจะเลือกและรับผิดชอบเฉพาะแต่ตนเองเท่านั้น แต่หมายความว่า แต่ละคนจะเลือกสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง และขณะเดียวกันก็ต้องรับผิดชอบต่อคนทุก ๆ คน ในการเลือกนั้นโดยสามัญสำนึก มนุษย์แต่ละคนย่อมจะเลือกสิ่งที่ดีกว่าเสมอ เมื่อต่างคนต่างเลือกในสิ่งที่ดีกว่าเช่นนี้ ในสังคมก็ย่อมจะมีแต่สิ่งที่ดีที่ทุกคนได้เลือกแล้ว (บรรจง จันทรสา, 2522)

ส่วนความเป็นตัวของตัวเอง (Individual) นั้น นักปรัชญาแต่ละคนอาจจะตีความต่างกันไปบ้าง แต่ทั้งนี้ก็ยังมีความสัมพันธ์กันอยู่ เช่น ซอเรน คีร์เคการ์ด ได้ให้ความหมายว่า “เป็นความพยายามเข้าใจ ความมีอยู่ของปัจเจกชน (Individual Existence) ในลักษณะที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับจักรวาล และกลุ่มคนหรือคนที่มีชีวิตแตกต่างกับคนอื่น เป็นคนที่เข้าใจตัวเอง และยอมรับในความมีอยู่ของตัวเอง ในวิถีดำเนินชีวิตของตัวเอง” และเชื่อว่าเหตุผลหรือปัญญาความคิดของบุคคลจะต้องประกอบด้วยอารมณ์หรือความรู้สึกความปรารถนาด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ เขาไม่เห็นด้วยกับนักปรัชญาที่ยอมรับเหตุผลโดยปราศจากอารมณ์ของมนุษย์ เพราะเขาเชื่อว่า เหตุผลที่ปราศจากอารมณ์ จะทำให้ลดความเป็นตัวของตัวเองลง

และทำให้ลดความสำคัญต่อบุคคล (Individual) ลงไป คนแต่ละคนไม่เหมือนกัน มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญคนแต่ละคน

3. เน้นปัญหาความผิดหวัง ความกังวลใจของมนุษย์ (Anguish Forlornness Despair) ลักษณะอีกประการหนึ่งที่มีอยู่ในพวกอรรถิภาวนิยม คือ ความกระวนกระวายใจ (Anguish) ความกระวนกระวายใจนั้นเป็นลักษณะที่ชี้ให้เห็นถึงความสำนึกรับผิดชอบต่อการใช้เสรีภาพในการเลือกและการตัดสินใจ เมื่อเราตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว (รวมทั้งการเลือกที่จะไม่กระทำ) เราย่อมมีใจจดจ่อว่าสิ่งที่เลือกนั้น จะบังเกิดผลตามที่เราคิดไว้หรือไม่ ความกระวนกระวายใจจึงต้องเกิดขึ้น นั่นแสดงว่ามีความรับผิดชอบ แต่ถ้าหากเราเลือกและตัดสินใจกระทำอะไรลงไปแล้ว และไม่ยินดียินร้ายว่าอะไรจะเกิดขึ้น นั่นหมายความว่า เราไม่รับผิดชอบต่อสิ่งที่เราเลือก (บรรจง จันทรสภา, 2522)

นอกจากนี้ นักอรรถิภาวนิยม ยังเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีความกังวลใจ เพราะมนุษย์ไม่เพียงแต่เป็นผู้เลือกตัวเอง แต่มนุษย์ต้องเลือกผู้อื่นด้วยในขณะเดียวกัน มนุษย์ต้องรับผิดชอบต่ออย่างมากต่อการเลือกนั้น ๆ ในบางครั้งเราอาจเห็นมนุษย์ไม่กังวลใจนั้นไม่ได้หมายความว่าเขาไม่มีความกังวลใจแต่เป็นเพราะเขาพยายามปิดบังซ่อนเร้นความกังวลใจของเขาโดยพยายามคิดว่านั่นไม่ใช่ปัญหา เท่ากับการไม่ยอมรับหรือหนีปัญหา

ส่วนเรื่องความไม่สบายใจ (Forlornness) นั้น เรามักจะพูดถึงทัศนคติของความเชื่อที่ว่า ความไม่มีอยู่ของพระเจ้า และเราจำเป็นต้องเผชิญหน้ากับผลของการกระทำต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้มนุษย์รู้สึกลำบากใจ เพราะความมนุษย์ไม่สามารถอ้างพระเจ้าได้อีกต่อไป และจะไม่มีผู้รับผิดชอบต่อการกระทำของเราอีกต่อไป เราต้องรับผิดชอบต่อและเผชิญหน้ากับปัญหาด้วยตัวเอง ทำให้มนุษย์ขาดที่พึ่ง รู้สึกว่าเหวและไม่สบายใจ นักอรรถิภาวนิยมเชื่อว่า ความไม่สบายใจมักจะไปด้วยกันกับความกังวลใจเสมอ

ความผิดหวังหรือความท้อแท้ใจ เกิดจากการที่มนุษย์ไม่ไว้ใจใคร ทำให้เกิดความไม่แน่ใจในความเป็นไปได้ของสิ่งที่เกิดขึ้น นักอรรถิภาวนิยมโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาร์ตอร์ ได้อธิบายว่า “ความคิดเช่นนี้ทำให้มนุษย์ท้อแท้ และอาจเปลี่ยนการกระทำได้” ดังนั้น คนเราจึงควรมีความเชื่อมั่น และไว้ใจในสิ่งต่าง ๆ บ้าง ไม่ว่าจะในปัจจุบันหรืออนาคต และต้องทำความตั้งใจต่อไปเรื่อย ๆ ความหวังหรือความฝันมักทำให้เราผิดหวังได้ เพราะฉะนั้น ควรทำปัจจุบันให้ดีที่สุด (เรณู คุปต์ชเรีเยอร์, 2529)

4. วิธีการเสนอปรัชญา (Form of communication)

ไม่มีคำสอนตายตัว ไม่มีแนวโน้มของคำสอน แต่เป็นขบวนการปรับปรุงทำที่ที่ควรมีต่อปรัชญาและลักษณะสังคมสมัยนั้น คัดค้านความคิดที่เป็นระบบ บางคนเรียกปรัชญาอรรถิภาวนิยมว่าเป็นวิธีการ หรือ Style แบบใหม่ ไม่เรียกสำนักเหมือนระบบปรัชญาเก่า ๆ เช่น สำนักปรัชญาของ Plato, สำนักปรัชญาของ Aristotle หรือสำนักปรัชญาของ Socrates เป็นต้น ซึ่งพวกนี้เป็นพวกที่มีขบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ส่วนวิธีการเสนอปรัชญาของอรรถิภาวนิยม มักจะเป็นในรูปแบบของบทความหรืองานวรรณกรรม แทนที่จะมีการถ่ายทอดความคิดอย่างเป็นระบบ เพราะนักอรรถิภาวนิยมให้ความสำคัญกับการตัดสินใจเลือกของแต่ละคน และให้ความสำคัญกับสถานการณ์หนึ่ง ๆ จึงเชื่อว่า ผู้อ่านจะเป็นผู้เลือกเองภายใต้ประสบการณ์ที่ต่างกันของแต่ละคน (เรณู คุปต์ชเรีเยอร์, 2529)

จะเห็นว่าวิธีการเสนอปรัชญาของนักอรรถิภาวนิยมมักเป็นไปในรูปแบบของบทความหรืองานวรรณกรรม ดังนั้น จึงไม่มีคำสอนตายตัว เพราะนักอรรถิภาวนิยมให้ความสำคัญกับการตัดสินใจเลือกของแต่ละคน และให้ความสำคัญกับสถานการณ์หนึ่ง ๆ จึงเชื่อว่าผู้อ่านจะเป็นผู้เลือกเองตามสภาวะการณ์ที่ต่างกันของแต่ละคนเอง (เรณู คุปต์ชเรีเยอร์, 2529)

2.2 อภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา

อภิปรัชญา

ความหมายของอภิปรัชญา

สุเมธ เมธาวิทยากุล (2534) กล่าวว่า อภิปรัชญา (Metaphysics) เป็นวิชาที่ว่าด้วยความแท้จริงของสรรพสิ่ง เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ภาววิทยา (Ontology) เป็นวิชาที่ว่าด้วยความมีอยู่ของสรรพสิ่ง สิ่งที่มีอยู่จริงย่อมเป็นสิ่งที่มีอยู่ และสิ่งที่มีอยู่จริงย่อมเป็นสิ่งที่มีอยู่ ความจริงสิ่งที่มีอยู่ก็เป็นอันเดียวกับสิ่งที่มีอยู่ เป็นอยู่ นั่นเอง เหตุที่ชื่อของปรัชญาสาขานี้มี 2 ชื่อ เพราะเป็นคำที่ใช้ในสมัยที่ต่างกัน คือ Ontology เคยใช้มาก่อน ต่อมาสมัยหลังจึงเปลี่ยนไปใช้คำว่า Metaphysics แทน อภิปรัชญาแบ่งออกเป็น 3 แขนงย่อย ได้แก่ อภิปรัชญาว่าด้วยธรรมชาติ อภิปรัชญาว่าด้วยจิตวิญญาณ และอภิปรัชญาว่าด้วยพระเจ้าหรือสิ่งสัมบูรณ์

กิติมา ปรีดีดีลิก (2523) กล่าวว่า อภิปรัชญา (Metaphysics) หรือบางทีเรียกว่า ภาววิทยา (Ontology) เป็นการศึกษาถึงธรรมชาติของความแท้จริง (What is the nature of reality?) และการเกิดมีขึ้นว่า ความเป็นอยู่หรือธรรมชาติหรือปรากฏการณ์ทั้งปวงที่มนุษย์ถือว่ามีจริงนั้น ที่จริงแล้วคืออะไร การศึกษาอภิปรัชญานี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความนึกคิดที่สำคัญ ๆ

ในด้านปรัชญาเกี่ยวกับธรรมชาติและสรรพสิ่งต่าง ๆ ในโลก ซึ่งถ้าจะเปรียบเทียบกับวิทยาศาสตร์ จะเห็นว่าเป็นการศึกษากันคนละแนว วิทยาศาสตร์กล่าวถึงสิ่งซึ่งสามารถเห็นได้ พิสูจน์ออกมาได้ และสามารถนำความรู้ด้านสถิติเข้ามาเกี่ยวข้องได้ ส่วนการศึกษาของอภิปรัชญาเป็นการกล่าวถึงความนึกคิดที่แน่นอนเกี่ยวกับธรรมชาติและชีวิต ซึ่งไม่สามารถวัดได้โดยวิธีสถิติ อีกสิ่งหนึ่งที่ชี้ให้เห็นถึงการศึกษแบบอภิปรัชญาต่างกับวิทยาศาสตร์ก็คือ ด้านอภิปรัชญาถือว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในโลกมีรากฐานมาจากธรรมชาติ ส่วนทางวิทยาศาสตร์พิสูจน์ได้ว่าความแท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกเป็นเรื่องราวของวัตถุและสสารทั้งสิ้น

ขอบข่ายของอภิปรัชญา

ในการศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของความแท้จริงและการเกิดขึ้นของธรรมชาติ และจักรวาลนั้น อาจศึกษาใน 3 เรื่อง คือ ศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของจักรวาล ธรรมชาติของจิต วิญญาณ และความคิดเกี่ยวกับเรื่องพระเจ้า ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของสรรพสิ่งในจักรวาล (Cosmology) ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในจักรวาลด้วยความนึกคิด และวิธีการต่าง ๆ และสรุปผลออกมาเป็นแนวความคิด และความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ไปในทางต่าง ๆ กัน ทำให้เกิดกลุ่มผู้มีความเชื่อต่าง ๆ กัน เช่น

1.1 กลุ่ม Naturalism กลุ่มนี้เน้นถึงกฎการคงตัวของพลังงานและกฎวิวัฒนาการ ถือว่า สสาร ชีวิต และจิตเป็นวิวัฒนาการในขั้นที่แตกต่างกัน พวกนี้ปฏิเสธความมีอยู่ของพระเจ้า (God) ถือว่าธรรมชาติเป็นความแท้จริง ซึ่งประกอบด้วยพลังงาน และถือว่ามีจิตเป็นปรากฏการณ์ของสมอง ซึ่งไม่มีเสรีภาพและความคิดริเริ่ม

1.2 นักจักรกลนิยม (Mechanism) ถือว่าอินทรีย์เป็นจักรกลซับซ้อนและชีวิตเป็นเพียงแรงทางฟิสิกส์และเคมีอันซับซ้อน อินทรีย์มีชีวิตถูกสร้างขึ้นมาจากธาตุต่าง ๆ

1.3 นักชีวนิยม ถือว่าอินทรีย์ไม่ใช่เครื่องจักร ถือว่าอินทรีย์เป็นพลังงานชีวิตใหม่ซึ่งไม่มีในสสารที่ไร้ชีวิต

นักปรัชญาที่สนับสนุนแนวคิดนี้คือ

เฮเกล (Hegel) ถือว่าชีวิต จิตหรือวิญญาณเป็นอาการปรากฏของอำนาจพัฒนาตนเอง

2. ศึกษาเกี่ยวกับจิต วิญญาณ หรืออัตตา (Mind, Soul and the Self) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับที่มาของจิต วิญญาณและอัตตา ค้นหาความจริงว่าสิ่งเหล่านี้คืออะไร เกิดขึ้น

ได้อย่างไร นักปรัชญาลัทธิต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจศึกษาและให้ทัศนะไว้แตกต่างกัน ซึ่งพอสรุปแนวคิดที่แตกต่างกันเกี่ยวกับเรื่องอัตตาเป็น 3 อย่าง คือ

2.1 อัตตาที่ถูกมองว่าเป็นปรากฏการณ์ เป็นเอกภาพทางนามธรรมเมื่อสารที่พ้นไปจากการปรากฏของมัน อัตตาเป็นสิ่งลึกลับ รู้ไม่ได้ อัตตาไม่ใช่เนื้อสาร แต่เป็นสิ่งพิเศษที่สามารถรู้วัตถุต่าง ๆ ได้

2.2 อัตตาที่มองว่าไม่เป็นปรากฏการณ์ เป็นกระบวนการทางจิตมากมายอันไม่ใช่เนื้อแท้ของจิต

2.3 อัตตาที่ถูกมองเป็น จิต หรือมโนภาพ เป็นเนื้อสารทางจิตล้วน ๆ ซึ่งเที่ยงแท้ไม่แปรผันในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทั้งหลาย

นักปรัชญาแต่ละคน แต่ละลัทธิต่างมีทัศนะเกี่ยวกับจิต ญาณ และอัตตาไปต่าง ๆ กันตามแนวคิดที่ยึดถือของลัทธิของตน เช่น

คานท์ (Kant) เชื่อว่า อัตตา คือ คาทีกอริแห่งความเข้าใจ คาทีกอริแห่งเนื้อสารประยุกต์ได้กับปรากฏการณ์เท่านั้น แต่ประยุกต์กับอัตตาไม่ได้

เพลโต (Plato) และ อริสโตเติล (Aristotle) เชื่อว่า ญาณคือเนื้อสารทางจิต ซึ่งสามารถแสดงอาการให้ปรากฏในด้านการคิด การรู้สึก และการจงใจ

เดสคาร์ต (Descartes) เชื่อว่า ญาณเป็นเนื้อสารทางจิต เขาจึงกล่าวว่า “ข้าพเจ้าคิดข้าพเจ้าจึงมีอยู่” ซึ่งเป็นการยอมรับว่าตัวเขามีญาณ

เดโมคริตัส (Democritus) เชื่อว่า ญาณประกอบด้วยปรมาณูกลม ๆ เรียบ ๆ ละเอียดอ่อน ความคิดคือสิ่งที่ขับออกมาจากสมอง

พวก Realism เชื่อว่า จิตคือระบบประสาท ซึ่งแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อม

พวก Pragmatism เชื่อว่า เรื่องจิตเป็นปัญหาทางชีววิทยาและวิวัฒนาการ อินทรีย์ย่อมปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม จิตเป็นเพียงเครื่องมือในการดำเนินไปสู่เป้าหมาย

พวก Experimentalism เชื่อว่า อัตตา คือ สังคม

3. ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องพระเจ้า (God)

เพลโต (Plato) เชื่อว่า พระผู้เป็นเจ้าคือความคิดเกี่ยวกับความดีที่สมบูรณ์ที่สุด

อริสโตเติล (Aristotle) เชื่อว่า พระผู้เป็นเจ้าคือเหตุสูงสุด

เซนต์ออกุสติน (St. Augustine) เชื่อว่าพระผู้เป็นเจ้า คือ เบื้องต้นท่ามกลาง และที่สุดของสิ่งทั้งหลายไม่มีสิ่งใดอยู่ภายนอกนั้น หรือปราศจากพระผู้เป็นเจ้า

เดสคาร์ต (Descartes) เชื่อว่า พระผู้เป็นเจ้า คือ เนื้อสารที่ไม่สิ้นสุดเป็น
นิรันดร เป็นอิสระ รู้สิ่งทั้งปวง มีอำนาจทั่วไป และเป็นผู้สร้างสิ่งทั้งหลาย

เฮเกิล (Hegel) เชื่อว่า พระผู้เป็นเจ้า คือความคิดสมบูรณ์ หรือเหตุผล
สากล หรือวิญญาณที่ไม่จำกัดและนิรันดร

พวกเทวนิยม (Deism) เชื่อว่า พระผู้เป็นเจ้าเป็นสิ่งสูงส่งอยู่องค์เดียวภายนอก
โลก แล้วสร้างโลกขึ้นจากความไม่มีอะไร มอบพลังต่าง ๆ ให้แก่โลก และให้พลังเหล่านั้นควบคุม
โลกให้ดำเนินไป เชื่อว่าพระผู้เป็นเจ้ามีส่วนในการตั้งกฎเกี่ยวกับธรรมชาติและด้านศีลธรรม พวกนี้
ไม่สนใจเกี่ยวกับเอกภาพและความเป็นอยู่ของมนุษย์

นอกจากนี้ อภิปรัชญา ยังเป็นการศึกษาเกี่ยวกับ Teleology พิจารณาในเรื่อง
จุดมุ่งหมายของสิ่งต่าง ๆ ในจักรวาลศึกษาเกี่ยวกับปัญหาความจริงแท้ในจักรวาล มีอย่างน้อยแค่
ไหนอีกด้วย (กิติมา ปริทีติติก, 2523)

อภิปรัชญานั้นมุ่งศึกษาปัญหาเกี่ยวกับสภาวะ หรือธรรมชาติของสิ่งที่เป็นจริง
ทั้งหลาย (The question of reality) เพื่อจะได้มาซึ่งคำตอบว่าอะไรคือความจริงสูงสุด (Ultimate
reality) ของสิ่งทั้งหลายในจักรวาล เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับอภิปรัชญา ขอยกตัวอย่าง
ปัญหาที่เกี่ยวกับความเป็นจริง ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นจริงของโลก เป็นข้อสงสัยว่า โลกเราประกอบ
ขึ้นมาจากอะไร บ้างก็ว่าประกอบขึ้นจากดิน บ้างก็ว่าเป็นอากาศธาตุ บ้างก็ว่าเป็นไฟ บางคนก็ว่า
เป็นน้ำ บ้างก็เหมาเอาทั้งหมดว่าธาตุแท้ของโลกนั้นประกอบด้วย ดิน น้ำ ลม ไฟ มาถึงสมัย
เดโมครีตัส (Democritus 460-360 ก่อน ค.ศ.) ก็เสนอคำตอบใหม่ว่า ที่ว่าสภาวะที่เป็นธาตุแท้ของโลก
ประกอบด้วยธาตุที่สี่นั้นไม่จริง หากแต่เป็นส่วนประกอบของสิ่งเพียงสิ่งเดียว คือ อะตอม เมื่อ
อะตอมเล็ก ๆ จำนวนมากมาประกอบกันเข้าจนมีขนาดมหึมาก็เป็นโลกอย่างที่เรอาศัยอยู่นี้
ดังนั้น ความจริงสูงสุดของโลกก็คือ อะตอม จากคำตอบของเดโมครีตัสนี้เอง ทำให้เกิดทฤษฎี
อะตอมมิก ฟิสิกส์ขึ้นในยุคต่อมา อันเป็นผลงานของฝ่ายวิทยาศาสตร์ แต่ต่อมาถึงสมัยคริสต์
ศตวรรษที่ 20 คำตอบนี้ก็ถูกหักล้างไปอีกว่า ยังมีสภาวะที่เล็กลงจากอะตอมอีกคือ อีเลคตรอน
และพลังงาน แต่นักวิทยาศาสตร์ มิได้หยุดนิ่ง ยังเกิดความสงสัยและแสวงหาคำตอบอยู่เรื่อย ๆ ว่า
สภาวะที่เป็นจริงมันไม่น่าจะหยุดอยู่เพียงแค่นี้ ความจริงที่แท้จริงจะเป็นอะไร ในหมู่นักฟิสิกส์ด้วย
กันก็มีความเห็นไม่ลงรอยกันเกี่ยวกับทฤษฎีของอะตอม เพราะเป็นสิ่งที่พิสูจน์ ทดลองให้
ประจักษ์โดยทางผัสสะไม่ได้ นอกจากจะสร้างเป็นทฤษฎีและหาทางอธิบายให้คนเข้าใจโดยการ
สร้างหุ่นจำลองของอนุภาคอะตอมขึ้นมาประกอบการอธิบายให้เห็นถึงพฤติกรรม หรือลักษณะการ

คงอยู่ การเคลื่อนไหวของอนุภาคอะตอม เพื่อหาคำตอบว่า ความเป็นจริงอันสูงสุดเกี่ยวกับสภาวะทางกายภาพของโลกนั้นคืออะไร

2. ปัญหาเกี่ยวกับ “การเป็น” (To be) “การมีอยู่” (Existence)

3. ปัญหาเกี่ยวกับ “ความเป็นจริง” (Reality) กับปรากฏการณ์ (Appearance) ความเป็นจริง (Reality) ของสิ่ง ๆ หนึ่งกับสภาพที่มันปรากฏออกมาให้เราเห็น (Appearance) นั้น เป็นของสิ่งเดียวกันหรือมีลักษณะเดียวกันหรือไม่

4. ปัญหาเกี่ยวกับ “สิ่งที่มีอยู่” กับ “สัญลักษณ์” (Existence and Symbols) ปัญหาที่ยุ่งยากอีกประการหนึ่งในการที่จะเข้าใจสภาวะที่แท้จริงของสิ่งทั้งหลาย คือ ปัญหาเกี่ยวกับ “อีกรูป” (Mode) ของสิ่งที่เป็นจริง ว่าที่มีอยู่นั้นมีอยู่ในรูปแบบอะไร รูปแบบที่ใช้อธิบายทั่วไปมี 2 ลักษณะ คือ รูปแบบทางกายภาพ กับรูปแบบของสัญลักษณ์ รูปแบบทางกายภาพ ได้แก่ สิ่งที่เราจะบอกได้และรับรู้ได้ทางผัสสะ (Sense) ส่วนรูปแบบที่เป็นสัญลักษณ์ ก็ได้แก่ สิ่งที่เรากำหนดขึ้นหรือสมมุติขึ้นแทนสิ่งทั้งหลายที่เรากล่าวถึง หรือสิ่งที่มีอยู่ในความคิดของเรา เป็นต้น

5. ปัญหาเกี่ยวกับวัตถุกับการเปลี่ยนแปลง (Thing and Process) ข้อสงสัยหรือปัญหาเกี่ยวกับวัตถุหรือสิ่งที่เป็นจริงนั้นเป็นสิ่งที่คงสภาพแน่นอนไม่มีการเปลี่ยนแปลง หรือว่าเป็นสิ่งมีพัฒนาการ มีการเคลื่อนที่ หรือมีการเปลี่ยนแปลง

6. ปัญหาเกี่ยวกับความมีจุดหมาย และการไร้จุดหมายของสิ่งที่เป็นจริง (Purpose and Purposelessness)

การศึกษาปัญหาดังตัวอย่างข้างต้น ก็เพื่อจะให้เราได้คำตอบว่าอะไรคือความจริงสูงสุด เมื่อคิดหาคำตอบได้แล้ว เราก็ย่อมสามารถที่จะตอบปัญหา คือ นำมาแก้ปัญหาดังต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวงการศึกษาดังอย่างถูกต้อง ตรงกันข้าม หากเราไม่มีความรู้เกี่ยวกับความจริงของโลกเลย เราคงจะกำหนดเนื้อหาวิชาการและบรรจุความรู้ที่ถูกต้องลงไปหลักสูตรไม่ได้ ขอบข่าย เนื้อหาของหลักสูตรการศึกษานั้น ย่อมจะต้องบรรจุแต่สิ่งที่เป็นความจริง และสิ่งที่มีคุณค่าทั้งหลาย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นจากการที่มนุษย์ได้เรียนรู้ และได้ประเมินค่าแล้ว หลังจากการที่มนุษย์ได้รู้ว่าโลกนี้คืออะไร สิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ขึ้นนั้นคือผลรวมแห่งประสบการณ์ของเขา อันเป็นผลที่เกิดจากความอยากรู้อยากเห็น เกี่ยวกับความเป็นจริงของโลก หากนักการศึกษาไม่ยอมรับรู้และไม่เข้าใจปัญหาเหล่านี้อย่างแท้จริง ประมวลความรู้ที่บรรพบุรุษได้สะสมไว้วันนั้นก็วันจะหมดสิ้นไป หากการศึกษาจะถ่ายทอดความรู้ที่ไม่ตรงหรือไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของโลกแล้ว ผลิตผลทางการศึกษา (อนุชน) จะอยู่ในโลกนี้อย่างมีความสุขและกลมกลืนกับสภาวะที่เป็นจริงของโลกได้อย่างไร

สรุป

จากการศึกษาลักษณะปัญหาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบของอภิปรัชญา ตามที่ได้กล่าวมา พอจะช่วยให้เข้าใจว่า อะไรบ้างที่ครอบคลุมขอบข่ายแห่งความเป็นจริง หรือ ทฤษฎีแห่งความเป็นจริง และอะไรบ้างเป็นสิ่งที่มิใช่จริง ๆ จะเห็นได้ว่าปัญหาทางอภิปรัชญา นี้ ครอบคลุมและเป็นเครื่องมือที่จะกำหนดคุณภาพและลักษณะของกระบวนการทางการศึกษาโดยแท้ เพราะในการที่จะพิจารณาตัดสินปัญหาใด ๆ ทางการศึกษา ย่อมจะต้องพิจารณาให้ลึกซึ้ง เพื่อให้ได้มาซึ่ง “แก่นแท้ของความเป็นจริง” (Ultimate Reality) ในเรื่องทั้งหลายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับใน กระบวนการทางการศึกษา เพื่อให้การตัดสินใจและการกำหนดแนวทางเพื่อการศึกษาดำเนินไป อย่างถูกต้อง ได้มีการศึกษาและโต้แย้งกันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอภิปรัชญากับการศึกษา อยู่มาก ว่าในการศึกษาใดก็ตามจำเป็นที่จะต้องอ้างอิง หรือใช้อภิปรัชญาเป็นพื้นแห่งความเป็นจริงนั้นหรือไม่ แต่ได้เป็นที่ยอมรับกันในหมู่นักปรัชญาการศึกษาอย่างหนึ่งว่า การศึกษาจะต้องถือเอาความเป็นจริงของโลกเป็นจุดหมายและได้มีความคิดที่แตกต่างกันออกไปตามลัทธิต่าง ๆ ที่ว่า โลกที่ผู้เรียนต้องไปเผชิญนี้มีลักษณะเป็นอย่างไรกันแน่ ดังเช่น

พวกกลุ่มก้าวหน้ามีความคิดว่า

1. ลักษณะของโลกคือการเปลี่ยนแปลงไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น กลุ่มนี้จึงไม่ยอมรับจุดหมายของการศึกษาที่มีลักษณะแน่นอนและสิ้นสุด
2. การศึกษาหมายถึงการนำประสบการณ์มาประกอบกัน
3. การศึกษามีความสำคัญไม่น้อยกว่าสิ่งใด ๆ ยกเว้นความเจริญงอกงาม
4. ความเจริญงอกงามนั้นจะเป็นเรื่องของการสร้างสรรค์และก้าวหน้า ก็ด้วยการพัฒนาความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีอยู่ในตัวนักเรียนแต่ละคน
5. เขาถือว่าสิ่งที่เกิดในอนาคตเป็นสิ่งไม่แน่นอน ดังนั้นเขาจึงจำกัดความสนใจของการศึกษาเฉพาะสภาพของโลกปัจจุบัน และหลีกเลี่ยงที่จะเตรียมในสิ่งซึ่งอยู่นอกเหนือจากความเป็นอยู่ปัจจุบัน หรือสิ่งที่จะตามมาในอนาคต

พวกคัดค้านกลุ่มก้าวหน้ามีความเห็นว่า

1. ยังมีอะไรในโลกอีกหลายอย่างที่ไม่เปลี่ยนแปลง เขาให้ความสำคัญกับสิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงและสิ่งที่ยังคงอยู่ตลอดไป พวกนี้จะรับเอาจุดหมายของการศึกษาว่าเป็นสิ่งที่คงที่ตลอดไป ด้วยเหตุนี้การศึกษาในทัศนะของกลุ่มนี้แม้ว่าจะยอมรับในความเปลี่ยนแปลงของลักษณะนิสัยของมนุษย์ แต่ก็ต้องตั้งจุดมุ่งหมายไว้ตายตัวแน่นอน

2. ในด้านความแตกต่างส่วนบุคคล ถือว่าความแตกต่างส่วนบุคคลคือการพัฒนาลักษณะของมนุษย์ที่เป็นสากล มีอิสระในการที่จะสอนแบบผู้สอนเป็นผู้กุมอำนาจจนกระทั่งผู้เรียนไม่สามารถโต้แย้งได้ (กิติมา ปรีดีติติก, 2523)

ญาณวิทยา (Epistemology)

ความหมายของญาณวิทยา

เป็นปรัชญาที่จะศึกษาปัญหาเกี่ยวกับความจริงและความรู้ หรือเรียกว่า ทฤษฎีแห่งความรู้ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ อาทิเช่น

สุเมธ เมธาวิทยาฑูล (2534) กล่าวว่า ญาณวิทยาเป็นวิชาที่ว่าด้วยความรู้ของมนุษย์ ลักษณะของความรู้ บ่อเกิดของความรู้ ขอบเขตของความรู้ ปัญหาเรื่องความถูกต้องของความรู้ เช่น การค้นหาลักษณะที่แท้จริงของความรู้ว่าความรู้คืออะไร ความรู้เกิดจากแหล่งใดได้บ้าง ความรู้ของมนุษย์มีขอบเขตจำกัดอย่างไรบ้าง ความรู้ที่เราได้รับมาทางประสาทสัมผัสถูกต้องเป็นจริงเสมอไปหรือไม่

บรรจง จันทรสภา (2522) กล่าวถึง ญาณวิทยาว่า เป็นปรัชญาที่จะศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับความจริง (Truth) และความรู้ (Knowledge) คำถามพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในปรัชญาสาขานี้ คือ อะไรจริง (What is true?) คำว่าจริงหรือถูกในที่นี้ หมายถึง ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง (Reality) ปรัชญาสาขานี้มีส่วนสัมพันธ์กับสาขาอภิปรัชญาอย่างมาก เพราะความรู้ของคนเราจะถูกหรือผิดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งที่เรารู้ว่าสิ่งนั้นเป็นจริงตรงตามที่เรากล่าวหรือที่เราทำมาก่อนหรือไม่ ญาณวิทยา เกี่ยวข้องกับกำเนิดของความรู้ โครงสร้างของความรู้ วิธีการของความรู้ และความถูกต้อง เทียบตรงของความรู้ เมื่อได้คำตอบหนึ่ง หรือความรู้ในเรื่องหนึ่งเรื่องใดแล้ว ปรัชญาสาขานี้ก็ได้จบลงเพียงแค่นั้น ยังย้อนกลับไปตามขั้นตอนเพื่อหาหนทางที่จะกระจ่างขึ้น เพื่อจะพากลับไปยังจุดเริ่มต้นของปรัชญาใหม่ อย่างน้อยจะสามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะของความรู้คืออะไร และความเที่ยงตรงของความรู้ นั้น จะตรวจสอบได้อย่างไร จะเป็นไปลักษณะเช่นนี้ และจะไม่จบลงง่าย ๆ เลย

กิติมา ปรีดีติติก (2523) กล่าวว่า ญาณวิทยา หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความรู้ ว่าความรู้คืออะไร (What is the knowledge?) เราจะรู้จักความจริงได้อย่างไร เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกำเนิดความรู้ ความสมเหตุสมผลของความรู้และธรรมชาติของความรู้

ขอบข่ายของญาณวิทยา

สาขาญาณวิทยา จะศึกษาถึงลักษณะและวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งความรู้ และความจริงที่เชื่อถือได้ ที่จะนำไปสู่ทฤษฎีทางการศึกษา คือ

1. แบบต่าง ๆ ของการรู้ หรือ เรารู้ได้อย่างไร
2. ประเภทต่าง ๆ ของความรู้

1. แบบต่าง ๆ ของการรู้

มอริส (Van Cleve Morris) ได้อธิบายแบบต่าง ๆ ของการรู้ไว้ ดังนี้

1. การรู้ได้จากข้อมูลทางผัสสะ (Sense Data) หมายถึง การรับรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า เช่น ตาเห็นรูป หูได้ยิน จมูกดมกลิ่น ลิ้นรู้รส และกายสัมผัส ตามทศณะดังกล่าว บางครั้งก็มีอคติ และบางครั้งระบบประสาทต่าง ๆ ของมนุษย์ที่สัมผัสอาจขาดความสมบูรณ์บ้างก็ได้ ด้วยเหตุนี้ การแสวงหาความรู้ทางผัสสะ จึงต้องค้นหาวิธีอื่นที่ช่วยให้เราได้มาซึ่งความจริงที่น่าเชื่อถือกว่า

2. การรู้โดยสามัญสำนึก (Common Sense) ได้แก่ การรับรู้ของแต่ละบุคคลที่มีร่วมกับคนอื่น ๆ หรือเห็นร่วมกันกับหมู่คณะ โดยไม่ต้องมาคิดค้นหาความเป็นจริงเสียก่อน ตามหลักการนี้บางอย่างก็เชื่อไม่ได้ เพราะยังไม่ได้พิสูจน์ สมัยสามัญเป็นการรู้เบื้องต้นที่จะนำไปสู่การพิสูจน์ ทดลอง เพื่อยืนยันความถูกต้อง จะเห็นได้ว่าการรู้โดยสามัญสำนึกนั้นยังเชื่อถือไม่ได้ทั้งหมด น่าจะมีวิธีอื่น ๆ ที่จะมาตรวจสอบเอกลักษณ์ และสามัญสำนึกเพื่อให้แน่ใจก่อน

3. การรู้โดยตรรกวิธี (Logic) หมายถึง อาศัยตรรกวิธีหรือหลักแห่งเหตุผลมาเป็นเกณฑ์ตัดสินความถูกต้อง นักปรัชญาที่นิยมการหาความรู้และความจริงโดยตรรกวิธี เห็นว่าความรู้ที่มนุษย์ได้มาโดยอาศัยผัสสะนั้น มีความจริงอยู่ในเขตจำกัด แต่ถ้าหันมาใช้ปรัชญาแล้วจะได้ความรู้และความจริงที่ถูกต้องยิ่งขึ้น ด้วยเหตุว่า ปัญญาของมนุษย์นั้นมีประสิทธิภาพในการคิดอย่างเป็นกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ กระบวนการคิดนี้อาจจะอาศัยข้อมูลบางส่วนจากผัสสะ แต่เป็นการนำข้อมูลนั้นมาไว้ในสมองหรือในความคิด การคิดนัยนี้จึงเป็นการคิดโดยอาศัยหลักเหตุผลบริสุทธิ์

ตรรกวิทยาเป็นลักษณะการสำรวจโครงสร้างของปัญหาที่จะต้องพิสูจน์ และโครงสร้างของการใช้เหตุผลแบบนิรนัย (Deductive) ได้แก่ การใช้เหตุผลที่ได้จากกฎแล้วนำออกไปหาข้อเท็จจริงส่วนย่อย ๆ โดยอาศัยวิธีการที่แยกออกจากเนื้อหาสาระของปัญหาที่จะพิสูจน์ เช่น มนุษย์ทุกคนต้องตาย นายขาวเป็นมนุษย์คนหนึ่ง เพราะฉะนั้น นายขาวต้องตาย การหาความจริงโดยอาศัยหลักเหตุผลนี้ เราสามารถนำไปใช้ในกรณีอื่น ๆ เกี่ยวกับการหาความรู้ที่

แท้จริง เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ เรขาคณิต และมีคนนำไปใช้ในปรัชญาแขนงปรัชญาวิเคราะห์ (Analytic philosophy) กันอย่างกว้างขวางด้วย

4. การหยั่งรู้ความจริงที่มีหลักฐานประจักษ์ (Self-evidence Intuition) ได้แก่ การรู้ได้โดยอาศัยความคิด หรือจินตนาการเป็นการใช้สติปัญญาล้วน ๆ ที่จะช่วยให้ล่วงรู้ความจริง ความจริงในลักษณะนี้จะมีอยู่โดยตัวมันเอง และเป็นความจริงที่ไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์สามัญของมนุษย์ เช่น ความจริงที่ไม่ต้องพิสูจน์ทั้งหลายในเรขาคณิตศาสตร์ หรือเรขาคณิต อาทิ เมื่อเราพูดว่ามีของอยู่สองสิ่ง แต่ละสิ่งต่างก็ไปเท่ากับสิ่งที่สาม ดังนั้นของสองสิ่งแรกนี้จะต้องเท่ากับลักษณะเช่นนี้เราสามารถที่หยั่งรู้ได้โดยอาศัยความเข้าใจด้วยปัญญาไม่จำเป็นต้องใช้ผัสสะหรือพิสูจน์คำนวณโดยทางคณิตศาสตร์ ความจริงเช่นนี้มีเหตุผลสมบูรณ์ในตัวมันเอง และคนที่สามารถจะรู้และเข้าใจความจริงเช่นนี้ก็ด้วยการหยั่งรู้ในเหตุผลนั้นด้วยความคิดหรือปัญญา

การหยั่งรู้ความจริง (Intuition) ของคนเรานั้นมีอยู่หลายระดับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพทางความคิดและสติปัญญาของแต่ละคน และในระดับสูงสุดก็จะเป็นการตรัสรู้ นักปรัชญาหลายฝ่ายเห็นว่า วิธีหยั่งรู้นี้ยังไม่เป็นวิธีการที่ดีพอจนกว่าจะได้นำเรื่องที่หยั่งรู้นั้นมาพิสูจน์ด้วยหลักเหตุผลหรือตรรกวิธี หรือวิธีวิทยาศาสตร์ให้แน่นอนเสียก่อน

5. การรู้ได้โดยวิธีวิทยาศาสตร์ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เป็นวิธีที่นำไปสู่การรู้ความเป็นจริงที่มีความสำคัญมากในยุคปัจจุบัน ในทางปรัชญาจะใช้วิธีวิทยาศาสตร์เพื่อทดสอบความคิด หรือประสบการณ์ว่าถูกต้อง เป็นจริงหรือไม่ ปรัชญาไม่ได้ใช้วิทยาศาสตร์ เพื่อผลิตความรู้ หรือผลงานทางวิทยาศาสตร์เพราะเป็นเรื่องของวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะความรู้จากผัสสะก็ดี จากสามัญสำนึกก็ดี หรือจากการหยั่งรู้ก็ดี ถ้าได้ผ่านการตรวจสอบ โดยวิธีวิทยาศาสตร์แล้วนับว่าเป็นความจริงที่ถูกต้อง วิธีนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วิธีประจักษ์ (Empirical) (Van Cleve Morris, 1961 อ้างใน ทองปลิว ชมชื่น, 2528)

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่า วิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้เรารู้อะไรต่าง ๆ ได้นั้นมีอยู่มากมายหลายวิธี แต่ว่าความสำคัญนั้นมิได้อยู่ที่วิธี หากแต่อยู่ที่วิธีใดที่จะให้ความรู้ที่แท้จริง ความรู้ที่น่าเชื่อถือได้มากที่สุดเท่านั้น

2. ประเภทของความรู้

นีสเลอร์ (George F. Kneller) ได้กำหนดประเภทของความรู้ไว้ 5 ประเภทด้วยกัน ตามลักษณะที่ก่อให้เกิดความรู้ คือ

1. ความรู้ประเภทคัมภีร์หรืออภิปรัชญา (Revealed Knowledge) เป็นความรู้ที่ถูกเปิดเผยให้ มนุษย์ได้รับรู้โดยพระเจ้า ส่วนมากจะเป็นความรู้ทั้งหลายที่ปรากฏอยู่ใน

คัมภีร์ศาสนา เช่น พระคัมภีร์ไบเบิล พระคัมภีร์โทราห์หรือกุราอัน เป็นต้น โดยที่ความรู้เหล่านี้เป็นพระวาจาของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของโดยการปรากฏพระองค์ต่อศาสดา (มนุษย์) ให้ศาสดานั้นจารึกความรู้ทั้งหมดจากพระองค์เพื่อนำไปเผยแผ่ต่อมนุษย์ทั้งหลายอีกลำดับหนึ่ง ดังนั้นศาสนิกชนจึงถือว่าเป็นความรู้ที่เป็นจริงตลอดนิรันดร รากฐานที่จะช่วยให้เรายอมรับความรู้ประเภทนี้ ว่าถูกต้องและเป็นจริงก็คือความศรัทธาในศาสนานั้น ๆ ถึงแม้ว่าเราจะไม่ศรัทธาในศาสนาดังกล่าวนี้ เราก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิเสธความรู้เหล่านั้นได้ ความรู้ประเภทนี้จึงจัดว่าเป็นความรู้ที่เว้นลับอยู่เหนือธรรมชาติ (Supernatural Phenomena) และไม่สามารถใช้ข้อเท็จจริงพิสูจน์ได้ ต้องตั้งอยู่บนความศรัทธาเชื่อถือ แล้วนำมาขยายเข้าสู่เหตุผล และวิเคราะห์ประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความรู้นี้

2. ความรู้ที่ได้มาโดยการหยั่งรู้หรือระลึกได้ (Intuitive Knowledge) เป็นความรู้ที่เกิดจากการที่บุคคล เกิดการหยั่งรู้ หรือสำนึกได้เอง ความรู้ประเภทนี้เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการหยั่งรู้ของตนเอง เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นภายในตัวเองหรือสรุปจากงานที่ไม่เกี่ยวกับจิตสำนึก ความรู้ประเภทนี้ค่อนข้างเป็นเรื่องของบุคคลแต่ละบุคคล เช่น การขบคิดด้วยพลังจิตเพื่อค้นหาทางแก้ปัญหา อันได้แก่ การตรัสรู้ เป็นต้น หากจะให้เชื่อถือได้ก็ต้องพิสูจน์ด้วยตรรกวิธี หรือวิธีทางวิทยาศาสตร์เสียก่อน ว่ามันมีความสมเหตุสมผลและน่าเชื่อถือได้เพียงใด ความรู้ประเภทนี้อาจเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นกับนักวิทยาศาสตร์ นักปรัชญา ศิลปิน ฯลฯ ซึ่งแสดงออกมาในรูปของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นั่นเอง เช่น นิวตันนึกถึงแรงดึงดูดของโลกขึ้นมาได้ เมื่อเห็นผลแอปเปิ้ลหล่นจากต้นลงสู่พื้นโลก เป็นต้น

3. ความรู้ที่ได้มาโดยอาศัยเหตุผล (Rational Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้รับมาโดยการใช้เหตุผลเป็นบรรทัดฐาน ไม่ต้องอาศัยการสังเกตสภาวะแวดล้อมใด ๆ เลย หากแต่เป็นความจริง ที่เกิดจากการใช้เหตุผลในลักษณะที่เป็นนามธรรมล้วน ๆ อันได้แก่ ความรู้ในสาขาตรรกวิทยา ความรู้ในคณิตศาสตร์บริสุทธิ์ เป็นต้น ความรู้ที่ได้มาจากหลักเหตุผลจึงใช้ได้ในขอบเขตที่จำกัด เพราะขาดการนำเอาอารมณ์หรือความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้อง เราควรพิจารณาอย่างอื่นประกอบด้วย

4. ความรู้เชิงประจักษ์ หรือความรู้จากผัสสะ (Empirical Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้มาโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ ตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส และกายสัมผัส บางทีเรียกว่า ประจักษ์นิยม (Empiricism) ความรู้ประเภทนี้จะเชื่อถือได้ทั้งหมดไม่ได้ หากแต่เป็นความรู้ที่ฝ่ายวิทยาศาสตร์จะนำไปใช้เป็นประโยชน์ได้มากที่สุดในการตั้งสมมติฐาน การสังเกต และการทดลองในลักษณะต่าง ๆ แม้ว่าความรู้ที่ได้อาจจะเปลี่ยนแปลงไป

ได้ในอนาคต แต่เป็นความรู้ที่จริงที่สุดในปัจจุบันและจะเป็นความรู้ที่ถูกต้องอยู่ไปจนกว่าจะมีการค้นพบความรู้ใหม่ที่ดีกว่า

5. ความรู้ประเภทตำนาน หรือได้จากผู้รู้ (Authoritative Knowledge) ความรู้ประเภทนี้ได้มาจากการบันทึก การบอกเล่าหรือถ่ายทอดมาจากผู้รู้ ผู้คงแก่เรียนที่น่าเชื่อถือทั้งหลาย เป็นความรู้ที่ปรากฏอยู่ในตำราที่น่าเชื่อถือ โดยที่เราไม่ตั้งใจสงสัยที่จะต้องตรวจสอบหรือทักท้วง เช่น เราชู้และเชื่อกันต่อ ๆ มาว่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราชประกาศอิสรภาพไม่ขึ้นต่อพม่า ที่เมืองแครง ปีวอก เดือนหก พ.ศ. 2127 เป็นความรู้ประเภทที่มีอยู่ในตำนานหรือตำราทั้งนั้น เราไม่สงสัยว่าพิสดารนี้ได้อย่างไรว่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราชประกาศอิสรภาพในวัน เดือน ปี นั้น ดังนั้น การที่จะได้ความรู้ต่าง ๆ มากก็เพียงการเปิดตำราดูก็รู้ข้อเท็จจริง ความรู้ประเภทนี้อาจจะผิดหรือถูกก็ได้ แต่ก็เชื่อโดยอนุโลมว่าความรู้เหล่านี้ถูกต้อง เพราะคนบันทึกหรือคนบอกเล่าในเรื่องนั้น ๆ เป็นผู้ที่น่าเชื่อถือ (Authoritative) การถ่ายทอดความรู้ประเภทนี้ จึงอาศัยการค้นคว้าจากตำรา และการให้ท่องจำเรื่องราวที่เป็นความรู้ต่าง ๆ (บรรจง จันทรสา, 2522)

กล่าวโดยสรุป ก็คือ ปรัชญาสาขาญาณวิทยา นี้ จะทำหน้าที่ให้ความกระจ่างในปัญหาที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของความรู้ และกล่าวถึง ลักษณะของความรู้ที่ถูกต้อง และวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งความรู้และความจริงที่เชื่อถือได้ นั่นคือ การรู้ที่ถูกต้องและตรงต่อความเป็นจริง ดังนั้น ความรู้หนึ่ง ๆ จะถูกต้องหรือไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 2 ประการ คือ

1. เราชู้ตรงตามความเป็นจริงหรือไม่
2. การรู้ความเป็นจริงนั้นเป็นไปตามทัศนะทางปรัชญาลัทธิใด

เป็นที่เข้าใจกันเบื้องต้นโดยทั่วไปว่า การศึกษาเป็นการแสวงหาความรู้ เพื่อให้มนุษย์เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ แต่เนื่องด้วยญาณวิทยาเป็นการศึกษาให้ลึกซึ้งถึงความรู้ จึงเป็นสิ่งแน่นอนว่าญาณวิทยากับการศึกษาเป็นเรื่องซึ่งแยกกันไม่ออก

ในด้านการศึกษา นักการศึกษาได้พยายามแบ่งความรู้ ออกเป็นประเภทใหญ่ 2 ประเภท คือ

1. ความรู้ที่ค้นพบ (Discovery) เป็นความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ที่ไม่ต้องการอาศัยครู วิธีการของความรู้แบบนี้ เป็นการค้นหาความจริงด้วยสติปัญญาหรือจิตใจตนเอง
2. ความรู้ที่ได้จากคำสอน (Instruction) เป็นความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ที่ต้องการอาศัยความช่วยเหลือจากครู ซึ่งถือว่าเป็นการเลียนแบบธรรมชาติโดยเลียนแบบความรู้ที่ค้นพบ

นักการศึกษา อาทิเช่น บรูแบคเชอร์ (Brubacher) ได้ให้ความคิดเห็นว่าการที่จะได้ความรู้มาไม่ว่าจะเป็นความรู้แบบใดก็ตามต้องอาศัยแบบแผนการเรียนรู้ทั้งสิ้น จาก

แนวความคิดนี้จึงทำให้ปรัชญาการสอนยึดถือแบบแผนของการเรียนรู้เป็นสำคัญ และการที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีระเบียบแบบแผนแล้ว ควรให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติ เพื่อศึกษาหาความรู้ ในแบบที่ค้นพบด้วยตนเองโดยที่การสอนของคุณ นั้นเป็นเพียงส่วนร่วมเพื่อช่วยให้เด็กได้รับแบบแผนของความรู้ที่เหมือน ๆ กันตามหลักสูตรเท่านั้น

คุณวิทยา (Axiology)

ความหมายของคุณวิทยา

คุณวิทยา (Axiology) เป็นการศึกษาค้นคว้าด้วยคุณค่า (Value) ของสิ่งของและคุณค่าของมนุษย์ เป็นการพิจารณาว่าความดีความงาม จริยะ และสุนทรียะ นั้นคืออะไร มีลักษณะการตัดสินคุณค่าอย่างไร โดยปกติแล้วคนเราจะคุ้นเคยกับคุณค่าชนิดต่าง ๆ โดยเฉพาะคุณค่าที่เป็นสิ่งดึงดูดของส่วนบุคคล ซึ่งหมายถึงความพอใจ ความสนใจ ประโยชน์และความเหมาะสมคุณค่าที่เห็นได้ง่าย ๆ นี้ เป็นคุณค่าที่ใช้ประสบการณ์ของตัวบุคคลเป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณค่า เป็นความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบของบุคคล หรือของกลุ่มชน ปัญหาที่สำคัญในด้านนี้ก็คือ คนเราจะมีเกณฑ์ในการตัดสินไม่เท่ากัน และไม่เหมือนกัน เพราะว่าสิ่งที่ทำให้คนหนึ่งพอใจอาจเป็นสิ่งที่น่าเบื่อของอีกคนหนึ่ง ความสนใจและคุณค่าด้านต่าง ๆ ของคนย่อมไม่เหมือนกันนั่นเอง ทั้งนี้เนื่องมาจากความจริงที่ว่า คุณค่านั้นเกิดจากขบวนการในการดำรงชีวิต คนเราเรียนรู้ที่จะประทับใจในสิ่งต่าง ๆ และแต่ละคนก็มีความประทับใจในสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไป เราจะค่อย ๆ เรียนรู้และตีคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ เมื่อเราอยู่ในชนบทรอบล้อมประเพณี หรืออีกนัยหนึ่งก็คือแต่ละคนไม่ว่าจะเป็นผู้ชาย ผู้หญิงหรือเด็ก ได้เรียนรู้ถึงคุณค่าต่าง ๆ แล้ว แต่ละคนก็เลือกหรือรวมแนวความคิดทางด้านคุณค่าจนเกิดเป็นทัศนคติส่วนบุคคลขึ้นมานั่นเอง (กิตติมา ปรีดีดีลก, 2523)

บรรจง จันทรสา ได้กล่าวว่า ปรัชญาสาขาคุณวิทยา เป็นปรัชญาที่ศึกษาถึงแนวความคิด และความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับสิ่งที่ดีงาม และคุณค่าทั้งหลาย ปรัชญาคุณวิทยาเป็นเรื่องของการสืบหาธรรมชาติและเกณฑ์มาตรฐานของคุณค่าหรือค่านิยม ซึ่งมีกำเนิดมาจากทฤษฎีแห่งแบบหรือทฤษฎีจินตนาการของพลาโตในเรื่องความคิดเกี่ยวกับความดีและได้พัฒนาต่อมาโดยผลงานของอริสโตเติล ต่อมาคุณวิทยา ปรากฏอยู่ในผลงานของคานท์ โดยเกี่ยวข้องกับ การตรวจสอบคุณวิทยา สัมพันธ์กับความรู้ในเรื่องคุณค่าของศีลธรรม สุนทรียศาสตร์ และคุณค่าทางศาสนา ในศตวรรษที่ 19 คุณวิทยาได้มีบทบาทในการวิเคราะห์คุณค่าของประสบการณ์ในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น มนุษยวิทยา สังคมวิทยา จิตวิทยา และเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น ต่อมาในศตวรรษที่ 20 คุณวิทยาเริ่มปรากฏในผลงานของนักปรัชญาทั้งหลายเป็นภาษาอังกฤษ โดยทั่วไปปรัชญาที่ว่าด้วยคุณค่านี มีขอบข่ายในการศึกษาคุณค่า 3 แขนงคือ

1. คุณค่าทางด้านจริยธรรม (Ethical value) หรือปรัชญาจริยศาสตร์
2. คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)
3. คุณค่าทางด้านสังคม-การเมือง (Socio-political value)

แต่ในที่นี้ จะกล่าวเฉพาะถึงคุณค่าทางจริยธรรมและคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์เท่านั้น เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การเข้าใจในปรัชญาการศึกษา เพราะหน้าที่ของการศึกษานั้น ไม่เพียงแต่จะถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องและเป็นจริงตามปรัชญาที่ตนยึดถือให้แก่ผู้เรียนเท่านั้น หากจะต้องทำหน้าที่ปลูกฝังและถ่ายทอดสิ่งที่มีคุณค่า สิ่งที่ดีงามและค่านิยมที่ดีงามให้แก่ผู้เรียนด้วย

ในการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณค่านั้น อมร โสภณวิเชษฐวงศ์ (2514) ได้กล่าวไว้ว่าคุณค่าเป็นสิ่งที่นิยามไม่ได้ แต่เป็นสิ่งที่รู้ได้ หลักเกณฑ์ของความแท้จริงเราศึกษาจากญาณวิทยา(Epistemology) หลักเกณฑ์ของคุณค่าทางจริยะ เราคิดจากจริยศาสตร์ (Ethics) และหลักเกณฑ์ของความงามเราศึกษาจากสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)

ขอบข่ายของคุณวิทยา

คุณค่าทางจริยธรรมหรือจริยศาสตร์

1. **จริยศาสตร์ (Ethics)** หรือคุณค่าทางจริยธรรม หมายถึง การพิจารณาถึงคุณค่าทางด้านศีลธรรม และความประพฤติ จริยศาสตร์เป็นวิทยาการที่เกี่ยวกับคุณค่าทางด้านความประพฤติหรือพฤติกรรมของมนุษย์ มีวิทยาการอยู่หลายแขนงที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา มนุษยวิทยา แต่วิทยาการสาขาต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้ มิได้สนใจที่กล่าวถึงความดี ความชั่ว ความถูกต้อง จะศึกษาเพียงเพื่อต้องการทราบข้อเท็จจริงในเชิงวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่จริยศาสตร์สนใจในการประเมินคุณค่าของการกระทำ หรือการแสดงออกของมนุษย์ เพื่อหาคำตอบว่า การกระทำเช่นนั้น ดี หรือชั่ว ถูกหรือผิด ยุติธรรมหรืออยุติธรรมอย่างไร จริยศาสตร์มีส่วนใกล้เคียงกับศีลธรรม แต่ทำหน้าที่ไม่เหมือนกัน จริยศาสตร์นั้นจะทำหน้าที่ในการหาเหตุผลเพื่อจะวิเคราะห์ว่าดีหรือชั่ว นั่นคืออะไรดี เพราะอะไร ใช้เกณฑ์อะไรมาตัดสิน เมื่อได้คำตอบถึงที่สุดจนเป็นที่พอใจแล้วก็เก็บไว้ตรงนั้น ปล่อยให้มันเป็นหน้าที่ของศีลธรรมนำไปปลูกฝังหรือชักชวนให้คนประพฤติ ปฏิบัติตาม แต่เมื่อใดมีปัญหาหรือข้อสงสัยเกิดขึ้นว่า การกระทำอย่างนั้นดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด ก็ส่งปัญหานั้นกลับไปให้จริยศาสตร์ เป็นผู้ตีความใหม่

การประเมินค่าหรือการตัดสินค่าทางจริยศาสตร์นั้นเป็นไปตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ ได้แก่ ความเห็นตามฝ่ายอรรถนัย และฝ่ายปรนัย ฝ่ายอรรถนัยนั้นอาศัยตัวเองเป็นเครื่องวัดความดี ความไม่ดีทั้งหลาย สิ่งใดที่ตนชอบ พอใจ ได้ประโยชน์หรือได้เปรียบ ก็จะได้เห็นความดี สิ่งนั้นดีและถูกต้อง ทศนะทางอรรถนัยจึงเป็นเรื่องจิตใจของแต่ละคน ส่วนฝ่ายปรนัยนั้นมีความเห็นตรง

กันข้ามคือเห็นว่าคุณค่าทางจริยธรรมนั้นไม่ขึ้นอยู่กับตัวผู้ตัดสินใจและไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งใด แต่จริยะเป็นค่าที่ตายตัวที่มีอยู่โดยตัวของมันเอง ไม่ว่าใครจะมอง หรือใครจะเป็นผู้ตัดสินใจก็จะบอกว่าสิ่งนั้นดี

ลักษณะของจริยธรรม

1. จริยธรรมเป็นเรื่องของการเลือก หรือการตัดสินใจ ดังนั้นจริยธรรมจึงเป็นสิ่งคู่กับเสรีภาพในการเลือก ปัญหาจริยธรรมจึงอยู่ที่ว่า จะเลือกกระทำอย่างไรในระหว่างการทำหลาย ๆ อย่าง จากลักษณะนี้พฤติกรรมของสัตว์จึงไม่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม เพราะมันไม่จำเป็นต้องเลือก การตอบสนองของสัตว์เป็นไปโดยอัตโนมัติและอาศัยสัญชาตญาณ

2. จริยธรรมเกี่ยวข้องกับคุณค่า ปัญหาจริยธรรมเกิดขึ้นเพราะคนต้องตัดสินใจเลือกจากเหตุการณ์หลายอย่าง โดยใช้คุณค่าที่คนทั้งหลายเชื่อถือมาเป็นรากฐานในการตัดสินใจ ดังนั้นการเลือกที่มีจริยธรรม คือ การตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีกว่าอีกสิ่งหนึ่ง

จากลักษณะ 2 ประการของจริยธรรม ทำให้เกิดปัญหาว่าจะมีคนที่จะใจเลือกสิ่งที่ดีกับจริยธรรมบ้างหรือเปล่า มีคำตอบอยู่ 3 ประการ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความคิดที่แตกต่างกันของแต่ละคนที่มีต่อลักษณะ คุณค่า และบุคลิกภาพ ดังต่อไปนี้

1. การเลือกเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคล เขาจะตัดสินใจเลือกในสิ่งที่เขาเห็นว่าดีที่สุด ดังนั้น อาจจะสามารถกล่าวได้ว่า ในลักษณะเช่นนี้ การตัดสินใจเลือกทุก ๆ กรณีที่มีจริยธรรมหมดเพราะบุคคลจะไม่เลือกสิ่งที่เขาเห็นว่าไม่ดีแน่ ๆ

2. บุคคลมักจะเลือกสิ่งที่เขาเห็นว่าดีที่สุด แต่สิ่งที่เขาเห็นภายนอกและคิดว่าดีนั้นอาจจะไม่ใช่คุณค่าที่แท้จริงก็ได้ ดังนั้นการเลือกจะมีจริยธรรมก็คือการเลือกสิ่งที่ดีจริง ๆ และการเลือกที่ดีกับจริยธรรมเกิดขึ้นเพราะผู้เลือกไม่รู้ว่าสิ่งใดดีอย่างไรอย่างแท้จริง และเขากลับไปเลือกสิ่งภายนอก จึงอาจตอบได้ว่า ไม่มีใครตั้งใจหรือมีเจตนาที่จะเลือกสิ่งที่ดีที่ตนเห็นว่าไม่ดี

3. การเลือกที่ดีกับจริยธรรม อาจจะเนื่องมาจากการไม่รู้เท่าถึงคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งที่เลือก หรือ การเลือกตัวเลือกที่ไม่ดี นั่นคือ บุคคลอาจจะรู้ว่าการกระทำเช่นนั้นไม่ดี แต่ก็ยังตัดสินใจที่จะทำ ในกรณีนี้ อาจจะกล่าวได้ว่า ในธรรมชาติของมนุษย์อาจมีสิ่งชั่วร้าย ซึ่งชักนำให้เขาเลือกสิ่งที่ไม่ดีมากกว่าสิ่งที่ดี

ศีลธรรมกับจริยธรรม

ศีลธรรม เป็นเครื่องชี้และบ่งบอกว่าไม่ควรประพฤติอย่างไร และกฎเกณฑ์ของศีลธรรมเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แม้ในชุมชนเดียวกันในเวลาเดียวกันก็ยังมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

จริยศาสตร์มักกล่าวเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไปมากกว่ากฎของศีลธรรม และเรื่อง ที่กล่าวไว้ก็เปลี่ยนแปลงน้อยกว่าศีลธรรม จริยศาสตร์เป็นหลักวิชาที่กระทำสิ่งใด ๆ จากความรู้สึก ของอารมณ์ที่ได้กลิ่นกรองแล้ว

แต่การตัดสินใจด้วยสิ่งที่เห็น ๆ กัน และมโนธรรมของแต่ละคนว่าสิ่งใดถูกสิ่งใด ผิด ทำให้การตัดสินใจมันไปตามยุคสมัย คนที่ศึกษาประวัติศาสตร์จะเห็นว่า ความคิดเรื่องศีลธรรม เป็นเรื่องที่เปลี่ยนแปลงกันตลอดมา

อีกนัยหนึ่ง จริยศาสตร์มักมองในแง่ความต้องการของสังคมที่ว่าจะให้คนปฏิบัติ ตามด้วยความรักมากกว่าความเกลียด ในการสงครามจึงสร้างความเกลียดชังให้ฝ่ายตรงกันข้าม เช่น เห็นว่าเยอรมันไม่มีมนุษยธรรม ฉะนั้น ทศนะของบุคคลในสังคมจึงไม่ใช่เป็นทศนะของบุคคลนั้น โดยเฉพาะ แต่เป็นทศนะที่สังคมต้องการให้บุคคลในสังคมมองเห็นอย่างนั้น

จึงอาจสรุปได้ว่า ในแง่ของจริยศาสตร์ ความดีคือสิ่งที่เราต้องการ ความชั่ว คือสิ่งที่เราไม่อยากจะประสบพบเห็น

ฉะนั้นในการสร้างกฎใด ๆ ทางความประพฤติ จะต้องสร้างความต้องการ ของคนมากกว่าจากความเห็นที่ขัดแย้งกัน

ในด้านการศึกษานั้น จริยธรรมมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ 2 อย่าง คือ จริยธรรม สำหรับผู้สอนในการที่จะเลือกกระบวนการสอน และจริยธรรมสำหรับผู้เรียน ซึ่งได้แก่แบบแผนของ ความประพฤติที่ดี ที่ผู้เรียนจะได้จากการเรียน

ผู้สอนที่มีจริยธรรม จะต้องตัดสินใจได้อย่างเสรีในการเลือกวิชาต่าง ๆ และ วิธีสอนที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายที่สุด และผู้เรียนก็จะต้องมีการตัดสินใจอย่างชาญฉลาดเพื่อให้ บรรลุจุดมุ่งหมายในชีวิตของเขาเอง

ดังนั้น การตัดสินใจของครูที่ว่า จะสอนอะไร อย่างไร เมื่อไร ให้กับผู้เรียน ระดับใดนั้นจะมีผลต่อจริยธรรมของผู้เรียนเป็นอันมาก และการเลือกกระบวนการเกี่ยวกับการศึกษา นั้นควรจะเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนด้วย

ในการเรียนการสอน จะมีการถ่ายทอดจริยธรรมไปในตัวด้วยเสมอ สิ่งที่มี อิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของผู้เรียนก็คือ คุณค่าที่แฝงอยู่ในการเลือกเนื้อหา แบบเรียน และ วิธีสอน เพราะผู้เรียนไม่ได้เรียนคุณค่าจากกฎจริยธรรมโดยตรงเลย การอธิบายเกี่ยวกับหลักทั่วไป ของจริยธรรม อาจจะช่วยแนะนำแบบของพฤติกรรมที่ดีได้ แต่อาจจะไม่ดีเท่ากับผลของคุณค่าของ พฤติกรรมที่แสดงออกมาที่ถูกต้องและเหมาะสม

2. สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)

สุนทรียศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความงาม หรือเป็นการศึกษาเรื่องความงาม หรือทฤษฎีแห่งศิลปะ จัดเป็นสาขาหนึ่งของปรัชญา

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้เรื่องสุนทรียะ เป็นความรู้ของจิตใจ ซึ่งจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับธรรมชาตินิสัยส่วนบุคคลและการศึกษาอบรม

สุนทรียศาสตร์เป็นการศึกษาถึงคุณค่าเกี่ยวกับความงามของศิลปะ การพิจารณาคุณค่าหาความงามทางศิลปกรรม ความไพเราะแห่งดนตรี การพิจารณาคุณค่าทางสุนทรียะ นับว่าเป็นปัญหาที่ตัดสินได้ยาก เพราะตามปกติแล้วจะขึ้นอยู่กับความพอใจ หรือความบันเทิงใจส่วนบุคคล การตัดสินมักจะขึ้นอยู่กับอัตวิสัยของบุคคล กระนั้นก็ตามทฤษฎีทางศิลปะ ก็มีทั้งทฤษฎีแบบปรนัย (Objective theory) ซึ่งมีหลักการว่า ความงามเป็นแบบ หรือคุณสมบัติของศิลปวัตถุที่มีอยู่ในศิลปวัตถุนั้นเอง ผู้ชมจะต้องเข้าไปถึงหรือมีประสบการณ์ทางศิลปะมาอย่างเพียงพอจึงจะมองเห็นความงามนั้นและทฤษฎีแบบอัตนัย หรืออัตวิสัย (Subjective theory) ที่มีหลักการว่า ศิลปะงามดนตรีไพเราะ ศิลปกรรมจะงามหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความพอใจหรือความชอบของผู้ตัดสินนั่นเอง

จะเห็นว่า ปรัชญาสาขาคุณวิทยา เป็นปรัชญาที่มุ่งศึกษาแนวความคิดและความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ดีงาม และคุณค่าทั้งในด้านจริยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ได้กล่าวถึงหลักการในการพิจารณาคุณค่าทางจริยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์

สำหรับแนวคิดในแง่ของการศึกษาเพื่อให้เกิดสุนทรียะของนักปรัชญา เป็นเรื่องที่ว่าเมื่อต้องการศึกษาสิ่งใดควรมองให้ลึกซึ้งให้เห็นถึงคุณค่าและความงามของสิ่งนั้น ความงามในแง่ของปรัชญาเป็นเรื่องราวของการพิจารณาถึงความเหมาะสม ประโยชน์ การมีคุณค่าต่อสังคม ซึ่งอาจโยงถึงค่านิยมด้วย ได้มีผู้เปรียบเทียบและให้ตัวอย่างของสุนทรียะตามแนวความคิดทางปรัชญากับแนวความคิดใหม่ทางการศึกษาในปัจจุบันคือนวัตกรรมใหม่ที่จะนำไปสู่การศึกษา สุนทรียะมีส่วนประสานกับความคิดทางการศึกษาที่ว่า การศึกษาต้องดำเนินไปตลอดชีวิต และรอบด้านเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลให้เหมาะสมกลมกลืน เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมความรู้ให้กว้างขวางตามรูปแบบของการศึกษา และมุ่งให้เกิดค่านิยมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตลอดทั้งค่านิยมในด้านสุนทรียะ อารมณ์ และจริยะ

2.3 อภิปรายของอัตถิภาวนิยมกับการศึกษา

อภิปรายของอัตถิภาวนิยม

ปรัชญาอัตถิภาวนิยมเน้นความสำคัญของมนุษย์แต่ละคนอย่างเต็มที่ แต่ละคนนั้นเป็นกลไกในการเลือกทุกสิ่งทุกอย่างสำหรับตนเอง นั่นคือ การเลือกและการตัดสินใจของแต่ละคนสำคัญที่สุด ไม่มีใครหรืออำนาจใด ๆ จะมากำหนด หรือบังคับว่าจะต้องเลือกอย่างไร แม้แต่เหตุผลหรือหลักการทางวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษานั้นควรเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ เสรีภาพของแต่ละคนที่จะเลือกโดยไม่มี การขัดขวางหรือบังคับ (ทองปลิว ชมชื่น, 2528) มนุษย์อาจจะพบข้อขัดแย้งว่าเสรีภาพมีอยู่ได้อย่างจำกัด เมื่อกล่าวว่า เสรีภาพคือการเลือก เพราะทุก ๆ การเลือกจะต้องมีการคาดคะเน มีการตัดทิ้ง และมีการคัดเลือก ในบางครั้งมนุษย์ก็ต้องจำกัดการเลือกของตนเองเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพข้อเท็จจริง และเพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบของตนเอง นั่นหมายความว่า มนุษย์ต้องการสร้างขอบเขตให้แก่ตนเอง เสรีภาพที่ไม่มีขอบเขตเป็นเสรีภาพที่เหลวไหลไร้ความหมาย ไม่สามารถทำให้จุดหมายของมนุษย์มีคุณค่าต่อมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์ การกล่าวว่ามนุษย์มีเสรีภาพไม่ได้หมายความว่า มนุษย์มีเสรีภาพที่จะไม่เป็นอะไรเลย แต่มนุษย์ต้องมีเสรีภาพในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ และมีเสรีภาพที่จะเป็นตามเจตจำนงของตนในสถานการณ์ที่แวดล้อมตนอยู่ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, 2526)

ด้านอภิปรายของอัตถิภาวนิยม หรือทฤษฎีแห่งความจริงของปรัชญานี้ถือว่าความจริงแท้คือ ความมีอยู่ของมนุษย์ (A World of Existence) หมายถึง การมีชีวิตอยู่จริง ๆ ของคนนั่นเอง (A Matter of Individual Existence) เพราะการที่คนได้เกิดขึ้นและคงอยู่จริงแล้วนี้เอง คุณค่าและสาระของความเป็นคนจึงเกิดขึ้น สิ่งที่แท้จริงจึงจะเกิดขึ้น โลกหรือจักรวาลนั้นไม่มีเป้าหมายอะไร แต่เป้าหมายอยู่ที่คนค้นพบเพื่อตัวของเขาเอง โดยเหตุนี้คนจึงต้องมีเสรีภาพและใช้เสรีภาพของตนเองอย่างอิสระและไม่ถูกกำหนดโดยสังคม ศีลธรรม หรือค่านิยมต่าง ๆ เมื่อเลือกอะไรแล้ว เขาย่อมจะรับผิดชอบต่อผลการเลือกของเขาจะไปโทษคนอื่นไม่ได้ (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2525)

ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงหลักความจริงของอัตถิภาวนิยมจะพบว่ากล่าวถึงเรื่องของความจริง ดังต่อไปนี้

1. ความมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์
2. สาระสำคัญ หรือลักษณะ (Essence) ของความมีอยู่ของมนุษย์

ปรัชญานี้เชื่อว่า มนุษย์เรามี **Existence** ก่อน คือมีสภาพร่างกาย มีการขับถ่าย มีลมหายใจ เป็นภาวะของการมีอยู่ที่สามารถกำหนดรู้ได้และมีอยู่จริงในทุกสภาวะการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นมนุษย์แต่ละคนจะต้องยอมรับสภาพนี้ว่าคือ สิ่งที่มีอยู่ของตนเอง เพราะความมีอยู่เป็นสิ่งที่กำหนดให้

ส่วนสาระสำคัญ หรือลักษณะ (Essence) ของมนุษย์นั้น ปรักษณานี้เชื่อว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์เลือกกำหนดขึ้นมาเองว่าเป็นจริง จากสภาพที่มีอยู่ของตนเอง ซึ่งเป็นส่วนที่มีความหมายและคุณค่าของชีวิต มนุษย์ที่มนุษย์จะต้องดิ้นรนแสวงหาด้วยตนเอง (อุดม บัวศรี, 2528)

3. ความจริงส่วนบุคคล หมายความว่า หลักของความจริงของอัตถิภาวนิยมนั้นถือ ว่า ความจริงย่อมขึ้นอยู่กับตัวเอง หรือเอกัตบุคคล หรือปัจเจกชน จะเป็นคนเลือก (Self-choosing) (บรรจง จันทรสภา, 2522) การค้นหาความจริงแห่งปัจเจกชนนี้ จุดเริ่มต้นอยู่ที่ตนเอง ฟังตนเอง ใน สากลจักรวาลนี้ไม่มีผู้มีอำนาจใด ๆ จะมากำหนดให้แก่เรา เราจะต้องเป็นผู้สร้างตนเอง (Own creator) และเป็นการเลือกสรรด้วยตัวเอง ซึ่งก็พร้อมที่จะรับสภาพจริงแท้ของสิ่งที่ตนเองได้เลือก ลงไปแล้ว ดังนั้น เครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงหลักความจริงของอัตถิภาวนิยม ก็คือ **การเลือกโดยอิสระ** (Free choice) ปรักษณานี้ถือว่า มนุษย์นั้นมีอิสระในการเลือก และมีความรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น ๆ (Free choice with responsibility) (อุดม บัวศรี, 2528) โดยเหตุนี้มนุษย์จึงอาจจะมี ความกังวลใจ ว่าเหว่ โดดเดี่ยว และปวดร้าวได้เพราะเสรีภาพนี้ แต่หากเขาเป็นมนุษย์ผู้มีเสรี มนุษย์ต้อง ยอมรับสภาพนี้ (วิทย์ วิศทเวทย์, ม.ป.ป.)

เพื่อให้สอดคล้องกับอภิปรายของอัตถิภาวนิยม ซึ่งเชื่อว่าความจริง คือ ความมี อยู่ของมนุษย์มีมาก่อนลักษณะของมนุษย์ (Existence Precedes Essence) และความจริงแห่ง ปัจเจกชนแล้ว การศึกษาตามปรักษณานี้ก็คือ 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนรู้จักการพิจารณาตัดสิน สภาพและเจตจำนงที่มีความหมายต่อการดำรงอยู่ของเขาอย่างแท้จริง โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมี อิสระในการเลือกสรรคุณธรรม ค่านิยมได้อย่างเสรี พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบต่อผลของการกระทำ ของตนเอง (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2525) 2) จะต้องช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง เข้าใจโลกและความ สำคัญของการมีอยู่ของตนเอง และต้องช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างชาญ ฉลาด 3) จะต้องช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ และ 4) การศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีเสรีภาพในการเลือกอย่างเต็มที่และมุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง (James A. Johnson, อังโน จินดา ยัญทิพย์, 2528)

2.4 ญาณวิทยาของอัตถิภาวนิยมกับการศึกษา

ญาณวิทยาของอัตถิภาวนิยม

บางครั้งเรียกว่า ทฤษฎีความรู้ของนักอัตถิภาวนิยม (Existentialist Epistemology) หรือหลักแห่งความรู้ของอัตถิภาวนิยม คือ ความรู้หรือความจริงนั้นเป็นการเลือก ของแต่ละบุคคล (Truth as existential choice)

ตามที่ได้กล่าวถึง หลักสำคัญเกี่ยวกับความจริง (Metaphysical principle) ของ อรรถิภาวนิยม ว่าเป็น “การมีอยู่ของมนุษย์นั้นมาก่อนลักษณะหรือสาร์ตตะ (Existence precedes Essence) นั่นคือเชื่อว่า มนุษย์เกิดมาในโลกนี้โดยปราศจาก “ลักษณะใด ๆ” ติดตัวมา เมื่อมนุษย์แต่ละคนตระหนักว่าตัวเองมีสภาวะคงอยู่ในโลกนี้ (Existence) ก็พบว่าตัวเองมีแต่ความว่างเปล่า ไม่มีลักษณะใด ๆ (Essence) ติดตัวมา ฉะนั้น มนุษย์แต่ละคนจึงตกอยู่ในสภาวะจำยอมที่จะต้องยอมรับในสิ่งที่ตนเองมิได้ร้องขอ นั่นก็คือ การที่มนุษย์แต่ละคนได้มามีตัวตนอยู่ในโลกนี้ (Existence) มนุษย์แต่ละคนจึงเปรียบเสมือนถูกมัดมือให้ยอมรับในสภาวะอันนี้โดยไม่มีทางที่จะหลีกเลี่ยง พร้อมกับตกอยู่ในสภาวะที่จะต้องเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง การที่แต่ละคนเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงเป็นการแสดงออกของมนุษย์ตามแนวทางที่เขาคิดว่าตัวเองเป็นอะไร (บรรจง จันทรสา, 2528) นั่นคือไม่มีมนุษย์คนใดที่จะหนีจากการเลือกได้ การเลือกในที่นี้มิได้หมายความว่า การตัดสินใจที่จะกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเท่านั้น แต่จะรวมถึงการตัดสินใจที่จะเชื่อในสิ่งนั้น ๆ ด้วย คือเชื่อว่าสิ่งที่ตนตัดสินใจเลือกนั้นเป็นจริงและถูกต้อง นี่คือจุดเริ่มต้นของทฤษฎีความรู้ของ อรรถิภาวนิยมแฝงอยู่ในทฤษฎีแห่งความเป็นจริงหรืออภิปรัชญาของอรรถิภาวนิยม คือ เสรีภาพของมนุษย์ในการเลือกความจริงสำหรับตัวเอง เพราะฉะนั้น มนุษย์แต่ละคนจึงเป็นผู้ตัดสินใจที่ขาดเองว่าความรู้ของตนนั้นควรจะเป็นเช่นไร ถ้าหากมีความรู้หลาย ๆ ประเภท มีความจริงหลายลักษณะ แต่ละคนก็จะเลือกและตัดสินใจเองว่า ความรู้ใดเป็นความรู้ที่ตนจะเชื่อและตัดสินใจเลือก

อรรถิภาวนิยมไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อปัญหาทางญาณวิทยาเท่าใดนัก เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคล จึงสนับสนุนการวิเคราะห์ในเรื่องอารมณ์ และความรู้สึกของมนุษย์มากกว่าการมองปัญหาทางญาณวิทยาแบบที่ปรัชญาอื่น ๆ ปรัชญานี้จึงเน้นความสำคัญของการมีอยู่ของเอกัตบุคคลมากกว่าลักษณะหรือสาร์ตตะ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์แต่ละคนจะเลือกและสร้างขึ้นมากับตัวเองในภายหลัง ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้ จึงเน้นความสำคัญของการรู้จักตัวเองเป็นเบื้องต้น และในขณะที่เดียวกันก็มีความจำเป็นจะต้องรู้สิ่งอื่นที่อยู่ภายนอกตัวเองด้วย (ทองปลิว ชมชื่น, 2528) เพราะอรรถิภาวนิยมเชื่อว่า แท้ที่จริงแล้ว ผู้รู้ไม่ได้อยู่ตามลำพังและเป็นอิสระจากสิ่งอื่น ผู้รู้มีอยู่คู่กับโลกและสิ่งอื่น ๆ ในโลก นั่นก็คือ มนุษย์ซึ่งเป็นผู้รู้ไม่ได้แยกออกจากโลก ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกรู้ โลกก็คือส่วนหนึ่งของการมีอยู่ของมนุษย์ ความรู้เกิดจากการตีความและให้ความหมายแก่โลกของมนุษย์ หรือเกิดจากการเข้าใจโลกตามลักษณะที่เขาสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้น มนุษย์จึงมีส่วนในการสร้างความรู้ (ศักดิ์ ประทานพร, 2523) แนวคิดแห่งความรู้ตามปรัชญานี้ จึงแบ่งประเภทการรู้เป็น 2 ลักษณะ คือ

การรู้แบบที่ 1 (Mode one of knowing) เป็นการที่บุคคลรู้ถึงสภาวะการมีอยู่ของสิ่งอื่นนอกกายของผู้รู้ หรือที่เรียกว่า “สิ่งที่มีสภาวะการเป็นอยู่ในตัวของมันเอง” (Being-in-itself) ได้แก่ วัตถุหรือสภาวะที่มีตัวตนทั้งหลายที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราแต่ละคน และคนแต่ละคนรับรู้สภาวะการมีอยู่ของสิ่งเหล่านั้นได้ และรู้ว่ามันมีตัวตนอยู่จริง ๆ ตัวอย่าง เช่น เรามองผ่านหน้าต่างออกไปเห็นต้นไม้ต้นหนึ่งอยู่ที่สนาม นั่นคือ เรา “รู้” ว่ามีต้นไม้อยู่ (จากการมองเห็น) ต้นไม้นั้น “มีสภาวะการเป็นอยู่ในตัวของมันเอง” เช่นเดียวกับวัตถุอื่น ๆ ทั้งหลาย สิ่งที่เป็นความรู้ของเราในเรื่องนี้คือ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการมีอยู่ของต้นไม้ นั่น เรารู้ว่ามีต้นไม้ตรงนั้นเพราะประสาทสัมผัสคือการได้เห็นนั่นเอง การรู้ในลักษณะนี้เป็นการรู้ตามแบบที่ 1

การรู้แบบที่ 2 (Mode two of knowing) ได้แก่ รู้ตัวเองว่าตัวเองรู้สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น จึงคล้าย ๆ กับรู้ความมีอยู่ของตนเองหรือรู้ตัวว่าตัวเองรู้ ซึ่งมีใช้ลักษณะที่ถูกบังคับหรือสะกดจิต นั่นก็คือ การรู้แบบที่ 2 เป็นการรู้สองอย่างในเวลาเดียวกัน คือ การรู้การมีอยู่ของสิ่งอื่นแล้วย้อนกลับมาพิจารณาตัวเองเพื่อให้แน่ใจว่า เรามีตัวตนอยู่หรือไม่ และเรารู้ตัวหรือไม่ว่าเรารู้สิ่งนั้น ฉะนั้น การมีอยู่ของตัวเรานั้นจึงเป็น “การมีอยู่เพื่อตัวเอง” (Being-for-itself)

จะเห็นได้ว่า การรู้แบบที่ 1 ของอรรถิภาวนิยมมีลักษณะคล้ายคลึงกับวิธีวิทยาศาสตร์ของฝ่ายประสบการณ์นิยม ที่ศึกษาสภาวะที่มีอยู่นอกตัวมนุษย์ซึ่งวิวัฒนาการมาเป็นพฤติกรรมศาสตร์ อันเป็นการศึกษาทางด้านจิตวิทยา จิตวิทยาสังคม มานุษยวิทยา ภาควัฒนธรรม เป็นต้น ส่วนที่จะศึกษาให้รู้จักตัวเองตามแบบการรู้ที่ 2 นั้น ยังไม่มีศาสตร์แขนงใด ๆ ที่จะนำไปใช้ได้ แม้แต่ฝ่ายจิตวิทยาก็ศึกษาได้เพียงพฤติกรรมภายนอกของมนุษย์เท่านั้น ดังนั้น หลักแห่งการรู้หรือทฤษฎีแห่งความรู้ของอรรถิภาวนิยมแบบที่ 2 (Mode two) จึงไม่ใช่การรู้โดยอาศัยผัสสะหรือโดยข้อมูลข้อเท็จจริงตามวิทยาศาสตร์ หากแต่เป็นลักษณะของการสำนึก (Consciousness) การรู้สึก หรือเป็นการหยั่งรู้เอง (Intuition) หรือจะเรียกว่า **การรู้สำนึก** (Awareness) ของเอกัตบุคคล (บรรจง จันทรสภา, 2522)

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า วิธีที่จะได้ความรู้มาของอรรถิภาวนิยมนั้นได้มาจากหลักการที่ว่ามนุษย์หรือบุคคลแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบในความรู้ของตนเอง ความรู้ของเอกัตบุคคลนั้นจึงเป็นความรู้ประเภท “หยั่งรู้เอง” (Intuitive) เป็นความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ ความรู้นั้นเกิดขึ้นและเป็นไปตามความรู้สึกสำนึกที่มีอยู่ในบุคคลแต่ละคน ซึ่งจะนำไปตามความรู้สึกสำนึกที่มีอยู่ในบุคคลแต่ละคน เป็นไปตามประสบการณ์และแนวทางดำเนินชีวิตที่แต่ละคนได้เลือกและวางแผนไว้สำหรับตนเอง และนักอรรถิภาวนิยมยังมีความเชื่ออีกว่า บ่อเกิดแห่งความรู้ของมนุษย์นั้นเกิดจากการมีส่วนร่วม (Participation) ในสิ่งที่เราต้องการรู้ มนุษย์ไม่สามารถจะรู้จักมนุษย์คนอื่น เพียงการสังเกตพฤติกรรมของเขาแต่จะรู้จักเพื่อนมนุษย์ด้วยการมีส่วนร่วมร่วมกับเพื่อนมนุษย์ เมื่อมีความเชื่อ

เช่นนี้ อรรถิภาวนิยมจึงเน้น **การมีส่วนร่วม** เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ เพราะเชื่อว่า ผู้รู้ไม่สามารถแยกออกจากสิ่งที่ถูกรู้ได้ ดังนั้นวิชาที่ควรแก่การศึกษาคือ วิชาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับ มนุษย์ (ปานทิพย์ ศุภนคร, มปป.)

ส่วนลักษณะของความรู้ของอรรถิภาวนิยมนั้น เชื่อว่าการที่แต่ละคนจะต้องรับผิดชอบ ต่อความรู้ของตนเอง เพราะว่าความรู้นั้นเป็นความรู้เฉพาะบุคคลที่แต่ละคนเลือกมาเอง ไม่มีใคร จัดให้หรือหยิบยื่นให้ ความรู้เช่นนี้จะเป็นความจริงหรือเชื่อถือได้เพียงใดนั้นก็ยอมแล้วแต่ว่า มัน จะมีค่าเพียงใดสำหรับมนุษย์แต่ละคนที่เป็นคนเลือก ส่วนวิชาความรู้ที่ฝ่ายอรรถิภาวนิยมเห็น ความสำคัญ อาทิเช่น วรรณคดี ปรัชญา โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ละคร หรือแม้แต่นวนิยาย เพราะวิชาเหล่านี้เป็นเสมือนพาหนะที่นำมาซึ่ง “ความรู้สึก” (Feeling) และการรู้สำนึก (Awareness) ของแต่ละบุคคล เป็นพาหนะที่จะช่วยให้บุคคลแสดงออกซึ่ง “ภาวะการมีอยู่เพื่อตัวเอง” (Being-for-itself) นั่นคือให้บุคคล “รู้ตัวเองว่าตัวเองรู้ตัวเอง” (Self-conscious of self-consciousness) (บรรจง จันทรสภา, 2522)

ปรัชญาอรรถิภาวนิยมเห็นว่า สิ่งสำคัญที่สุดและมีความหมายที่สุดสำหรับมนุษย์ คือ ตัวของตัวของมนุษย์แต่ละคน และความรู้คือ การเลือกของแต่ละคน เพราะฉะนั้น การศึกษาจึง มุ่งที่จะสอนให้ค้นพบและรู้จักตนเองเป็นสิ่งสำคัญ กระตุ้นให้แต่ละคนรู้จักแนวทางที่จะเลือก สำหรับตนเองที่จะต้องรับผิดชอบ และให้ผู้เรียนแต่ละคนมีเสรีภาพในการเลือกอย่างเต็มที่ หน้าที่ ของครูเป็นผู้คอยช่วย กระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวในการที่จะตัดสินใจหรือไม่ตัดสินใจ และคอยอำนวยความสะดวก (facilitator) ให้นักเรียนมองเห็นแนวทางเลือกของตนอย่างถูกต้อง การศึกษาตาม แนวคิดนี้ จึงหมายถึง การดึงออกมาให้ปรากฏ ได้แก่ การดึงอรรถิภาวนิยมออกมาให้ปรากฏ ด้วยเหตุนี้การ ให้การศึกษาจึงหมายถึง การให้อิสระแต่ละคนค้นหาตนเอง และทำให้ตัวตนของตนปรากฏออกมา อย่างโดดเด่น นั่นคือ การให้เสรีภาพผู้เรียนแต่ละคนค้นหาความถนัด ลักษณะเด่น หรือเอกลักษณ์ ของตน และนำมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด การให้ความสำคัญแก่คนแต่ละคน ลักษณะนี้จะ เปิดสอนวิชาอย่างกว้างขวาง สำหรับผู้เรียนเลือกตามความถนัด

2.5 คุณวิทยาของอรรถิภาวนิยมกับการศึกษา

คุณวิทยาของอรรถิภาวนิยม (Existential Axiology) หรือทฤษฎีคุณค่าของ อรรถิภาวนิยม

ปรัชญาอรรถิภาวนิยมนั้น เป็นปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางคุณค่าหรือหลักการ ทางคุณค่าโดยตรง ทั้งนี้เพราะว่าเป็นปรัชญาที่มองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปโดยผ่านแนวทาง แห่งการเลือกและการกระทำทั้งสิ้น และการเลือกนั้นย่อมจะต้องอาศัยการประเมินค่า (Valuing)

เป็นหลัก ลักษณะเช่นนี้จึงกล่าวได้ว่าสาระสำคัญของปรัชญาอัตถิภาวนิยมนั้นเป็นปรัชญาที่ว่าด้วยคุณค่าหรือปรัชญาคุณวิทยาโดยแท้ (ยกเว้นปัญหาที่ว่าด้วยภาวะการมีอยู่อันเป็นปัญหาทางอภิปรัชญา) จากความเชื่อที่ว่า เมื่อมนุษย์เกิดมาและมนุษย์รู้ตัวว่ามีตัวตนอยู่จริงแล้ว สิ่งที่มีมนุษย์หนีไม่พ้นก็คือความจำเป็นที่จะต้องเลือกไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง แม้ว่าการเลือกที่จะไม่เลือกอะไรเลย ก็ถือว่าเป็นการเลือกอย่างหนึ่ง เพราะหากประเมินค่าอย่างละเอียดแล้วถือว่า มนุษย์ย่อมมีสิทธิที่จะไม่เลือกอะไรเลย แต่การตัดสินใจไม่เลือกอะไรเลยนั้นแหละคือการเลือกของมนุษย์ ดังนั้นการมีสภาวะเป็นมนุษย์ (To be) จึงมีความหมายว่า “การเข้าไปผูกพันกับภาวะที่จะต้องเลือก (Choosing)” (บรราวจ จันทรสา, 2522)

จริยศาสตร์ของอัตถิภาวนิยม

จริยศาสตร์ของอัตถิภาวนิยมนั้น เป็นสภาวะที่มนุษย์จะต้องกระทำอะไรลงไปไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง แม้ว่าจะไม่ทำอะไรเลยก็ยอมถือว่าเป็นการกระทำอย่างหนึ่งลงไปแล้ว นั่นคือการกระทำอยู่เฉย ๆ โดยไม่ทำสิ่งใด ด้วยเหตุนี้มนุษย์ทุกคนยอมจะไม่มีทางหลีกเลี่ยงการกระทำได้ นั่นคือมนุษย์เราจะหลีกเลี่ยงปัญหาจริยธรรมไม่พ้น เพราะการที่เรากระทำอะไรลงไปสักอย่าง ย่อมหมายถึงการประเมินคุณค่าการกระทำของเราทันทีว่าเป็นการกระทำที่ควรหรือไม่ควร การพิจารณาตามแนวความคิดของอัตถิภาวนิยม ปัญหาจริยธรรมเป็นเรื่องจริงจังและสำคัญที่มนุษย์ทุกคนจะต้องไปเกี่ยวข้องอยู่ด้วยในทุกขณะที่เรากำลังตื่นอยู่ การเคลื่อนไหวทุกอิริยาบถ คำพูดทุกคำพูด ตลอดจนความรู้สึกรู้สีกทุกอย่างที่เราแสดงออกมา แม้ว่าจะเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่นั่นก็เป็นสิ่งที่มนุษย์ได้เลือกกระทำ สิ่งเหล่านี้เมื่อนำมาประมวลเข้าด้วยกันก็จะกลายเป็นลักษณะเฉพาะตัวหรือเอกลักษณ์ของแต่ละคนที่จะสร้างความเป็นมนุษย์ขึ้นมาจากการเปรียบเทียบนี้ทำให้มองเห็นได้ว่า การที่มนุษย์เราจะมีสภาวะการมีตัวตนอยู่ (Existence) ได้ นั้นจะต้องประกอบด้วยลักษณะเฉพาะตัวหรือสาร์ตละ (Essence) ที่แต่ละคนจะต้องเลือกสร้างขึ้นมากับตนเอง และลักษณะเฉพาะตัวนี้ ไม่ได้สร้างขึ้นมาในวันเดียว หากแต่มนุษย์จะเลือกและสร้างมันขึ้นมาทีละเล็กทีละน้อย อยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ เราทุกคนจึงหนีไม่พ้นความจำเป็นที่จะต้องเลือก ที่จะต้องตัดสินใจกระทำ และสร้างสาร์ตละให้แก่ตัวเองอยู่ตลอดเวลา

หลักการสำคัญของจริยศาสตร์ของอัตถิภาวนิยม มีความเชื่อดังนี้

1. สภาวะการมีอยู่ของมนุษย์ (Existence) ซึ่งอัตถิภาวนิยม เชื่อว่า เมื่อมนุษย์เกิดมาและมีตัวตนอยู่แล้ว เกิดมาพร้อมกับความว่างเปล่า หมายความว่า ไม่มีลักษณะที่เป็นแก่นแท้ (Essence) ใด ๆ ติดตัวมาทั้งสิ้น ไม่มีใครมากำหนดล่วงหน้าไว้ว่ามนุษย์ควรจะเป็นเช่นไร หรือ

มีลักษณะเช่นไร ไม่ว่าจะ มีพระผู้เป็นเจ้าของ หรือธรรมชาติสูงสุด หรือสภาพแวดล้อมทางสังคม มนุษย์จึงมีหน้าที่ที่จะต้องสร้างลักษณะ (Essence) ให้แก่ตนเองตามทางที่ตนเลือก

2. เสรีภาพ (Freedom) อรรถิภาวนิยมเชื่อว่า เสรีภาพนั้นเป็นสิ่งที่มาพร้อมกับ การมีอยู่ของมนุษย์ ซึ่งตามทัศนะของซาร์ตร์ กล่าวว่า มนุษย์คือเสรีภาพ ดังนั้น ความเป็นมนุษย์ จึงไม่อาจมีอยู่ได้หากขาดเสรีภาพ เสรีภาพเป็นรากฐานของค่านิยมทุกอย่าง เป็นแก่นแท้ของ ความเป็นมนุษย์ เสรีภาพมีอยู่พร้อมแล้วในความเป็นมนุษย์ ฉะนั้น มนุษย์จึงมีเจตนาในเสรีภาพ อยู่ในทุกสถานการณ์ ไม่มีอะไรจะมาอุปสรรคที่แท้จริงต่อเสรีภาพของมนุษย์ได้ เสรีภาพจึง เป็นเพียงศักยภาพ (Potential) ที่จะก่อให้เกิดการกระทำใด ๆ ขึ้นมา หรือจะพูดว่า มนุษย์แต่ละคน มีศักยภาพ (เสรีภาพ) ที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทุก ๆ สถานการณ์

3. การเลือกกับความรับผิดชอบ (Choice and Responsibility)

จากความเชื่อที่ว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับความว่างเปล่าไม่มีลักษณะใด ๆ ติดตัวมา ฉะนั้นมนุษย์แต่ละคนจึงมีอิสระที่จะเลือกสร้างลักษณะใด ๆ ขึ้นมา ให้แก่ตนเองตามแนวทางที่ตนเลือก ในการเลือกเช่นนี้ก็มีใช้เลือกเพื่อให้เป็นไปตามค่านิยมหรือกฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า หรืออารมณ์ของตน แต่เป็นการเลือกโดยใช้เสรีภาพที่มีอยู่ อันเป็นเสรีภาพที่ไม่มีขอบเขตจำกัด แต่มีหลักในการเลือกอยู่ว่า เมื่อเลือกแล้วจะต้องรับผิดชอบต่อผลที่จะตามมา และการเลือกนั้น จะต้องเลือกสิ่งที่ดีกว่าเดิม ขณะเดียวกันก็ดีสำหรับคนอื่น ๆ ด้วย

เมื่อมนุษย์ตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งใด ๆ ลงไปก็เท่ากับนำตนเองเข้าไปผูกพันกับสิ่งนั้น ๆ ด้วย ในการที่จะตัดสินใจเลือกกระทำหรือเลือกแนวทางจริยธรรมนั้น จึงควรเป็นไปตามหลักการสำคัญ 2 ประการ ดังนี้ 1) การรู้สิ่งที่อยู่นอกตัวเราคือ รู้ว่าสิ่งที่เราจะเลือกนั้นคืออะไร (Mode one of knowing) และ 2) รู้จักตัวเองคือ รู้จักสภาพของตนเอง มีความสำนึกในภาวะการเป็นอยู่ของตนเอง (Mode two of knowing)

4. ความกระวนกระวายใจ (Anguish) หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อคนเราเอาตัวเองเข้าไปผูกพันกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และตระหนักว่าตัวเองจะต้องเลือกกระทำการอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่การเลือกเฉพาะเพื่อตัวเองเท่านั้น หากแต่จะเป็นการเลือกสำหรับคนอื่น ๆ ด้วย พร้อมกับจะต้องรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น ความรู้สึกว่าจะต้องรับผิดชอบต่อตนเองทำให้นักเกิดความกังวลใจเป็นทุกข์และกระวนกระวายใจต่อผลที่จะเกิดขึ้นตามมา อันเป็นความกระวนกระวายใจในการใช้เสรีภาพ

นอกจากความกระวนกระวายใจแล้ว นักอรรถิภาวนิยมยังมีความรู้สึกในลักษณะอื่น ๆ อันเป็นลักษณะที่จะมาเป็นข้อกำหนดแนวทางจริยธรรมของอรรถิภาวนิยม นั่นคือ

ความรู้สึกถูกทอดทิ้ง (Forlornness) และความรู้สึกสิ้นหวัง (Despair) ชาร์ลส์ได้อธิบายความหมายของความรู้สึก ถูกทอดทิ้งนี้ว่าการที่พวกอติภาวนิยมเชื่อว่าไม่มีพระเจ้า มนุษย์ก็ต้องเผชิญกับชีวิตอย่างโดดเดี่ยวเมื่อไม่มีพระเจ้า ก็ไม่มีสิ่งใดยึดเหนี่ยว ไม่มีใครเป็นผู้กำหนดได้อีก ดังนั้นมนุษย์จะต้องเลือกและสร้างอนาคตให้แก่ตนเอง ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงรู้สึกว่าเหว่ ถูกทอดทิ้ง ถูกสาปให้มီး เสรีภาพแล้วใช้เสรีภาพนี้แสวงหาแนวทางจริยธรรมของตนเองพร้อมกับจะต้องรับผิดชอบต่อทุก ๆ สิ่งที่คุณกระทำตามเสรีภาพที่มีอยู่ โดยไม่มีพระเจ้าหรือข้อกำหนดใด ๆ มาให้เรายึดและนำมาเป็นข้อแก้ตัว มนุษย์จึงรู้สึกว่าตัวเองถูกทอดทิ้งให้เผชิญชะตากรรมอยู่อย่างโดดเดี่ยว ชะตากรรมอันขึ้นอยู่กับ เสรีภาพ การเลือกและการกระทำของตนเองโดยแท้

ลักษณะทั่วไปของอติภาวนิยมพอจะสรุปเป็นแนวทางจริยธรรมได้ ดังนี้

1. ปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามสัมบูรณ์ภาพหรือประกาศิต (Absolutes) ทั้งหมด เพราะถือว่า การเข้าไปยุ่งกับกฎหรือคำสั่งเด็ดขาดเช่นนั้น แม้เพียงเล็กน้อยก็ย่อมจะทำให้เสียเอกลักษณ์ของความเป็นมนุษย์ไป นั่นก็คือ เสียเสรีภาพในการเลือก เท่ากับเป็นการยอมสละความเป็นอิสระทางศีลธรรม เท่ากับเป็นการมอบความเป็นตัวของตัวเองให้อยู่ในอาณัติแห่งอำนาจครอบงำอื่น ๆ หากมนุษย์กระทำเช่นนี้ก็เป็นการทรยศต่อเสรีภาพในการเลือกของตนเอง

2. คุณค่าทางจริยธรรมนั้น เป็นคุณค่าที่เราเลือกขึ้นมา ในการเลือกนั้นเราไม่ได้สร้างคุณค่าขึ้นมาจากสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น ไม่มีพระเจ้า ไม่มีสังคมส่วนรวมที่จะมาบอกเรา ว่าข้าพเจ้าจะต้องมีค่านิยมอย่างนั้น อย่างนี้ บุคคลทั้งหลายอยากจะทำหรือสั่งให้ข้าพเจ้ากระทำอย่างนั้นอย่างนี้ก็ได้ ถ้าเขาอยากจะทำ แต่จะไม่มีกรณีใด ๆ ที่จะมาชี้แนะหรือบังคับให้ข้าพเจ้าต้องเลือกอย่างนี้หรืออย่างนั้น ถ้าหากข้าพเจ้าจะทำอย่างนี้หรืออย่างนั้นลงไป ก็เป็นการเลือกของข้าพเจ้าเอง ตัวข้าพเจ้าเองเท่านั้นที่จะเป็นผู้ชี้ขาดว่าอะไรดี อะไรไม่ดี ลักษณะเช่นนี้เอง เป็นสาเหตุที่มาแห่งความรู้สึกกระวนกระวายใจ การใช้เสรีภาพในการเลือกสิ่งที่ดีงาม หรือเลือกแนวทางประพฤติปฏิบัติที่ดีงามนั้นเป็นภารกิจที่จะต้องกระทำโดยปราศจากรากฐานที่จะยึดเหนี่ยว (Baseless choice) จึงก่อให้เกิดความกระวนกระวายใจในสิ่งที่ตัวเองจะต้องเลือก ต้องตัดสินใจกระทำและจะต้องรับผิดชอบต่อ Morris ได้ สรุปลักษณะทางจริยศาสตร์ของอติภาวนิยมว่าเป็น “ความกระวนกระวายใจในการใช้เสรีภาพ” (The anguish of freedom)

จะเห็นได้ว่าการประพฤติปฏิบัติที่ดีว่าดีงามนั้นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล เป็นเสรีภาพของแต่ละคนที่จะเลือกปฏิบัติ แต่ต้องมีความรับผิดชอบต่อการใช้เสรีภาพในการเลือกนั้น ๆ ด้วย

สุนทรียศาสตร์ของอัตถิภาวนิยม

สุนทรียศาสตร์ของอัตถิภาวนิยม มีแนวคิดมาจากหลักการเดียวกันกับหลักการทางจริยศาสตร์ นั่นคือ เสรีภาพของเอกัตบุคคล (บุคคลแต่ละคน) ที่จะเลือกและกำหนดคุณค่าทางสุนทรียให้กับตัวเองซึ่งคุณค่านั้น มิได้มาจากปัจจัยหรือข้อกำหนดภายนอกตัวมนุษย์

สุนทรียศาสตร์ของอัตถิภาวนิยม เห็นว่าคุณค่าของสุนทรียไม่ได้อยู่ที่คุณสมบัติที่มีอยู่ในศิลปวัตถุ หรือในศิลปกรรมชิ้นนั้น ๆ แต่อยู่ที่ “ความรู้สึก” ที่มีอยู่ในตัวเรา เป็นค่าที่เป็นส่วนบุคคลเป็นอัตวิสัย (Subjective) (อุดม บัวศรี, 2528) และอยู่ที่ว่าศิลปะชิ้นนี้ให้ผลอะไรต่อมนุษย์ และทำอะไรเพื่อมนุษย์บ้าง หลักการของอัตถิภาวนิยมจึงถือว่า ไม่มีมาตรฐานใด ๆ นอกกายมนุษย์ที่จะมาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรณนิยมของบุคคลแต่ละบุคคลได้ เพราะมนุษย์นั้นจะไม่ยอมให้สิ่งนอกกายมาเป็นเครื่องตัดสินใด ๆ ได้ นอกจากตัวของตัวเองเท่านั้นจะเป็นผู้ตัดสิน

จะเห็นได้ว่า สุนทรียศาสตร์ของอัตถิภาวนิยมนั้นเป็นการตัดสินคุณค่าศิลปะโดยไม่ยึดหลักเกณฑ์ใด ๆ มาเป็นมาตรฐาน หากเป็นการตัดสินคุณค่าในลักษณะที่เป็นไปตามความพอใจของตนเองในแต่ละโอกาสและที่แน่นอนก็คือคุณค่าทางศิลปะที่ดี รสนิยมในสุนทรียก็ดี ไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์หรือแบบแผนใด ๆ ของสังคมทั้งสิ้น มีลักษณะเป็นการหนีสังคม

จริยศาสตร์ของอัตถิภาวนิยมกับการศึกษา

การปลูกฝังจริยธรรมของอัตถิภาวนิยม

หลักการสอนของอัตถิภาวนิยม ก็คือมุ่งที่จะให้เด็กได้ค้นพบและรู้จักตัวเอง (Finding self) ให้มีเสรีภาพในการเลือกและให้รับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำและการเลือกของตน ส่วนหลักจริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์นั้น ก็ยึดหลักการเลือกแนวทางจริยธรรมและรสนิยมของเอกัตบุคคล (Individual choice) เป็นสำคัญ ไม่ยึดกฎเกณฑ์ที่ตายตัว ไม่ยึดมาตรฐานหรือสัมบูรณ์ภาพ (Absolute) ใด ๆ เป็นหลัก หากแต่ยึดตัวเองเป็นหลัก เมื่อพิจารณาหลักการสอนและหลักการเกี่ยวกับคุณค่าแล้วจะเห็นว่า แนวทางของอัตถิภาวนิยมในด้านการปลูกฝังจริยธรรมนั้น มุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคนเป็นผู้สร้างแนวทางศีลธรรมของตนเอง สอนให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือก เป็นผู้กำหนด ตลอดจนรับผิดชอบต่อผลที่อาจเกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติของตนเอง

อัตถิภาวนิยมเสนอว่า ผู้สอนควรหาวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนตื่นตัวและมองเห็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ให้ผู้เรียนเห็นว่าตัวเองเป็นหลักยึดสูงสุดในการกำหนดคุณค่าทั้งหลาย ไม่มีข้อสรุปของกลุ่ม หรือข้อเสนอนะมากำหนดทางเลือกของเขาได้

สรุปได้ว่า การสอนศีลธรรมของฝ่ายอัตถิภาวนิยมนั้น ไม่ได้ยึดหลักแห่งคุณค่าทางศีลธรรมที่ตายตัว หากแต่จะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ จึงเรียกได้ว่าเป็นการปลูกฝัง ค่านิยมที่ไม่มี

หลักยึด (The baselessness of values) และแนวทางประพฤติปฏิบัติทางศีลธรรมนั้นก็เป็นการ
สอนเพื่อให้แต่ละคนเลือกแนวทางของตนเอง (Individual choice)

สุนทรียศาสตร์ของอัตถิภาวนิยมกับการศึกษา

การปลูกฝังค่านิยมทางศิลปะของอัตถิภาวนิยม

อัตถิภาวนิยมยึดหลักการส่งเสริมให้เอกัตบุคลเลือกและพัฒนารสนิยมทางศิลปะ
จากประสบการณ์ของแต่ละคน ดังนั้น อัตถิภาวนิยมจึงกล่าวว่า ศิลปะนั้นเป็นสิ่งที่ผู้เรียนแต่ละ
คนจะเลือกสร้างสิ่งที่งามตามที่เขาคิดว่างามสำหรับตัวเอง ศิลปะที่เด็กแต่ละคนสร้างขึ้นมา
จะเป็นสิ่งที่จะบอกความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เป็นสิ่งที่จะบอกว่าผู้เรียนเข้าใจตัวเองอย่างไร
ในการที่ตัวเขามีภาวะการเป็นอยู่ในโลกนี้ ดังนั้น ไม่ว่าผู้เรียนจะระบายภาพอะไรลงไป สิ่ง
ที่ปรากฏออกมาในภาพนั้นย่อมจะไม่ใช้สาระสำคัญของศิลปะ แต่สาระสำคัญอยู่ที่ว่าภาพนั้น
มีความหมายเฉพาะสำหรับผู้เรียนเองเป็นลักษณะของความเป็นจริงบางอย่างของโลกเท่าที่
ผู้เรียนมองเห็น

จากแนวความคิดเช่นนี้ อัตถิภาวนิยมจึงเห็นว่าการที่จะสอนให้ผู้เรียนเลือก
รสนิยมทางศิลปะของตัวเองนั้น ก่อนอื่นจะต้องให้ผู้เรียนมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง นั่นคือ
ให้เป็นอิสระจากขนบธรรมเนียมที่สืบทอดต่อ ๆ มา ให้เป็นอิสระจากคำวิจารณ์ทางศิลปะ และ
ที่สำคัญคือ ให้เป็นอิสระจากภาวะกดดันของกลุ่มหรือของสังคมหรือจากการถูกครอบงำทางสังคม
เมื่อหลุดพ้นจากข้อผูกพันเหล่านี้แล้ว อัตถิภาวนิยมก็จะเริ่มให้เด็กสร้างงานศิลปะจากชีวิตของตนเอง

ฝ่ายอัตถิภาวนิยม ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ตายตัว กล่าวคือ ไม่อาจจะกำหนดลงไปได้ว่า
จิตรกรรม ประติมากรรม ละคร หรือดนตรี ควรจะมีค่าแค่ไหน แม้จะไม่มีหลักเกณฑ์ดังที่ว่านี้ก็ตาม
แต่ครูฝ่ายอัตถิภาวนิยมก็จะเน้นคุณค่าของศิลปะ ใน 2 ด้าน คือ 1) ศิลปะนั้นจะต้องเป็นของแท้
(Authentic) หมายถึง ศิลปะนั้นจะต้องออกมาจากความสำนึกในภาวะการมีอยู่ของผู้เรียนแต่ละ
คนโดยตรง โดยที่ผู้เรียนจะต้องไม่ตั้งใจสร้างศิลปะขึ้นมาเพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ครูเป็นผู้กำหนด
แต่ผู้เรียนจะเป็นตัวของตัวเองที่จะแสดงและวาดอะไรออกมาจากที่ผู้เรียนมองเห็น 2) เมื่อผู้เรียน
สร้างศิลปะอะไรขึ้นมาแล้ว ผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบต่องานชิ้นนั้น หมายความว่า ผู้เรียนจะต้องไม่
ปฏิเสธสิ่งที่ตนสร้างขึ้นมา การที่ผู้เรียนได้ฟังคำติจากคนอื่นแล้วแก้ไขผลงานของตนเอง เพื่อให้ถูก
ใจคนดู เช่นนี้ แสดงว่าไม่รับผิดชอบต่อไม่เป็นตัวของตัวเอง ในการสอนศิลปะนั้นครูจะต้องไม่ยินยอม
ให้ผู้เรียนแก้ไขตามคำวิจารณ์ แต่จะช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความเป็นจริงและคุณค่าในผลงานของเขา
แต่ถ้าผู้เรียนไม่มีความพอใจในผลงานนั้น เพราะมันออกมาไม่ตรงตามความตั้งใจที่จะให้มันเป็น
อาจเกิดจากการใช้สี การใช้เครื่องมือไม่ถูกต้อง เช่นนี้ครูต้องสนับสนุนให้แก้และหาทางส่งเสริม

ช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้แสดงออกมาให้ตรงกับความสนใจของเขา การช่วยของครูในลักษณะเช่นนี้ จะเป็นการช่วยยกระดับความสามารถทางศิลปะของผู้เรียนให้สูงขึ้นเป็นลำดับ (บวรจง จันทรสา, 2522)

สรุปได้ว่า การปลูกฝังรสนิยมทางศิลปะของอัตถิภาวนิยมนั้น มุ่งที่จะให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าทางสุนทรียที่ออกมาจากตัวของผู้เรียนเอง ฉะนั้น การเรียนการสอนศิลปะจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ศิลปะนั้นเป็นเสมือนการถ่ายทอดเรื่องราวที่เป็นจริงภายในตัวผู้เรียนออกมาให้ผู้เรียนได้มองเห็นและเข้าใจภาวะการมีอยู่ของตนเองในภาพนั้น (Art as the statement of self) การปลูกฝังค่านิยมทางศิลปะของอัตถิภาวนิยมก็เพื่อให้ผู้เรียนสร้างแบบอย่างศิลปะของตนเอง

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษา ที่มีความสัมพันธ์กับแนวทางการจัดการศึกษาใน 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

- 3.1 ความมุ่งหมายของการศึกษา
- 3.2 หลักสูตร
- 3.3 บทบาทครู
- 3.4 บทบาทนักเรียน
- 3.5 กระบวนการเรียนการสอน
- 3.6 การประเมินผล

3.1 ความมุ่งหมายของการศึกษา

ความหมายของความมุ่งหมายของการศึกษา

วิลเล่ ตั้งจิตสมคิด (2539: 9) กล่าวว่า ความมุ่งหมายของการศึกษา หมายถึงเป้าหมายอุดมการณ์ หรือความต้องการที่วางไว้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ความมุ่งหมายของการศึกษา แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

ความมุ่งหมายทั่วไป เป็นความมุ่งหมายหลักที่กำหนดแนวกว้าง ๆ ทั่วไป ในการจัดการศึกษาและหลักสูตร เช่น ความมุ่งหมายของการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น

ความมุ่งหมายเฉพาะ เป็นความมุ่งหมายเฉพาะเรื่องแยกย่อยมาจากความมุ่งหมายทั่วไป เช่น ความมุ่งหมายของหลักสูตร ความมุ่งหมายเฉพาะวิชา เป็นต้น

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 57) ได้กล่าวว่า ความมุ่งหมายของการศึกษา หมายถึง จุดประสงค์ปลายทางสูงสุดที่ยึดเป็นหลักในการจัดการศึกษาและหลักสูตร มีความหมายกว้างที่สุด เห็นผลได้ในระยะยาว และยังสะท้อนถึงปรัชญา และค่านิยมทางการศึกษาของประเทศที่ยึดถืออยู่

สำหรับในบริบทไทยนั้น ได้แบ่งระดับความมุ่งหมายของการศึกษาในแต่ละระดับ โดยเรียงลำดับจากกว้างที่สุด ไปสู่แคบที่สุด ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาในระดับชาติ เป็นความมุ่งหมายระดับสูงสุดที่สะท้อน ถึงปรัชญาและอุดมการณ์ของชาติในการจัดการศึกษา
2. ความมุ่งหมายของการศึกษาในระดับการศึกษา หรือประเภทการศึกษา เป็นความมุ่งหมายในระดับรองลงมา เป็นผลที่ต้องการจากการศึกษาในระดับ หรือประเภทของการศึกษานั้น ๆ เช่น ความมุ่งหมายระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา มักปรากฏอยู่ในแผนการศึกษาแห่งชาติ หรือหลักสูตรระดับนั้น ๆ
3. ความมุ่งหมายของการศึกษาในระดับหลักสูตร เช่น ความมุ่งหมายของหลักสูตรประเภทต่าง ๆ ได้แก่ หลักสูตรสาขาวิชาบริหารการศึกษา
4. ความมุ่งหมายของการศึกษาในระดับกลุ่มวิชา/กลุ่มประสบการณ์ มักนิยมใช้คำว่า “จุดประสงค์ทั่วไป”
5. ความมุ่งหมายของการศึกษาในระดับรายวิชา มักนิยมใช้คำว่า “จุดประสงค์รายวิชา”
6. ความมุ่งหมายของการศึกษาในระดับการเรียนการสอน มักนิยมใช้ คำว่า “จุดประสงค์การเรียนรู้ หรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม”

ลักษณะของความมุ่งหมายของการศึกษา

ความมุ่งหมายของการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ ระดับการศึกษา ระดับหลักสูตร ระดับกลุ่มวิชา / กลุ่มประสบการณ์ ระดับรายวิชา และระดับการเรียนการสอน สามารถจำแนกได้เป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้หรือสติปัญญา หรือที่เรียกว่า พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นความมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางสมองหรือสติปัญญา โดยเริ่มตั้งแต่การที่บุคคลมีความสามารถในการจดจำเนื้อหา หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ แล้วนำสิ่งที่รู้ (ความรู้) ไปสร้างให้เกิดความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล
2. ด้านเจตคติ / ความรู้สึกนึกคิด หรือที่เรียกว่า จิตพิสัย (Affective Domain) เป็นความมุ่งหมายเกี่ยวกับการพัฒนาด้านจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด และเจตคติ โดยเริ่มตั้งแต่ที่

บุคคลรับประสบการณ์จากสิ่งหนึ่ง ๆ และเกิดการรับรู้ในสิ่งนั้น ๆ แล้วตอบสนอง และให้คุณค่าต่าง ๆ ในสิ่งที่ตนรับรู้ จากนั้นจึงนำสิ่งที่เป็นคุณค่าเหล่านั้นมาจัดเรียงเรียงเป็นระบบ แล้วสร้างเป็น ลักษณะนิสัย หรือบุคลิกตามคุณค่าตามลำดับ คือ การรับ การตอบสนอง การสร้างคุณค่า การจัดระบบคุณค่าและการสร้างลักษณะนิสัย

3. ด้านทักษะ หรือที่เรียกว่า ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นความมุ่งหมาย ที่เกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยเริ่มตั้งแต่บุคคลรับรู้ด้วย ประสาทสัมผัสทั้งห้า รวมทั้งการเคลื่อนไหวด้วยกล้ามเนื้อ แล้วเตรียมความพร้อมทางสติปัญญา ทางกาย และทางอารมณ์ที่จะปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง จากนั้นจึงตอบสนองโดยแสดงออกด้วย การเลียนแบบ หรือลองผิดลองถูกจนเกิดเป็นทักษะนิสัย และพัฒนาเป็นทักษะขั้นสูงโดยการตอบ สอนสิ่งที่ซับซ้อนขึ้น และการแสดงการใช้ทักษะที่ผสมผสานอย่างคล่องแคล่วและมั่นใจ โดยเรียง ลำดับที่ซับซ้อนน้อยที่สุดไปหามากที่สุด คือ การรับรู้ การเตรียมพร้อม การสนองตอบตามแนวทาง ที่ทำให้เกิดทักษะนิสัย และการสนองตอบสิ่งที่ซับซ้อน (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539)

สรุป ความมุ่งหมายของการศึกษา หมายถึง เป้าหมาย หรือความต้องการที่วางไว้ เพื่อยึดเป็นหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า เกิดทักษะ สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน ตามที่กำหนดไว้

3.2 หลักสูตร (Curriculum)

หลักสูตรในที่นี้มิได้ หมายถึง เรื่องการจัดการสอนในห้องเรียน หรือกิจกรรมการ เรียนการสอนที่มีในห้องเรียนเท่านั้น แต่หมายถึง การจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (Learning) จัดให้ มีประสบการณ์ (Experience) และจัดให้มีสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับประสบการณ์ และการเรียนรู้ ของผู้เรียนตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรให้ครบถ้วน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนทุกคนให้ เป็นคนที่สมบูรณ์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

หลักสูตรในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการเรียนหนังสือ ไม่ใช่หมายถึงการจัดการเรียนการสอน ตามที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องการ หลักสูตรไม่ใช่การสอนอย่างที่โรงเรียนต้องการ อย่างที่ครูอยากที่ จะสอน หรือตามที่ครุณัดที่จะสอน หรือสอนตามที่ครูเคยเรียนมา แต่เป็นกระบวนการทางการ ศึกษาที่พัฒนาคนให้เกิดความเป็นคนในตัวผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเป็นคนที่สมบูรณ์ ทำให้สังคมได้ พลเมืองดี

หลักสูตรเป็นแผนที่ทำงาน ในการสร้างคนให้เป็นคนที่ถึงพร้อมด้วยความสมบูรณ์ สำหรับโรงเรียนแต่ละระดับ ซึ่งเป็นกระบวนการของการพัฒนาคนให้เป็นไปตามลำดับขั้น ตามระดับ

การศึกษา และเป็นไปตามขอบเขตของหลักสูตร ในการพัฒนาด้านความรู้ สติปัญญา ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และการมีความสามารถในการดำรงชีวิตที่เหมาะสม

ความหมายของหลักสูตร

ได้มีผู้ศึกษาค้นคว้าหาคำจำกัดความ หรือความหมายของหลักสูตร ซึ่งมีทั้งความหมาย ในวงแคบและวงกว้าง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเสนอพอสังเขป ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521: 1) ได้ให้ความหมายในวงแคบของหลักสูตร ว่า หมายถึง วิชา และเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้นักเรียนในแต่ละชั้นจะต้องเรียนอะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด

ความหมายในวงกว้าง หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนทั้ง ในและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ มีทักษะ เกิดความคิดและทัศนคติที่ดีอันจำเป็น ต่อการดำรงชีวิต

กู๊ด (Good, 1973: 157) ได้ให้ความหมายหลักสูตรว่า คือ กลุ่มรายวิชาที่จัดไว้ อย่างเป็นระบบ หรือลำดับวิชาที่บังคับ สำหรับการจบการศึกษา หรือเพื่อรับประกาศนียบัตรใน สาขาวิชาหลัก ๆ

ลาวาเทลลี และคณะ (Lavatelli et al อังโน ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539) ให้ความหมายหลักสูตรว่า เป็นชุดของการเรียน และประสบการณ์สำหรับเด็ก ซึ่งโรงเรียนวางแผน ไว้ เพื่อให้เด็กบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

วิลเลอร์ (Wheeler, 1974: 11) ให้ความหมายหลักสูตรว่า หมายถึง ประสบการณ์ การเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน

สุมิตร คุณานุกร (2523: 2) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการให้การศึกษาเพื่อ พัฒนาการเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการ ศึกษาที่กำหนดไว้

อุทัย บุญประเสริฐ (2540: 8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตร เป็นธงชัยในการจัดการศึกษาของโรงเรียน หรือของสถานศึกษา เป็นแผนแม่บทกำกับการทำงาน ทุกด้านของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535: 38) ที่ให้ แนวคิดว่าหลักสูตร เป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการ ศึกษา

จากคำจำกัดความและการให้ความหมายของหลักสูตรดังกล่าวจะเห็นว่า มีความคล้ายคลึงกันบ้างแตกต่างกันบ้าง แต่ก็มีสาระที่สามารถสรุปเป็นความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง วิชาหรือประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้นั่นเอง

3.3 บทบาทครู

บทบาทหน้าที่ครู

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ ความรับผิดชอบและพฤติกรรมดังกล่าวย่อมมีส่วนผูกพันกับตำแหน่งหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และความคิดหรือสังคมที่เห็นว่าบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งนั้น ๆ พึงกระทำ (อุราวรรณ เชื้อประเสริฐ, 2535)

หน้าที่ หมายถึง กิจที่จะต้องกระทำ หรือกิจที่พึงกระทำอาจจะเป็นการทำตามกฎหมาย จริยธรรม สำนัญสำนึกหรือข้อตกลงใด ๆ ก็ได้ (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2540)

ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของครู หมายถึง พฤติกรรมของครูที่ต้องแสดงออกให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การงาน โดยมีขอบเขตของการกระทำตามกฎหมายตามที่สังคมคาดหวัง และจากสำัญสำนึกของเราเอง เนื่องจากครูเป็นผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคนในทุก ๆ ด้าน ทั้งยังเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม เช่นเดียวกับคนดีทั่ว ๆ ไป จึงมีผู้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ครูไว้ หลายลักษณะ อาทิเช่น

บทบาทครูในทัศนะของ ชม ภูมิภาค (สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, 2529) กล่าวว่า

1. บทบาทครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ ด้าน
 - 1.1 ทักษะเบื้องต้น เช่น เขียน อ่าน ฟัง พูด และคิดเลข
 - 1.2 การเรียนรู้ทักษะด้านกลไก
 - 1.3 การเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ
 - 1.4 การเรียนรู้ทักษะทางสังคม เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น
 - 1.5 การเรียนรู้ริเริ่ม สร้างสรรค์
2. บทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน
 - 2.1 ต้องรู้ธรรมชาติของนักเรียน
 - 2.2 ต้องรู้จิตวิทยา
 - 2.3 ต้องทำงานเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์

3. บทบาทในการทำงานร่วมกับชุมชนในกระบวนการศึกษาของเยาวชน
4. บทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน

บทบาทของครูต่อนักเรียน

1. ต้องศึกษาความแตกต่างของศิษย์
2. ครูต้องเป็นนักวิจัย สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้
3. เป็นผู้นำทางที่ดีแก่ศิษย์
4. ยึดมั่นต่อระเบียบวินัยของหมู่คณะ

ส่วนศักดิ์สิทธิ์ พันธุ์เขียว (2542) ได้กล่าวถึง บทบาทครูกับการเรียนการสอน ในยุคโลกาภิวัตน์ ไว้ดังนี้

บุคคลที่มีอาชีพเป็นครูนั้น มีหน้าที่และรับผิดชอบในการสอนนักเรียนในระดับชั้นอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตลอดจนระดับอุดมศึกษา สอนให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน เมื่อนักเรียนได้เกิดการเรียนรู้แล้วนำเอาความรู้ไปปฏิบัติในการประกอบอาชีพ และทดแทนคุณบิดา มารดา และนำไปพัฒนาสังคมที่ตนอาศัยอยู่ได้ อย่างมีความสุข ความเจริญ การเรียนการสอนซึ่งปัจจุบันนี้ได้มีการพัฒนาขึ้นตามกระแสสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ครูจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีสอนเพื่อให้ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป การเรียนการสอนในยุคนี้ ครูจัดโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้นักเรียนแสวงหาความรู้ และการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด และมุ่งให้นักเรียนรู้จัก คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีคุณธรรม และจริยธรรม และรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบสูง มีความขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตัว และเอาตัวเขาเปรียบคนในสังคมมากจนเกินไป ตลอดจนให้รู้จักเสียสละ แบ่งปันของให้แก่ผู้ด้อยโอกาสและเห็นประโยชน์ส่วนรวมบ้าง สังคมจะอยู่ได้ก็ต่อเมื่อมีการให้ และมีการรับที่สมดุล

ความหมายของบทบาทครู

ลัดดา เสนาวงษ์ (2531) กล่าวว่า บทบาทของครู หมายถึง พฤติกรรมของครู ที่ต้องแสดงออกให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การงาน โดยมีขอบเขตของการกระทำตามกฎหมายตามที่สังคมคาดหวังและจากสามัญสำนึกของตนเอง และครูเป็นผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้

ลักษณะและบทบาทของครูที่พึงประสงค์จากแนวทางปฏิรูปการศึกษายุคใหม่ พ.ศ. 2526 ได้กำหนดบทบาทครูที่มีต่อนักเรียน ได้เปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้บอกความรู้ ผู้แสดง และผู้แนะนำการเรียน มาเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม สนับสนุนให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้ช่วยและผู้แนะนำให้นักเรียนมีหลัก รู้จักวิธีที่จะศึกษาค้นคว้าและเลือก

ทางของตนเองได้ โดยไม่มีการบังคับให้เชื่อตามครู เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอิสระอย่างมีเหตุผล

นอกจากนี้ จากการประชุมภาคพื้นเอเชีย และแปซิฟิกใต้ ที่กัวลาลัมเปอร์ ในเดือนสิงหาคม 2526 ที่ประชุมได้สรุปบทบาทครูในโรงเรียนไว้ คือ เป็นผู้สอนวิชาการที่เป็นประโยชน์ด้วยความเสียสละและจริงจัง ตลอดจนให้การศึกษแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ความรู้ที่นั่น ๆ ให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนของตนต่อไป

อาจสรุปบทบาทของครู ที่จำเป็นและควรมีได้ ดังนี้

1. มีทักษะในการใช้วิธีการแบบประชาธิปไตย ให้สิทธิเสรีภาพแก่นักเรียนในการคิด พิจารณา มีเหตุผล ยอมรับ และสามารถอดทน อดกลั้น ต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. มีความสามารถในการสอน การอบรม ชี้แนะให้นักเรียนมีหลัก รู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติตนในทางที่ดีงาม

3.4 บทบาทนักเรียน

ความหมายของบทบาทนักเรียน

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออก

นักเรียน หมายถึง ผู้รับบริการทางการศึกษา

บทบาทนักเรียน หมายถึง ผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากพฤติกรรมเดิม เป็นพฤติกรรมใหม่ อันมีผลสืบเนื่องจากการได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้สอนจัดให้หรือไม่ก็ได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2523: 12)

จะเห็นว่าบทบาทของนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมของผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากพฤติกรรมเดิม เป็นพฤติกรรมใหม่สืบเนื่องจากการที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้หรือไม่ก็ได้

3.5 กระบวนการเรียนการสอน

กระบวนการเรียนการสอน เป็นการจัดวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งความรู้แก่นักเรียน

ความหมายของกระบวนการเรียนการสอน

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้ให้ความหมายกระบวนการเรียนการสอนว่า หมายถึง วิธีการอันประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ และเนื้อหาวิชา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ตามที่หลักสูตรระบุไว้

อบรม สนิทपाल (2524) กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่ผู้สอนใช้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องและผู้สอนนำเสนอ หรือเป็นกลวิธีต่าง ๆ ที่จะชักจูงหรือแนะนำให้ผู้เรียนเจริญงอกงามไปตามทิศทางที่ผู้สอนต้องการ

สรุปว่า กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการที่ครูใช้จัดการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาสติปัญญาเจริญงอกงามไปตามทิศทางที่ผู้สอนกำหนด

3.6 การประเมินผล

ความหมายของการประเมินผล

สตฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971 อ้างใน ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539: 94) ให้ความหมายการประเมินผลว่า คือ กระบวนการในการเก็บรวบรวม และหาข้อมูลที่มีประโยชน์ เพื่อใช้ในการตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ ที่เหมาะสม

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, เอนกกุล กริแสง (2522: 21) กล่าวถึงการประเมินผลว่า หมายถึง กระบวนการตีค่าของคะแนนที่วัดได้อย่างมีระบบที่จะตรวจดูว่านักเรียนได้บรรลุถึงจุดประสงค์ที่ได้วางไว้หรือไม่

เสริม ทัดศรี (2536: 3) ให้ความหมายการประเมินผลว่า เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบการดำเนินงานทั้งระดับกว้าง และระดับการเรียนการสอน ว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ที่ได้วางไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังบอกให้ทราบถึงปัญหา และความเหมาะสมของขั้นตอนการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการแก้ไขและปรับปรุงต่อไป

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2525: 56) กล่าวถึงการประเมินผลการเรียนว่า หมายถึง กระบวนการที่ใช้ตัดสินใจว่าผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ตามเป้าหมายของการสอนหรือไม่ เพียงใด การประเมินผลการเรียนควรมุ่งเน้นที่เอกลักษณ์บุคคลมิใช่ความแตกต่างระหว่างบุคคล คือ ควรเน้นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างโดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการสอน

สรุป การประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่ใช้ตัดสินว่าผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปตามจุดประสงค์หรือความมุ่งหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใดหรือไม่

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ในปี พ.ศ. 2526 รัชนี้ ทีมเสนีย์ ได้ทำวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา กับบุคลิกภาพของอาจารย์วิทยาลัยครูภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูภาคใต้มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาไปในทางลัทธิปรัชญาพัฒนาการนิยม แต่เมื่อแยกวิเคราะห์เป็นด้าน ๆ พบว่า มีแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการศึกษา และจุดมุ่งหมายของการศึกษาโน้มไปทางลัทธิพัฒนาการนิยม องค์ประกอบของการศึกษาโน้มไปทางลัทธิรัตนตรนิยม และกระบวนการเรียนการสอนโน้มไปทางลัทธิอัตถิภาวนิยม

ในปี พ.ศ. 2527 อามัสสรี ไชยคุนา ได้วิจัยเปรียบเทียบแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา ระหว่างอาจารย์ นักศึกษา และครูประจำการ ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ นักศึกษา และครูประจำการในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือ มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางลัทธิพัฒนาการนิยม ปฏิรูปนิยม และอัตถิภาวนิยมในระดับสูง และโน้มไปทางลัทธิสารัตถนิยมและรัตนตรนิยม อยู่ในระดับปานกลาง

ในปี พ.ศ. 2528 เซาว์ พันธุ์น้อย ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครู ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูงสุด รองลงมาได้แก่ สัจนิยม อัตถิภาวนิยม และจิตนิยมตามลำดับ เมื่อได้ทำการทดสอบความแตกต่างของแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา ปรากฏว่าอาจารย์วิทยาลัยครูมีแนวคิดโน้มไปทางสัจนิยมและอัตถิภาวนิยมสูงกว่าจิตนิยม แต่ระหว่างสัจนิยมและอัตถิภาวนิยมไม่พบว่ามี ความแตกต่างกัน

ในปี พ.ศ. 2529 ประภาพร อินทร์ตัน ได้วิจัยเรื่อง ปรัชญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยล้านนาและสหวิทยาลัยพุทธชินราช ผลการวิจัยพบว่า ปรัชญาการศึกษาระดับประถมศึกษานโน้มไปทางลัทธิพัฒนาการนิยม ระดับมัธยมศึกษาโน้มไปทางลัทธิรัตนตรนิยม ระดับอาชีวศึกษานโน้มไปทางลัทธิอัตถิภาวนิยม และระดับอุดมศึกษานโน้มไปทางลัทธิปฏิรูปนิยม

ในปี พ.ศ. 2530 มติ แก้วประสพ ได้วิจัยเรื่อง ปรัชญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ และสหวิทยาลัยศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า

ปรัชญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์และสหวิทยาลัยศรีอยุธยาในระดับประถมศึกษาโน้มไปทางพิพัฒนาการนิยม ระดับมัธยมศึกษาโน้มไปทางนิตินิยม ระดับอุดมศึกษาโน้มไปทางปฏิรูปนิยม แต่ระดับอาชีวศึกษาในระดับภาค โโน้มไปทางอัตถิภาวนิยม ในระดับชาติโน้มไปทางพุทธปรัชญาการศึกษา

ในปี พ.ศ. 2530 เช่นกัน ญัฐพร คำมะสอน ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาระหว่างผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางลัทธิพิพัฒนาการนิยม ลัทธินิตินิยม ลัทธิปฏิรูปนิยม และลัทธิอัตถิภาวนิยมในระดับมาก

ในปีเดียวกัน สุภา ใจบุญ ได้วิจัยเรื่อง แนวโน้มปรัชญาการศึกษาไทยภายในปีพุทธศักราช 2548 ตามการคาดการณ์ของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปรัชญาการศึกษาไทยภายในปีพุทธศักราช 2548 ตามการคาดการณ์ของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษามีแนวโน้มทางปรัชญาการศึกษาพิพัฒนาการนิยม และมีรายละเอียดบางส่วนสอดคล้องกับพุทธปรัชญาการศึกษา ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม และปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม ในด้านองค์ประกอบของการศึกษามีบางส่วนสอดคล้องกับพุทธปรัชญาการศึกษา ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม และปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม ตามลำดับ

ในปี พ.ศ. 2531 ฉัตรชัย น่วมโพธิ์ ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาจากบทความทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนในวารสารการศึกษา โดยได้ศึกษาถึงจุดมุ่งหมายทางการศึกษา หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน และวิธีการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยวารสารระหว่างปี พ.ศ. 2520 – 2529 พบว่า มีแนวความคิดโน้มไปทางลัทธิพิพัฒนาการนิยมสูงสุดในทุกด้าน รองลงมาคือ ลัทธิอัตถิภาวนิยมในทุกองค์ประกอบ ส่วนต่ำสุดในทุกองค์ประกอบคือพุทธปรัชญา

ในปี พ.ศ. 2537 พรทิพย์ ทิพนา ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามปรัชญาการศึกษาลัทธิอัตถิภาวนิยมในสถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพในสถานศึกษาสังกัด

กรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความสอดคล้องกับแนวปรัชญาการศึกษาลัทธิอัตถิภาวนิยมในระดับน้อย ส่วนครูและนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาลัทธิอัตถิภาวนิยมในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน คือ จุดมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตร บทบาทครู บทบาทนักเรียน กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล

ในปี พ.ศ. 2538 ไพฑูรย์ คล้ายวงศ์ ได้วิจัยเรื่อง ปรัชญาการศึกษากับประชาธิปไตย : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนหมู่บ้านเด็กกับโรงเรียนถาวรวินทยา จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ทั้งปรัชญาการศึกษาและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาจะมีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในเชิงปฏิบัติคือเด็กสามารถเรียนรู้ประชาธิปไตยได้จากการใช้ชีวิตในโรงเรียน ส่วนโรงเรียนถาวรวินยานั้น ปรัชญาการศึกษาและสภาพแวดล้อมจะมีผลต่อการเรียนรู้ในเชิงทฤษฎี เพราะโรงเรียนจะเน้นการเรียนรู้ในเชิงวิชาการจากการเรียนการสอนมากกว่า

สรุปจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ พบว่า ส่วนมากมีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ความคิดเห็น และความต้องการเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของบุคคลและพบว่าแนวคิดของบุคคลดังกล่าวมีความสอดคล้องต้องกันคือโน้มไปทางลัทธิอัตถิภาวนิยมในบางส่วนขององค์ประกอบทางการศึกษาค่อนข้างสูง นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและความต้องการด้านการเรียนการสอนของครูและนักศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูและนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียน สายอาชีพตามแนวปรัชญาลัทธิอัตถิภาวนิยม ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน คือ ความมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตร บทบาทครู บทบาทนักเรียน กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล แต่สภาพการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมในระดับน้อย

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1977 จีซัส ฟรานซิสโก เดลกาโด ฮิดาลโก (Jesus Francisco Delgado Hidalgo) ได้วิจัยเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา กับแนวคิดทางวัฒนธรรมของครูก่อนประจำการในเขตลอสแอนเจลีส ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของครูโน้มไปทางอัตถิภาวนิยม ปฏิบัตินิยม จิตนิยม และวัตถุนิยม ตามลำดับ

ในปี ค.ศ. 1978 โมฮาเหม็ด อาเหม็ด โคเรียม (Mohamed Ahmed Koriem) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาระหว่างนักศึกษาครูชาวอเมริกันและอียิปต์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชาวอียิปต์มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางลัทธิปฏิบัตินิยมมากที่สุด ส่วนนักศึกษาชาวอเมริกันมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางอัตถิภาวนิยมมากที่สุด

สรุป จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากต่างประเทศ พบว่า แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของครูในเขตลอสแอนเจลิส และนักศึกษาชาวอเมริกันโน้มไปทางอัตถิภาวนิยมมากที่สุด

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว พบว่า บุคคลส่วนมากมีแนวคิด ความต้องการและความสนใจโน้มไปทางปรัชญาอัตถิภาวนิยมในระดับค่อนข้างที่สูง จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ใน 6 ด้าน คือ ด้านความมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตร บทบาทครู บทบาทนักเรียน กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารเกี่ยวกับปรัชญาอัตถิภาวนิยมโดยตรง และปรัชญาการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมจากการวิเคราะห์เอกสาร

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ใน 6 ด้าน คือ

1. ความมุ่งหมายของการศึกษา
2. หลักสูตร
3. บทบาทครู
4. บทบาทนักเรียน
5. กระบวนการเรียนการสอน
6. การประเมินผล

การวิเคราะห์เอกสารในบทที่ 3 นี้ ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 2 ตอน รายละเอียด ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา

ตอนที่ 2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา
ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบของตาราง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา จาก
ศักดิ์ชัย นิรัญทิว. **ปรัชญาเอ็กซิสเตนเชียลลิสซึม**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วลี, 2526.

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>เมื่อพิจารณาด้านอภิปรัชญาของอัตถิภาวนิยมตามทัศนะของซาร์ตร เรื่องเสรีภาพและควมรับผิดชอบแล้วจะพบว่า ซาร์ตรมีทัศนะเกี่ยวกับอภิปรัชญาหรือความจริงว่าคือ ความมีอยู่หรืออัตถิภาวะ (Existence) มีมาก่อน สาระัตถะหรือลักษณะ (Essence) ของมนุษย์ เขาเป็นผู้ยกย่องว่า “ความมีอยู่ของมนุษย์มีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด” และความมีอยู่ของมนุษย์ก็หมายถึงความมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคนนั่นเอง</p> <p>พอจะกล่าวได้ว่าความจริงตามทัศนะของซาร์ตร มีดังต่อไปนี้ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์แต่ละคนหมายถึง สภาพการดำรงอยู่หรือการมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ ซาร์ตรได้อธิบายเกี่ยวกับ 	<p>เมื่อวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยมของซาร์ตรพบว่า ความรู้ เกิดจากการใช้เสรีภาพในการเลือกการกระทำในสถานการณ์ที่มีอยู่ของแต่ละบุคคล หมายความว่า มนุษย์แต่ละคนจะต้องเป็นผู้เลือกและเป็นผู้รับผิดชอบต่อความรู้ของตน นั่นเอง</p> <p>ซาร์ตรมีทัศนะว่ามนุษย์แต่ละคนเป็นผู้มีเสรีภาพอย่างเต็มที่ในการเลือกและมีความรับผิดชอบต่อความรู้ของตนเอง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของแต่ละคนที่จะต้องศึกษาค้นหาความจริงเกี่ยวกับความมีอยู่ (Existence) ของตน และสร้างลักษณะที่แท้จริงของตนในสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่มีอยู่ของแต่ละคนด้วยตนเอง ในการศึกษาเกี่ยวกับความมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคนจึงต้องศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับ</p>	<p>จากการวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยมของซาร์ตรด้านจริยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ พบว่าด้านจริยศาสตร์เมื่อวิเคราะห์จากความเชื่อที่ว่า “มนุษย์เกิดมาอย่างว่างเปล่าไร้คุณค่า มนุษย์มาสร้างตัวมนุษย์เองภายหลังโดยมิได้เป็นไปตามอะไรทั้งนั้น แต่เป็นไปตามความคิดที่ว่า “การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้นอยู่กับตัวเองและตามการเลือกของตัวเองเท่านั้น” เพราะมนุษย์แต่ละคนมีเสรีภาพและเป็นอิสระจากอำนาจทั้งปวง มนุษย์จะเป็นอะไรก็ขึ้นอยู่กับการเลือกอย่างอิสระในปัจจุบันของมนุษย์แต่ละคน และผลของการเลือกกระทำนั้นจะทำให้มนุษย์แต่ละคนกลายเป็นคนที่มีลักษณะตามที่ตนเองต้องการที่จะเป็น การเลือกที่เกิดจากความตั้งใจของตนเองจึงมีค่าอย่างแท้จริง</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ความมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์ว่ามีมาก่อน สสารัตถะ (Essence) ของมนุษย์ว่า “มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความว่างเปล่า คือไม่มี แบบ หรือ ธรรมชาติของมนุษย์ (Essence) ที่เปลี่ยนแปลง ไม่ได้ติดตัวมา แบบหรือลักษณะต่าง ๆ เช่น ความดี ความชั่ว เป็นลักษณะที่มนุษย์สร้างขึ้นหลังจากมนุษย์เกิดขึ้นแล้ว” ดังนั้น มนุษย์จะต้องยอมรับสภาพความมีอยู่นี้ว่า เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วของตน โดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ มนุษย์มีแต่เพียงความมีอยู่ของตนเองเท่านั้น มนุษย์มีความมีอยู่ในสภาพแวดล้อมและสิ่งต่าง ๆ การมีอยู่ของมนุษย์จึงมีใช้อยู่แต่เพียงลำพังในโลกนี้ แต่มนุษย์มีความมีอยู่ในสภาพแวดล้อมหรืออาจเรียกว่าสิ่งที่กำหนดให้ (The given) หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ และแวดล้อมมนุษย์อยู่โดยธรรมชาติ ได้แก่ ต้นไม้ ภูเขา ทะเล</p>	<p>สิ่งแวดล้อมด้วย โดยใช้สิ่งดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการค้นพบตัวเอง สร้างตัวเอง และพัฒนาตัวเอง จากทัศนะของชาตรีที่ว่า “มนุษย์เกิดมาอย่างว่างเปล่า ไม่มีลักษณะใด ๆ ติดตัวมา มนุษย์สร้าง สสารัตถะหรือลักษณะของตนเองขึ้นภายหลัง” สสารัตถะหรือลักษณะ (Essence) ก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีความหมายของความมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคนด้วยเช่นกัน เมื่อวิเคราะห์จากข้อความดังกล่าว พบว่า ความจริงหรือความรู้เป็นเรื่องของแต่ละคนที่จะต้องเลือก หรือกำหนดด้วยตนเอง สิ่งแรกที่ต้องค้นหา คือค้นหาความมีอยู่ของตนเอง หรือ ค้นหาความเป็นตัวของตัวเองก่อน แล้วจึงกำหนดหรือสร้างลักษณะของตนให้เป็นไปตามที่ตนเองต้องการ ชาตรีกล่าวว่า มนุษย์กระทำดังที่กล่าวมาได้ มนุษย์แต่ละคนต้องตระหนักถึงคุณค่าของเสรีภาพ</p>	<p>มนุษย์ที่ตระหนักในเสรีภาพของตน จะต้องใช้เสรีภาพเลือกปฏิบัติตามแบบจริยธรรมที่ ตนเอง เห็นว่าดีและเหมาะสมกับสภาพของตนเอง และ มนุษย์แต่ละคนจะต้องรับผิดชอบต่อการใช้เสรีภาพ ในการเลือกของตนด้วย</p> <p>ส่วนด้านสุนทรียศาสตร์ ก็เช่นเดียวกันที่ถือว่า มนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพในการเลือกและมีความ รับผิดชอบที่จะสร้างลักษณะต่าง ๆ ตามที่ตนเอง ต้องการ เพราะมนุษย์เกิดมาพร้อมกับความว่างเปล่า มนุษย์จะต้องสร้างตนเองขึ้นภายหลัง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบต่อมนุษย์แต่ละคนที่จะเลือกกำหนดคุณค่าแห่งศิลปะ ด้วยตนเองอย่างอิสระ นั่นก็คือไม่ยึดถือกฎเกณฑ์ที่ไม่ ได้เกิดจากความพอใจของตนเองมาตัดสินคุณค่า ของศิลปะ มนุษย์จึงเป็นผู้กำหนดคุณค่าทางศิลปะ</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>สิ่งอื่น ๆ และรวมทั้งร่างกายของมนุษย์แต่ละคนด้วย นอกจากนี้ยังนับว่าสถานการณ์ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องและเป็นส่วนหนึ่งของความมีอยู่ของมนุษย์ด้วยเช่นกัน แต่ชาตรีให้ความสำคัญและให้ความสนใจเฉพาะความจริงของความมีอยู่ของตัวมนุษย์แต่ละคนเท่านั้น ส่วนสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ นั้นใช้เป็นเพียงเครื่องมือนำไปสู่การค้นหาคำความจริงของความมีอยู่ของมนุษย์เท่านั้น ชาตรีได้รวบรวมสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความมีอยู่ของมนุษย์ไว้ 5 ประเภท คือ 1) สถานะที่ หมายถึง สิ่งปรากฏในโลก สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ เช่น ประเทศ ดวงอาทิตย์ บรรยากาศ ทรัพยากรต่าง ๆ เป็นต้น เพราะการมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคนจะต้องมีพื้นที่ที่จะต้องรองรับการมีอยู่นั้น เหตุนี้ทำให้เกิดความสัมพันธ์</p>	<p>และรู้จักใช้เสรีภาพของตนอย่างมีความหมาย คือ การใช้เสรีภาพในการเลือกการกระทำและมีความรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น การเลือกทำให้เกิดการกระทำ แต่การเลือกนั้นจะต้องเป็นการเลือกที่เกิดจากความตั้งใจหรือความตั้งใจ (Intention) ของแต่ละคน ความตั้งใจของแต่ละคนจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมนุษย์มีความสำนึกในตัวเอง (self-consciousness) เป็นตัวของตัวเองในการสร้างแผนการของการกระทำขึ้นมา แผนการของการกระทำจะต้องมีจุดหมายเป็นของตัวเอง คนที่กระทำโดยตั้งใจให้ได้ผลขึ้นมา จะได้ชื่อว่าเป็นผู้กระทำ เพราะคนเช่นนี้กระทำโดยรู้สึกสำนึกตัวตลอดเวลาและใช้ความพยายามทำให้ความตั้งใจของตนเกิดเป็นผลสำเร็จ เมื่อการกระทำเป็นผลมาจากการเลือกสถานการณ์ที่มีอยู่ของตน การกระทำจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้โลก</p>	<p>ในสภาพที่เป็นอยู่จริงของตน</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>พื้นฐานระหว่างมนุษย์กับโลก โลกเป็นสิ่งที่มนุษย์จะต้องรับรู้ มนุษย์จะต้องรู้จักโลกเหมือนรู้จักบ้านของตนเอง มนุษย์มีเสรีภาพที่จะมีอำนาจเหนือสถานการณ์ได้ มนุษย์ต้องเข้าใจมันและรู้จักใช้มันให้เป็นประโยชน์จากการใช้เสรีภาพของตน ไม่ใช่ปล่อยให้มันเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตของตน</p> <p>2) อดีต เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของสถานการณ์แห่งการมีอยู่ของมนุษย์ เพราะการมีอยู่ของมนุษย์ต้องมีอยู่ในช่วงเวลา เสรีภาพต้องเกี่ยวข้องกับอดีต หมายความว่า มนุษย์ใช้อดีตมาเกี่ยวข้องกับ การเลือก เพราะอดีตเป็นส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงบาง ส่วนที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอีก เหตุการณ์และเวลานั้น ๆ ได้ผ่านไปแล้ว เมื่อจะมีการตัดสินใจเลือกในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงเหล่านั้น อดีตจึงมีความสำคัญเพียงแต่ให้</p>	<p>เปลี่ยนแปลงไปตามแนวทางแห่งการเลือกนั้น และการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดจากการกระทำของมนุษย์เท่านั้น ดังนั้นมนุษย์จึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ต่อโลก หรือสังคมอย่างแท้จริง นั่นคือ มนุษย์แต่ละคนจะต้องเป็นผู้เลือกที่จะเชื่อว่าความรู้ใดเหมาะสมกับตนเองและจะเกิดประโยชน์แก่ตนเองมากที่สุดในสภาพความเป็นจริงนั้น มนุษย์แต่ละคนต้องดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสิ่งแวดล้อม และสิ่งอื่น ๆ อยู่ตลอดเวลาอย่างแยกออกจากกันไม่ได้</p> <p>มนุษย์จะต้องอาศัยหลักความสัมพันธ์ของตนเอง กับสภาพแวดล้อมและสิ่งอื่น ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงของความรู้ของแต่ละคน</p> <p>ซารตรได้กล่าวถึงวิธีที่จะได้มาซึ่งความรู้ไว้ ดังนี้</p> <p>1) การรู้แบบปรนัย เป็นความรู้โดยประสาทสัมผัส ว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีความรู้แล้ว เป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว</p>	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ข้อเท็จจริงแก่นมนุษย์เพื่อนำมาพิจารณาความเหมาะสมเท่านั้น อดีตจึงไม่มีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจเลือกของสัมปชัญญะของมนุษย์</p> <p>3) สิ่งแวดล้อม ก็เป็นส่วนหนึ่งของความมีอยู่ของมนุษย์ เพราะมนุษย์จะกระทำการใดนั้น มนุษย์จะต้องกระทำในสิ่งแวดล้อม มนุษย์มีเสรีภาพที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมได้ แต่ไม่สามารถกำหนดเงื่อนไขให้สิ่งแวดล้อมได้ เพราะสิ่งแวดล้อมนี้ เป็นสิ่งกำหนดให้ (The given) ตามธรรมชาติ มีการอยู่ในตัวของมันเองเหมือนที่มนุษย์มีการมีอยู่บนโลก สิ่งเหล่านี้เป็นธรรมชาติ เป็นข้อมูลที่อยู่ในสภาพของมันและรอให้มนุษย์เข้าไปจัดการ มนุษย์เป็นผู้มีเสรีภาพเต็มที่ มนุษย์จะต้องใช้เสรีภาพที่เกิดจากความสามารถในการจัดการโลก โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่ธรรมชาติสร้างไว้ หมายความว่า</p>	<p>(Being in itself) 2) การรู้แบบอัตนัยเป็นการรู้ด้วยตนเองว่า ตัวเองรู้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ นั่นคือเรารู้ว่าเรารู้การมีอยู่ของสิ่งอื่น (Being for itself)</p> <p>จะเห็นได้ว่าลักษณะของการรู้ทั้ง 2 แบบ มีลักษณะที่ต่างกันแต่ก็มีธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกันอยู่ มนุษย์แต่ละคนจะค้นหาความรู้เกี่ยวกับความมีอยู่ของตนได้จากการเลือกกระทำจากสถานการณ์ที่ตนมีอยู่อย่างอิสระ มนุษย์จะต้องเลือกการกระทำโดยใช้สัมปชัญญะหรือสำนึก หรือการหยั่งรู้ของตน ทบทวน พิเคราะห์ ในแบบที่เรียกว่า การสะท้อนกลับที่สะท้อนกลับ และใช้ประสบการณ์ของตนตัดสินใจกระทำจากสถานการณ์ที่มีอยู่ของตน หมายความว่าในการเลือกกระทำแต่ละครั้ง มนุษย์จะต้องเลือกกระทำโดยพิจารณา ทบทวนย้อนไปในอดีตถึงการกระทำซึ่ง</p>	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>“มนุษย์มีอดีตเป็นเครื่องรวบรวมประสบการณ์ของการกระทำในอดีตไว้ ประสบการณ์จะช่วยเป็นบทเรียนให้มนุษย์สามารถจัดการกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้” มนุษย์ต้องใช้เสรีภาพเข้าไปจัดการเปลี่ยนแปลงสภาพที่เป็นอุปสรรคของสิ่งแวดล้อมให้กลายเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับการกระทำของตน โดยเลือกให้ความสำคัญแก่มั่นในฐานะตัวเลือกต่าง ๆ มนุษย์ต้องเลือกให้เกี่ยวข้องกับตัวมนุษย์และการตั้งสมมุติฐาน (Assumption) โดยให้ความหมายแก่มั่น มนุษย์เลือกโดยการวิเคราะห์ตัวเลือกทุก ๆ ตัวเลือกที่อยู่ในสถานการณ์นั้น มนุษย์จะต้องใช้เสรีภาพในการเลือกด้วยตัวเองเท่านั้น 4) เพื่อนหรือคนใกล้ชิด มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความมีอยู่ของสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ มนุษย์มิได้มีอยู่เพียงลำพังบนโลกนี้ ดังนั้น มนุษย์จึงต้อง</p>	<p>เป็นกิจกรรมทางความคิดของมนุษย์ที่ผ่านมาเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือก โดยนำข้อมูลที่เลือกมาเปรียบเทียบกับสภาพของตนในปัจจุบัน เพื่อกำหนดจุดหมายในอนาคต มนุษย์จะเลือกการกระทำที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งผลของการเลือกการกระทำนั้นจะเป็นผลที่เกิดขึ้นในอนาคต ตามจุดหมายของมนุษย์ ชาร์ลส์เน้นว่า มนุษย์ที่มีเสรีภาพเท่านั้นที่จะสามารถเลือกความรู้จากสถานการณ์ที่มีอยู่ของตนได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง</p> <p>พอจะสรุปได้ว่า ความรู้ตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมตามทัศนะของชาร์ลส์ เป็นผลมาจากการเลือกการกระทำของแต่ละบุคคลในสถานการณ์ที่มีอยู่ของตน โดยใช้สัญญาณะหรือสำนึกตัวรู้ หรือการหยั่งรู้ของตนเอง ทบทวนกับประสบการณ์ที่ผ่านมา</p>	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งอื่น ๆ</p> <p>ความมีอยู่ของมนุษย์จึงอยู่ในฐานะเป็นผู้กำหนด หรือผู้รู้ตัวว่าเป็นผู้มีอยู่จริงในสภาพแวดล้อมนั้น และในฐานะผู้รู้ว่ามีสิ่งอื่น ๆ มีอยู่ร่วมกับตัวเองใน สถานการณ์เดียวกัน หากมนุษย์ยอมรับว่าโลกนี้ อยู่ภายใต้จุดหมายของเรา มนุษย์จะต้องพิจารณา สิ่งต่าง ๆ ในฐานะเป็นเครื่องมืออยู่ในขอบเขตของ การเลือกของเรา ในทุกการกระทำที่มนุษย์กระทำ ขึ้น มนุษย์จะต้องจัดให้ตัวเองเหมาะกับโลก แต่มิได้หมายความว่ามนุษย์ถูกจำกัดเสรีภาพ เสรีภาพของมนุษย์จะต้องเกิดจากการเลือกใน ตัวเองโดยการเข้าสู่สถานการณ์ในวิถีทางต่าง ๆ</p> <p>มนุษย์ไม่ได้เกิดจากความทุกข์จากการมีอยู่ของบุคคล อื่นหรือสิ่งอื่น ๆ มนุษย์จะต้องเป็นผู้เลือกผู้อื่นหรือ สิ่งอื่นภายในสถานการณ์ขณะนั้น 5) ความตาย</p>	<p>ไตร่ตรองและตัดสินใจเลือกกระทำให้เหมาะสมกับ ตนเอง พร้อมทั้งรับผิดชอบต่อการเลือกของตน ด้วย</p>	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>เป็นสถานการณ์หนึ่งของโครงสร้างของการมีอยู่ของมนุษย์ ความตายเป็นสถานการณ์ที่นำชีวิตมนุษย์ไปสู่ความว่างเปล่า ชีวิตมนุษย์จะอยู่ในสภาพที่หยุดอย่างสมบูรณ์ ความตายเป็นข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งของมนุษย์ มนุษย์จะต้องรับผิดชอบความตายของตนเองด้วยการเลือกความตายด้วยตนเอง พอจะสรุปได้ว่าสถานการณ์คือทุกสิ่งทุกอย่างที่แวดล้อมการมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคน มนุษย์จะต้องพิจารณาถึงสภาพข้อเท็จจริงของสถานการณ์ของการกระทำนั้นประกอบในการตัดสินใจเลือกทุกครั้ง</p> <p>2. สวรรัตถะหรือลักษณะ (Essence) ของมนุษย์ หมายถึง สิ่งที่ทำให้สิ่งที่มีอยู่ (Existence) นั้นเป็นไปอย่างที่มีมันเป็น สวรรัตถะก็คือ กฎระเบียบ ประเพณี หรือความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งนับว่า</p>		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>เป็นส่วนหนึ่งที่มีความหมายของชีวิต เป็นส่วนหนึ่งของความมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคนเช่นกัน แต่เป็นส่วนที่สร้าง หรือเกิดขึ้นภายหลังความมีอยู่ของมนุษย์แล้ว ชาร์ตอร์ได้อธิบายว่า “ไม่มีผู้ใดสร้างมนุษย์ขึ้นมา มนุษย์เป็นผู้ค้นพบตนเอง และสร้างลักษณะที่เป็นแก่น (Essence) ของตนเอง” แสดงให้เห็นว่ามนุษย์เท่านั้นที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบตัวเอง ต้องเป็นผู้กำหนดทุกสิ่งทุกอย่างด้วยตนเอง</p> <p>ชาร์ตอร์เชื่อว่ามนุษย์จะค้นหาความจริงของความมีอยู่ของตนเองได้ จากการใช้เสรีภาพในการเลือกและความรับผิดชอบต่อการเลือกนั้นได้ด้วยตนเอง เพราะเสรีภาพที่ปรากฏในปรัชญาอัตถิภาวนิยมของชาร์ตอร์ เน้นว่า มนุษย์คือเสรีภาพ เขาได้ยืนยันว่า “มนุษย์ไม่สามารถจะเป็น</p>		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ทาสของเวลา และมีเสรีภาพบางเวลา แต่มนุษย์จะต้องมีเสรีภาพตลอดกาล หรือมีฉะฉันทันทีไม่มีเสรีภาพเลย” (Man can not be sometimes slave and sometimes free, he is wholly and forever free or he is not free at all) เป็นการเน้นว่ามนุษย์จะต้องมีเสรีภาพโดยสมบูรณ์ตลอดเวลา</p> <p>เสรีภาพในทัศนะของชาวยุโรป มีทั้ง 2 ลักษณะ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) เสรีภาพในทางลบ หมายถึง การพ้นจากการขัดขวาง การแทรกแซง การบังคับ หรือการใช้อำนาจทางอ้อมจากบุคคลหรือกรอบใด ๆ ก็ตาม 2) เสรีภาพในทางบวก หมายถึง กระบวนการเลือกอย่างเสรี และการกระทำตามความคิดริเริ่มของตนเอง ทำให้เกิดความตั้งใจ ความจงใจ (Intention) ของตนเอง จะปรากฏออกมาในรูปธรรม และเป็น การกระทำ ชาวยุโรปได้อธิบายว่า “มนุษย์เป็นอิสระ 		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>จากอิทธิพลทั้งปวง โดยเป็นไปตามการเลือกอย่างอิสระในปัจจุบัน เพื่อสร้างการกระทำขึ้นตามความตั้งใจ (Intention) ของตนเอง” หมายความว่า มนุษย์เป็นอยู่โดยการเลือกด้วยตนเอง ไม่มีสิ่งใดมาบังคับมนุษย์ มนุษย์มีสิทธิเต็มที่จะปฏิเสธหรือยอมรับสิ่งต่าง ๆ ดังนั้น มนุษย์ก็คือเสรีภาพนั่นเอง</p> <p>ชาลตรวีให้ความสำคัญแก่เสรีภาพของมนุษย์ ถึงกับกล่าวว่า “มนุษย์สามารถสร้างโลกให้เป็นดังที่เขาคิด เพราะมนุษย์มีสัมปชัญญะที่สามารถทำให้มนุษย์เป็นผู้ทำ และผู้คิด สามารถจัดชีวิตได้ตามที่ตนเลือก” ชาลตรวีเน้นถึงความสำคัญและคุณค่าของเสรีภาพว่า เสรีภาพที่มีคุณค่าและมีความหมายต่อการมีอยู่ของมนุษย์นั้นจะต้องเป็นเสรีภาพที่ใช้ควบคู่กับความรับผิดชอบเท่านั้น</p>		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>เพราะความรับผิดชอบเป็นเสมือนคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ที่มีมาพร้อมกับเสรีภาพ ซาตรีย์ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า คือการยอมรับว่าตัวเองเป็นผู้กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยตนเอง และยินดีรับผลของการกระทำนั้น และยังหมายถึงการใช้สัมปชัญญะพิจารณาถึงความเหมาะสมของการกระทำในแต่ละครั้งอีกด้วย ความรับผิดชอบอาจแบ่งได้ 2 ประการ คือ 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง ความรับผิดชอบในการสร้างตัวเองให้เป็นอะไรอย่างหนึ่งตามความต้องการของตน 2) ความรับผิดชอบต่อโลก เป็นความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะความมืออยู่ของมนุษย์ต้องมีอยู่ในสภาพแวดล้อม มนุษย์มีอาจอยู่โดยลำพังได้ต้องมีพึ่งพาอาศัยกันและกัน ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นด้วย</p>		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>เพราะการตัดสินใจของมนุษย์แต่ละคนละครั้งย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อผู้อื่นไม่มากนักน้อย จะเห็นได้ว่าชาตรีเน้นให้ความสำคัญกับ เสรีภาพว่า เสรีภาพที่มีคุณค่ามันต้องเป็นเสรีภาพ ที่ใช้ควบคู่กับความรับผิดชอบเท่านั้น ดังนั้น เสรีภาพกับความรับผิดชอบจึงเป็นสิ่งคู่กันที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เมื่อเสรีภาพเป็น แก่นแท้ของความเป็นมนุษย์ ความรับผิดชอบก็ ย่อมเป็นแก่นแท้ของความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกัน หมายความว่ามนุษย์แต่ละคนเป็นผู้มีเสรีภาพ อย่างเต็มที่ในการเลือกการกระทำอย่างอิสระ เมื่อ มนุษย์เลือกอะไรแล้ว มนุษย์จะต้องรับผิดชอบต่อ การเลือกของตนเอง</p>		

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ปรัชญาอภิปภานนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา จาก
อดัม บั้วศรี. ปรัชญาเอกซิสเตลลิสม์กับพุทธปรัชญา. ใน **เอกสารประกอบการสอนวิชาปรัชญาการศึกษา**. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2528.

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ความจริงของอภิปภานนิยม คือ ความมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์ และสาระหรือแก่นแท้ (Essence) ของมนุษย์ โดยธรรมชาติแล้วเชื่อว่า มนุษย์มีแต่ความมีอยู่ ซึ่งมีลักษณะว่างเปล่า แต่เมื่อได้เสรีภาพในการเลือก กำหนดชะตาชีวิตของตนเองโดยเสรีแล้ว มนุษย์ก็สร้างสาระแห่งตนให้เกิดขึ้น และรับผิดชอบต่อการเลือกของตนนั้น</p> <p>พอจะกล่าวได้ว่าความจริงของอภิปภานนิยมที่นิยมกล่าวถึงมี 2 อย่าง คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์ อภิปภานนิยมเชื่อว่า มนุษย์มีความมีอยู่ (Existence) ก่อน เช่น สภาพร่างกาย มีลมหายใจ ฯลฯ เป็นภาวะของการมีอยู่ที่สามารถกำหนดรู้ได้ และมีอยู่จริงในทุกสภาวะ ดังนั้น มนุษย์แต่ละคนจึงต้อง 	<p>ทฤษฎีว่าด้วยความรู้ของอภิปภานนิยม จากความเชื่อที่ว่า โลกนี้คือโลกแห่งความมีอยู่ (The word of Existence) แล้ว ดังนั้นสิ่งที่ปรากฏในโลกจึงเป็นสิ่งที่มีความมีอยู่แล้ว มนุษย์จึงต้องเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ตนพอใจ และมั่นใจว่าดีที่สุด และสิ่งที่พอใจและมั่นใจว่าดีที่สุดก็คือ ความรู้ ลักษณะของความรู้ของอภิปภานนิยมจึงมีลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjective) เพราะตนเองเป็นผู้กำหนด อย่างนี้ อย่างนั้น เป็นความรู้โดยบุคคล เป็นความพอใจ และการเลือกมาแล้วของแต่ละคน</p> <p>การเลือกนี้เป็นการเลือกโดยการรับผิดชอบของตนเอง ฉะนั้นในการเลือกที่จะรู้แต่ละครั้งจะต้องทำความเข้าใจไว้ 2 แบบ คือ</p>	<p>ทฤษฎีว่าด้วยคุณค่าของอภิปภานนิยม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านจริยศาสตร์ (Ethics) ทฤษฎีว่าด้วยความดี หากเปรียบเทียบแนวคิดด้านจริยศาสตร์ของอภิปภานนิยมกับปรัชญาอื่น ๆ พบว่า จริยศาสตร์ของอภิปภานนิยมยังไม่เป็นระบบนักแต่พอจะสรุปเป็นแนวคิดร่วมกันของนักอภิปภานนิยมว่า ไม่เห็นด้วยกับค่าของจริยธรรมที่มีลักษณะเป็นสากล <p>เพราะอภิปภานนิยมมีความเชื่อว่า</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) มนุษย์แต่ละคนมีเสรีภาพในการเลือกการกระทำ 2) การเลือก เป็นการกำหนดค่าให้แก่สิ่งต่าง ๆ การเลือกจึงเป็นการเลือกจุดหมายของค่าทางจริยธรรม 3) มนุษย์ในฐานะเป็นผู้มีจริยธรรม (Moral

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ยอมรับโดยไม่มีข้ออ้างว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่ คือ ความมีอยู่เป็นสิ่งที่กำหนดให้</p> <p>2. สาระหรือแก่นแท้ (Essence) นั้น เป็นสิ่งที่นำไปให้สิ่งที่มีอยู่นั้นเป็นไปอย่างที่มีนัยเป็น คือ เป็นส่วนที่เป็นความหมายของชีวิตที่มนุษย์จะต้องแสวงหาตนเอง หรือแสวงหาสิ่งที่จะหรือสาร์ตจะแห่งตน</p> <p>อัตถิภาวนิยมยอมรับว่า สัจจะหรือความจริงส่วนบุคคล คือ ความจริงเป็นสิ่งเฉพาะตัว เพราะว่าอัตถิภาวนิยมให้ความสำคัญแก่มนุษย์ โดยเน้นความมีอยู่ของปัจเจกบุคคล หรือมนุษย์แต่ละคน (Individual) และการค้นหาสัจจะแห่งตน หรือปัจเจกบุคคลนั้น จุดเริ่มต้นอยู่ที่ตนเอง และเชื่อว่าไม่มีอำนาจใด ๆ จะมากำหนดให้แก่เราได้ มนุษย์จะต้องเป็นผู้สร้างตนเอง (Own creator) ต้องเลือก</p>	<p>1. การกำหนดว่า เราคืออะไร (Being in itself) หมายถึง การรู้โดยประสาทสัมผัสว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว เป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว ซึ่งเป็นการกำหนดวัตถุต่าง ๆ อันเป็นวัตถุที่ต้องรู้</p> <p>2. การกำหนดว่า เราต้องการรู้อะไร (Being for itself) เป็นการรู้ตัวขณะรู้ คือการมองไปที่ตัวรู้คือบุคคลผู้รู้นั่นเอง เป็นการรู้ตัวว่ารู้ของผู้รู้</p> <p>สาระสำคัญในเรื่องความรู้นี้ จึงเป็นการรู้จักการรอบรู้จนสามารถตัดสินใจปัญหาทั้งหลายด้วยตนเองและสร้างตัวให้เป็นตัวของตัวเองอย่างเสรีค่าของความรู้จึงเป็นอัตวิสัย แม้จะไม่ได้มีการกล่าวถึงทฤษฎีแห่งความรู้อย่างชัดเจนนัก แต่จากทัศนะของนักอัตถิภาวนิยมอย่างคีร์เคการ์ด (Kierkegaard) ที่กล่าวว่าไว้ว่า Truth is subjective นั้นคือความรู้หรือความจริงเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล</p>	<p>Being) มนุษย์จะต้องแยกตัวออกจากสิ่งแวดล้อมและตัดสินใจที่รับผิดชอบต่อการกระทำนั้น และเมื่อไม่สามารถจะทำได้ นั้นหมายถึงมนุษย์กำลังเผชิญกับศรัทธาที่เลว (Bad faith) ได้แก่ การหลอกตัวเอง</p> <p>ลักษณะที่เด่นของจริยศาสตร์ของอัตถิภาวนิยมคือการให้คุณค่าแก่มนุษย์ ซึ่งพวกอัตถิภาวนิยมทั้งแบบเทวนิยม และอเทวนิยม มีความคิดเหมือนกันว่า เมื่อใดที่มนุษย์ถูกกำหนดให้ปฏิบัติอย่างใด อย่างหนึ่ง มนุษย์จะสูญเสียความเป็นมนุษย์ ซึ่งซาร์ตรได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า Man is condemned to be free แปลได้ว่า มนุษย์ถูกสาปให้มีเสรีภาพ จากภูมิหลังของอัตถิภาวนิยม จะเห็นได้ว่า เป็นปรัชญาที่เกิดขึ้นมาในปฏิกริยาต่อต้าน ปรัชญาลัทธิจิตนิยม และวัตถุนิยมที่ละเลยการให้คุณค่าแห่งความเป็น</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>สรรด้วยตนเอง ดังนั้น มนุษย์จึงต้องยอมรับสภาพ เท็จจริงที่ตนเองได้เลือกไปแล้ว</p> <p>การเลือกอย่างอิสระ (Free choice) จึงเป็น เครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงความจริง หรือ อภิปรัชญาของอัตถิภาวนิยม เพราะเมื่อมนุษย์มี Existence แล้ว มนุษย์ก็จะเลือกกำหนดทางเดิน ชีวิตของตนเอง ตามที่ตนเองต้องการอย่างเสรี และมีความรับผิดชอบต่อการเลือกของตนเองนั้น (Free choice with responsibility)</p> <p>สรุปได้ว่า อภิปรัชญาของอัตถิภาวนิยม ก็คือ ความจริงในเรื่องความมีอยู่ (Existence) ของ มนุษย์ และสาระหรือลักษณะ (Essence) ของ มนุษย์ มนุษย์จะต้องใช้เสรีภาพด้วยความรับผิดชอบ ในการเลือกหาความจริงแห่งตน ตลอดจนถึง</p>	<p>เป็นความพอใจและการเลือกมาแล้วของแต่ละ บุคคล ซึ่งในความหมายนี้เขาก็มิได้ปฏิเสธความ จริงทางวิทยาศาสตร์ เพียงแต่ตั้งว่าความจริงแบบ วิทยาศาสตร์ถูกจำกัดตัวอยู่ในแวดวงของ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เท่านั้น</p> <p>เมื่อวิเคราะห์จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นพบ ว่า ความรู้เกิดจากการเลือกของแต่ละบุคคลและ เป็นการเลือกโดยความรับผิดชอบด้วยตนเอง มนุษย์หรือผู้รู้จะต้องเลือกหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ ความมีอยู่ของตนเองคือจะต้องรู้ตัวเองก่อน (Being for itself) ว่าตนเองต้องการรู้อะไร มนุษย์ ไม่สามารถอยู่ลำพังคนเดียวโดยปราศจากสภาพ แวดล้อมได้ เพราะสิ่งเหล่านี้ (Being in itself) ก็ คือส่วนหนึ่งของความมีอยู่ของมนุษย์ด้วยเช่นกัน</p>	<p>มนุษย์ ดังนั้น อัตถิภาวนิยมจึงเกิดขึ้นมาพร้อมกับ ความเชื่อที่ว่ามีคุณค่าเหนือสิ่งอื่นใด มนุษย์จึง เป็นคุณค่า จริยธรรมที่สูงส่งเหนือสิ่งอื่นใดในโลก มนุษย์จึงควรเป็นผู้เลือกแนวจริยธรรมของตนเอง อย่างอิสระ</p> <p>2. ด้านสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ทฤษฎีที่ว่า ด้วยความงามของวัตถุ ถือว่าคุณค่าของ สุนทรียศาสตร์เป็นการตีค่าของแต่ละบุคคล เป็น เรื่องส่วนบุคคลที่จะตัดสินใจให้คุณค่าต่อสิ่งใด มีลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjective) อัตถิภาวนิยม ยังชี้ให้เห็นถึงสุนทรียภาพในความจำเป็น เช่น ความเจ็บปวด การต่อสู้ การต่อต้าน ความรู้สึก ทุกข์เข็ญ เดือดร้อน ความกังวลใจของมนุษย์ เป็นของธรรมดา โดยเห็นว่าสภาวะต่าง ๆ ที่เกิด</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>สร้างตนเองจากการใช้เสรีภาพในการเลือกการกระทำอย่างอิสระภายใต้ความรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น ๆ ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม</p>	<p>มนุษย์จึงต้องใช้เสรีภาพในการเลือกความรู้ของตนด้วยตนเองและนำความรู้หรือความเข้าใจนั้นมาใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับสภาพของตนเองให้ได้มากที่สุด</p>	<p>ขึ้นกับมนุษย์ เป็นสภาวะที่เกิดขึ้นกับมนุษย์เป็น คน ๆ ไป ซึ่งได้แสดงออกเป็นสุนทรียธรรมในรูปแบบของวรรณกรรมและศิลปะต่าง ๆ</p> <p>สรุป ด้านจริยธรรมของอัตถิภาวนิยมถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคลที่จะเลือกแนวจริยธรรมที่เหมาะสมกับตนเองในสถานการณ์ที่ตนมีอยู่ และต้องรับผิดชอบต่อทางเลือกของตนนั้น โดยประพฤติปฏิบัติตามแนวทางที่ตนเองเลือกแล้ว ส่วนด้านศิลปะก็เช่นเดียวกัน การให้คุณค่าทางศิลปะเป็นเรื่องที่แต่ละบุคคลจะเป็นผู้กำหนดเองว่า สิ่งใดสวย สิ่งใดงาม การกำหนดคุณค่าของศิลปะจึงไม่ยึดมาตรฐานใด ๆ ที่ตายตัว</p>

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยมด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา จาก
วิทย วิชาแพทย์. **ปรัชญาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, มปป.

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>หากเราจะพิจารณาทัศนะของ Existentialism จากประเด็น “มนุษย์สูญเสียตัวเอง” จากข้อความดังต่อไปนี้ “ชาวเอ็กซิซึสเห็นว่ามนุษย์ในปัจจุบันได้สูญเสียตัวเองไปในสังคมอันสลัซึบซึน คนเราต้องแสดงหลายบทบาทหลายหน้าที่แทบจะไม่มีใครเลยที่ไม่ถูกบีบรัดโดยบทบาทต่าง ๆ ความก้าวหน้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้สังคมมนุษย์สลัซึบซึนทับทิวซึนและความสลัซึบซึนนี้มันดึงให้มนุษย์ออกจากตัวเอง คนสมัยใหม่ไม่มีเวลาที่จะมาพิจารณาตัวเองก็เพราะเขาต้องทำตามบทบาทหน้าที่ หัวใจมันบงการเขาเช่นนั้น การกระทำที่เกิดจากความรูสึกจริง ๆ ว่าอยากทำนั้นไม่มีอีกต่อไป คนเป็นเพียงทางผ่านของสิ่งอื่น ความก้าวหน้ทางวิทยาศาสตร์ทำให้มนุษย์สะดวกสบายซึน แต่ขณะเดียวกับที่มันสร้าง</p>	<p>เมื่อพิจารณาทัศนะเกี่ยวกับหลักแห่งความรู้ของอัตถิภาวนิยม จากข้อความที่ว่า “ความสลัซึบซึนของสังคมสมัยใหม่และความก้าวหน้ของวิทยาศาสตร์ได้ดึงมนุษย์ออกจากตัวเองเสียแล้วเมื่อเป็นเช่นนั้นชาวเอ็กซิซึส บอกว่าขอให้มนุษย์กลับมาหาตัวเอง การกลับมาสู่ตัวเอง คือการตระหนักถึงเสรีภาพอันเป็นธาตุแท้ของมนุษย์ ความเป็นอิสระที่จะเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ นั้นเป็นสิ่งที่แยกไม่ออกจากมนุษย์ ไม่เคยมีครั้งใดเลยที่มนุษย์ไม่มีเสรีภาพ และไม่มีสถานการณ์ใดเลยที่จะกล่าวได้ว่าในสภาพอย่างนั้นมนุษย์ถูกบังคับ” จากข้อความนี้พอจะวิเคราะห์ได้ว่าชาวเอ็กซิซึส มีความคิดเกี่ยวกับความรู้ว่าความรู้เกิดจากการใช้เสรีภาพในการเลือกของมนุษย์ ก่อนอื่นชาวเอ็กซิซึส ขอให้มนุษย์มองเห็นคุณค่าของตัวเอง</p>	<p>ด้านจริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์หรือศีลธรรมและศิลปะของชาวเอ็กซิซึส มีความเห็นว่ามีมนุษย์เป็นผู้สร้างคุณงามความดีด้วยตนเองอย่างอิสระ นั่นคือมนุษย์แต่ละคนมีอิสระมีเสรีภาพที่จะเลือกแนวจริยธรรมที่ตนเห็นว่าถูกต้อง – ดี – งามด้วยตนเองและรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเลือก เพราะฉะนั้นจึงถือว่าไม่มีกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานใด ๆ ที่มาตัดสินให้แก่มนุษย์ได้ดีเท่ากับความดีของตัวเอง มนุษย์จึงเป็นผู้เลือกแนวจริยธรรมของตนเอง ส่วนด้านสุนทรียศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน งานสร้างสรรค์ศิลปะนั้นเกิดจากจินตนาการอันเสรี หากศิลปินถูกบังคับให้เดินตามแบบแล้วผลงานอันมีค่าทางศิลปะจะเกิดได้อย่างไร งานศิลปะจึงเป็นผลรวมของการกระทำทั้งหมดของศิลปินที่เกิดจากเสรีภาพ ภาพวาดของศิลปินจึงเป็นผลผลิต</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>สุขให้มันกลับทำลายความเป็นมนุษย์ลงไป สิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกให้แก่มนุษย์นั้นกลับเป็นนายเหนือมนุษย์ บางทีมนุษย์ได้ลดค่าตัวเองเสมอกับวัตถุสิ่งของที่เขามี เช่น กรณีคนซื้อรถใหม่ ๆ เมื่อเห็นเด็กมีอบอนเอาตะปูลีตรรถของเขา เขาจะรู้สึกเจ็บแสบและแสดงอาการโกรธเหมือนกับตนเองถูกขีต นั่นเขาได้นำตัวเขาไปเป็นสิ่งเดียวกับรถเสียแล้ว ส่วนสิ่งของอื่น ๆ ก็เหมือนกัน มนุษย์ต้องทำงานหนักเพื่อที่จะจัดหาสิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้ เขาคิดว่าเขามีความสุขที่ได้สิ่งของเหล่านี้ แต่ความจริงเขาอยู่ในสภาพที่กำลังเดินไปสู่ความสุขที่ไม่เคยบรรลุลถึงมันเลย” จากข้อความดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่าทัศนะเกี่ยวกับความจริงของอัตถิภาวนิยมก็คือเรื่องความมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์ได้สูญเสีย</p>	<p>เห็นความสำคัญของตัวเองเพราะมนุษย์ที่มีคุณค่าก็คือมนุษย์ที่มีเสรีภาพ เสรีภาพคือแก่นแท้ของความเป็นมนุษย์ มนุษย์จึงมีเสรีภาพในการเลือกกระทำด้วยตนเองและใช้เสรีภาพด้วยความรับผิดชอบ ดังนั้นมนุษย์จะต้องหาวิธีที่จะแสวงหาตนเองซึ่งชาวเอ็กซีซิสต์เชื่อว่าวิธีที่จะแสวงหาตนเองได้นั้นต้องใช้วิธีหาความรู้โดยการใช้เสรีภาพในการเลือกกระทำด้วยตนเองและรู้จักใช้เสรีภาพอย่างมีความหมายมีคุณค่าคือต้องใช้เสรีภาพ ในขอบเขตที่ตนเองมีอยู่คือ การเลือกกระทำในสถานการณ์ที่ตนมีอยู่เท่านั้น และเมื่อมนุษย์เลือกแล้วมนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น ความรู้จึงเป็นความรับผิดชอบต่อแต่ละคนที่จะใช้เสรีภาพเลือกให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของตนเอง ในสถานการณ์ที่ตนมีอยู่ ในการเลือกนั้นมนุษย์จะ</p>	<p>ของเสรีภาพ ดังนั้น คุณค่าของศิลปะจึงมีได้ขึ้นอยู่กับมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตายตัว การกำหนดคุณค่าทางศิลปะจึงขึ้นอยู่กับทางเลือกของมนุษย์แต่ละคนมากกว่าจะถูกพันอยู่กับสิ่งอื่นนอกตัวมนุษย์ ดังนั้น บางครั้งมนุษย์ผู้มีเสรีภาพจึงอาจรู้สึกว่าเหวและเป็นกังวลใจ ทั้งนี้เพราะมนุษย์ต้องใช้เสรีภาพในการเลือก การตัดสินใจคุณค่าสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ด้วยสำนึกของความรับผิดชอบต่อ และขาดที่ยึดเหนี่ยว จึงทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกเช่นนั้น ดังนั้น หากเป็นมนุษย์ผู้มีเสรีภาพควรยอมรับสภาพนี้เช่นกัน</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ไปกับกรอบ บทบาททางสังคมและความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งตามหลักการแห่งความจริง ก่อนอื่นเมื่อมนุษย์เกิดมาและรู้ว่ามีตัวเองอยู่ มนุษย์ต้องยอมรับสภาพความมีอยู่ของตนเองหลังจากนั้นมนุษย์จะต้องสร้างหรือกำหนดให้ตัวเองเป็นไปตามที่ตัวเองอยากจะเป็น นั่นคือมนุษย์จะต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง มนุษย์จะต้องใช้เสรีภาพในการเลือกกระทำอย่างเสรีด้วยตัวเองและรับผิดชอบต่อการเลือกของตนเอง การสูญเสียความเป็นมนุษย์หรือการสูญเสียตัวเองของมนุษย์ครั้งนี้อาจมาจากมนุษย์ยังไม่รู้จักตนเองหรือมนุษย์ไม่รู้จักสภาพที่แท้จริงของตนเองและไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง มนุษย์จึงใช้เสรีภาพอย่างผิด ๆ ในการเลือกการกระทำ โดยเลือกตามสิ่งที่ผู้อื่นได้กำหนดไว้ก่อน</p>	<p>ต้องรู้จักตนเองก่อน แต่มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นและสิ่งอื่น ๆ ดังนั้น มนุษย์จึงจำเป็นต้องรู้จักสิ่งเหล่านี้ด้วย มนุษย์จึงต้องใช้ เสรีภาพในการตัดสินใจเลือกที่จะทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมนั้น และนำมาใช้ประโยชน์กับตนเองให้ได้มากที่สุด โดยใช้ความรู้สึกสำนึก ความคิดและประสบการณ์ในการเรียนรู้เพื่อที่จะเลือกกระทำและเลือกสิ่งต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับตนเอง แต่ด้วยสำนึกแห่งความรับผิดชอบต่อมนุษย์ สิ่งที่มีมนุษย์แต่ละคนเลือกจึงต้องเป็นสิ่งที่ดีสำหรับทุกคนด้วย</p>	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>แล้ว การกระทำเช่นนี้มนุษย์อาจได้รับประโยชน์ที่ไม่เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของตนเอง เพราะกรอบหรือระเบียบต่าง ๆ เป็นการกำหนดขอบเขตไว้อย่างกว้าง ๆ หากมนุษย์มีความเป็นตัวของตัวเองเขาจะตระหนักถึงเสรีภาพของตนเองและจะใช้เสรีภาพในการตัดสินใจเลือกกระทำที่เหมาะสมกับตนเองด้วยความรับผิดชอบ นั่นคือ เมื่อมนุษย์ค้นพบตนเอง และเข้าใจโลกและสิ่งแวดล้อมแล้ว มนุษย์จะต้องรู้จักนำสิ่งแวดล้อมเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง มนุษย์ต้องเป็นผู้มีอำนาจเหนือสิ่งของ และรู้จักใช้มันเพื่อประโยชน์สุขของมนุษย์ หมายความว่า มนุษย์จะต้องรู้จักความพอดีหรือใช้สิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นจริงของตน</p>		

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ปรัชญาอรรถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา
 ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ. **วิวัฒนาการความคิดเรื่องเสรีภาพและความรับผิดชอบในปรัชญาของชาลตร์** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 แผนกวิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ความจริงของปรัชญาอรรถิภาวนิยมตามทัศนะของชาลตร์ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความมีอยู่หรืออรรถิภาวะ (Existence) ของมนุษย์ 2. สวรรัตถะหรือลักษณะ (Essence) ของมนุษย์ <p>ชาลตร์ได้กล่าวยกย่อง ความมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคน ว่ามีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด และได้กล่าวยืนยันว่า ความมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์ มีมาก่อนสวรรัตถะ (Essence) ของมนุษย์ จะได้กล่าวดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์แต่ละคน หมายถึง สภาพการดำรงอยู่ของมนุษย์ใน 	<p>ความรู้ของปรัชญาอรรถิภาวนิยมตามทัศนะของชาลตร์คือ ความรู้เกิดจากการใช้เสรีภาพในการเลือกกระทำในสถานการณ์ที่มีอยู่ของมนุษย์ แต่ละคนลักษณะของความรู้ที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือจะต้องเกิดจากการใช้เสรีภาพในการเลือกความจริงในสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่มีอยู่ของตนเองในปัจจุบัน ความรู้ที่มีคุณค่าคือ ความรู้ที่สามารถนำมาใช้พัฒนาตนเอง หรือสร้างความสำเร็จให้แก่ ตนเองได้เป็นอย่างดี</p> <p>จากหลักแห่งความจริงที่กล่าวว่า “มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความว่างเปล่า ปราศจากลักษณะใด ๆ ติดตัวมา มนุษย์สร้างตัวมนุษย์เองภายหลังเกิดขึ้นมาแล้ว” นั้น ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบความรู้ของตนเองจากสภาพความ</p>	<p>ด้านจริยศาสตร์ของปรัชญาอรรถิภาวนิยมตามทัศนะของชาลตร์ ที่ว่ามนุษย์เกิดมาอย่างว่างเปล่าไร้คุณค่า มนุษย์สร้างตัวมนุษย์เองภายหลังที่มนุษย์เกิดขึ้นมาแล้ว มนุษย์สร้างตัวเองโดยมิได้เป็นไปตามอะไรทั้งสิ้น หากแต่เป็นไปตามความคิดที่ว่าการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้นอยู่กับตัวเองและเป็นไปตามการเลือกของตัวเองเท่านั้น เพราะมนุษย์มีเสรีภาพจากอำนาจทั้งปวง นั่นคือมนุษย์มีสิทธิที่จะปฏิเสธหรือยอมรับการกระทำในสถานการณ์ที่มีอยู่ของตนเองได้อย่างอิสระ เมื่อมนุษย์เลือกสิ่งใดแล้ว มนุษย์ต้องยอมรับการเลือกนั้น ดังนั้น มนุษย์จึงต้องเป็นผู้เลือกแนวจริยธรรมที่ตนเห็นว่ดีด้วยตนเอง เมื่อเลือกแล้วก็ต้องปฏิบัติตามแนวจริยธรรมที่ตนได้เลือกแล้วนั้น มนุษย์อาจจะกังวล</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ของมนุษย์ ชาร์ลส์อธิบายถึงความมีอยู่ของมนุษย์ว่า มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความว่างเปล่า ไม่มีลักษณะของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลง ไม่ได้ติดตัวมา ลักษณะต่าง ๆ มนุษย์ได้มาสร้างตัวเองขึ้นภายหลังจากมนุษย์เกิดขึ้นมาแล้ว” ดังนั้น มนุษย์จะต้องยอมรับสภาพความมีอยู่ของตนเองนี้ว่าเป็น สิ่งที่มีอยู่แล้ว โดยไม่มีเงื่อนไข ความมีอยู่ของมนุษย์มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมและสิ่งต่าง ๆ บนโลกนี้ เพราะมนุษย์มิได้มีอยู่เพียงลำพังผู้เดียว นอกจากสิ่งดังกล่าวแล้ว ความมีอยู่ของมนุษย์ยังต้องมีอยู่ร่วมกับสถานการณ์ต่าง ๆ หรือเรียกว่า ข้อเท็จจริง ซึ่งนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของความมีอยู่ของมนุษย์เช่นกัน สถานการณ์หรือข้อเท็จจริง ได้แก่ 1) สถานที่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ปรากฏในโลก เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ เพราะมนุษย์จะต้องมี</p>	<p>มีอยู่ของตนเองในปัจจุบัน แต่ในความเป็นจริง มนุษย์มิได้มีความมีอยู่ของตนเพียงลำพัง มนุษย์มีความมีอยู่ อยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม ข้อเท็จจริง หรือ สิ่งกำหนดให้ (The given) อื่น ๆ ตลอดจนต้องมีความมีอยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ มนุษย์จึงมีอาจจะปฏิบัติที่จะเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ได้ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของความมีอยู่ของมนุษย์เช่นกัน แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ต้องค้นหาคือ ความมีอยู่ของตัวมนุษย์แต่ละคนซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างแยกกันไม่ออก กับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ในสภาพที่มนุษย์มีอยู่ในปัจจุบัน ชาร์ลส์ได้กล่าวถึงวิธีที่จะได้มาซึ่งความรู้ไว้ดังนี้คือ 1) การกำหนด การรู้แบบอัตนัย เป็นการรู้ด้วยตนเองว่าตัวเองรู้ สิ่งของที่อยู่นอกตัวเหล่านั้น (Being for itself) 2) การกำหนดการรู้แบบปรนัย เป็นการกำหนดว่าเรารู้อะไร (Being in</p>	<p>ใจบ้างที่ไม่มีหลักยึดเหนี่ยวในการเลือกแต่นั้นก็เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงถึงความรับผิดชอบของมนุษย์ ส่วนด้านสุนทรียศาสตร์ก็ใช้หลักการเช่นเดียวกัน ในเมื่อมนุษย์แต่ละคนมีเสรีภาพในการเลือก การกระทำ มนุษย์แต่ละคนมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ที่จะเลือกกำหนดคุณค่าแห่งศิลปะด้วยตนเอง การเลือกอย่างอิสระด้วยตนเองของมนุษย์ทำให้เกิด การกระทำ งานศิลปะของมนุษย์แต่ละคนจึงเกิดขึ้นจากการเลือกอย่างอิสระของมนุษย์แต่ละคน คุณค่าของความงาม จึงขึ้นอยู่กับผู้เลือกกระทำ จะเป็นผู้กำหนดเท่านั้น คุณค่าแห่งศิลปะหรือสุนทรียภาพ จึงขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้เลือกกระทำนั้น และต้องยอมรับผลงานที่เกิดจากการเลือกกระทำของตนด้วย จะอ้างหรือโทษว่ากระทำตามผู้อื่นมิได้</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>พื้นที่ที่จะต้องรองรับการมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคน</p> <p>2) อดีต เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของสถานการณ์แห่งความมีอยู่ของมนุษย์ เพราะการมีอยู่ของมนุษย์ต้องมีอยู่ในช่วงเวลา มนุษย์ในอดีตเป็นข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเพื่อนำมาพิจารณาความเหมาะสมในการเลือกกระทำเท่านั้นหรืออาจกล่าวว่าเป็นข้อดีที่เป็นบทเรียนก็ได้ 3) สิ่งแวดล้อม เป็นส่วนหนึ่งของความมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคนเช่นกัน เพราะมนุษย์จะกระทำการใดนั้น มนุษย์จะต้องกระทำในสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ มนุษย์จะต้องใช้เสรีภาพในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมให้เป็นอย่างที่มีมนุษย์ต้องการโดยการเลือกที่อาศัยข้อเท็จจริง เพราะมนุษย์มีอดีตเป็นแหล่งรวบรวมประสบการณ์ของความคิดและการกระทำของความคิดและการกระทำของมนุษย์ในยุคหนึ่งมาเป็นบทเรียนใน</p>	<p>itself) คือ การรู้โดยประสาทสัมผัสว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีความรู้แล้ว เป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว การรู้ทั้ง 2 วิธี มีลักษณะของการใช้สัมพัทธ์ญาณในการพิจารณาความรู้ในการเลือกการกระทำ มนุษย์ต้องใช้เสรีภาพในการเลือกการกระทำจากสถานการณ์ที่ตนมีอยู่ในปัจจุบัน เลือกความมีอยู่ของมนุษย์จากสภาพแวดล้อม สิ่งกำหนดให้ ตลอดจนข้อเท็จจริงในสภาพปัจจุบันของตนเอง มนุษย์ทุกคนมีสัมพัทธ์ญาณ มนุษย์จะใช้สัมพัทธ์ญาณและประสบการณ์ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกการกระทำที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีอยู่ของตนเอง ตลอดจนต้องรับผิดชอบต่อผลการเลือกของตนที่จะเกิดขึ้นตามมา</p>	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>การเลือกการกระทำ 4) เพื่อนหรือคนใกล้ชิด</p> <p>5) ความตายเป็นสถานการณ์ที่นำมนุษย์ไปสู่ความว่างเปล่า และเป็นข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งของความมีอยู่ของมนุษย์</p> <p>สถานการณ์คือทุกสิ่งทุกอย่างที่แวดล้อมการมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคน มนุษย์จะต้องพิจารณาถึงสภาพข้อเท็จจริงของสถานการณ์ของการกระทำนั้นประกอบในการตัดสินใจเลือกทุกครั้ง มนุษย์จะต้องเป็นผู้เลือกการกระทำอย่างอิสระด้วยตนเองและต้องยอมรับผลการเลือกนั้นคือ ต้องรับผิดชอบต่อการเลือกของตนเอง</p> <p>2. สาระัตถะ (Essence) ของมนุษย์เป็นสิ่งที่นำให้สิ่งที่มีอยู่ (Existence) นั้นเป็นไปอย่างที่มีนัยเป็นสาระัตถะหรือลักษณะ คือ กฎ ระเบียบ ประเพณี หรือความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น</p>		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ภายหลังที่มีมนุษย์เกิดขึ้นแล้ว มนุษย์จะต้องใช้เสรีภาพในการเลือก กำหนดลักษณะที่ตนปรารถนาด้วยตนเอง ดังซาร์ตรได้กล่าวว่า “ไม่มีผู้ใดสร้างมนุษย์ขึ้นมา มนุษย์เป็นผู้ค้นพบตนเอง และสร้างลักษณะที่เป็นแก่น (Essence) ของตนเอง” มนุษย์จึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบตัวเอง เป็นผู้กำหนดทุกสิ่งทุกอย่างด้วยตนเอง</p> <p>ซาร์ตรเชื่อว่ามนุษย์จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบตัวเอง กำหนดสิ่งต่าง ๆ ทุกอย่างได้ด้วยตนเอง มนุษย์จะต้องมีเสรีภาพ มนุษย์คือเสรีภาพ เสรีภาพคือความมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคน ซาร์ตรเห็นว่า มนุษย์ต้องมีเสรีภาพโดยสมบูรณ์ตลอดเวลา เสรีภาพในที่นี้ก็คือเสรีภาพ จาก (Freedom from) เป็นเสรีภาพจากสภาพแวดล้อม จากสิ่งที่เคยมีอิทธิพลครอบงำความสำนึกของมนุษย์</p>		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>สิ่งเหล่านี้ อาจจะเป็นธรรมชาติ ระเบียบ กฎเกณฑ์ ประเพณีหรือสิ่งอื่น ๆ ที่มนุษย์มักจะอ้างถึง อีกลักษณะหนึ่งคือ เสรีภาพมุ่งไปสู่ (Freedom to) เป็นเสรีภาพที่จะสร้างสิ่งใหม่ซึ่งตนเห็นว่าดี เสรีภาพดังกล่าวจึงเป็นเสรีภาพจากอิทธิพลทั้งปวง โดยเป็นไปตามการเลือกอย่างอิสระ เสรีภาพที่มีคุณค่าและมีความหมาย ต้องเป็นเสรีภาพที่ใช้ควบคู่กับความรับผิดชอบเท่านั้น และใช้ในสถานการณ์ที่ตนมีอยู่จริงเท่านั้น ความรับผิดชอบก็คือ การยอมรับว่าตัวเองเป็นผู้กระทำด้วยตนเอง และยอมรับผลของการกระทำนั้น รวมทั้งหมายถึงการใช้สัมปชัญญะพิจารณาถึงความเหมาะสมของการกระทำในแต่ละครั้งอีกด้วย มนุษย์ต้องมีความรับผิดชอบต่อทั้งต่อตนเองและต่อสังคมหรือผู้อื่นด้วย เพราะมนุษย์ต้องมีความมีอยู่ของตนเอง</p>		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ร่วมกับคนอื่น ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน</p> <p>มนุษย์จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการค้นหาความจริงแห่งตนเอง มนุษย์ต้องใช้เสรีภาพในการเลือกสิ่งที่เป็นจริงในสถานการณ์ที่มีอยู่ของตนและยอมรับสภาพที่มีอยู่ของตนเองในปัจจุบัน</p>		

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา จาก อมร ไสภณวิเศษฐพงษ์. **ปรัชญาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514.

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>1. ซอเรน คีร์เคการ์ด (Soren Kierkegaard) เชื่อว่าความจริง คือ ความมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์ ซึ่งเป็นความจริงเชิงจิตวิสัย เขาเชื่อว่าความคิดของบุคคลก็คือตัวบุคคล บุคคลที่แท้จริงคือปัจเจกบุคคล บุคคลย่อมเป็นตัวของตัวเองในการคิดหรือแก้ปัญหา บุคคลย่อมมีเสรีภาพ และความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเอง บุคคลย่อมพิสูจน์ความมีอยู่ของตนเองและการมีอยู่ของสิ่งอื่น เช่น โลกและพระเจ้า ได้จากตัวเองในฐานะที่ตัวเองเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น โดยการเลือกอย่างอิสระด้วยตัวเองและยอมรับการเลือกนั้น คือ รับผิดชอบต่อการเลือกของตน</p>	<p>ความรู้ของอัตถิภาวนิยมตามทัศนะของซอเรน คีร์เคการ์ด คือ เชื่อว่า มนุษย์มีความมีอยู่ (Existence) มนุษย์ย่อมเป็นตัวของตัวเองในการคิด หรือการแก้ปัญหา มีเสรีภาพ และความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเอง ดังนั้น ความรู้ของมนุษย์จึงเกิดจากการเลือกอย่างอิสระด้วยตนเอง ซึ่งวิเคราะห์ได้จากข้อความที่ว่า “บุคคลย่อมพิสูจน์ความมีอยู่ของเขาได้ด้วยตนเอง ไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งอื่นภายนอก บุคคลจึงสามารถรู้ความมีอยู่ของตัวเองด้วยตัวเอง และรู้ความมีอยู่ของสิ่งอื่น เช่น โลก และพระเจ้า ได้จากตัวเองในฐานะที่ตัวเองเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น” ดังนั้นความรู้ของบุคคลย่อมเกิดจากการเลือกด้วยตัวเองอย่างอิสระ คือ ไม่ขึ้นอยู่กับใคร หรือผู้มีอำนาจใด เมื่อเลือกแล้วบุคคลย่อมต้องรับผิดชอบต่อการเลือกของตน</p>	<p>ทฤษฎีด้านจริยศาสตร์ตามทัศนะของซอเรน คีร์เคการ์ด ถือว่า ความจริงทางจริยศาสตร์ คือ ความจริงของบุคคลแต่ละคน จริยธรรมถือเป็นเรื่องของบุคคลที่จะเป็นผู้เลือกแนวจริยธรรมที่เหมาะสมสำหรับตนเองด้วยตนเองอย่างอิสระ ไม่ขึ้นอยู่กับพระเจ้าหรือสิ่งอื่นใด เพราะบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเลือกแนวจริยธรรมของตน และตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง คีร์เคการ์ดเชื่อว่า สิ่งที่บุคคลเลือกคือสิ่งที่เขาเห็นว่า ควรเลือกอย่างยิ่ง เพราะบุคคลย่อมต้องเลือกสิ่งที่ดีสำหรับตนเอง และรวมหมายถึงเป็นสิ่งดีสำหรับผู้อื่นด้วย</p> <p>ส่วนด้านสุนทรียภาพก็เช่นเดียวกัน คือให้ความสำคัญแก่บุคคลที่สุด เพราะถือว่าบุคคลย่อมเป็นผู้เลือก ผู้กำหนดคุณค่าศิลปะด้วยตนเองอย่างอิสระ การกำหนดคุณค่าของบุคคลจึงไม่ขึ้นอยู่กับพระเจ้าหรือสิ่งอื่น ๆ ทั้งสิ้น</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>2. ไฟรดริช นีทเช่ (Friedrich Nietzsche) ความจริงของอภิปรัชญานิยมตามทัศนะของไฟรดริช นีทเช่ คือ ความจริงส่วนบุคคล นีทเช่ถือว่าบุคคลเป็นสิ่งที่แท้จริง บุคคลสามารถรู้ความแท้จริงด้วยตัวเอง</p>	<p>ความรู้ของอภิปรัชญานิยมตามทัศนะของไฟรดริช นีทเช่ คือ ความรู้เป็นเรื่องส่วนบุคคล บุคคลสามารถรู้ความจริงแท้ด้วยตนเอง และนำความจริงแท้นั้นมาสัมพันธ์กับการกระทำที่ใช้ความคิด เพราะความคิดขึ้นอยู่กับการกระทำ การกระทำในที่นี้หมายถึง ความตั้งใจ หรือ เจตจำนงของบุคคล</p>	<p>ด้านจริยศาสตร์ของอภิปรัชญานิยมตามทัศนะของไฟรดริช นีทเช่ คือ จริยธรรมส่วนบุคคล ที่เน้นเรื่องอภิมนุษย์ (Superman) ซึ่งเป็นพลังที่มีความสามารถสูงสุด ในการแสดงออกของบุคคล นีทเช่ได้วิเคราะห์จริยธรรมของบุคคลแล้วพบว่า มี 2 แบบ คือ 1) จริยธรรมแบบนาย (Master Morality) 2) จริยธรรมแบบทาส (Slave Morality) สืบเนื่องมาจากว่า มนุษย์มีความไม่เท่าเทียมกัน มีทั้งที่เข้มแข็ง และอ่อนแอ ดังนั้นค่าทางจริยธรรมของ 2 พวกจึงต่างกัน นีทเช่ให้ความสำคัญจริยธรรมแบบนาย เพราะเขาเชื่อว่า การที่มนุษย์มีความต้องการไปสู่อำนาจ (Will to power) มาก ๆ จะทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาไปยิ่งขึ้น อภิมนุษย์ (Superman) ได้ คือเป็นผู้มีอิสระในด้านความคิด และการกระทำด้วยสัญชาตญาณของตนเอง</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>3. คาร์ล แจสเปอร์ส (Karl Jaspers) เชื่อว่าความจริง คือ ความมีอยู่ เขาได้อธิบายว่า “มนุษย์กำหนดรู้ตัวเองด้วยตัวเอง และกำหนดรู้บุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นด้วยการมีสัมพันธภาพกับบุคคลและสิ่งเหล่านั้น การมีอยู่มี 3 ชนิดคือ</p> <p>1. ตถาภาวะ (Being-there) หมายถึง การ</p>	<p>ความรู้ของมนุษย์แต่ละคนจึงเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่จะเลือกอย่างอิสระด้วยตนเอง จากหลักความจริงของ แจสเปอร์สที่กล่าวว่า ความจริงคือความมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์ หมายความว่า มนุษย์มีเพียงแต่ความมีอยู่เท่านั้น ไม่มีลักษณะใด ๆ ติดตัวมา หรือไม่มีความรู้ใด ๆ ติดตัวมา</p>	<p>ด้านสุนทรียศาสตร์ นี้ทึ่งให้ความสำคัญกับศิลปะ รั้อยกรอง และดนตรี เพราะเห็นว่า ศิลปะเป็นการแสดงออกถึงชีวิตของมนุษย์แต่ละคน เขามักใช้ละครโศกนาฏกรรม สะท้อนชีวิตจริงในด้านศีลธรรม หรือกฎเกณฑ์ทางจริยธรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่า ศิลปะ และจริยธรรมเป็นความจริงส่วนบุคคล ที่มีอิสระในการเลือกแนวทางจริยธรรม และงานศิลปะตามที่ตนเองต้องการด้วยตนเอง</p> <p>จริยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์</p> <p>เมื่อมนุษย์ยอมรับสภาพการมีอยู่ (Existence) ของตนแล้วจึงเป็นหน้าที่ของมนุษย์แต่ละคนที่จะเลือกแนวจริยธรรมให้กับตนเอง มนุษย์มีเสรีภาพที่จะเลือกแนวจริยธรรมที่ตนเองเห็นว่าดี สำหรับตัวเขาได้อย่างอิสระ และต้องยอมรับผลของการ</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>เป็นอยู่อย่างที่เราเห็นอยู่ ได้แก่ โลกเชิงวัตถุวิสัย</p> <p>2. อัตตาภาวะ (Being-oneself) หมายถึง ความเป็นตัวของตัวเอง ได้แก่ บุคคลผู้เชื่อมั่นในเสรีภาพและการตัดสินใจของตัวเอง</p> <p>3. สกภาวะ (Being-in-itself) หมายถึง ความเป็นอยู่โดยตัวเองไม่ขึ้นกับสิ่งใด ได้แก่ สิ่งที่อยู่เหนือโลก</p> <p>แจสเปอร์สชี้ให้เห็นความมีอยู่ของสภาวะทั้งหลาย เป็นการอธิบายให้บุคคลทราบว่าชีวิตของตนขึ้นอยู่กับความรู้ตัวเองโดยตรงกับการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เขาถือว่าเมื่อบุคคลเห็นความจำกัดของตัวเองและเห็นว่าตัวเองต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น บุคคลก็ย่อมรู้ว่าความมีอยู่ของตัวเองต้องสัมพันธ์กับสิ่งที่มีอยู่อื่น ๆ แจสเปอร์สต้องการอธิบาย ความมีอยู่ของมนุษย์ และส่งเสริม</p>	<p>มนุษย์จะต้องสร้างความรู้ให้กับตัวเอง จากความมีอยู่ของตัวเอง ดังนั้น มนุษย์จึงต้องรู้จักตนเอง รู้จักสภาพที่เป็นอยู่ของตัวเอง และรู้จักสิ่งแวดล้อมนอกตัวเอง เพราะมนุษย์คือเสรีภาพ มนุษย์มีเสรีภาพในทุกสถานการณ์ที่ตนมีอยู่ มนุษย์แต่ละคนจึงมีอิสระที่จะเลือกการกระทำหรือความรู้ ความจริงด้วยตัวเอง และรับผิดชอบต่อการเลือกของตน คือ ยอมรับสภาพความมีอยู่ของตนนั้น</p>	<p>เลือกนั้น คือรับผิดชอบผลของการเลือกของตน ดังนั้น แนวจริยธรรมจึงถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละคนที่จะถือประพฤติปฏิบัติตามแนวที่ตนเลือก</p> <p>สุนทรียศาสตร์ การกำหนดคุณค่าทางศิลปะขึ้นอยู่กับทางเลือกอย่างอิสระของแต่ละคนในทุกสถานการณ์ ตามสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ของแต่ละคน เมื่อแต่ละคนได้เลือกการกระทำอย่างอิสระด้วยตัวเองจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ของตนแล้ว แต่ละคนจะต้องยอมรับผลงานทางศิลปะนั้น คุณค่าของศิลปะจึงมีอาจกำหนดเป็นกฎเกณฑ์ตายตัว</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>มนุษย์ให้เผชิญกับโลกได้ แต่เขาก็พบว่าโลกนี้เต็มไปด้วยความขัดแย้ง ไม่สบาย และเป็นทุกข์</p> <p>จะเห็นได้ว่า มนุษย์มีความมืออยู่ที่เป็นความจริงมาแต่เกิด ส่วนลักษณะต่าง ๆ นั้น มนุษย์จะต้องมาสร้างให้แก่ตนเองจากการเลือกของตนเอง</p> <p>มนุษย์มีเสรีภาพอยู่ตลอดเวลาในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ของตน เมื่อมนุษย์รู้จักตัวเองแล้ว มนุษย์มีเสรีภาพที่จะเลือกการกระทำด้วยตนเองอย่างอิสระ ตามแนวทางที่ตนเองต้องการ เมื่อเลือกสิ่งใดแล้ว มนุษย์ก็ต้องรับผิดชอบต่อการเลือกของตนเอง นั่นคือ มนุษย์จะต้องยอมรับสภาพตามความเป็นจริงของตน</p>		

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>4. มาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger) กล่าวว่า ความจริง คือความมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์ เขาอธิบายว่า “ความจริงของความเป็นอยู่ สิ่งแรกที่จะรู้คือ ธรรมชาติที่มีอยู่ในมนุษย์ เพราะมนุษย์แต่ละคนมีภาวะที่เป็นไปได้ในการเลือกเอาสิ่งที่เป็นไปได้นั้น” มนุษย์จึงต้องยอมรับว่าตัวเองเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว ความมีอยู่เป็นสิ่งที่กำหนดให้โดยไม่มีทางเลือกจะเป็นอย่างอื่น ลักษณะความมีอยู่ของมนุษย์ คือ การมีชีวิตอยู่ โดยสัมพันธ์กับโลก และบุคคลอื่น ๆ จนแยกไม่ออก ความสัมพันธ์ระหว่างการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์กับโลกแห่งสิ่งทั้งหลาย และบุคคลอื่น ๆ จึงประกอบกันเป็นความมีอยู่ของมนุษย์ มนุษย์ใช้ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นเครื่องมือสำหรับสร้างความเป็นไปได้ให้กลายเป็นความจริง ซึ่งเป็น</p>	<p>จากทัศนะของมาร์ติน ไฮเดกเกอร์ ที่ว่า ความมีอยู่ของมนุษย์เป็นสิ่งที่อยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และต้องเป็นสิ่งที่อยู่โดยสัมพันธ์กับโลกแห่งสิ่งทั้งหลาย และบุคคลต่าง ๆ จนแยกไม่ออก ความมีอยู่ของแต่ละบุคคลจะประกอบด้วยความคิดของตัวเองสัมพันธ์กับโลกแห่งสิ่งทั้งหลาย และบุคคลทั้งหลาย เมื่อวิเคราะห์จากทัศนะนี้พบว่า ความรู้เป็นความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล บุคคลมีหน้าที่ที่จะแสวงหาความรู้ของตนเอง โดยการเลือกความรู้ที่ตนเองเห็นว่า มีประโยชน์และมีคุณค่าสำหรับตนเองจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ ด้วยลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของตนเองที่จะรู้กับสิ่งที่รู้ทั้งหลาย บุคคลแต่ละคนมีเสรีภาพตลอดเวลาในสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ของตน ดังนั้น จึงมีอิสระที่จะตัดสินใจเลือกความรู้ให้แก่</p>	<p>ด้านจริยศาสตร์ของ ไฮเดกเกอร์ เชื่อว่า ความมีอยู่ของมนุษย์ก็เพื่อความตาย ความตายเป็นจุดหมายของความมีอยู่ และได้เสนอว่า ให้มนุษย์ปฏิบัติจริยธรรมเพื่อให้พ้นทุกข์ พอจะวิเคราะห์ได้ว่า ไฮเดกเกอร์ เห็นว่ามนุษย์เกิดมาอย่างโดดเดี่ยว ไม่มีใครช่วยกำหนดชะตาชีวิต มนุษย์ต้องมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ร่วมกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยไม่มีใครเป็นที่ยึดเหนี่ยวได้ มนุษย์ต้องจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง มนุษย์จึงรู้สึกเป็นภาระอันหนัก เป็นทุกข์ เป็นความทรมาน ดังนั้น เมื่อมนุษย์ต้องการจะพ้นทุกข์ มนุษย์จะต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง ต้องใช้เสรีภาพที่ตนมีอยู่ในการเลือกปฏิบัติ จริยธรรมในแนวทางที่ตนเองเห็นว่า จะพ้นทุกข์ได้ และรับผิดชอบต่อทางเลือกของตน คือ ยอมรับสภาพที่ตนเองเป็นอยู่</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ความจริงของความเป็นอยู่ของแต่ละบุคคล ความเป็นอยู่ของแต่ละบุคคลประกอบด้วย ความคิดของตัวเอง สัมพันธ์กับโลกแห่งสิ่งทั้งหลาย และบุคคลอื่น ๆ ความเป็นอยู่ของมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่มิได้อยู่โดยไม่มีทางเลือกอื่น มนุษย์ต้องรับภาระนี้โดยไม่รู้เหตุผล ไม่รู้แหล่งที่มา และจุดหมายปลายทาง จากทัศนะนี้ความเป็นอยู่ของมนุษย์จึงเต็มไปด้วยความทุกข์ ความทุกข์ที่เกิดจากความคิดที่ว่าตัวเองจะต้องตายอย่างเลี่ยงไม่ได้ ความตายเป็นจุดหมายปลายทางของความเป็นอยู่ ดังนั้นความเป็นอยู่ของมนุษย์ก็เพื่อความตาย มนุษย์จะพ้นทุกข์ได้ด้วยการปฏิบัติจริยธรรม นั่นเอง</p>	<p>ตนเองด้วยสัญชาตญาณ เมื่อเลือกได้แล้วก็ต้องยอมรับความรู้ นำความรู้นั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง นั่นคือความรับผิดชอบต่อการเลือกของตน</p>	<p>ด้านสุนทรียศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน มนุษย์แต่ละคนมีเสรีภาพที่จะเลือกแนวศิลปะ ตามที่ตัวเองต้องการ เมื่อตัดสินใจเลือกสิ่งใดแล้ว ก็ยอมรับผลของการเลือกของตน</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>5. กาเบรียล มาร์เชล (Gabriel Marcel)</p> <p>เชื่อว่า ความจริงคือ ความคิดเกี่ยวกับความมีอยู่ของมนุษย์ หมายความว่า มนุษย์มีความคิด ความสำนึกถึงการมีอยู่ของตน เป็นประสบการณ์แรกในความมีอยู่ของตนนั้น มนุษย์ต้องอาศัยอยู่ในโลกร่วมกับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ มนุษย์จึงมีความคิดสำนึกถึงความมีอยู่ของสภาพแวดล้อมของตนเป็นประสบการณ์ต่อมา การที่มนุษย์มีความคิดมีความสำนึกถึงความมีอยู่ของตนเอง มนุษย์จึงมีความสำนึกถึงความมีอยู่ของสิ่งอื่น ๆ เกิดขึ้นตามมา</p>	<p>ความรู้ที่เกิดจาก “ความคิดเกี่ยวกับความมีอยู่ของมนุษย์ว่ามีมาก่อนสิ่งใด ๆ” ของมาร์เชล นั่นก็คือ มนุษย์จะต้องใช้เสรีภาพของตนเลือกหาความรู้จากสภาพความมีอยู่ของตน และสิ่งแวดล้อมของตนเองด้วยตนเอง มนุษย์จะต้องใช้ความคิดและประสบการณ์ของตนเองในการตัดสินใจเลือกความรู้ของตนให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อตนเองให้เต็มที่ เมื่อเลือกได้สิ่งใดแล้ว มนุษย์ต้องยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ตนเลือก</p>	<p>ด้านจริยศาสตร์</p> <p>จากความเชื่อของมาร์เชลเกี่ยวกับความคิดเรื่องความมีอยู่ของมนุษย์ที่ว่า มนุษย์ต้องยอมรับสภาพความมีอยู่ของตนเองว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่จริง ดังนั้น มนุษย์จึงต้องกำหนดแนวจริยธรรม แล้วเลือกประพฤติปฏิบัติตามแนวจริยธรรมที่ตนเลือก และรับผิดชอบต่อผลการเลือกของตน คือยอมรับสภาพของตนที่เกิดจากการเลือกของตนเอง</p> <p>ด้านสุนทรียศาสตร์</p> <p>การกำหนดคุณค่าทางศิลปะ ถือเป็นอิสระของมนุษย์แต่ละคนที่จะกำหนดขึ้นจากสภาพของตนในสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง ยอมรับผลงานที่เกิดจากความพอใจของตนเป็นหลักสำคัญ</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>6. ฌอง-ปอล ซาทร์ (Jean-Paul Sartre) เชื่อว่า ความจริงคือความมีอยู่ของมนุษย์ ความมีอยู่ของมนุษย์มีมาก่อนลักษณะใด ๆ เขาให้ความสำคัญกับเสรีภาพ เพราะเชื่อว่า มนุษย์เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพ (Man is condemned to be free) เสรีภาพเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่จะเลือกทำอะไรได้ มนุษย์มีเสรีภาพตลอดเวลา มนุษย์มีเสรีภาพในฐานะที่เป็นบุคคลผู้รู้สำนึก มนุษย์ยอมเป็นผู้สร้างคุณค่าและมีความรับผิดชอบต่อโลก โดยเลือกสรรสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตัวเอง และสำหรับโลก ซาทร์ถือว่าพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของ ไม่จำเป็นสำหรับความมีอยู่ของมนุษย์ และเสรีภาพ</p>	<p>จากหลักความจริงที่ว่า ความมีอยู่ของมนุษย์มีมาก่อนลักษณะใด ๆ ซาทร์เชื่อว่า ไม่มีใครเป็นผู้สร้างมนุษย์ขึ้นมา มนุษย์เป็นผู้สร้างตนเอง เดิมนั้นชีวิตไม่มีความหมาย มนุษย์เป็นผู้ให้ความหมายแก่ชีวิตของตนเอง และให้ความหมายต่อโลก มนุษย์เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพ เสรีภาพเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่จะเลือกทำอะไรได้ มนุษย์จะเลือกสรรสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตัวเอง และสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับโลก เพราะเสรีภาพในปรัชญาของอัตถิภาวนิยมของซาทร์ เป็นเสรีภาพที่ใช้ควบคู่กับความรับผิดชอบต่อทางเลือก การมีอยู่ของตนเอง หรือรับผิดชอบต่อผลของการเลือก</p>	<p>จากหลักความจริงของอัตถิภาวนิยม ตามแนวคิดของซาทร์ มนุษย์จึงเป็นผู้ให้ความหมายแก่ชีวิตตนเอง และให้ความหมายต่อโลก มนุษย์จึงต้องเป็นผู้เลือกแนวจริยธรรมด้วยตนเองอย่างอิสระ และรับผิดชอบต่อการเลือกของตน</p> <p>คุณค่าทางศิลปะก็ใช้หลักการเดียวกัน ความงาม ความไพเราะ เป็นเรื่องความพึงพอใจของแต่ละบุคคล และการเลือกของแต่ละบุคคล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับมาตรฐานสากลใด ๆ ทั้งสิ้น</p>

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา จาก ปานทิพย์ ศุภนคร. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชา Existentialism. ภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ปรัชญาอัตถิภาวนิยมให้ความสำคัญเกี่ยวกับความจริงในเรื่อง ตัวของมนุษย์ ที่สำคัญสูงสุดก็คือ การมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์ และแก่นแท้ (Essence) หรือลักษณะของมนุษย์ แต่ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับโลกหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอง ในฐานะที่เกี่ยวข้องในการดำรงอยู่ของมนุษย์ ความจริงที่ปรัชญานี้สนใจกล่าวถึงที่สำคัญ ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> การมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์ หมายถึง การปรากฏมีขึ้นของมันในฐานะที่เป็นสิ่งเฉพาะ (Particular) เฉพาะการมีอยู่ของมนุษย์เท่านั้น แก่นแท้ ธรรมชาติ หรือลักษณะ (Essence) ของมนุษย์ หมายถึง ลักษณะนามธรรมและความ เป็นสากลของมัน <p>การมีอยู่ของมนุษย์จะศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> การมีอยู่อย่างลักษณะเด่น (Stand out) คือ มนุษย์ต้องแยกตัวเองออกจากสิ่งอื่นให้เด่นชัด 	<p>เรื่องญาณวิทยา หรือความรู้คืออะไรนั้น นักอัตถิภาวนิยมให้ความสนใจปัญหาเกี่ยวกับ ความรู้ น้อยที่สุด</p> <p>เขามีความเห็นที่ผู้รู้กับสิ่งที่ถูกรู้มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกเพราะผู้รู้ไม่ได้มีอยู่ในลักษณะที่อยู่ได้ด้วยตนเอง แยกออกจากสิ่งอื่น ทั้งนี้ เพราะผู้รู้ต้องเป็นสิ่งที่มีอยู่คู่กับโลก หรืออยู่ร่วมกับคนอื่น หรืออยู่ร่วมกับคนอื่นในโลก (Being-with-others-in-the-world) ซึ่งหมายความว่า มนุษย์ในฐานะผู้รู้กับโลกเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกัน เพราะโลกก็คือส่วนหนึ่งของการมีอยู่ของมนุษย์ และนี่คือลักษณะของความสำคัญของนักอัตถิภาวนิยมต่อปัญหาความรู้</p> <p>นักอัตถิภาวนิยม มีความเห็นเช่นเดียวกับ Kant ที่ว่า ความรู้ของมนุษย์ประกอบด้วยส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ ข้อมูลที่ได้จากเพนทาการ</p>	<p>ในด้านทฤษฎีเกี่ยวกับคุณค่าโดยเฉพาะด้านจริยศาสตร์ตามแนวคิดของอัตถิภาวนิยม อาจจะเรียกว่าเป็น “จริยศาสตร์แห่งสถานการณ์” (Situation Ethic) กล่าวคือ เป็นจริยศาสตร์ที่มีความเห็นว่า การกระทำดีนั้นถูกกำหนดโดยสถานการณ์ที่แต่ละคนพบ ไม่ได้เกิดจากการกระทำตามกฎเกณฑ์ ทั้งนี้สถานการณ์แต่ละครั้งย่อมไม่เหมือนกัน ผู้กระทำสามารถตัดสินใจกระทำใหม่ได้ในแต่ละสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ</p> <p>ทฤษฎีด้านคุณค่าตามทัศนะของอัตถิภาวนิยม นั้น มิได้เกิดจากการกระทำตามกฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานใด ๆ ที่ถูกกำหนดไว้แน่นอน หากแต่ถูกกำหนดโดยสถานการณ์ที่แต่ละคนพบ สถานการณ์ของแต่ละคนแต่ละครั้งย่อมไม่เหมือนกัน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของบุคคลแต่ละคนจะเป็นผู้กำหนด ผู้ประเมินคุณค่าด้วยตัวเองอย่างอิสระ ตามสถานการณ์</p>

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>แล้วมนุษย์ก็ยังสามารถแยกตัวออกจากตัวเอง เพื่อที่จะพิจารณาศึกษาตัวเองว่า ตัวเองคืออะไร และตัวเองต้องการจะเป็นอะไร</p> <p>2. มีความแตกต่างจากสิ่งอื่นโดยสิ้นเชิง หรือ มีลักษณะเฉพาะตัว (Uniqueness) คือ เมื่อมนุษย์มีอยู่ มนุษย์สามารถแยกตัวออกจากสิ่งอื่นได้แล้ว ยังต้องมีความเด่นเฉพาะตน</p> <p>3. การมีอยู่นั้นต้องหมายถึงความจำเป็นต้อง ตัดสินใจ หรือเลือกกระทำสิ่งใดเพื่อตัวเองของ มนุษย์ ทั้งนี้เพราะว่าการมีอยู่ที่แท้จริงของมนุษย์ นั้น มนุษย์ต้องมีอยู่อย่างโดดเด่น แยกตัวออกจาก สิ่งอื่นอย่างเด่นชัด และจะต้องมีลักษณะเฉพาะตน มิได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใด มนุษย์จึงจำเป็นที่จะต้องเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง</p> <p>ทัศนะของอัตถิภาวนิยมเกี่ยวกับโลก หมายถึง โลกส่วนที่เขารู้จัก หรือส่วนที่เขาสามารถคิดถึงมัน ได้ โลกที่เกี่ยวข้องกับเขา หรือสิ่งแวดล้อมทั้ง</p>	<p>หรือประสบการณ์ และแบบของความรู้ที่จิตใช้ สำหรับรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเพนนาการเข้าด้วยกัน เพราะเขาเชื่อว่า ความรู้ของมนุษย์นั้นเกิดจากการตีความและให้ความหมายแก่โลกของมนุษย์ การเข้าใจโลกตามลักษณะที่มนุษย์ต้องการหรือการเข้าใจโลกตามลักษณะที่เขาสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้น มนุษย์จึงมีส่วนของการสร้างความรู้</p> <p>การเข้าใจโลกหรือการมีความรู้เกี่ยวกับโลก หมายถึง การที่มนุษย์สามารถอยู่ในโลกได้ สัมพันธ์เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เข้ากับมนุษย์ และนำมาใช้ประโยชน์ได้ รู้ว่าจะหลีกเลี่ยงอันตรายได้อย่างไร ความรู้ตามแนวอัตถิภาวนิยม จึงมีมนุษย์เป็นผู้รู้ และความเข้าใจของมนุษย์เป็นองค์ประกอบ สำคัญ</p> <p>นักปรัชญาอื่นมีความเชื่อเกี่ยวกับความรู้ แตกต่างกันออกไป แต่สำหรับนักอัตถิภาวนิยม</p>	<p>ที่มีอยู่ของตน และต้องรับผิดชอบต่อผลของการเลือกการกระทำนั้น คือต้องยอมรับสภาพที่เป็นจริงของตน การตัดสินใจเลือกการกระทำของแต่ละคนจึงเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่มีอยู่ของตน ดังนั้น จึงมีอาจกำหนดคุณค่าต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าได้</p>

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>หมดของใครของใครคนหนึ่งที่อยู่จักมัน โลกจึงเป็นฉากสำหรับชีวิตของคนใดคนหนึ่ง นักอภิปรัชญานิยมมีความเห็นว่า โลกไม่สามารถอยู่แยกจากการมีอยู่ของมนุษย์ แต่เป็นโลกของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ</p> <p>การศึกษาเกี่ยวกับโลกของอภิปรัชญานิยมจะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลก แม้เชื่อว่า มนุษย์จะต้องสร้างโลก แต่มันก็ยังมีบางส่วนของโลกที่มนุษย์ไม่สามารถเอาชนะได้ มนุษย์กระทำต่อโลก แต่โลกก็มีปฏิกิริยาโต้ตอบมนุษย์ด้วย มนุษย์ไม่ใช่สิ่งที่สามารถมีอยู่นอกโลก หรือสิ่งแวดล้อมของตน ดังนั้น มนุษย์ต้องมีอยู่คู่กับสิ่งแวดล้อม คือ โลก ปรัชญาอภิปรัชญานิยมจึงมีความแตกต่างจากปรัชญาอื่นในแง่ที่เริ่มด้วยการยืนยันว่าทั้งมนุษย์ และโลกมีอยู่ด้วยกันอย่างแยก</p>	<p>เชื่อว่า ป่อเกิดของความรู้เกิดจากการมีส่วนร่วม (Participation) ในสิ่งที่เราต้องการรู้ เช่น การรู้จักตนเอง ก็ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมกับตัวเอง มนุษย์ไม่สามารถจะรู้จักมนุษย์คนอื่นได้แค่การสังเกตพฤติกรรมของเขา แต่มนุษย์จะรู้จักเพื่อนมนุษย์ด้วยการมีส่วนร่วมกับเพื่อนมนุษย์ ดังนั้น อภิปรัชญานิยมจึงเน้น การมีส่วนร่วม เป็นส่วนประกอบสำคัญของความรู้ และไม่เห็นด้วยที่จะแยกผู้รู้กับสิ่งที่ถูกรู้ออกจากกัน นักอภิปรัชญานิยมจึงไม่เห็นด้วยกับวิชาที่ศึกษามนุษย์แบบเหตุการณืทางวิทยาศาสตร์ เช่น วิชาสังคมวิทยา และวิชามนุษยวิทยา เพราะวิชาดังกล่าวศึกษามนุษย์ในแง่ของวัตถุซึ่งโดยแท้จริงแล้วมนุษย์มีส่วนที่แตกต่างจากวัตถุอย่างมากมาย ดังนั้น จึงเห็นว่า ความรู้ที่ควรศึกษาคือ ความรู้เกี่ยวกับความมีอยู่ของมนุษย์</p>	

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ไม่ออก มนุษย์จึงอยู่ในฐานะเป็นสิ่งที่มียู่ แต่ไม่สามารถมียู่ต่างหากจากโลก จึงเรียกมนุษย์ในฐานะที่เป็นสิ่งมียู่ว่า “สัต์ในโลก” (Being-in-the-world)</p> <p>ลักษณะสำคัญที่สุดด้านความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกคือ โลกเป็นส่วนประกอบที่จำเป็นของการมีอยู่ของมนุษย์ แต่ขณะเดียวกันมนุษย์ก็มีความสำคัญต่อการมีอยู่ของโลกเช่นกัน แม้มนุษย์จำเป็นต้องมีอยู่ในโลก หรือจำเป็นต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมใดสิ่งแวดล้อมหนึ่ง มนุษย์ก็จำเป็นต้องอยู่อย่างเด่นออกมาจากสิ่งอื่น (Stand out) และมีลักษณะเฉพาะตน (Uniqueness) และกล้าเผชิญหน้าและตัดสินใจ มิใช่ถูกกลืนเข้ากับโลกและสิ่งแวดล้อม เพราะถ้าถูกกลืนก็เท่ากับการมีอยู่ของมนุษย์ไม่สมบูรณ์</p>	<p>และศึกษาเกี่ยวกับอารมณ์ของมนุษย์ เพราะอารมณ์คือ ส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์</p> <p>เราไม่สามารถชี้ชัดว่าการกระทำของเราทำตามอารมณ์ หรือทำตามสติปัญญา แต่อารมณ์สามารถเป็นความเห็นแจ้งที่เชื่อมโยงนำไปสู่การไตร่ตรองด้วยเหตุผลได้ เพราะอารมณ์ทำให้มนุษย์มีสัมพันธภาพกับโลก และยังยอมรับอีกว่า ความกังวลคือ อารมณ์พื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งเป็นสาเหตุของความทุกข์ของมนุษย์ มนุษย์ไม่สามารถสลัดความกังวลของตนทิ้งไปได้ นั่นคือ มนุษย์กับความกังวลแยกกันไม่ออก เป็นการชักชวนให้มนุษย์ในสังคมปัจจุบันยอมรับความทุกข์ของตนเองอย่างกล้าหาญ</p> <p>นักอภิปรัชชานิยมยังเชื่อว่า นอกจากอารมณ์ ความกังวล จะเป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งของ</p>	

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>เราสามารถสรุปความเห็นของปรัชญาอัสติภาวนิยมได้ว่า การอาศัยอยู่ในโลกของมนุษย์มีความสัมพันธ์กับโลกในหลายรูปแบบ ทั้งในรูปที่มนุษย์ใช้ประโยชน์จากโลก และในส่วนของมนุษย์ต้องยอมจำนนตนเองต่อโลกของตน เช่น มนุษย์อาจหาเครื่องดื่มแก้กระหาย ผลิตยารักษาโรค ผลิตเครื่องนุ่งห่ม และสร้างบ้านที่อยู่อาศัย รวมทั้งเครื่องมือการผลิตจากโลก โลกจึงเป็นเหมือนเครื่องมือของมนุษย์ ที่มนุษย์จำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับด้วยอย่างไม่มีวันสิ้นสุด</p> <p>จากทัศนะเกี่ยวกับโลกดังกล่าว นักอัสติภาวนิยมได้ชี้ให้เห็นความขัดแย้งของโลกในฐานะที่ถูกมนุษย์สร้างขึ้นให้เป็นเครื่องมือของมนุษย์ เพราะแม้มนุษย์จะสร้างให้โลกเป็นเครื่องมือของตน แต่มนุษย์ก็สามารถยอมจำนนตนเองต่อโลกของตนได้</p>	<p>ความเป็นมนุษย์ และช่วยให้มนุษย์แต่ละคนเข้าใจความเป็นมนุษย์แล้ว ยังเห็นว่ามนุษย์จะเป็นมนุษย์ได้ต้อง “กระทำ” (Act) ดังนั้น “การกระทำ” (Action) จึงเป็นกุญแจสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะทำให้เราเข้าใจความเป็นมนุษย์ด้วย</p> <p>“การกระทำ” นักอัสติภาวนิยมกล่าวว่า “มนุษย์คือการกระทำ” หรือ การกระทำทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์ การกระทำคือส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์ เหมือนกับที่อารมณ์ทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์เช่นกัน “การกระทำ” ของมนุษย์จึงหมายถึง ความตั้งใจส่วนบุคคล ความคิดของบุคคล หากการกระทำใดขาด ความตั้งใจของบุคคล ขาดความคิดของบุคคล การกระทำนั้นไม่ควรจะเชื่อได้ว่าเป็นการกระทำตามแนวคิดของนักอัสติภาวนิยม</p>	

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ก็หมายความว่า โลกกลับกลายมากำหนดรูปแบบของการดำเนินชีวิตให้แก่มนุษย์ได้ ตัวอย่างเช่น การสร้างเครื่องมือของมนุษย์ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว แต่มีผลกระทบต่อให้เกิดความไม่สมดุลทางธรรมชาติ เช่น อากาศ และน้ำเป็นพิษ เกิดมลภาวะเป็นพิษ และเหนือสิ่งอื่นใดยังทำให้มนุษย์ต้องดำเนินชีวิตอย่างไม่สามารถเป็นอิสระจากมันได้ เมื่อมนุษย์ต้องยอมจำนนต่อสิ่งที่มนุษย์สร้าง การมีอยู่ของมนุษย์ก็ย่อมขาดลักษณะของการมีอยู่อย่างสมบูรณ์</p> <p>3 ประการ อัตถิภาวนิยมจึงมีความเห็นว่า การมีอยู่ของมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ต่อโลกนั้น เป็นความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดและขัดแย้ง</p> <p>การมีอยู่ของมนุษย์ในการใช้ชีวิตประจำวัน จึงเป็นโลกที่มนุษย์ใช้ชีวิตส่วนใหญ่ของตน</p>	<p>เมื่อเชื่อว่าการกระทำ หมายถึง ความคิด ความตั้งใจ อารมณ์ และการตัดสินใจจากภายในของบุคคลผู้กระทำ จึงกล่าวได้ว่า การกระทำนั้นแหละคือ บุคคล เพราะการกระทำคือส่วนที่แสดงถึงความคิด ความตั้งใจ อารมณ์ และการตัดสินใจของบุคคลทั้งหมด นั่นหมายความว่า มนุษย์จะเป็นอะไรก็ด้วยการกระทำของตน หรือมนุษย์สร้างตัวของเขาเองด้วยการกระทำ ดังนั้น การกระทำจึงมีบทบาทสำคัญต่อความเป็นมนุษย์ มนุษย์จะเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ หรือมนุษย์จะเป็นอะไรก็ต้องอาศัยการกระทำ ลักษณะพื้นฐานของความ เป็นมนุษย์ก็คือ ต้องกระทำตลอดเวลา และคุณค่าของมนุษย์ก็อยู่ที่การกระทำนั่นเอง</p> <p>การกระทำยังหมายถึงรวมถึง การเลือก การตัดสินใจด้วย นักอัตถิภาวนิยมจึงถือว่า การมีอยู่</p>	

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>นักอภิปรัชญานิยมเชื่อว่า โลกดังกล่าวไม่สามารถทำให้การมีอยู่ของมนุษย์สมบูรณ์ได้ นักอภิปรัชญานิยมมีความเห็นว่า หากมนุษย์จะแยกตัวออกจากโลกแห่งชีวิตประจำวัน ช่วงเวลาแห่งการแยกตัวเหินห่างจากงานประจำวัน จะทำให้มนุษย์มีความโดดเด่น มีฐานะของความเป็นมนุษย์สมบูรณ์ มีการสร้างสรรค์ความแปลกใหม่ นักอภิปรัชญานิยมเห็นว่า โลกแห่งวิทยาศาสตร์ โลกแห่งศิลปะ และโลกแห่งศาสนา เป็นวิถีทางต่างกัน สำหรับการรับรู้ หรือตีความโลกที่นอกเหนือไปจากโลกแห่งชีวิตประจำวัน โลกจึงปรากฏแก่สายตาของมนุษย์ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป และเป็นช่วงที่ทำให้มนุษย์มีความยิ่งใหญ่ขึ้นในฐานะมนุษย์ เพราะมีประสบการณ์ และการสร้างสรรค์ใหม่อย่างเต็มที่</p> <p>นักอภิปรัชญานิยมให้ความสำคัญของร่างกาย</p>	<p>ของมนุษย์นั้น มีอยู่อย่างเสรีภาพ หรือเสรีภาพ คือ ส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์หรือเสรีภาพคือ มนุษย์ มนุษย์จะรู้สึกถึงความกังวลเมื่อต้องเผชิญหน้ากับเสรีภาพ มนุษย์จะรู้สึกว่ากรรมมีเสรีภาพนั้น เหมือนเป็นการถูกลงโทษมากกว่า อย่างไรก็ตาม ใดก็ตามที่เสรีภาพทำให้มนุษย์ตัดสินใจเลือกกระทำ ทำให้มนุษย์สามารถสร้างสรรค์สิ่งใดก็ได้ จึงกล่าวได้ว่า แม้เสรีภาพคืออำนาจที่ยิ่งใหญ่ของมนุษย์ แต่เสรีภาพก็เป็นบ่อเกิดของความกังวลของมนุษย์ เช่นกัน</p> <p>นักอภิปรัชญานิยมต้องการให้มนุษย์ตระหนักถึงความยิ่งใหญ่ของมนุษย์ว่า คือเสรีภาพที่สามารถเลือกตัดสินใจกระทำสิ่งใด เพื่อการสร้างสรรค์ ดังนั้น มนุษย์จึงไม่ควรทำตัวเหมือนวัตถุ ซึ่งเป็น</p>	

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ของมนุษย์ ในแง่ที่ว่า เป็นจุดที่เรามองโลกและสร้างโลกตามที่เรารวบรวมและเป็นจุดที่โลกจะมีปฏิริยาโต้ตอบเรา เพราะมนุษย์รับรู้โลกโดยอาศัยร่างกาย การมีอยู่ของมนุษย์จึงหมายถึงการมีปฏิริยาโต้ตอบระหว่างมนุษย์กับโลก แม้ว่าร่างกายจะเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการมีอยู่ของมนุษย์ แต่ขณะเดียวกันร่างกายก็สามารถทำลายความยิ่งใหญ่ของการมีอยู่ของมนุษย์ได้ กล่าวคือ ในกรณีที่สภาพร่างกายพิการ ติดยาเสพติด มนุษย์ก็จะตกเป็นทาสของร่างกาย ไม่สามารถตัดสินใจอะไรได้ นอกจากรับใช้ร่างกาย ร่างกายจึงกำหนดการมีอยู่ กำหนดการกระทำ และกำหนดการตัดสินใจ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับร่างกายจึงมีความขัดแย้งกัน</p> <p>การมีอยู่ของมนุษย์ร่วมกับมนุษย์คนอื่น ๆ</p>	<p>การลดค่าของความเป็นมนุษย์โดยปล่อยให้คนอื่นมาตัดสินใจให้ตน</p> <p>การกระทำที่แท้จริงจึงต้องประกอบด้วย การเลือก และการตัดสินใจของบุคคลด้วย เพราะการเลือก และการตัดสินใจก็หมายถึงเสรีภาพเช่นกัน จะเห็นได้ว่าเมื่อมนุษย์ใช้เสรีภาพด้วยการตัดสินใจเลือกกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดลงไปแล้ว มันมีผลเท่ากับมนุษย์ได้ปฏิเสธทางเลือกอื่น ๆ ที่เป็นไปได้ทั้งหมด คนส่วนใหญ่มักจะปฏิเสธการตัดสินใจ เพราะเป็นการเสี่ยงการตัดสินใจต้องทำให้มนุษย์มีพันธะกับอนาคตของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ยังมองไม่เห็น พันธะนี้จึงทำให้มนุษย์หวาดกลัวกับการเสี่ยง เกิดเป็นความกังวลขึ้นกับมนุษย์</p> <p>จะเห็นว่า การตัดสินใจก็คือการเลือกที่จะกระทำ การกระทำนั้นก็คือ ลักษณะที่บุคคลเลือก</p>	

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>เป็นการศึกษา มนุษย์คนอื่น ๆ ซึ่งจัดเป็นสภาพแวดล้อมอีกอันหนึ่งของมนุษย์คนใดคนหนึ่ง ลักษณะสำคัญประการแรกของมนุษย์คนอื่น ๆ ตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม คือ การมีอยู่ของมนุษย์คนหนึ่งต้องมียู่ร่วมกับมนุษย์คนอื่น ๆ ลักษณะของการมีอยู่ร่วมกับมนุษย์อื่น ๆ เรียกว่า “มีอยู่พร้อมกับคนอื่น” (Being-with-others)</p> <p>ข้อพิสูจน์สำหรับสนับสนุนว่าการมีอยู่ร่วมกับคนอื่นเป็นส่วนสำคัญของการมีอยู่ของมนุษย์ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ถ้าเราตีความตามนักอัตถิภาวนิยมว่าโลกก็คือ เครื่องมือของการบรรลุจุดประสงค์ของมนุษย์โลกดังกล่าวจึงหมายถึง การมีอยู่ของมนุษย์คนอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นโลกของคนใดคนหนึ่งต้องขาดไปถึงกลุ่มบุคคลที่ต้องเกี่ยวข้องกับอีกเป็นจำนวน 	<p>ให้เป็นลักษณะของเขา หรือสิ่งที่มนุษย์เลือกคือตัวเอง ตัวของมนุษย์จึงกำเนิดจากการเลือกตัดสินใจของมนุษย์ไม่ใช่สิ่งสำเร็จรูปมาแต่ต้น แต่ตัวตนของมนุษย์มาเกิดจริง ๆ เมื่อมีการตัดสินใจที่จะกำหนดให้ตนเองเป็นอะไร มนุษย์มีเสรีภาพ แต่เสรีภาพของมนุษย์ไม่ใช่เสรีภาพที่สมบูรณ์ แท้จริงเสรีภาพของมนุษย์ถูกจำกัดโดยทางหลายทาง ความจำกัดดังกล่าว คือ โศกนาฏกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความหมายแห่งความเป็นมนุษย์ นักอัตถิภาวนิยมใช้คำว่า “Facticity” บรรยายถึงลักษณะอันจำกัดของมนุษย์ ซึ่งหมายถึงสภาพที่มนุษย์พบตนเอง เช่น ชาติพันธุ์ การเป็นคนของสังคมนี้ การเกิดในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ตอนนี้ เป็นต้น สิ่งที่เป็นสภาพมนุษย์เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเลือกได้ และมันก็กลายเป็นสิ่งที่</p>	

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>มาก ซึ่งสัมพันธ์กัน</p> <p>2. ถ้าพิจารณาจากภาษาพูดของมนุษย์ หมายความว่า ขณะที่เขายืนยันถึงการมีอยู่ของตัวเอง เขากำลังคิดถึงการมีอยู่ของคนอื่นอีกด้วย เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับคนอื่น</p> <p>3. ลักษณะสำคัญพื้นฐานอีกอย่างหนึ่งของมนุษย์ คือ การมีความสัมพันธ์ทางเพศ ระบบเพศ เป็นระบบร่างกายระบบเดียวที่มนุษย์ไม่สามารถหาความสมบูรณ์ได้ในตัว มนุษย์ต้องอาศัยมนุษย์คนอื่นในการกระทำให้ระบบสืบพันธุ์สมบูรณ์</p> <p>4. ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของความเป็นมนุษย์ คือ การมีภาษาพูด ภาษาของมนุษย์ ใช้เป็นสื่อสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดและติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์กับมนุษย์คนอื่น ๆ</p> <p>นักอรรถกถาจารย์นิยมมีความเห็นว่า มนุษย์แต่ละ</p>	<p>ช่วยบีบบังคับการตัดสินใจของมนุษย์อยู่ในตัว</p> <p>ดังนั้น การเลือกของมนุษย์จึงไม่สามารถเปิดกว้าง อย่างที่มันควรจะเป็น ความจำกัดดังกล่าวของมนุษย์เป็นความจริงเกี่ยวกับความมีอยู่ของมนุษย์ เป็นความจริงที่มีส่วนในการบังคับการตัดสินใจของมนุษย์ที่จะมีในอนาคต ดังนั้นแม้ว่ามนุษย์คือ เสรีภาพ แต่เสรีภาพของมนุษย์ก็ถูกจำกัดโดย สถานภาพที่มนุษย์ไม่ได้เลือก หรือที่ Heidegger ใช้คำว่า "Thrownness" แปลว่า มนุษย์ถูกเหวี่ยงให้อยู่ในสภาพดังกล่าว เพราะมนุษย์เริ่มด้วยการมีอยู่ หรือดำรงอยู่ในสภาพใดสภาพหนึ่งแล้ว และ สภาพดังกล่าวคือความจำกัดอย่างหนึ่งของมนุษย์นั่นเอง</p> <p>ความจำกัดของมนุษย์อีกอย่างหนึ่งของมนุษย์ คือความตาย ความมีอยู่ของมนุษย์ มีความหมาย</p>	

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>คนนั้น มิเพียงต้องการโลกเป็นสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ต้องการมนุษย์คนอื่น ๆ เป็นสิ่งแวดล้อมของตนอีกด้วย อย่างไรก็ตามปรัชญานี้ก็ได้พิสูจน์การมีอยู่ของโลกภายนอก เพราะนักอภิปรัชชานิยมถือว่า สิ่งเหล่านี้มีอยู่ในฐานะเป็นสิ่งแวดล้อมของมนุษย์คนใดคนหนึ่ง</p> <p>ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์นั้น มีความแตกต่างจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลก ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกนั้น โลกคือสิ่งที่มนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องในแง่ของการเพิ่มเครื่องมือของมนุษย์ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์มิใช่การมองซึ่งกันและกันว่าเป็นเครื่องมือ มันเป็นเรื่องเสรีอย่างยิ่งที่มนุษย์มักจะลดมนุษย์ด้วยกันเป็นเพียงเครื่องมือของตน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างชายกับโสเภณี นายทุนกับกรรมกร เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าว</p>	<p>ว่า มนุษย์ต้องมีอยู่ในเวลาใดเวลาหนึ่ง ดังนั้นจึงมีเวลาที่มนุษย์เริ่มมีขึ้น คือเวลาแห่งการเกิดขึ้น และเมื่อมีการเกิดขึ้น ก็ย่อมมีเวลาแห่งการสิ้นสุด</p> <p>นักอภิปรัชชานิยมจะศึกษาความตายในฐานะเป็นเหตุการณ์ของการมีอยู่ของมนุษย์ ความตายของมนุษย์คือการสิ้นสุดของมนุษย์ในฐานะเป็นสิ่งที่มีอยู่ในโลก (Being-in-the-world)</p> <p>จะเห็นได้ว่า นักอภิปรัชชานิยมมีความเห็นว่ามีมนุษย์ มีความจำกัด ถึงแม้มนุษย์จะมีเสรีภาพเป็นเหตุให้มนุษย์ไม่สามารถใช้เสรีภาพอย่างเต็มที่ อาจจะสามารถได้ว่า มนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกการกระทำด้วยตนเองอย่างอิสระภายในสถานการณ์ที่ตนเองมีอยู่เท่านั้น ดังนั้นมนุษย์จึงต้องตัดสินใจเลือกโดยการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบด้วยตนเอง เลือกการกระทำที่เป็นไปได้ และต้องรับผิดชอบผลที่เกิดจากการเลือกของตนเอง</p>	

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>นักอภิปรัชญานิยมจึงมีความเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ที่แท้จริงต้องเป็นไปในลักษณะของการเคารพความเป็นมนุษย์ด้วยกัน เช่น Buber กล่าวว่า ต้องเป็นลักษณะเปิดเผยต่อกันและกัน ต่างฝ่ายต่างเต็มใจที่จะให้และรับ ซึ่งสอดคล้องกับ Gabriel Marcel นักอภิปรัชญานิยมอีกผู้หนึ่งที่เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์นั้นต้องต่างฝ่ายต่างพยายามที่จะแสดงตัวของตนให้อีกฝ่ายได้ใช้ประโยชน์จากตน ซึ่ง Marcel ใช้คำว่า “การพร้อมเสมอ” (Availability) และ “ความซื่อสัตย์” (Fidelity) ลักษณะการพร้อมเสมอ สามารถแสดงออกมาในรูปของการขอร้องซึ่งกันและกัน การสัญญาซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้รับการเสริมด้วยความซื่อสัตย์คือเมื่อมีข้อสัญญา ก็จำเป็นต้องมีความซื่อสัตย์ที่</p>		

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>จะรักษาสัญญา เป็นต้น</p> <p>จะเห็นได้ว่า นักอภิปรัชญานิยมเห็นว่า การอยู่ร่วมกับคนอื่น เป็นลักษณะจำเป็นของการมีอยู่ของมนุษย์ ความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างมนุษย์กับมนุษย์นั้น ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะต้องไม่มองว่าอีกฝ่ายเป็นเพียงเครื่องมือของตน และไม่ทำให้ปัจเจกชนต้องสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง</p> <p>สรุป ความจริงแท้ของอภิปรัชญานิยมก็คือการมีอยู่ของมนุษย์ แต่ทว่าการมีอยู่ดังกล่าวนี้ไม่มีแก่นแท้ หรือลักษณะของตน มนุษย์จึงต้อง “สร้าง” ตนเอง หรือต้องกระทำให้ตัวเองเป็นอะไรด้วยตัวของตัวเอง ทั้งนี้ มนุษย์มีเสรีภาพ แต่มนุษย์ก็มีอุปสรรคมากมาย เพราะมนุษย์มีความจำกัด ดังนั้นในการสร้างตนเองดังกล่าว มนุษย์อาจจะประสบความสำเร็จ หรืออาจจะ</p>		

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ล้มเหลวก็ได้ เพราะมนุษย์ไม่มีแบบหรือหลักให้ยึดเหนี่ยว มนุษย์จำเป็นต้องตัดสินใจด้วยตัวของเขาเอง ไม่มีใครตัดสินใจให้เขาได้ มนุษย์จะเป็นตัวของเขาเองอย่างสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อเขาตัดสินใจเลือกการกระทำอย่างอิสระ เมื่อมนุษย์ทำได้เช่นนี้จึงจะเรียกว่า มนุษย์มีอยู่อย่างแท้จริง จะเห็นได้ว่านักอรรถิภาวนิยมต้องการให้มนุษย์เป็นตัวของตัวเอง ตัดสินใจเลือกกระทำด้วยตัวเอง ปฏิเสธที่จะตกอยู่ใต้อำนาจของฝูงชน สถาบัน ประเพณี หรือสังคม การสร้างตัวเองอย่างแท้จริงของมนุษย์ คือการเลือกการตัดสินใจด้วยตัวเองของมนุษย์</p> <p>นักอรรถิภาวนิยมสนใจศึกษาประวัติศาสตร์และมีความเห็นว่า เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของมนุษย์</p> <p>ตัวมนุษย์ คือ ประวัติศาสตร์ขั้นปฐมภูมิ และวัตถุ</p>		

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ต่าง ๆ เคยเป็นผลผลิตของมนุษย์ วัตถุเหล่านั้นจึงเป็นเหตุยภูมิ ดังนั้น ประวัติศาสตร์จึงเปิดเผยถึงการตัดสินใจเลือกการกระทำ การสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่เกิดจากเสรีภาพ เนื้อหาของประวัติศาสตร์คือ มนุษย์ การศึกษาประวัติศาสตร์คือ การศึกษา มนุษย์ นักอัตถิภาวนิยมเห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ให้มีคุณค่านั้นมีไว้เพียงเพื่อสะสมความรู้เกี่ยวกับอดีต แต่เป็นการเรียนรู้อดีตเพื่อชีวิต และการกระทำของมนุษย์ในปัจจุบัน</p>		

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา จาก

Sartre, Jean-Paul. *Being and Nothingness*. trans by Hazel E. Barnes. University of Colorado: Philosophical Library, 1956.

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ชาร์ตรได้กล่าวถึงเสรีภาพและความรับผิดชอบตามทัศนะของอัตถิภาวนิยมในหนังสือ <i>Being and Nothingness</i> ที่มีทัศนะว่า ความมีอยู่ของมนุษย์มีมาก่อนสารัตถะ (Existence Precedes Essence) เขาได้อธิบายว่า ความมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์มีมาก่อนสิ่งใด ๆ หมายความว่า มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความว่างเปล่า มนุษย์มาสร้างตัวเองให้เป็นอย่างที่ต้องการเป็น ภายหลังที่มนุษย์เกิดขึ้นมาแล้ว นั่นคือ มนุษย์เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพ จึงกล่าวได้ว่า มนุษย์ถูกسابให้มีเสรีภาพตลอดเวลา เสรีภาพและความรับผิดชอบก็คือ มนุษย์ เสรีภาพและความรับผิดชอบในทัศนะของชาร์ตร จึงเป็นคุณสมบัติที่ไม่สามารถแยกออกได้จากมนุษย์ เสรีภาพนี้เป็นเสรีภาพในการคิด และ</p>	<p>จากทัศนะของอัตถิภาวนิยมในหนังสือดังกล่าวของชาร์ตรที่มีทัศนะว่า ความมีอยู่ของมนุษย์มีมาก่อนสารัตถะ นั้น เสรีภาพและความรับผิดชอบจึงเกิดขึ้นมาพร้อมกับความมีอยู่ของมนุษย์ เพราะเชื่อว่ามนุษย์เกิดขึ้นมาโดยไม่มีโครงสร้าง หรือกำหนดลักษณะใด ๆ ติดตัวมา ความมีอยู่ของมนุษย์มีอยู่ในลักษณะว่างเปล่าในตัวเอง มนุษย์จะต้องรับสภาพนี้ของตน และต้องค้นหาตนเองและสร้างตนเองให้มีลักษณะตามที่ตนปรารถนาจะเป็น มนุษย์จึงต้องมีอิสระเสรีภาพในการเลือกกระทำ ในเมื่อมนุษย์เป็นผู้เลือกกระทำอย่างอิสระด้วยตนเอง ดังนั้นมนุษย์จึงต้องรับผิดชอบการเลือกของตน ในการตัดสินใจเลือกกระทำนั้น มนุษย์ใช้วิธีแบบการสะท้อนกลับที่สะท้อนกลับ</p>	<p>หลักความจริงที่ว่า ความมีอยู่ของมนุษย์มีอยู่อย่างว่างเปล่านั้น มนุษย์จึงต้องเลือกสร้างตัวเองให้เป็นอย่างที่ตัวเองปรารถนา มนุษย์จึงเป็นผู้มีอิสระอย่างเต็มที่ หรือกล่าวว่า มนุษย์คือความอิสระที่มีความหมายในแง่หนึ่งคือ มนุษย์อยู่ในสภาพที่ยังไม่สมบูรณ์ มนุษย์ต้องมุ่งไปสู่สิ่งที่ตนปรารถนา ภาวะปัจจุบันของมนุษย์เป็นความว่างเปล่าในตัวเอง ความว่างเปล่าเป็นการเกิดของเสรีภาพทั้งหมดของมนุษย์ ชาร์ตรกล่าวว่า มนุษย์มีเสรีภาพที่จะเลือกให้คุณค่าแก่สิ่งต่าง ๆ ที่มาเกี่ยวข้องกับ ความมีอยู่ของตน หมายความว่า มนุษย์เป็นผู้กำหนดคุณค่าของตนเองจากการเลือก การเลือกของมนุษย์ทำให้เกิดคุณค่าของสรรพสิ่งขึ้น มนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการเลือกของตนที่จะเกิดขึ้น</p>

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>การเลือก คือ คิดที่จะพ้นจากระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อห้าม ข้อบังคับใด ๆ ส่วนเสรีภาพในการเลือกคือการเลือกการกระทำ ซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดจากความตั้งใจ หรือจงใจให้เกิดผลสำเร็จเท่านั้น จากความมีอยู่ของมนุษย์ดังกล่าว มนุษย์จึงยอมรับสภาพว่าตนเองเป็นสิ่งที่มีความอยู่แล้ว มนุษย์จึงต้องอยู่ในสภาพที่ต้องตัดสินใจเลือกอยู่ตลอดเวลาและต้องเลือกในฐานะที่เป็นตัวของตัวเอง หมายความว่า มนุษย์แต่ละคนต้องเลือกกระทำตามที่ตนเองตั้งใจในสถานการณ์ที่ตนเป็นอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น เพราะมนุษย์ไม่มีพระเจ้าหรือผู้มีอำนาจใด ๆ มาช่วยกำหนดกฎเกณฑ์ให้มนุษย์ยึดเหนี่ยวได้ ในการเลือกนั้น มนุษย์จะต้องเลือกกระทำในสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่ตนมีอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น สิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ คน สัตว์</p>	<p>(Reflective-reflection) หมายความว่า ขณะที่อยู่ ในปัจจุบัน มนุษย์ได้คิดย้อนกลับไปพิจารณาถึงอดีต จากจุดนั้นในอดีต ก็คิดย้อนกลับสู่ปัจจุบันอีกครั้ง หลังจากนั้นมนุษย์จึงสร้างความตั้งใจ ความต้องการมุ่งไปสู่อนาคต มนุษย์จึงต้องใช้การตัดสินใจของตนเองโดยวิธีนี้ ความว่างเปล่าจึงเป็นพลังผลักดันความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้สร้างตัวเองไปสู่สิ่งที่จะเป็น เพราะความจริงของมนุษย์คือการเลือกเลือกในสภาพที่เป็นความว่างเปล่าทั้งภายนอกและภายในตัวเอง ความว่างเปล่านี้อาจว่างจากอำนาจทั้งปวงที่จะมามีอิทธิพลต่อการเลือก ความว่างเปล่าเป็นบ่อเกิดของเสรีภาพทั้งหมดของมนุษย์ มนุษย์จะต้องยอมรับสภาพความมีอยู่ของตนว่าเป็นสิ่งที่มีความอยู่แล้ว มนุษย์จึงต้องเป็นผู้เลือกสรรความรู้เกี่ยวกับความมีอยู่ของตนเองอย่าง</p>	<p>ตามมาทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หากพิจารณาในด้านจริยศาสตร์ตามแนวคิด อรรถิภาวนิยมแล้ว พบว่า การเลือกแนวจริยธรรม เป็นเสรีภาพของแต่ละคนที่จะเลือกโดยตัดสินใจเลือกแนวจริยธรรมที่เห็นว่าเหมาะสมกับตนเอง และต้องรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น</p> <p>ในด้านสุนทรียศาสตร์ก็ถือว่า ความงาม ความไพเราะเป็นค่านิยม หรือรสนิยมของแต่ละบุคคลที่จะต้องตัดสินใจหรือกำหนดคุณค่าขึ้นในสภาพความมีอยู่ของตนและสภาพแวดล้อมที่ตนมีอยู่ในขณะนั้น การตัดสินใจ การกำหนดคุณค่าจึงขึ้นอยู่กับทางเลือกหรือความพึงพอใจของแต่ละบุคคล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ใด ๆ ดังนั้น จึงอาจมีอยู่บ้างที่ผู้กำหนดคุณค่า ผู้ตัดสินใจคุณค่า จะรู้สึกกังวลใจในเสรีภาพแห่งการเลือกของตน</p>

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ธรรมชาติ และช่วงเวลา ต่างเป็นส่วนหนึ่งของความมีอยู่ของมนุษย์ทั้งสิ้น เพราะมนุษย์ต้องมีชีวิตอยู่ร่วมกับสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวบนโลกนี้ มนุษย์ไม่สามารถอยู่คนเดียวโดยปราศจากสิ่งแวดล้อมที่ตนมีอยู่ได้ ความมีอยู่ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมจึงมีความสัมพันธ์กันเป็น 2 ลักษณะ 1) ความสัมพันธ์กับตัวเอง คือมนุษย์สามารถเลือกให้ตัวเองมีบทบาทที่จะทำ จะเป็นอะไรได้ในสังคม และตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ มนุษย์จะต้องพิจารณาสร้างบุคลิกภาพของตนอยู่เสมอ 2) ความสัมพันธ์ของตนกับคนอื่น ๆ ในฐานะที่ร่วมอยู่ในสถานการณ์ของสังคมมนุษย์ด้วยกันเพราะมนุษย์ไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ มนุษย์จะต้องจัดชีวิตของตนเองและสร้างโลกให้เป็นอย่างที่ต้องการโดยการเลือกการตัดสินใจเลือกกระทำอย่างอิสระ ในสิ่งแวดล้อม</p>	<p>อิสระ มนุษย์ต้องตัดสินใจเลือกกระทำในสภาพแวดล้อมที่ตนมีอยู่ในปัจจุบัน หากจะมองในแง่ของความสัมพันธ์ของความมีอยู่ของมนุษย์กับโลก หรือ สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ พอจะกล่าวได้ว่า ลักษณะของความรู้ของมนุษย์มี 2 ลักษณะ คือ 1) ความรู้แบบอัตนัย (Being for itself) เป็นการรู้ว่าตัวเองรู้ว่า ตัวเองตัวเองมีอยู่และรู้ว่ารู้จะอะไรบ้าง เป็นลักษณะของการรู้แบบสำนึก (Awareness) ของปัจเจก-บุคคล 2) ความรู้แบบปรนัย (Being in itself) เป็นการรู้สภาพการมีอยู่ของสิ่งต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ เป็นอยู่ในตัวของมันเอง เป็นข้อเท็จจริงของสิ่งเหล่านั้น ซึ่งทั้ง 2 ลักษณะนี้ต้องมีความสัมพันธ์และมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน ทำให้มนุษย์เข้าใจตนเองและเข้าใจโลก</p> <p>ความรู้ตามทัศนะของอภิปรัชญาของซารตร์</p>	<p>การไม่มีหลักยึดเหนี่ยวใด ๆ ผลที่ตามมาจะดีจะเลว จะถูก จะผิดก็ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจแต่ละครั้งของตนเอง ดังนั้น การตัดสินใจเลือกกระทำแต่ละครั้ง จึงต้องพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เพราะเมื่อเลือกสิ่งใดไปแล้ว ผู้เลือกจะต้องรับผิดชอบผลของการเลือกนั้นทุกครั้ง</p> <p>อย่างไรก็ตามพอจะสรุปได้ว่า คุณค่าตามทัศนะของอภิปรัชญา มีลักษณะสัมพันธ์ หรือแปรผันไปตามการเลือกของมนุษย์ มากกว่าจะผูกพันตายตัวอยู่กับสิ่งอื่นใด นอกเหนือจากตัวมนุษย์อย่างแน่นอน หรืออาจกล่าวได้ว่าแท้จริงแล้วมนุษย์เองก็มีได้ผูกพันตายตัวอยู่กับสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น แต่เมื่อเลือกแล้ว มนุษย์แต่ละคนต้องรับผิดชอบต่อ การเลือกของตน</p>

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ดังกล่าวที่มีอยู่ของตน โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความต้องการของตนเองเป็น หลักสำคัญ ดังนั้นเมื่อมนุษย์ตัดสินใจเลือกกระทำ สิ่งใดไป มนุษย์จึงรับผิดชอบต่อการเลือกของ ตนเอง ทั้งในส่วนที่เป็นผลกระทบต่อตนเองและ ต่อผู้อื่น หรือสังคมด้วยเช่นกัน</p>	<p>ถือว่า เกิดจากการเลือกอย่างอิสระของปัจเจก บุคคล เพราะการเลือกทำให้เกิดการกระทำ และ ต้องเป็นการกระทำที่เกิดจากความตั้งใจ หรือจงใจ (Will) ของแต่ละคน ซึ่งความตั้งใจจะเกิดขึ้นได้ก็ ต่อเมื่อมนุษย์มีความสำนึกตัวเอง (Self-consciousness) เป็นตัวของตัวเอง</p> <p>ชาตรีเน้นว่า เสรีภาพและความรับผิดชอบของมนุษย์เกิดจากการเลือกอย่างอิสระของมนุษย์ การเลือกตามทัศนะของชาตรีต้องเลือก จากความมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคนและสภาพแวดล้อม ที่ตนมีอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น การเลือก การตัดสินใจ เลือกกระทำก็เช่นเดียวกัน ชาตรีถือว่าการ กระทำที่ไม่ได้เกิดจากความตั้งใจให้เกิดผลสำเร็จ ไม่ใช่การกระทำ เพราะเป็นเรื่องที่ไร้จุดหมาย ไร้คุณค่า ดังนั้น ในการตัดสินใจเลือกแต่ละครั้ง</p>	

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
	<p>ของมนุษย์แต่ละคนจึงต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ ความเหมาะสมกับสภาพความมีอยู่ของตนและ สภาพแวดล้อมที่ตนมีอยู่ในขณะนั้น และความ ต้องการหรือจุดมุ่งหมายที่จะให้เกิดขึ้นของตนเอง เป็นหลักในการศึกษาหาความรู้ของแต่ละคน ความรู้ตามแนวของชาวยุโรปจึงถือว่าเป็นเรื่องของ แต่ละบุคคลที่จะต้องเลือก ต้องตัดสินใจเลือก กระทำ และต้องเป็นผู้รับผิดชอบความรู้ของตน</p>	

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา จาก
กীরติ บุญเจือ. **ปรัชญาอัตถิภาวนิยม** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>การวิเคราะห์และประมวลความคิดของนักปรัชญาอัตถิภาวนิยม ที่เป็นที่รู้จักอย่าง กว่างขวาง และเป็นตัวแทนที่เด่นชัดของนักอัตถิภาวนิยมทั้งแบบเทวนิยม และอเทวนิยม พอจะกล่าวได้ดังนี้</p> <p>1. ซอเรน คีร์เคการ์ด (1813-1855) เป็นนักปรัชญาชาวเยอรมัน นับถือศาสนาเป็นคนที่นำปัญหาเรื่อง ความมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์มาศึกษาโดยตรง มีความคิดคัดค้านความคิดของ เฮเกล ที่ถือว่าความมีอยู่เป็นความจริงเชิงวัตถุวิสัย แต่เขาถือว่าความมีอยู่เป็นความจริงเชิงจิตวิสัย เพราะเชื่อว่า ความคิดของแต่ละบุคคลย่อมพิสูจน์ความมีอยู่ของมนุษย์ได้ ความมีอยู่ของมนุษย์จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาปรัชญาอัตถิภาวนิยม</p>	<p>เมื่อประมวลความคิดตามหลักแห่งความจริงของอัตถิภาวนิยมตามทัศนะของคีร์เคการ์ด พอจะกล่าวได้ว่า ความรู้ของบุคคลมีพื้นฐานมาจากความคิดเกี่ยวกับการมีอยู่ของตนเอง เป็นการเผชิญหน้ากับความรับผิดชอบความรู้ของตนเอง บุคคลแต่ละคนต้องตัดสินใจเลือกตามสถานการณ์ที่เป็นจริงของตน ความรู้จึงเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่เกิดจากการเลือกของแต่ละบุคคล เพราะมนุษย์คือเสรีภาพ เสรีภาพคือบุคคล ความรู้ใดส่งเสริมเสรีภาพส่วนบุคคล ให้ถือว่าเป็นความจริง</p>	<p>จากหลักแห่งความจริงของอัตถิภาวนิยมตามทัศนะของคีร์เคการ์ด อาจกล่าวได้ว่า ความแท้จริงทางจริยศาสตร์ คือความแท้จริงของบุคคล หรือบุคคลแต่ละคนในสถานการณ์ที่ตนมีอยู่ในขณะนั้น ความมีอยู่ของบุคคลนี้ ถือเป็นพื้นฐานของจริยธรรมของคริสตชน ไม่มีการปฏิบัติตามแบบแผนที่วางไว้ตายตัว เพราะถือว่าเป็นสถานการณ์ที่แตกต่างกันของความมีอยู่ของแต่ละบุคคล จริยธรรมจึงเป็นเรื่องของคริสตชนที่จะพิจารณาวิเคราะห์ จากความมีอยู่ของตน ความมีอยู่ของพระเจ้าเป็นเพียง</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>คีร์เคการ์ดเห็นว่า ความมีอยู่ของบุคคลผู้คิด เป็นพื้นฐานของความคิดของตนเอง ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับสิ่งภายนอก ดังได้บันทึกไว้ว่า “เราต้องเรียนรู้ตัวเราก่อนที่จะรู้อื่นใดทั้งหมด และได้กล่าวสรุปว่า ทัศนียภาพคือความจริง ปรัชญาที่ให้ความจริงในสภาพของเราทุกวันนี้คือ ความรู้เกี่ยวกับความมีอยู่ของเรา</p> <p>เขาเชื่อว่าพระเจ้ามีอยู่จริง บุคคลรู้ความมีอยู่ของพระเจ้าจากความมีอยู่ของตัวเอง และตัดสินใจเลือกด้วยศรัทธาของตนเอง มนุษย์มีความคิดเรื่องการมีอยู่ของตนเป็นความจริงสูงสุด มนุษย์เชื่อว่า มีพระเจ้ายิ่งจริง แต่พระเจ้ายิ่งมีสภาพคนละแบบกับความมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคน มนุษย์จะต้องเผชิญหน้ากับความรับผิดชอบและข้อกำหนดของธรรมชาติของตน เสรีภาพที่แท้จริงคือต้องเริ่มจาก</p>	<p>เป็นความถูกต้อง</p> <p>คีร์เคการ์ด เห็นว่า นักอรรถิภาวนิยมต้องเป็นนักจิตวิทยาด้วย คือ ต้องรู้จักสังเกตจิตของตนเองและผู้อื่น ลักษณะของความรู้คือ ต้องรู้จักสังเกตตั้งสมมุติฐาน ทดสอบ ชัดเกลาสสมมุติฐานจากข้อเท็จจริงอื่น ที่เกี่ยวข้องจนเป็นที่พอใจ แล้วจึงตัดสินใจเลือกกระทำ และรับผิดชอบการเลือกนั้นของตน</p>	<p>ตัวอย่างแห่งการดำรงชีพที่ผ่านมาของพระองค์ เราจะนำวิธีของพระองค์มาเป็นวิธีปฏิบัติของตัวเราตรง ๆ ไม่ได้ เพราะสถานการณ์ต่างกัน พระองค์เป็นศาสดา เราเป็นสาวก พระองค์มีชีวิตในอดีต แต่เรามีชีวิตในปัจจุบัน พระองค์ทรงปฏิบัติตนเหมาะสมตามสถานการณ์ของพระองค์ เราควรนำมาพิจารณาและตัดสินใจเลือกปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์ของเราจึงจะเหมาะสม นั่นคือ การเลือกแนวจริยธรรม ดังนั้นบุคคลควรเลือกให้เหมาะสมกับสถานการณ์ หรือสภาพความมีอยู่ของตน โดยไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า</p> <p>สุนทรียศาสตร์ เป็นการแสดงออกของความมีอยู่ในสถานการณ์ต่างกันเท่านั้น อารมณ์ ความสุข ความทุกข์ นั้นเกิดขึ้นตามโอกาส แล้วแต่ว่าความ</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>การยอมรับสภาพอันแท้จริงของตน ต้องเผชิญหน้ากับความรับผิดชอบ โดยพยายามสร้างตนขึ้นมาจากทุนเดิมที่ถูกกำหนดให้มนุษย์จะต้องเลือกต้องตัดสินใจเลือกกระทำอย่างอิสระในสถานการณ์ของตนให้เหมาะสม และรับผิดชอบต่อทางเลือกนั้น</p> <p>2. ฌอง-ปอล ซาทร์ (1905 -) ปรัชญาของซาทร์จัดอยู่ประเภทลัทธิอัตถิภาวนิยมแบบอเทวนิยม (Atheistic existentialism) เขาไม่ยอมรับคุณค่าของศาสนาใด ๆ ทั้งสิ้น เขาสอนให้มนุษย์เผชิญหน้ากับปัญหาในปัจจุบันเท่านั้น ให้แก้ปัญหาและรับผิดชอบต่อเหตุการณ์เฉพาะหน้าแล้วให้มีความพอใจ และภูมิใจในการใช้เสรีภาพ และความรู้สึกรับผิดชอบของตน ให้ยอมรับสภาพว่า</p>	<p>เมื่อวิเคราะห์จากหลักแห่งความจริงของอัตถิภาวนิยมตามทัศนะของซาทร์เกี่ยวกับเสรีภาพและความรับผิดชอบ อาจกล่าวได้ว่า ความรู้ของแต่ละบุคคลเกิดจากการเลือกของแต่ละบุคคลในสถานการณ์ที่มีอยู่ของตนในขณะนั้น ประสบการณ์สถานการณ์ที่แตกต่างกันและข้อกำหนดให้ของแต่ละคน เป็นเหตุให้ความรู้ของแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน ในเมื่อมนุษย์เป็นผู้กำหนดทุกอย่างให้</p>	<p>มีอยู่ของแต่ละคนจะเผชิญหน้าด้วยจิตแบบใด ศิลปะต่าง ๆ เกิดขึ้นอยู่กับจินตนาการอันเสรีของศิลปินในแต่ละความมีอยู่ของแต่ละบุคคล คีร์เคการ์ดถือว่าดนตรีเป็นจิตนิยมสูงสุด รองลงมาได้แก่พวกกวีจิตรศิลป์ เช่น กวีนิพนธ์ จิตรกรรม และประติมากรรม เป็นต้น</p> <p>จากหลักแห่งความเป็นจริงตามทัศนะของซาทร์พอจะกล่าวได้ว่า จริยศาสตร์ตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมนั้นถือว่าขึ้นอยู่กับมนุษย์แต่ละคนจะเป็นผู้เลือกแนวทางที่ตนเห็นว่าเหมาะสมกับตนในสถานการณ์ที่ตนมีอยู่ จริยธรรม และศีลธรรมเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคลที่จะต้องตัดสินใจเลือกและรับผิดชอบต่อเลือกของตน</p> <p>ด้านสุนทรียศาสตร์ ถือว่าศิลปะเป็นรสนิยม</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>มนุษย์ก็มีอยู่แค่นี้ หลักปรัชญาของซาราตร์ไม่มีคำสอนตายตัว และเป็นปรัชญาที่คัดค้านปรัชญาที่เป็นระบบ ซาราตร์ให้ความสำคัญแก่การมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์ว่ามีมาก่อนลักษณะอื่น ๆ มนุษย์จะต้องเริ่มต้นที่ตัวเองเป็นลำดับแรก คือ การรู้จักตัวเอง และยอมรับสภาพมีอยู่ของตน ถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นความจริงที่แต่ละคนจะต้องยอมรับว่า เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว จึงเป็นความรับผิดชอบของแต่ละคนที่จะต้องสร้างตัวเองขึ้นมาตามลักษณะที่ตนปรารถนาจะเป็นต่อไป เขาเชื่อว่า มนุษย์เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพ มนุษย์มีเสรีภาพตลอดเวลา เสรีภาพเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่จะเลือกทำอะไรได้ มนุษย์จะต้องเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ ในสถานการณ์ของแต่ละคน ซึ่งย่อมแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของแต่ละคน</p>	<p>แก่ตนเอง จึงต้องยอมรับผลของการกระทำทุกอย่างของตนโดยมีอาจเสี่ยงได้ มนุษย์จึงต้องเป็นผู้เลือกสรรความรู้ให้เหมาะสมกับตนเอง มนุษย์มีเสรีภาพที่จะเลือกกระทำได้อย่างอิสระในสถานการณ์ที่ตนมีอยู่ในขณะนั้น ก่อนอื่นซาราตร์เสนอให้มนุษย์ทำความเข้าใจกับตัวเอง และกระตุ้นให้กล้าเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยความตระหนักในความรับผิดชอบในการตัดสินใจของตนทั้งที่มีผลต่อตนเองและทุกคนในโลก ผู้ทำเช่นนี้ได้จะมีความมั่นใจในตัวเอง จะเป็นตัวของตัวเอง และจะไม่เกรงต่อสิ่งใดอีกต่อไป</p> <p>ซาราตร์เสนอให้ใช้วิธีหาความรู้ด้วยวิธีวิเคราะห์ และหยั่งรู้ และใช้วิธีปรากฏการณ์ของซาราตร์ โดยเฉพาะ อันเป็นวิธีการที่บอกให้เราเห็นว่าทั้งตัวเรา ผู้รู้กับสิ่งที่ถูกรู้ มันแยกออกจากสำนึกที่เป็นตัวรู้</p>	<p>ของแต่ละบุคคล บุคคลแต่ละคนมีอิสระ มีเสรีภาพที่จะเลือกกำหนดคุณค่าแห่งศิลปะในสถานการณ์ที่ตนมีอยู่ในขณะนั้น คุณค่าย่อมขึ้นอยู่กับแต่ละคนจะเป็นผู้กำหนดตามจุดหมายของตนเอง ไม่ขึ้นอยู่กับกลุ่มฝูงชน หรือศิลปะอันเป็นสากลใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อแต่ละคนเป็นผู้กำหนดคุณค่าศิลปะของตนเอง ดังนั้น แต่ละคนจึงต้องยอมรับผลแห่งการกระทำของตนทุกครั้ง</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>มนุษย์แต่ละคนมีเสรีภาพที่จะจัดการกับปัญหาเหล่านั้น โดยการตัดสินใจเลือกการกระทำที่เหมาะสมกับจุดหมายของตนในสถานการณ์ที่มีอยู่ขณะนั้น และให้มีความพอใจในการใช้เสรีภาพและความรู้สึกกับผิดชอบของตน ซาตรีกกล่าวว่ประสบการณ์อาจเกิดขึ้นแก่ใครก็ได้ แต่ละคนมีประสบการณ์ต่างกัน การมองปัญหาก็อาจแตกต่างกันไป ดังนั้นจึงไม่มีการกำหนดว่าปัญหาใดคำตอบใดเป็นสากล หรือเป็นกฎเกณฑ์ตายตัว แต่เป็นการเสนอปัญหาและคำตอบที่มีการค้นพบมาแล้ว เป็นการยืนยันว่า สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นอะไร มีจุดหมายหรือคุณค่าอะไร ล้วนแต่ขึ้นอยู่กับมนุษย์จะเป็นผู้กำหนด ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นจากการกำหนดของมนุษย์ทั้งสิ้น</p>	<p>ไม่ได้ แม้มนุษย์จะมีเสรีภาพ แต่ก็ใช้เสรีภาพได้ในวงจำกัดของสถานการณ์ หมายความว่า ตัวเสรีภาพไม่ถูกจำกัด แต่การใช้ถูกจำกัดอยู่ในขอบเขตของสถานการณ์ ซึ่งไม่มีใครจะสามารถเลือกให้กับตัวเองได้ การยอมรับทำให้สถานการณ์เป็นจริงขึ้นมาสำหรับตัวเรา คนเราจึงต้องยอมรับผิดชอบ ในการตัดสินใจเลือกทุกครั้งสำหรับตนเอง ยอมรับสภาพของตนและเลือกกระทำที่เหมาะสมกับตน</p>	

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>3. กามูส (1913 – 1960)</p> <p>เป็นนักปรัชญาชาวฝรั่งเศส มีแนวคิดแบบอัตถิภาวนิยม แต่ไม่ยอมรับว่าเป็นลัทธิของตน มีทัศนะในการมองปัญหาต่าง ๆ คือ การมองหลาย ๆ ด้าน</p> <p>กามูสมีทัศนะเกี่ยวกับความจริงว่าเป็น การมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์มีมาก่อน ลักษณะใด ๆ ทั้งสิ้น การมีอยู่ของมนุษย์มีอยู่ในสถานการณ์ที่มีคนอื่นและสิ่งแวดล้อมอื่นอยู่ร่วมด้วย เขาเชื่อว่าพระเจ้าไม่มีจริง เป็นไปไม่ได้ที่พระเจ้าจะทรงมีอยู่ เพราะหากพระองค์มีอยู่จริง จะไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในความคิดจนหาทางประนีประนอมกันไม่ได้เช่นนี้ เขาไม่พอใจความคิดแบบเก่า ๆ และต่อต้านระบบปรัชญาทุกระบบในเมื่อมนุษย์เกิดมีอยู่ขึ้นมาแล้ว มนุษย์จะต้อง</p>	<p>เมื่อวิเคราะห์จากหลักแห่งความจริงที่ว่า ความมีอยู่ของมนุษย์มีมาก่อนลักษณะใด ๆ พอลจะกล่าวได้ว่า มนุษย์แต่ละคนจะต้องเข้าใจในสภาพของตนในปัจจุบัน คือ การยอมรับสภาพชีวิตที่เกิดขึ้นมาอย่างว่างเปล่า ยอมรับความไร้สาระของตน ยอมรับความตายเมื่อจะต้องตาย แต่ทว่าตราบไต่ที่ยังไม่ตาย มนุษย์จะต้องทุ่มเททุกอย่างให้ชีวิต ทำให้ชีวิตเต็มเปี่ยมด้วยการสร้างคุณค่า ความหมาย ให้แก่สิ่งไร้สาระในชีวิต ด้วยการเผชิญหน้ากับปัญหาตามสภาพที่เป็นจริงของตน ใช้ความคิด การตัดสินใจเลือกกระทำให้เหมาะสมกับสภาพที่ตนเป็นอยู่ มนุษย์จึงเอาตัวเองเข้าค้นหาเผชิญกับปัญหาด้วยตนเอง จึงจะได้ความรู้ที่แท้จริง ความรู้เป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคลที่จะเลือกให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของตน กามูสมิ</p>	<p>จากหลักความจริงดังกล่าวของกามูส พอลจะอธิบายเกี่ยวกับจริยธรรมได้ว่า ความยิ่งใหญ่ของมนุษย์อยู่ที่การรู้จักตัดสินใจเอาชะตาชีวิตของตนเอง และสามารถให้คุณค่าแก่ชีวิตของตนได้ ซึ่งเป็น การกระตุ้นให้มนุษย์แต่ละคนยอมรับสภาพปัจจุบันของตน กล่าวเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง กล่าวคิด กล่าวตัดสินใจเลือกแนวจริยธรรมที่เหมาะสมกับสภาพของตน สร้างคุณค่าให้แก่ตนเองได้อย่างเหมาะสม</p> <p>ด้านสุนทรียศาสตร์ ถือว่าความยิ่งใหญ่ของมนุษย์คือความสามารถให้คุณค่าแก่ชีวิต แก่งานศิลปะของตนได้อย่างอิสระ กระตุ้นให้รู้จักใช้เสรีภาพในการเลือกสรรงานศิลปะให้เหมาะสมกับสภาพที่มีอยู่ของตน เพื่อแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง กล่าวเผชิญกับความเป็นจริงของตนเอง</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ต่อสู้ชะตากรรม ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาด้วยตนเองและแก้ปัญหาด้วยตนเอง นั่นคือเขาต้องการให้เป็นตัวของตัวเอง เพื่อจะได้ไม่ตกเป็นเครื่องมือของใคร หากแต่มนุษย์เลือกกระทำแต่สิ่งที่จะก่อให้เกิดความสงบสุขแก่ตัวเองและเพื่อนร่วมโลก กามูสเชื่อว่าประชาธิปไตยที่ให้เสรีภาพแก่มนุษย์ทุกคนอย่างทั่วถึงจะชนะเหนือศรัทธาทุกอย่าง ปัญหาที่เขาต้องการเน้นคือสิทธิเสรีภาพอันเท่าเทียมกันของมนุษย์ทุกคน ทุกคนมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะให้มนุษย์ทุกคนได้รับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ เขาเชื่อว่า ศักดิ์ศรีและเสรีภาพของมนุษย์แต่ละคนย่อมมีคุณค่ายิ่งกว่าเป้าหมายใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อมนุษย์แต่ละคนยอมรับสภาพปัจจุบันของตน เขาจะต้องเผชิญหน้ากับสิ่งต่าง ๆ เพื่อสร้างความหมายให้</p>	<p>แนวคิดเป็นไปในทำนองวิจารณ์ความคิดและการปฏิบัติที่พบเห็นกันอยู่ ชี้ให้เห็นจุดอ่อนและผลเสียและพยายามกระตุ้นให้ผู้อ่านผลงานของเขาคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง กามูสเชื่อว่าผู้ที่แก้ปัญหาค้นพบตัวเองได้ จะต้องเป็นผู้รู้จักใช้เสรีภาพ กล่าวเผชิญปัญหา รู้จักเลือกวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับสภาพความมีอยู่ของตน และรับผิดชอบต่อผลกระทบของตนทุกครั้ง กามูสได้เรียกคำสอนของตนว่าเป็นคำสอนปฏิวัติ เพราะเชื่อว่า คริสตศาสนาไม่สามารถแก้ปัญหาของมนุษย์ได้อย่างแท้จริง มนุษย์จะต้องช่วยกันแก้ปัญหาของมนุษย์ แต่ละคนจะต้องหันหน้าเข้าเผชิญปัญหาตามความเป็นจริง เพื่อแก้ปัญหาของตนเองและสังคม มนุษย์จะสามารถสร้างให้สำเร็จด้วยมือของมนุษย์เอง เมื่อปฏิเสธพระเจ้าแล้ว เราก็ต้องทุ่มเททุกอย่างให้แก่</p>	<p>และรับผิดชอบต่อผลกระทบของตนทุกครั้ง</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>แกชชีวิต ความยิ่งใหญ่ของมนุษย์อยู่ที่สามารถให้คุณค่าแกชชีวิต และงานของตนนั่นเอง กามูสได้เขียนในบทบรรณาธิการมีใจความตอนหนึ่งว่า “ความยิ่งใหญ่ของมนุษย์จึงมีโซอยู่ที่ชะตากรรมดังกล่าว แต่มนุษย์เรายิ่งใหญ่ในแง่ที่ว่า มนุษย์รู้จักตัดสินใจเอาชนะสภาพของตน” นั่นคือมนุษย์จะต้องเผชิญหน้ากับปัญหา ต่อสู้กับปัญหาตลอดไป และแก้ปัญหาด้วยความรับผิดชอบเสมอ</p> <p>4. เตยาร์ต เดอ ชาร์แดง</p> <p>เป็นบาทหลวงนิกายโรมันคาทอลิก เป็นผู้ซึ่งนำเอาวิทยาศาสตร์ไปอธิบายศาสนาคริสต์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเป็นวิวัฒนาการทางด้านเทวนิยม (Theistic Evolution) ปรับปรุงศาสนาและเสนอความคิดเรื่องการมีศรัทธาต่อ</p>	<p>ตนเองและเพื่อนมนุษย์ ในฐานะเพื่อนร่วมโลกที่ใจกว้าง และต้องเป็นนักปฏิวัติ คือ จะต้องสร้างอุดมคติใหม่</p> <p>ชาร์แดงพบว่า ความจริงของความเป็นอยู่ (Existence) ของมนุษย์ มนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกความรู้ของตนเอง มนุษย์จะต้องค้นพบตัวเอง มนุษย์จะต้องรู้จักใช้เสรีภาพในการเลือกการกระทำในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ของตนในขณะนั้น นั่นคือมนุษย์อยู่ในฐานะผู้เลือก ผู้สร้าง</p>	<p>หลักแห่งความจริงที่กล่าวถึงความมีอยู่ของมนุษย์ที่เกิดมา ถือว่าเป็นความมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคนที่จะต้องทำความเข้าใจและค้นหาตนเอง มนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกดำเนินชีวิตตามแนวจริยธรรมที่ตนเห็นว่าเหมาะสมกับสภาพความมีอยู่ของตน มนุษย์จึงต้องใช้การพิจารณา</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>พระเจ้าไม่ทำให้ขาดเสรีภาพ เขาคัดค้านทฤษฎีและความเชื่อที่เป็นระบบ</p> <p>ชาร์แดง พบว่า แก่นแท้ของมนุษย์คือ ความมีอยู่ (Existence) ซึ่งแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบในการผลักดันให้สูงสุดความสามารถในขอบข่ายแห่งเสรีภาพซึ่งแต่ละคนมีอยู่ เขาเห็นว่าการมีศรัทธาต่อพระเจ้าทำให้มนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกสูงขึ้นอย่างมาก ชาร์แดงมีท่าทีอรรถิภาวนิยม คือสนใจภาวะของมนุษย์ในเหตุการณ์เฉพาะหน้า เขาเชื่อว่ามนุษย์ถูกปลุกให้สำนึกถึงความรับผิดชอบต่อการเป็นส่วนหนึ่งของโลก ดังมีคำกล่าวที่ว่า คนเรามีมโนธรรมว่ามนุษยชาติทั้งหมดรวมกันเป็นองคาพยพที่สามารถเติบโตได้ สามารถสร้างและรับผิดชอบต่ออนาคตของตนได้ และถือ ว่าจุดสนใจสูงสุดในความมีอยู่ของมนุษย์คือพร้อมที่จะอุทิศทั้งร่างกายและจิตใจให้แก่</p>	<p>กับสภาพแวดล้อมหรือสิ่งต่าง ๆ อยู่ในฐานะผู้ถูกเลือกหรือผู้ถูกรู้ ซึ่งมีความเป็นอยู่ร่วมกัน มนุษย์ปัจจุบันเกิดความกังวลใจ เพราะความก้าวหน้าและวิวัฒนาการของทฤษฎีต่าง ๆ เช่น Galileo ค้นพบว่าโลกเป็นส่วนหนึ่งของจักรวาล Charles Darwin ค้นพบเรื่องทฤษฎีวิวัฒนาการของสิ่งต่าง ๆ ในโลก และ Sigmund Freud ค้นพบเรื่องจิตใต้สำนึก (Subconscioue) เมื่อมนุษย์รับรู้และเข้าใจในทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าว ทำให้มนุษย์สำนึกว่าตนเองไร้ความหมาย ขาดความมั่นใจ ปัญหาเหล่านี้ ชาร์แดงให้ความเห็นว่าสามารถแก้ไขได้ด้วยการประนีประนอม เพื่อจูงใจมนุษย์ให้มาสร้างสรรค์สันติภาพบนพื้นฐานของเสรีภาพ โดยอาศัยวิทยาศาสตร์เข้ามาผสมผสานกับศาสนา ทั้งนี้เขาเชื่อว่าจะช่วยให้เข้าใจสภาพต่าง ๆ และแก้ปัญหาได้รอบด้านมากขึ้น</p>	<p>ตัดสินใจเลือกแนวจริยธรรมของตน และมนุษย์ต้องยอมรับรู้สภาพความเป็นของตน</p> <p>ด้านสุนทรียศาสตร์</p> <p>มนุษย์สร้างงานศิลปะจากความมีอยู่ของตนเอง โดยมนุษย์จะใช้จินตนาการสร้างสรรค์คุณค่าทางศิลปะอย่างอิสระในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ของตน ความงามของศิลปะ และความไพเราะของดนตรี เป็นผลงานของศิลปินที่แสดงออกถึงรสนิยมของแต่ละคน ที่มีต่องานนั้น คุณค่าของศิลปะเกิดขึ้นจากความพึงพอใจของศิลปินผู้อิสระ ที่จะเลือกกำหนดคุณค่าของงานศิลปะของตนว่าต้องการจะแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของอะไร</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ความก้าวหน้าของเอกภาพ ซึ่งวัดกันโดยพัฒนาการของมนุษยชาติ... มนุษย์มีความมึอยู่เพราะมนุษย์มีความสำนึก ความสำนึกทำให้มนุษย์มีภาวะที่ผิดกับภาวะของสิ่งอื่น ๆ ชาร์แดงให้ความสำคัญแก่มนุษย์ ความรู้เกี่ยวกับมนุษย์จึงถือว่าเป็นกุญแจไขความรู้ทุกอย่างของธรรมชาติ ปรัชญาการณ์ของมนุษย์จึงเป็นปัญหาสำหรับตัวมนุษย์เอง เมื่อมนุษย์พบว่า ตัวเองเกิดมึอยู่ท่ามกลางเพื่อนมนุษย์ และสิ่งต่าง ๆ มนุษย์จึงต้องคิดปัญหาทั้งความมึอยู่ของตนเองและภาวะของสิ่งอื่น ความมึอยู่ของมนุษย์เป็นบุคลิกภาพเฉพาะตัวมนุษย์จะต้องสะสมและสร้างด้วยตัวเองและเพื่อตนเอง การเข้าใจความมึอยู่จึงเป็นเรื่องเฉพาะตัว ต้องค้นคว้าด้วยตนเอง มนุษย์จะค้นพบตนเองได้ มนุษย์ต้องยอมรับรู้สภาพความเป็นจริงของตน มีเสรีภาพในการตัดสินใจเลือกการกระทำและวิถีชีวิตของตนเอง และต้องรับผิดชอบการเลือกของตน</p>	<p>วิทยาศาสตร์เป็นเรื่องของสสาร ศาสนาเป็นเรื่องทางจิต เป็นการอาศัยทั้งจิตนิยมและวัตถุนิยมในการมองปัญหาและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของมนุษย์ มนุษย์จึงต้องอาศัยการคิด การตัดสินใจเลือกการกระทำในการแก้ปัญหา ด้วยสำนึกแห่งความรับผิดชอบทุกครั้ง</p>	

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>5. นิทเช่ (1844-1900) เป็นนักปรัชญาชาวเยอรมัน เป็นนักอเทวนิยม เชื่อว่าความจริงเป็นเรื่องของความเป็นอยู่ของมนุษย์แต่ละคน เขาเน้นเรื่อง อภิมนุษย์ (Superman) ซึ่งเป็นพลังที่มีอำนาจอำนาจในความคิดของนิทเช่เป็นอำนาจในการสร้างสรรค์ในเชิงวิทยาศาสตร์ ศิลปะ และปรัชญา โดยเริ่มจากการรู้จักควบคุมกิเลสของตนเอง และรู้จักควบคุมนำมาใช้ในงานสร้างสรรค์ คนมีอำนาจจะไม่ยอมจำนนอะไรง่าย ๆ แต่ทว่าต้องดิ้นรนสร้างงานยิ่งใหญ่แก่วัฒนธรรมมนุษย์ ผู้ที่ทำได้เช่นนี้ในขั้นสมบูรณ์เรียกว่า อภิมนุษย์ (Superman or Overman) ซึ่งมนุษย์จะไปถึงขั้นนี้ได้โดยต้องเดินตาม ศีลธรรมแบบนาย (Master Morality) อย่างเคร่งครัด เป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคนที่จะมุ่งหน้าสู่การเป็นอภิมนุษย์โดยพยายามเลิกเผชิญหน้าสภาพปัจจุบันของตัวเอง เราต้องเป็นผู้รับผิดชอบสร้างตัวเราขึ้น</p>	<p>ความรู้ตามที่คนของนิทเช่ พอจะกล่าวได้ว่าเป็นความรู้ที่เกิดมาจากมนุษย์แต่ละคนตัดสินใจเลือกมาด้วยความคิด ความตั้งใจของแต่ละคน โดยมุ่งหวังที่จะให้ค้นพบตนเอง มนุษย์จะต้องเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมรอบตนเอง มนุษย์จึงต้องมีความเข้มแข็ง มีเสรีภาพในการเลือกความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของตน มนุษย์ที่เป็นผู้เข้มแข็ง มั่นใจในตัวเอง เป็นตัวของตัวเองทั้งในความคิดและการปฏิบัติ จะเลือกถืออุดมการณ์และการปฏิบัติจากการตรึกตรองจนเกิดความมั่นใจของตนเท่านั้น คนประเภทนี้จะไม่ยอมเชื่อใครง่าย ๆ อยากรู้เหตุผลและเมื่อมั่นใจในการตัดสินใจแล้วจะมุ่งมั่นลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่ตนตั้งไว้ ซึ่งถือว่าเป็นปัจเจกบุคคล เป็นผู้ทำให้โลกก้าวหน้า ทำให้มนุษยชาติก้าวหน้าไปสู่การเป็นอภิมนุษย์ แนวปฏิบัติของคนประเภท</p>	<p>ด้านจริยศาสตร์ ตามหลักการแห่งความจริงนั้น อาจกล่าวได้ว่า นิทเช่เน้นให้ความสำคัญจริยธรรมส่วนบุคคล ที่ให้ความสำคัญเรื่องอภิมนุษย์ เขาได้วิเคราะห์จริยธรรมของบุคคล จำแนกเป็น 2 แบบ คือ 1) จริยธรรมแบบนาย (Master Morality) คือผู้เข้มแข็ง มั่นใจในตัวเอง และมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความมุ่งมั่นในอุดมการณ์และปฏิบัติอย่างจริงจัง 2) จริยธรรมแบบทาส (Slave Morality) เป็นผู้อ่อนแอ ไม่กล้าเป็นตัวของตัวเอง ขาดความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกแนวทางของตน จึงมอบตัวเองให้ขึ้นอยู่กับหลักการที่ตนเองคาดว่าจะคุ้มครองตนเองได้ พวกนี้ชอบอ้างหลักธรรมที่มีผู้กำหนดไว้ล่วงหน้า นิทเช่เชื่อว่ามนุษย์แต่ละคนจะต้องเป็นผู้เลือกแนวจริยธรรมให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง ผู้เข้มแข็งเท่านั้นที่จะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ตลอดเวลา</p> <p>6. คาร์ล แจสเปอร์ส เป็นนักปรัชญาชาวเยอรมัน เป็นผู้นำเอาประสบการณ์ในชีวิตจริงมาเขียนเป็นระเบียบ เป็นปรัชญาชีวิตจริงในสภาพแวดล้อมที่กำหนด เขาเชื่อว่า ความมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์ เป็นความจริงของแต่ละบุคคลในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เขาเริ่มต้นที่จะศึกษาให้เข้าใจสภาวะความเป็นอยู่ของตนเอง เขาอธิบายว่ามนุษย์กำหนดรู้ตัวเองด้วยตัวเอง และกำหนดรู้ผู้อื่นและสิ่งอื่นด้วยการมีสัมพันธภาพกับสิ่งเหล่านั้น ในสถานการณ์ที่ตนเองมีอยู่ มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น และสิ่งอื่น จึงต้องมีการพึ่งพา</p>	<p>นี้เรียกว่า ศีลธรรมแบบน่าย</p> <p>เมื่อวิเคราะห์จากหลักความจริงที่ว่าความมีอยู่ของมนุษย์เป็นความจริงของแต่ละบุคคล จึงกล่าวได้ว่า ความรู้ก็เป็นเรื่องของแต่ละคนที่จะต้องเลือก ค้นหาด้วยตัวเองในสถานการณ์ของตนเอง ความมีอยู่ของมนุษย์มีอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมอื่น ในสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ตนมีอยู่แตกต่างกัน การเรียนรู้การตัดสินใจเลือกความรู้จึงเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่จะเลือกให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของตน โดยมีจุดเริ่มต้นที่การค้นหาตัวเอง มนุษย์ต้องรู้จักใช้เสรีภาพในการตัดสินใจเลือกความรู้ของตน มนุษย์จะค้นหา</p>	<p>ด้านสุนทรียศาสตร์ ถือว่าเป็นความอิสระของศิลปินที่จะสร้างสรรค์งานของตนตามจินตนาการในสภาพแวดล้อมที่ตนมีอยู่ และรับผิดชอบงานของตน</p> <p>เมื่อวิเคราะห์แนวจริยธรรมจากหลักความจริงของการมีอยู่ของมนุษย์ จึงกล่าวได้ว่า จริยธรรมตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมของแจสเปอร์สนั้น ไม่ยึดถือแนวจริยธรรมที่กำหนดตายตัว แต่การเลือกแนวจริยธรรมถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละคนที่จะเลือก แนวทางจริยธรรมในสถานการณ์ของตน และต้องรับผิดชอบต่อการเลือกของตนทุกครั้ง เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน</p> <p>ด้านคุณค่าทางศิลปะก็เช่นเดียวกันจะไม่นำหลักเกณฑ์ หรือมาตรฐานมาเป็นเครื่องกำหนดคุณค่าทางศิลปะของศิลปิน การสร้างสรรค์งาน</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>อาศัยกันและกัน มนุษย์จึงใช้เสรีภาพในการตัดสินใจเลือกกระทำในสถานการณ์ของตน เผชิญหน้ากับปัญหาด้วยตนเอง และแก้ปัญหาด้วยตนเอง มนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการเลือกของตนทุกครั้ง</p> <p>7. กาเบรียล มาร์เชล เป็นนักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ประเภทอัตถิภาวนิยมแบบเทวนิยม เขากล่าวถึง ความจริงเกี่ยวกับความมีอยู่กับความคิด ถือว่าเป็นการสร้างความคิดที่เป็นปรัชญา มีสาระสำคัญคือ เริ่มต้นจากความมีอยู่เป็นสิ่งที่ปรากฏแก่ความรู้ของเรา ขณะที่เรารู้สึกว่ามีอยู่ในโลก เรารู้ทันทีว่าสิ่งนั้นมีอยู่ โลกแห่งประสบการณ์ในฐานะเป็นสิ่งมีอยู่ จึงเป็นสิ่งที่กำหนดให้ (The given) หรือมูลบทแห่งความจริง หรือความรู้ของเรา</p>	<p>ความรู้ของตนได้จากการเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงกับความรู้ที่ตนเองต้องการรู้ นั่นคือมนุษย์ต้องเผชิญปัญหาด้วยตนเองในสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมเฉพาะตัว ความรู้สากลเป็นเพียงแบบฝึกหัด การเข้าไปมีส่วนร่วมและเผชิญปัญหาด้วยตนเอง จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง</p> <p>เมื่อวิเคราะห์หลักแห่งความรู้จากความจริงเกี่ยวกับความมีอยู่ของมนุษย์ตามทัศนะของมาร์เชล พอจะอธิบายได้ว่า การศึกษาสภาพของตน คือศึกษาความมีอยู่ของมนุษย์ในฐานะผู้รู้กับสิ่งอื่น ๆ ในฐานะผู้ถูกรู้ ซึ่งมีความมีอยู่ร่วมกันบนโลกนี้ การศึกษาสภาพความจริงเกี่ยวกับสภาพความมีอยู่ของมนุษย์จำเป็นจะต้องคำนึงถึงสภาพของผู้ศึกษาด้วย เช่น ความรู้ที่ส่วนตัวต่อความทุกข์ ความเลวร้ายและความตาย ซึ่งแทรกซึมอยู่</p>	<p>ศิลปะถือว่าเป็นความพึงพอใจหรือรสนิยมส่วนตัวของศิลปินที่จะใช้เสรีภาพในการเลือกกำหนดคุณค่าในงานศิลปะของตนในสถานการณ์ของแต่ละคน และต้องรับผิดชอบต่อฐานะผู้สร้างงานของตนทุกครั้ง</p> <p>เมื่อวิเคราะห์หลักแห่งคุณค่า จากความจริงที่กล่าวถึงความมีอยู่ของมนุษย์และความคิดพอจะกล่าวได้ว่า มนุษย์จะเข้าถึงพระเจ้าได้ โดยการเผชิญสภาพชีวิต การยอมรับรู้พระเจ้าในฐานะผู้สร้าง และจุดหมายของชีวิต เราต้องรู้จักใช้เสรีภาพในการเลือก ทำให้จุดหมายของชีวิตเป็นจริงขึ้นด้วยความรับผิดชอบของตนเอง เสรีภาพของมาร์เชล เป็นเสรีภาพที่มีจุดหมายเพื่อการมีส่วนร่วมกับความมีอยู่อย่างสมบูรณ์ยิ่ง ๆ ขึ้น</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
<p>ความมีอยู่ของตัวเรามีอยู่ร่วมกับมนุษย์คนอื่นและสิ่งแวดลอมต่าง ๆ มนุษย์ต้องยอมรับว่าตนเองเป็นสิ่งที่มียู่แล้ว และเริ่มค้นหาความมีอยู่ของตนเอง เพื่อให้เข้าใจตนเอง และเข้าใจโลกและสิ่งแวดลอมอื่นต่อไป มาร์แซลได้ชี้ให้เห็นว่า สติปัญญาของมนุษย์ในระดับเดียวกันในสิ่งแวดลอมคล้ายคลึงกัน อาจจะพบปัญหาและคำตอบคล้ายคลึงกันได้ ถือว่าเป็นการยืนยันว่าการศึกษเกี่ยวกับความมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคนมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์</p>	<p>ในความรู้ทุกอย่าง การศึกษาความจริงแห่งชีวิต จึงใช้วิธี สารรวมใจ (Recollection) เป็นการสำนึกถึงความจริงว่าตัวเรามีได้มีอยู่โดดเดี่ยว แต่ทว่ามีส่วนร่วมในสิ่งแวดลอมต่าง ๆ ซึ่งตัวเราเป็นส่วนหนึ่ง มาร์แซลใช้วิธีปรากฏการณ์เช่นเดียวกับฮูสเซิร์ล แต่หากลึกซึ้งกว่า เรียกว่า อภิปปรากฏการณ์ (Hyperphenomenology) ประกอบด้วยการสารรวมใจ เป็นจุดเริ่มต้น ตรึงตรองกับประสบการณ์ที่ได้รับ เข้าใจใหม่ด้วยการวางตัวเป็นกลาง ทั้งนี้เป็นการแยกตัวออกจากโลกเพื่อที่จะเข้าใจโลกให้ลึกซึ้งก่อนอื่นต้องยอมรับรู้สภาพของชีวิตของเราว่ามีส่วนร่วมในสิ่งแวดลอมทุกอย่าง ความรู้และเสรีภาพต้องเป็นไปตามสภาพของสิ่งแวดลอม ผู้ที่ไม่ยอมรับสภาพจะกลายเป็นผู้สิ้นหวัง ส่วนผู้ที่ยอมรับสภาพแวดลอมแล้วจะพยายามสร้างตัวขึ้น จะพบความพอใจ เรียกว่าความซื่อสัตย์เชิงสร้างสรรค์</p>	<p>ดังนั้น มนุษย์แต่ละคนจึงต้องรับผิดชอบเลือกแนวจริยธรรมของตนเอง เพื่อยกระดับชีวิตให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น</p> <p>ด้านสุนทรียศาสตร์ คุณค่าทางศิลปะเปลี่ยนแปลงไปตามรสนิยมของศิลปินผู้อิสระในสภาพแวดลอมที่มีอยู่ของแต่ละคน ศิลปินผู้ที่ยอมรับสภาพแวดลอมของชีวิตตนในปัจจุบันจะพยายามสร้างงานศิลปะขึ้นด้วยอารมณ์ของศิลปิน จนพบความพอใจของตน คุณค่าทางศิลปะตามแนวปรัชญานี้จึงไม่ยึดกฎเกณฑ์ตายตัว</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านอภิปรัชญา (Metaphysics)	ด้านญาณวิทยา (Epistemology)	ด้านคุณวิทยา (Axiology)
	(Creative fidelity) ปรัชญาแห่งความรู้ของ มาร์เซล ได้ชื่อว่าเป็น ปรัชญาแห่งการมีส่วนร่วม (Philosophy of Participation)	

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 1-8 ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญาญาณวิทยา และคุณวิทยา แล้วสรุปความเป็นแนวคิดร่วมกันของนักปรัชญาอัตถิภาวนิยมที่เน้นให้ความสำคัญเรื่องความมีอยู่ของมนุษย์ เสรีภาพ และความรับผิดชอบ แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษา เพื่อหาแนวทางในการจัดการศึกษาใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านความมุ่งหมายของการศึกษา 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านบทบาทครู 4) ด้านบทบาทนักเรียน 5) ด้านกระบวนการเรียนการสอน และ 6) ด้านการประเมินผล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านอภิปรัชญา

จากการวิเคราะห์พบว่า นักปรัชญาอัตถิภาวนิยม เชื่อว่า **ความมีอยู่ (Existence)** ของมนุษย์มีมาก่อนลักษณะ (Essence) ของมนุษย์ (Existence precedes essence) หมายความว่า แรกที่สุดจะต้องมีมนุษย์เกิดขึ้น แต่มนุษย์ยังไม่มีลักษณะ (Essence) ใด ๆ นั่นคือ มนุษย์ยังไม่สมบูรณ์ มนุษย์มีแต่ความว่างเปล่า (Man is nothing) มนุษย์จะต้องยอมรับการมีอยู่ของตนเองนี้ว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว มนุษย์ในทัศนะของนักปรัชญาอัตถิภาวนิยม หมายถึง มนุษย์ในฐานะปัจเจกบุคคล (Individual) หรือมนุษย์แต่ละคน ความมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคนจึงเป็นความจริงที่เป็นเรื่องของแต่ละคนในแต่ละสถานการณ์ของตน แต่ความมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคนมีอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ บนโลกนี้ เพราะแท้จริงมนุษย์มีอาจอยู่คนเดียวได้ มนุษย์ต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ความมีอยู่ของสิ่งเหล่านี้จึงเป็นส่วนหนึ่งร่วมกับความมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคน มนุษย์เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพ มนุษย์จึงมีเสรีภาพตลอดเวลา มนุษย์จะต้องค้นหาความมีอยู่แห่งตน นั่นคือมนุษย์จะต้องเริ่มต้นที่การค้นหาตัวเองก่อน เมื่อมนุษย์สำนึกรู้ตัวเองมีความเป็นตัวของตัวเอง มนุษย์ก็จะกำหนดตัวเอง เพื่อสร้างลักษณะที่อยากจะเป็นให้กับตัวเอง มนุษย์มี**เสรีภาพ** และมีอิสระในการเลือกที่จะสร้างลักษณะที่ตนปรารถนาจะเป็น คือมนุษย์ไม่ควรยอมรับสภาพที่สังคมหรือคนอื่นสร้างไว้ก่อนหน้ามาเป็นของตน มนุษย์แต่ละคนต้องสร้างสรรค์ คุณค่าและความหมายให้กับตนเอง ในแต่ละสถานการณ์ของตนและยอมรับสภาพของตนในสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง ยอมรับปัญหาอันเกิดจากความมีอยู่ของตน และเผชิญหน้าแก้ปัญหาอยู่บนพื้นฐานของความมีอยู่ของตน และ**รับผิดชอบต่อ**การกระทำของตนในฐานะผู้สร้างหรือผู้เลือกทุกครั้ง

ด้านอภิปรัชญาการศึกษา

จากการวิเคราะห์และประมวลความแล้ว พบว่า เป็นปรัชญาที่เน้นให้ความสำคัญแก่**ความมีอยู่ (Existence)** ของมนุษย์แต่ละคนในสถานการณ์ที่มีอยู่ขณะนั้น ความจริงของปรัชญา

นี้จึงขึ้นอยู่กับทางเลือกของแต่ละบุคคล เมื่อบุคคลแต่ละคนตระหนักถึงความมีอยู่ของตนแล้ว บุคคลแต่ละคนก็จะใช้เสรีภาพในการเลือกสรรลักษณะของตนขึ้นมา และรับผิดชอบการเลือกของตน ดังนั้นการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยม จึงควรจัดเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนยอมรับสภาวะของตนในปัจจุบัน แล้วค้นหาตัวเอง ทำความเข้าใจ ทำความรู้จักตนเอง และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเองบนโลก และพัฒนาตนเองไปตามแนวทางที่ปรารถนาจะเป็น คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เต็มที่และรอบด้าน ด้านหลักสูตร ควรเป็นหลักสูตรแนวมนุษยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ เพราะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ และการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ในสภาพและสถานการณ์ต่าง ๆ เพราะผู้เรียนต้องมีความมืออยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคม ควรมีวิชาความรู้ที่หลากหลายสำหรับผู้เรียนได้มีความรู้และเลือกเรียนวิชาที่ตนสนใจหรือมีความถนัด เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักใช้เสรีภาพในการเลือกและรับผิดชอบการเลือกของตน จึงไม่ควรกำหนดความรู้และเนื้อหาวิชาไว้ล่วงหน้าตายตัว แต่ควรให้สามารถปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก ควรเป็นความรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบตัวเอง รู้จักตัวเองและรู้จักโลก สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่

ด้านญาณวิทยา

จากการวิเคราะห์พบว่า นักปรัชญาอัตถิภาวนิยม ถือความรู้เกิดจากผลแห่งการเลือกของบุคคลแต่ละคนในสถานการณ์ที่ตนมีอยู่ ความรู้จึงเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่จะตัดสินใจเลือกสรรสำหรับตนเอง ความรู้จึงไม่ควรถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าสำหรับแต่ละคน เพราะแต่ละคนอาจมีทัศนคติในการเลือกความรู้ที่แตกต่างกัน หรือมีความสามารถในการเลือกที่ต่างกัน เมื่อมนุษย์ยอมรับสภาพการมีอยู่ของตนแล้ว มนุษย์จึงต้องใช้เสรีภาพในการเลือกความรู้ของตนในสถานการณ์ที่ตนมีอยู่ นั่นคือจะต้องใช้เสรีภาพในการเลือกอย่างมีจุดหมาย คือ เพื่อค้นพบตนเอง รู้จักตนเองและรู้จักโลก ดังนั้น มนุษย์จึงต้องทบทวนถึงสภาวะการมีอยู่ของตน ไตร่ตรองและสำนึกหรือหยั่งรู้ แล้วตัดสินใจเลือกกระทำในสถานการณ์ที่ตนมีอยู่ เมื่อมนุษย์เป็นผู้เลือก มนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนทุกครั้ง

ด้านญาณวิทยากับการศึกษา

จากการวิเคราะห์และประมวลผลมาแล้ว พบว่า ความรู้ตามแนวปรัชญานี้ ควรมีความหลากหลาย จัดไว้สำหรับให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจหรือความถนัด ผู้เรียนตามปรัชญานี้

ถือว่าเป็นผู้สำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนการสอน เพราะเป็นผู้ร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยตรง เป็นผู้เลือก ผู้กำหนดสิ่งที่ตนเองสนใจและต้องการเรียนด้วยตนเองแล้วเป็นผู้ตัดสินใจเลือกเรียน ตามแนวทางที่ตนกำหนดไว้ ผู้เรียนจึงต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออกอย่างเสรี และเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

ด้านคุณวิทยา

จากการวิเคราะห์พบว่า ปรัชญาอัตถิภาวนิยมถือว่า เป็นปรัชญาว่าด้วยคุณค่าโดยแท้ เพราะการเลือกและการกระทำทุกอย่าง ผู้เลือกย่อมต้องอาศัยการประเมินค่า (Valuing) เป็นหลัก สำคัญ มนุษย์แต่ละคนมีหน้าที่ที่จะสร้างลักษณะให้แก่ตนเองตามทางที่ตนเลือก มนุษย์ต้องกล้าเผชิญหน้ากับปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเอง มนุษย์จะต้องเลือกวิธีที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเอง ในการเลือกเช่นนี้มีใช้เลือกกระทำไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า และเป็นการเลือกโดยใช้เสรีภาพที่ตนมีอยู่ เลือกแนวจริยธรรมที่เหมาะสมกับตน และรับผิดชอบต่อการเลือกของตนทุกครั้ง หลักในการตัดสินคุณค่าทางศิลปะของปรัชญานี้ ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ตายตัว เพราะถือว่าขึ้นอยู่กับจินตนาการของผู้เลือกผู้สร้างสรรค์งานศิลปะ

ด้านคุณวิทยากับการศึกษา

จากการวิเคราะห์และประมวลความแล้ว พบว่า เป็นปรัชญาที่ยึดหลักการเลือกแนวจริยธรรมและรสนิยมของผู้เรียนแต่ละคน (Individual choice) เป็นสำคัญ ครูจึงต้องเป็นผู้กระตุ้นช่วยเหลือ หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง เป็นตัวของตัวเอง ให้ผู้เรียนรู้จักใช้เสรีภาพในการเลือกแนวจริยธรรมของตนได้อย่างเหมาะสมและรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเลือกด้วย ครูจึงควรเป็นผู้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน มีความเป็นประชาธิปไตย ครูจะต้องเป็นผู้ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้เสรีภาพในการเลือก และสร้างงานศิลปะตามจินตนาการอย่างอิสระของตนเอง และภูมิใจในคุณค่าของผลงานของตน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ควรเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้เสรีภาพในการเลือกกระทำ เพื่อนำไปสู่การค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง รู้จักโลก ควรเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการหรือความสนใจเป็นลำดับแรก ด้านการประเมินผล ผู้เรียนเป็นผู้สำคัญในกระบวนการเรียนการสอน เป็นผู้กำหนด ผู้เลือกเรียนตามความต้องการ ผู้เรียนจึงต้องมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง เพื่อนำไปสู่การค้นพบตนเอง และการพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ ผู้เรียนจึงเป็นผู้มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งประเมินผลได้จากการสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การแสดงทัศนะ หรือเจตคติ เป็นต้น

ตอนที่ 2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบของตาราง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

George F. Kneller *Existentialism and Education*. New York: Willey, 1967

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>พวกอัตถิภาวนิยมให้ ความสนใจและผูกพันอยู่กับการตรวจสอบตนเองที่อยู่เหนือเหตุผล เพราะว่าเขาไม่สามารถค้นหาคำตอบของคำถามสูงสุดเกี่ยวกับความหมายของการมีอยู่ของตัวเองได้จากเหตุผล</p> <p>ดังนั้นความมุ่งหมายของการศึกษาจึงต้อง</p> <p>1. มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบ</p>	<p>การจัดหลักสูตรตามแนวคิดของอัตถิภาวนิยมถือว่า หลักสูตรเป็นหนทางไปสู่ความรู้ ซึ่งความรู้นั้นก็เป็นเรื่องส่วนบุคคล เป็นความจริงของคนแต่ละคน การศึกษาจึงควรจะช่วยเหลือคนแต่ละคนให้ค้นพบความหมายเกี่ยวกับการมีอยู่ของตัวเอง และต้องช่วย</p>	<p>ครูต้องยอมรับว่าจุดมุ่งหมายสูงสุดทางการศึกษาคือ ให้เด็กค้นพบตนเอง ดังนั้น บทบาทครูจึงต้อง</p> <p>1. ครูต้องให้อิสระเสรีภาพแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ ให้โอกาสผู้เรียนรู้จักเลือกอย่างอิสระ ตัดสินใจเลือกสิ่งที่ตนเองเห็นว่าดี</p>	<p>นักเรียนจะต้องเป็นผู้ค้นหาตนเอง ค้นหาสัจจะแห่งตน ดังนั้น บทบาทของผู้เรียนก็คือผู้ที่สำคัญที่สุดในกระบวนการของการศึกษา จะต้องมีการศึกษา จะต้องมีบทบาท คือ</p> <p>1. เป็นผู้เลือกอย่างอิสระ เลือกสิ่งที่ตนเองเห็นว่าดี หรือ</p>	<p>ทฤษฎีแห่งความรู้ของอัตถิภาวนิยมนั้นถือว่ามนุษย์แต่ละคนนั้นรับผิดชอบในความรู้ของตนเอง ความรู้ของคนแต่ละคนนั้นเป็นความรู้ประเภท หยั่งรู้เอง (Intuitive) เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับมนุษย์ ความรู้นั้นเกิดขึ้นและเป็นไปตามความรู้สึกสำนึกที่มีอยู่ในคนแต่ละคน ซึ่งจะ</p>	<p>การประเมินผลก็มุ่งไปที่เพื่อให้ค้นพบตนเองและพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ มิได้มุ่งหวังเปรียบเทียบแข่งขันกับผู้อื่น แต่มุ่งที่จะนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์</p>

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>ตนเอง รู้จักตนเอง</p> <p>2. มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง และเข้าใจโลก</p> <p>3. มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง</p> <p>4. มุ่งให้รู้จักใช้เสรีภาพควบคู่ไปกับความรับผิดชอบ</p>	<p>ให้คนแต่ละคนหลุดพ้นจากการถูกควบคุมที่มีมากเกินไปจากสังคมด้วย</p> <p>หลักสูตรจึงเป็นเหมือนตัวแทนของโลกแห่งความรู้ที่จะให้นักเรียนนำไปใช้พัฒนาตนเอง ซึ่งพอจะกล่าวถึงแนวหลักสูตรได้ดังนี้</p> <p>1. เนื้อหาสาระความรู้ต่าง ๆ ไม่ควรจะถูกถือว่าเป็นจุดหมายปลายทางในตัวมันเอง หรือเป็นเครื่องมือในการ</p>	<p>และต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความรับผิดชอบควบคู่ไปกับการใช้เสรีภาพในการเลือกนั้นเสมอ</p> <p>2. ครูต้องช่วยเหลือ ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และจัดให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น ครูจึงไม่ใช่ผู้สอน ผู้ให้ความรู้ หรือผู้แนะแนว แต่ครูจะต้องเป็นผู้ช่วยเหลือ</p>	<p>เหมาะสม และเป็นผู้รับผิดชอบต่อการเลือกนั้น</p> <p>2. เป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเอง</p> <p>3. เป็นผู้แสดงความสามารถออกมาอย่างอิสระ และพัฒนาความสามารถของตนเอง</p> <p>4. เป็นผู้ตรวจสอบและประเมินตนเอง</p>	<p>เป็นไปตามความรู้สึกสำนึกของคนแต่ละคน</p> <p>เป็นไปตามประสบการณ์และแนวทางดำเนินชีวิตที่คนแต่ละคนได้เลือก และวางแผนไว้แล้วสำหรับตัวเอง</p> <p>ในด้านการเรียนการสอนนั้น อัตถิภาวนิยมเห็นว่าควรเลิกล้มโรงเรียนเสีย แล้วให้คนหนุ่มคนสาวแต่ละคนไปหาครูเพื่อสนทนากันในลักษณะ ผม และ คุณ ซึ่งการกระทำเช่นนี้สอดคล้อง</p>	<p>กับตัวเองได้มากที่สุด</p>

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>เตรียมตัวเพื่ออาชีพ แต่ มันควรจะนำมาใช้เป็น เครื่องมือที่จะนำไปสู่การ พัฒนาตนเอง และสร้าง ความพอใจให้แก่ตนเอง แทนที่จะให้นักเรียนไป ชื่นกับเนื้อหา ก็ให้เนื้อหา ชื่นอยู่กับนักเรียน ควร ปลดปล่อยให้นักเรียนนำ ความรู้ใด ๆ ที่เขาศึกษา มาปรับให้เหมาะสมกับ ตัวเขาเอง</p> <p>2. เพื่อเป็นการ กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหา ภาวะแห่งการมีอยู่ของ</p>	<p>หรือผู้อำนวยการความ สะดวกให้นักเรียนเกิด การเรียนรู้</p> <p>3. ครูต้องส่งเสริม ให้เด็กได้ตัดสินใจ เลือกรายอย่างอิสระ ตาม ที่ตนเองสนใจ เพื่อให้ เด็กเกิดความเจริญ อกงามในวิทยาการ แขนงต่าง ๆ</p> <p>4. ครูต้องสอนใน เรื่องความจริงเกี่ยวกับ สภาพความจริงของ ชีวิตด้านประสบการณ์ ต่าง ๆ อารมณ์ อาชีพ</p>		<p>กับแนวคิดของรูสโซ และ ข้อเสนอของพวกจินตนิยม หัวก้าวหน้าในปัจจุบัน บางคนที่มีมองโรงเรียนว่า เป็นตัวขัดขวางพลังของ เด็กในการค้นพบสัจการ แห่งตน (self-realization) โดยธรรมชาติ</p> <p>อรรถิภาวนิยมยอมรับว่า ความรู้มิใช่สิ่งที่จะ ถ่ายทอดให้แก่ นักเรียน แต่ ควรเสนอให้แก่ นักเรียน ครูจึงมีหน้าที่สนทนาพูด คุยกับนักเรียนเพื่อกระตุ้น ความคิดสำหรับตัวเขาเอง</p>	

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	ตนเอง หลักสูตรควรจัดเวลาให้แก่เด็ก เพื่อตรวจสอบตนเองเป็นการส่วนตัว และศึกษาปัญหาจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพของมนุษย์ หลักสูตรมาตรฐานที่ว่าด้วยเนื้อหาสาระของพัฒนาการที่เกี่ยวกับการฝึกฝนสติปัญญาโดยการแก้ปัญหาสังคม อุดมการณ์ถือว่าไม่เพียงพอที่จะช่วยให้เด็กค้นพบและรู้จักตนเองได้ ดังนั้น เด็กควรจะได้มี	เป็นการศึกษาชีวิตจริง ไม่ใช่การศึกษาเกี่ยวกับชีวิต 5. ครูและนักเรียนมีความสำคัญเท่ากัน คือต้องเคารพเสรีภาพและสิทธิซึ่งกันและกัน		จนสามารถแสดงทัศนะของตนเองออกมา ร่วมอภิปรายปัญหาต่าง ๆ แลกเปลี่ยนทัศนะกับครูอย่างอิสระ และกว้างขวาง การเรียนมิใช่การบังคับ ควรให้โอกาสนักเรียน ฝึกฝนงานศิลปะอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังเห็นว่ากระบวนการเรียนการสอนนั้นควรจะต้องส่งเสริมความรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาบุคลิกภาพได้อย่างอิสระ ควรพัฒนา	

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>ส่วนร่วมในการที่จะกำหนดเนื้อหาสาระส่วนหนึ่งที่เหมาะสม และตรงตามความจริง และความเป็นอยู่ของเด็กแต่ละคน อาทิเช่น วิชาสังคมศึกษา ควรเน้นศึกษาเกี่ยวกับความหมายของเสรีภาพของคนแต่ละคนมากกว่าที่จะศึกษาเกี่ยวกับพลเมือง สถาบันทางสังคม หรือประสบการณ์ทางชาติพันธุ์ วิชาที่เป็นแนวคิดอัตถิภาวนิยม จะเห็นได้ชัดเจนว่า จากวิชา</p>			<p>ผู้เรียนให้ดีขึ้น เหมาะสมขึ้นในสังคมที่หลากหลายของผู้เรียน เป็นการฝึกการใช้เสรีภาพ การแสดงออก และพัฒนานิสัยใจคอของผู้เรียนให้เป็นอย่างที่เขาอยากจะเป็นนั่นเอง</p>	

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>พวกศิลปศาสตร์ เช่น วรรณคดี ร้อยกรอง ปรัชญา ศิลปะ ดนตรี สังคมศึกษา และประวัติ ศาสตร์ เป็นแหล่งความรู้ สำคัญที่สามารถช่วย ให้นักเรียนเผชิญกับ ปัญหาและสภาวะของ มนุษย์ได้ ช่วยฝึกฝน มนุษย์ในด้านสุนทรีย ศาสตร์ อารมณ์ และ จริยศาสตร์</p> <p>3. นักอรรถาภิธานิยม ให้ความสำคัญสาขา มนุษยศาสตร์ว่าเป็น ศูนย์กลางของหลักสูตร โดยกำหนดว่ามนุษย์ต้อง</p>				

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>เป็นนายของความเป็น ผู้เชี่ยวชาญไม่ใช่ให้ ความเชี่ยวชาญมาเป็น นายของมนุษย์ เป็นการ ศึกษาปัญหาพื้นฐานของ มนุษย์เกี่ยวกับเสรีภาพ ความทุกข์ ชัยชนะ ปราชัย หรือความขัดแย้ง เป็นต้น</p> <p>4. เนื้อหาวิชา ความรู้ ต่าง ๆ นำมาเรียนเพื่อ ส่งเสริมเสรีภาพ และ ความรับผิดชอบของ ผู้เรียนเป็นหลัก ควรเป็น หลักสูตรที่ส่งเสริมให้</p>				

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>นักเรียนแสดงความสามารถออกมาอย่างอิสระและพัฒนาความสามารถของตนให้ตรงกับความต้องการของตนเองเป็นสำคัญ</p> <p>5. ไม่ควรยึดเนื้อหาวิชาเพียงอย่างเดียว แต่ควรคำนึงถึงความต้องการความสนใจของผู้เรียนมากกว่า</p> <p>6. ไม่ควรเป็นหลักสูตรที่จำกัดขอบเขตของการเรียนให้ต้องปฏิบัติตามที่ตายตัว</p>				

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>และในเมื่อไม่มีความจริง สูงสุด หลักสูตรจึงไม่ควร ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า แต่ควรให้สอดคล้องกับ ความจำเป็น และความ ต้องการอย่างอิสระของ ผู้เรียนมากกว่า</p>				

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

ศักดิ์ดา ปรารักษ์ประทานพร. ปรัชญาการศึกษาฉบับพื้นฐาน ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2523.

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>1. มุ่งจะให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่</p> <p>2. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักใช้เสรีภาพในการเลือกและมีความรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจของตน</p> <p>3. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จุดมุ่งหมายของชีวิต</p>	<p>1. ในสภาพที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หลักสูตรที่ดีจึงต้องไม่เป็นสิ่งที่ตายตัวหรือถูกกำหนดโดยผู้มีอำนาจ แต่ต้องเป็นหลักสูตรที่ช่วยให้ ผู้เรียนเข้าใจตัวเองได้ดีขึ้น และจัดให้มีขึ้น เพราะผู้เรียนต้องการถือว่าทักษะของผู้เรียนต่อวิชาแต่ละวิชาเป็นสิ่งสำคัญ</p>	<p>1. ครูจะต้องถือว่าผู้เรียนเป็นผู้ที่สำคัญที่สุดในกระบวนการของการศึกษา จะต้องให้ความสนใจต่อผู้เรียนอย่างเต็มที่ จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน</p> <p>2. ครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนไม่ใช่สอนเพื่อ</p>	<p>1. เป็นผู้มีเสรีภาพที่จะเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ตามที่ตนเองสนใจ และต้องมีความรับผิดชอบต่อ การเลือกนี้ด้วย</p> <p>2. เป็นผู้ที่กำลังแสดงความคิดเห็นอภิปรายโต้-ตอบ กับครูอย่างเต็มที่</p>	<p>1. ทุกวิชามีความสำคัญเท่าเทียมกัน การสอนจึงไม่ควรเน้นเนื้อหาวิชาหรือให้ความสำคัญวิชาใดมากกว่าอีกวิชาหนึ่ง</p> <p>มาร์ติน บูเบอร์ (Martin Buber) เสนอให้ใช้การสอนแบบพูดคุยหรืออภิปรายอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งครูจะต้องเข้าใจเนื้อหาอย่างถ่องแท้และถือเป็นส่วนหนึ่งของตัวครู เมื่อเวลาพูดคุย</p>	<p>1. ประเมินพฤติกรรม การแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเองและการเลือก</p> <p>2. พฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อ การกระทำของผู้เรียน</p> <p>3. ความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อปัญหา ต่าง ๆ</p>

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>2. วิชาสังคมศึกษา จะต้องสอนให้ผู้เรียน ตระหนักถึงเสรีภาพที่น่า ขยาด (dreaded freedom) ของเขา เพื่อ จะไม่ต้องอยู่ภายใต้ สถาบันสังคมที่บีบบังคับ และควรจัดวิชาที่จะช่วย ให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อจำกัด และอารมณ์ของเขา เช่น ความปวดร้าว ความ เดียวดาย ความกระวน กระวาย และความตาย เข้าไว้ในหลักสูตรด้วย</p> <p>3. การศึกษา วรรณกรรมต่าง ๆ จะทำ ให้ผู้เรียนได้เผชิญกับ</p>	<p>หวังความเจริญ ก้าวหน้าของตนเอง หรือเห็นว่าเนื้อหาที่ตน สอน สำคัญกว่าผู้เรียน</p> <p>3. ครูจะต้องรำลึก เสมอว่า ผู้เรียนทุกคน มีความแตกต่างกัน และมีความเปลี่ยนแปลง อยู่เสมอ</p> <p>4. ครูจะต้อง ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ ความคิดที่มาจาก ความรู้สึกของตนเอง เพราะความรู้ที่แท้จริง ตามแบบอัตถิภาวนิยม นั้น จะต้องมีส่วนที่เป็น</p>		<p>กับผู้เรียนก็แสดงความรู้ สึกทางเนื้อหาวิชานี้ ออก มาจากตัวครู ดังนั้นทั้งครู และนักเรียนจึงพูดคุยกัน ในฐานะที่เป็นตัวของ ตัวเอง เพราะความรู้ที่ครู นำมาเสนอไว้นั้นออกมา จากตัวครูเอง ไม่ใช่จำมา เล่าให้นักเรียนฟัง</p> <p>2. การเรียนการสอน ควรให้ความสำคัญต่อ การเลือกของผู้เรียนเป็น อย่างมาก แต่ไม่ได้หมายความว่า ผู้เรียนจะถูกทิ้ง ให้เลือกทุกอย่างด้วย ตนเอง โดยครูไม่กล้าเข้าไปยุ่งเกี่ยว ในการสอน</p>	

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>สถานการณ์ที่จำกัดทั้งหลาย งานร้อยแก้วและร้อยกรองช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึเกี่ยวกับชีวิต เป็นเรื่องน่าเศร้าคือภาวะของมนุษย์ ความตาย คือการสิ้นสุดของเขาซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญของมนุษย์</p> <p>4. หลักสูตรอัตถิภาวนิยมจะต้องไม่เสนอ วิชาเรียนให้กับผู้เรียน แต่ต้องมีวิชาต่าง ๆ พร้อมให้ผู้เรียนเลือก เพราะวิชาเรียนนั้นเป็นเพียง</p>	<p>ความรู้สึกรู้ด้วย ดังนั้นครูจึงควรสนับสนุนให้ผู้เรียนระบายนามความรู้สึภายในของตนเอง ออกมาให้มากที่สุด และทำสิ่งที่ตัวเองเลือกเอง เพื่อที่จะสร้างลักษณะที่เป็นแก่นของตนเอง</p> <p>5. ครูจะต้องช่วยให้ผู้เรียนเห็นว่าเขาเป็นผู้รับผิดชอบต่ออนาคตของตนเอง มีเสรีภาพในการเลือก บุคลิกของตนเอง</p>		<p>ทุกครั้ง ครูจะต้องเสนอทัศนะในแต่ละเรื่องจากแง่มุมต่าง ๆ ให้มากที่สุด และเน้นให้ผู้เรียนรู้ว่าความคิดต่าง ๆ นั้นยังไม่ใช่ข้อสรุป อาจมีคนอื่นเสนอความคิดที่ดีกว่าวันนี้ก็ได้</p> <p>3. ในหลายความคิดที่ครูนำเสนอ นั้น ครูและนักเรียนจะต้องร่วมกันออกความคิดเห็นอย่างเต็มที่ หลังจากนั้นครูต้องแสดงทัศนะส่วนตัวของครูให้นักเรียนรู้ ส่วนนักเรียน</p>	

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>เครื่องมือให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเป็นตัวเอง เช่น หลักสูตรในโรงเรียน ชมเมอร์ฮิลซึ่งเป็นหลักสูตรแนวอัตถิภาวนิยม จะไม่มีวิชาบังคับเลย ผู้เรียนเลือกเรียนตามใจชอบ ยังไม่อยากเรียนก็ไม่ต้องเรียนเมื่อใดพร้อมที่จะเรียนก็เรียน ผู้เรียนก็สามารถใช้เสรีภาพในการเลือกที่ให้ประโยชน์แก่ตนเองได้ และเป็นไปในทางสร้างสรรค์ เป็นต้น</p>	<p>ฉะนั้นภายหลังจะมาโทษคนอื่นไม่ได้</p> <p>6. ครูจะต้องตระหนักว่าทุกวิชามีความสำคัญเท่าเทียมกัน จึงไม่ควรสอนโดยเน้นเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ</p> <p>7. ครูจะต้องเป็นผู้รู้จริงในวิชาที่ตนสอน และที่สำคัญคือซื่อสัตย์ และมีความจริงใจต่อผู้เรียน</p>		<p>จะเห็นด้วยกับทัศนะของครูหรือไม่ก็ไม่เป็นสิ่งสำคัญ</p> <p>4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงแห่งชีวิตที่หนีไม่พ้น เช่น เกิด แก่ เจ็บ ตาย ทุกข์ และโศก เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงความไม่แน่นอนของชีวิต สอนให้รู้จักความตายก็เพื่อให้รู้จักตัวเองได้ดีขึ้น</p>	

ตารางที่ 10(ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	5. หลักสูตรเป็นเพียงเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง ดังนั้นทุกวิชาจึงมีความสำคัญเท่าเทียมกัน				

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

บรรจง จันทรสา ปรัชญากับการศึกษา กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2522

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>1. มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบและรู้จักตนเอง (Finding the self)</p> <p>2. ให้มีเสรีภาพในการเลือกมีการตัดสินใจใด ๆ ด้วยตนเอง</p> <p>3. ให้มีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการเลือกหรือการกระทำของตนเอง</p> <p>4. ให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง</p> <p>5. ให้เด็กเข้าใจตนเองและยอมรับตนเอง</p>	<p>1. หลักสูตรเป็นแนวสาขามนุษยศาสตร์ (Humanities) โดยเน้นเนื้อหาวิชาที่มีความสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กเลือกและตัดสินใจของผู้เรียน</p> <p>2. ใช้วิชาต่าง ๆ เหมือนในหลักสูตรทั่วไป เนื้อหาวิชาและประสบการณ์เหล่านี้บรรจุไว้ในหลักสูตรเสมือน “คลังแห่งความรู้” ให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้ามาเลือกเอา</p>	<p>1. ครูเป็นเสมือนผู้คอยช่วยเหลือกระตุ้นให้เด็กตื่นตัวอยู่เสมอและคอยช่วยให้เด็กมองเห็นแนวทางเลือกของตนเองอย่างถูกต้อง</p> <p>2. ครูจะต้องกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนตื่นตัวต่อการรับผิดชอบอย่างสูงต่อแนวทางจริยธรรมที่แต่ละคนเลือก</p>	<p>1. เป็นผู้มีเสรีภาพที่จะเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองอยากจะทำอย่างเต็มที่</p> <p>2. เป็นผู้รับผิดชอบในสิ่งที่ตนเลือกและในสิ่งที่ตนกระทำ</p> <p>3. เป็นผู้ซักถาม แสดงความคิดเห็นของตนเองกับครูอย่างอิสระ</p> <p>4. เป็นผู้เลือกและเป็นผู้กำหนดแนวทางจริยธรรมของ</p>	<p>1. จะเลือกใช้วิธีสอนแบบใด ๆ ก็ตามที่เป็นวิธีที่จะกระตุ้นและเร้าให้เด็กตื่นตัวทั้งด้านสติปัญญา จิตใจและอารมณ์การเร้าเช่นนี้ทำให้เด็กเกิดการรับรู้ขึ้นภายในจิตใจและสามารถที่จะเข้าใจในสิ่งที่ตนเรียนได้เร็วขึ้น การรับรู้จากภายในนี้จะช่วยให้เด็กแสดงออกต่อสิ่งภายนอกได้หรือเรียกว่าผู้เรียนเริ่มเรียนรู้จากภายในสู่ภายนอก (Learn</p>	<p>1. ผู้เรียนแต่ละคนเลือกแนวทางจริยธรรมได้อย่างเหมาะสม</p> <p>2. ประเมินความรู้สึก และความคิดเห็นของผู้เรียนในเรื่องต่าง ๆ</p>

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>ความรู้ที่ตนเองอยากได้ หรือสนใจ เมื่อเลือกวิชาใดแล้วก็ต้องเรียนวิชานั้น วิชาที่เห็นได้ชัดว่าเป็นแนวอัตถิภาวนิยม คือ หมวดศิลปะ เช่น การดนตรี การละคร การแต่งความ หรือการประพันธ์ (Creative writing) จิตรกรรมและศิลปะประดิษฐ์อื่น ๆ วิชาเหล่านี้มีการปฏิบัติและสอนกันอยู่แล้วเป็นส่วนใหญ่คือให้เด็กเลือกเรียน เลือกทำตามที่</p>	<p>3. จะต้องให้เสรีภาพในการเลือกแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่</p>	<p>ตนเองและมีความรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น ๆ</p>	<p>from the inside-out) การรับรู้ลักษณะนี้เด็กจะแสดงปฏิกิริยาการรับรู้ออกมาในรูปของความ สนใจ การเลือก การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ เป็นต้น</p> <p>2. กระตุ้นให้เด็กแต่ละคนมีความสามารถในการเลือกและตัดสินใจอย่างเป็นอิสระและฝึกหัดให้เด็กคิดอย่างใคร่ครวญในการเลือกแนวทางจริยธรรมของตนเอง (Moral choice) ด้วยความรับผิดชอบ</p>	

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>ตณทัศน์และสนใจ นอกจากนี้ยังมีวิชาอื่นอีก เช่น ประวัติศาสตร์ วรรณคดี ปรัชญา และประสบการณ์ ด้านจริยธรรมฯ การ เรียนรู้วิชาเหล่านี้จะช่วย ทำให้ผู้เรียนได้แกัด มุมมองหลากหลายและ กว้างขวาง ทั้งเชิงบวก และเชิงลบ สามารถมอง เห็นทางเลือกทั้งใน ปัจจุบันและอนาคตของ ตนเอง</p>			<p>3. การสอนศีลธรรม ควรสอน โดยการตั้ง ปัญหาให้เด็กแสดงความ คิดเห็นของตนเอง ให้เด็ก ค้นหาตนเองจากการคิดที่ ใคร่ครวญและสำนึกใน ความรับผิดชอบในการ ตัดสินใจของตนเอง ดังนั้นการสอนศีลธรรม จึงไม่ได้ยึดหลักคุณค่า ทางศีลธรรมที่ตายตัว แน่นอน หากจะเปลี่ยนไป ตามสภาวการณ์ การสอน ศิลปะก็โดยการฝึกฝนให้ เด็กสร้างงานทางด้าน</p>	

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
				คิดปะตามแนวคิดของ ตนเองอย่างเสรี 4. ให้นักเรียนสำรวจค้น หาความสนใจที่แท้จริง ของตนเอง แล้วเลือกตาม ทางที่ตนสนใจ	

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

สุภา ใจบุญ แนวโน้มปรัชญาการศึกษาไทย ภายในปีพุทธศักราช 2548 ตามการคาดการณ์ของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>1. มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองอย่างเต็มที่</p> <p>2. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักใช้เสรีภาพในการเลือก และมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเอง</p> <p>3. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง เข้าใจโลก ความสำคัญของการมีอยู่ (existence)</p> <p>4. มุ่งให้ผู้เรียนสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างชาญฉลาด และมีความสามารถในการสร้างสรรค์</p>	<p>1. หลักสูตรจะต้องไม่เป็นสิ่งตายตัวหรือถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าแต่จะมีขึ้นเพราะผู้เรียนต้องการ</p> <p>2. ต้องมีรายวิชาต่างๆ ไว้ให้ผู้เรียนเลือก เพราะถือว่าวิชาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเพียงเครื่องมือการเรียนรู้ มิใช่จุดมุ่งหมายปลายทาง</p> <p>3. เนื้อหาวิชาไม่จำกัดขอบเขตแน่นอนและไม่ถือว่าวิชาใดมี</p>	<p>1. จะต้องเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในตนเอง และรู้จักตนเอง</p> <p>2. ครูจะต้องเป็นผู้คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกถึงความรู้สึกภายในจิตใจให้มากที่สุด เพื่อที่เขาจะได้สามารถแสดงลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนออกมา</p>	<p>1. ผู้เรียนเป็นบุคคลสำคัญในโรงเรียนมีเสรีภาพอย่างเต็มที่และมี ความรับผิดชอบในการใช้เสรีภาพนั้น ผู้เรียนจึงมีเสรีภาพในการเลือกสิ่งที่จะเรียน และเลือกแนวทางในการประพฤติหรือเลือกแนวจริยธรรมด้วยตนเอง และต้องมีความรับผิดชอบใน</p>	<p>1. ไม่กำหนดระเบียบแบบแผนแน่นอนจะใช้วิธีใดก็ได้ ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบสนองอย่างเสรีที่ไม่มีการบังคับและเป็นการสอนที่มีลักษณะส่งเสริมผู้เรียนแต่ละคน</p> <p>2. เน้นการเรียนการสอนที่เริ่มต้นที่ผู้เรียนก่อน คือการเรียนรู้จากภายในไปภายนอก (Learn from the inside-out) โดยครูเป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้เรียน</p>	<p>ตามหลักการที่ว่าความรู้เกิดจากการเลือกของผู้เรียนแต่ละคน และความรู้จะเกิดขึ้นได้จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งที่ต้องการรู้ เพื่อให้ตนเองรู้จักและเข้าใจตนเอง ดังนั้น การประเมินผลควรพิจารณาจาก</p>

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>ความสำคัญพิเศษกว่าวิชาใด หากผู้เรียนเห็นว่าวิชาใดที่จะช่วยให้ตนเข้าใจตนเองได้มาก เข้าใจโลกได้ดี เกิดความพึงพอใจ และรู้สึกว่ามีเสรีภาพ ก็ถือว่าวิชานั้นเหมาะสม ควรจะเลือกเรียนได้</p> <p>4. มีรายวิชาที่ช่วยสนับสนุนความเป็นตัวของตัวเอง ได้แก่ กลุ่มวิชา มนุษยศาสตร์ (Humanities) ได้แก่ วรรณคดี ประวัติศาสตร์ ปรัชญา ศิลปะ จริยศาสตร์ เป็นต้น</p>	<p>3. ครูจะต้องช่วยให้ผู้เรียนเห็นว่าเป็นผู้รับผิดชอบต่ออนาคตของเขาเอง</p> <p>4. ครูจะต้องช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นทางเลือกในการเลือกแนวจริยธรรมของตนเอง</p> <p>5. ครูจะต้องเป็นผู้รู้จริงในวิชาที่ตนสอน มีความซื่อสัตย์และมีความจริงใจต่อผู้เรียน</p> <p>6. ครูและนักเรียนมีความสำคัญเท่ากัน ต้องเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน</p>	<p>สิ่งที่ตนเลือกและกระทำ</p> <p>2. ผู้เรียนเป็นผู้รู้จักตนเอง และสามารถหยิบยกความถนัดและความสามารถเฉพาะตัวออกมาใช้ให้ได้มากที่สุด</p> <p>3. นักเรียนและครูมีความสำคัญเท่ากัน ต้องเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน</p>	<p>เข้าใจสิ่งที่เรียนอย่างแท้จริงจนเกิดความรู้ขึ้น</p> <p>ภายในตัวผู้เรียนความรู้นี้จะแสดงออกมาภายนอกให้ประจักษ์ว่าผู้เรียนรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งนั้นถือเป็นการรู้ที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียน</p> <p>3. การเรียนถือเป็นเรื่องสุขภาพของผู้เรียนที่จะเลือกวิธีเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง เพราะสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ อยู่ที่ความพอใจของผู้เรียนมากกว่าวิธีสอน</p>	<p>1. ความสำเร็จและความก้าวหน้าของผู้เรียนในทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะในส่วนที่ผู้เรียนสนใจและแสดงลักษณะเด่นออกมา</p> <p>2. พิจารณาผลผลิตทางความรู้ นั่นคือ ผู้เรียนสามารถนำไปใช้พัฒนาตนเองได้มากน้อยแค่ไหน</p>

ตารางที่ 13 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก
 ศ. ศิวรักษ์ ปรัชญาการศึกษา กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย, 2516

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>1. มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง</p> <p>2. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักรับผิดชอบต่อการกระทำและผลแห่งการกระทำของตนเอง</p>	<p>1. วิชาต่าง ๆ เป็นเพียงเครื่องมือให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองเท่านั้น จึงไม่ถือว่าวิชาใดสำคัญเหนือวิชาใด ถ้าใครเห็นว่าวิชาใดจะช่วยให้รู้จักตัวเองได้มาก ให้เขาได้รับ ความพึงพอใจได้มาก และให้เขาเข้าใจโลกได้มาก วิชานั้นย่อมเหมาะสม</p> <p>2. จัดรายวิชาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัวเองได้แก่การศึกษาเกี่ยวกับสภาพของ</p>	<p>1. ครูต้องช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของเสรีภาพ</p> <p>2. นักเรียนและครูต้องเคารพเสรีภาพและศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน</p> <p>3. ครูต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมองเห็นทางเลือกและเลือกทำในสิ่งที่เหมาะที่ควรแก่สถานการณ์หรือเลือกตามแนวทางของตนเองเท่านั้น และต้อง</p>	<p>1. เป็นผู้ใช้เสรีภาพในการเลือกเรียนสิ่งที่อยากเรียนและมี ความรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น ๆ</p> <p>2. นักเรียนและครูต้องเคารพเสรีภาพและศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน</p> <p>3. เป็นผู้ร่วมแสวงหาความรู้ร่วมกัน โดยการซักถาม อภิปราย แลกเปลี่ยนทัศนะร่วมกันกับผู้สอน</p>	<p>1. การเรียนการสอนควรเป็นการแสวงหาความรู้ร่วมกัน</p> <p>2. บูเอบอร์เสนอให้ใช้การเรียนการสอนแบบที่เรียกว่า วิธี I And Thou หรือวิธีเสนอแนะ ครูจึงควรเป็นผู้รู้ในวิชานั้น ๆ เป็นอย่างดีแล้วเสนอ ความรู้นั้น ๆ ออกมาให้ผู้เรียนรับรู้ครูและผู้เรียนควรสนทนาแลกเปลี่ยน ทัศนะและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เปิดโอกาส</p>	<p>ควรพิจารณาจากทัศนคติของผู้เรียน ความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียนต่อวิชานั้น ๆ</p>

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>มนุษย์ เช่น ประวัติศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยการต่อสู้ของมนุษย์เพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพ นอกจากนี้ก็มีวิชาวรรณคดี วิทยาศาสตร์ ศิลป์ และปรัชญา เป็นต้น</p> <p>ประวัติศาสตร์จัดว่าเป็นวิชาที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพลังทางปัญญา และอารมณ์</p>	<p>กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักรับผิดชอบต่อการกระทำและผลแห่งการกระทำของตน</p> <p>4. ครูไม่ควรสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นบังคับผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการกำหนดกฎเกณฑ์นั้น ๆ</p>		<p>ให้ผู้เรียนซักถาม อภิปรายร่วมกันจนเป็นที่พอใจ และครูควรเสนอแนะทักษะของครูให้ผู้เรียนรับรู้ด้วย ผู้เรียนมีสิทธิที่จะรับหรือไม่รับทักษะของครูก็ได้</p>	

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

พรทิพย์ ทิพนา การศึกษาสภาพและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยมในสถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ปริญญา-มหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
1. มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตัวเองอย่างเต็มที่ 2. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักใช้เสรีภาพในการเลือก 3. มุ่งให้ผู้เรียนได้ค้นพบและรู้จักตนเองเป็นสำคัญ 4. มุ่งให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน	1. ต้องเป็นหลักสูตรที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองได้ดีขึ้น แต่ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นตายตัว 2. จะต้องมีความต่าง ๆ พร้อมให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความต้องการหรือความสนใจ โดยไม่จำเป็นต้องมีความบังคับ 3. เนื้อหาแต่ละวิชาในหลักสูตรควรเน้นที่	1. มีหน้าที่เพียงเป็นผู้กระตุ้นหรือช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองให้สามารถนำความถนัดและความสามารถเฉพาะตัวออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด 2. ครูจะต้องให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนแต่ละคนและถือว่าผู้เรียนเป็นผู้ที่สำคัญที่สุดในกระบวนการของ	1. จะต้องเป็นผู้แสวงหาและค้นพบความดี ความจริง ความยุติธรรมด้วย ตนเอง 2. เป็นผู้ที่มีเสรีภาพที่จะเลือกเรียนสิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการและความสนใจของตนเองที่เห็นว่าเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง แต่ในการ	1. ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนเป็นอย่างยิ่งจึงต้องเริ่มต้นจากที่ผู้เรียนก่อนเป็นการเรียนรู้จากภายในไปสู่ภายนอก (Learn from the inside-out) 2. การเรียนการสอนควรเป็นวิธีการเสนอแนะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูที่มีความรู้และประสบการณ์ในวิชานั้นเป็นอย่างดีกับผู้เรียน	มุ่งไปที่เนื้อหาต่าง ๆ ที่เรียนไปเพื่อพัฒนาตนเอง

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>มีความหมายต่อชีวิต</p> <p>4. ไม่ถือว่าวิชาหนึ่งวิชาใดจะมีความสำคัญในตัวมันเองมากกว่าวิชาอื่น แต่เป็นวิชาใดก็ได้ที่แต่ละคนเห็นว่าจะช่วยให้เขาเป็นคนสมบูรณ์ขึ้น รู้จักโลกมากขึ้น ถือว่าวิชานั้นเหมาะสม ไม่ว่าจะวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วรรณคดี ปรัชญา หรือศิลปะ</p> <p>5. หลักสูตรที่ดี จะต้องมาจากสภาพของนักเรียน โดยต้องคำนึง</p>	<p>การศึกษา</p> <p>3. ครูจึงต้องให้เสรีภาพ ความสนใจกับนักเรียนแต่ละคนอย่างเต็มที่และจะต้องสอนเพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน</p> <p>4. ครูจะต้องไม่สอนเพื่อต้องการชื่อเสียงหรือรางวัลอย่างหนึ่งอย่างใด หรือเห็นว่าวิชาที่ตนสอนสำคัญกว่าผู้เรียน</p> <p>5. ครูจะต้องระลึกเสมอว่า ผู้เรียนทุกคน</p>	<p>เลือกผู้เรียนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น ๆ</p>	<p>3. จัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ และเห็นว่ามีประโยชน์แก่ชีวิตมากที่สุด</p> <p>4. ในการสอนนั้นครูจะต้องเสนอทัศนคติต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาวิชานั้นให้มากที่สุด ครูต้องเสนอเนื้อหาในฐานะที่เป็นผลิตภัณฑ์ทางความคิดของบุคคลหลาย ๆ คน และเป็นเรื่องที่จะต้องคิดกันต่อไปอาจมีข้อสรุปที่ดีกว่า ดังนั้นการเรียนจึง</p>	

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	ถึงความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ตลอดจนคำนึงถึงผู้เรียนแต่ละคนว่ามีความแตกต่างกัน ดังนั้นหลักสูตรควรมีเนื้อหาวิชา ให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ และความถนัดของแต่ละคน	มีความแตกต่างกัน และสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอ 6. ครูจะต้องทำหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง 7. ครูที่จะช่วยผู้เรียนได้ ย่อมจะต้องเป็นครูที่มีจิตใจกว้างขวาง มีความคิดที่เป็นอิสระ และต้องมีความเคารพเสรีภาพของความเป็นมนุษย์		ไม่ควรเน้นเนื้อหาสาระเพียงอย่างเดียว ควรเน้นที่การตัดสินใจของแต่ละคนด้วย	

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
		ในตัวผู้เรียนไม่น้อยกว่าตนเอง 8. ครูจะต้องเป็นผู้รู้ในเนื้อหาที่จะสอนอย่างสมบูรณ์และเสนอให้ผู้เรียนเสมือนความรู้นั้นเป็นส่วนหนึ่งของตัวครู			

ตารางที่ 15 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

เกียรติวรรณ อมาตยกุล ศึกษาและวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม วารสารครุศาสตร์ 14 (ตุลาคม – ธันวาคม 2528)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>1. มุ่งให้ผู้เรียนได้ค้นพบตนเองและรู้จักตนเอง เป็นสำคัญ</p> <p>2. มุ่งให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเองและรู้จักพึ่งตนเอง</p> <p>3. มุ่งให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ</p>	<p>1. เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้มากกว่าเนื้อหาสาระ เพราะเชื่อว่าเนื้อหาสาระ วิชาการ ต่าง ๆ เป็นสิ่งไม่แน่นอนเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา</p> <p>2. ถือว่าวิชาการสาขาต่าง ๆ มีความสำคัญเท่าเทียมกัน วิชาใดก็ตามที่ทำให้ผู้เรียนมีวิชาชีพควบคู่ไปกับการรู้จักโลก รู้จักชีวิต รู้จักตัวเองได้มากก็ถือว่าวิชานั้นมีความเหมาะสม</p>	<p>1. ต้องเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาและต่อสู้กับกรอบของสังคมต่าง ๆ เช่น ค่านิยม ความเชื่อทางศาสนา</p> <p>2. ครูต้องช่วยให้ผู้เรียนมองโลกกว้างขึ้น มีเสรีภาพในด้านความคิด เป็นตัวของตัวเองและรู้จักพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด</p> <p>3. จะต้องเป็นครูที่มีจิตใจกว้างขวางมีความคิดที่เป็นอิสระ และต้องเคารพเสรีภาพและความเป็น</p>	<p>1. ผู้เรียนมีเสรีภาพในการเลือกสิ่งที่จะเรียน และมีความรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น</p> <p>2. จะต้องเป็นผู้แสวงหา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และจะต้องตัดสินใจในการเลือกด้วยตนเอง</p> <p>3. ต้องเคารพในเสรีภาพ และตระหนักในความรับผิดชอบต่อตนเอง</p>	<p>1. การเรียนการสอน เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้มากกว่าเน้นเนื้อหาสาระ</p> <p>2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความจริงด้วยตนเอง เช่น การสอนศีลธรรม ผู้สอนไม่ควรบังคับให้ผู้เรียนรักษาศีล ผู้สอนควรบอกเพียงว่า การรักษาศีลคืออะไร ทำอย่างไร พร้อมเสนอประสบการณ์การรักษา ศีลและไม่รักษาศีลของตัวเองว่าให้ผลอย่างไรแก่ชีวิต ส่วนผู้เรียนจะเห็น</p>	<p>ตามหลักการที่เน้นให้ความสำคัญผู้เรียนแต่ละคนว่ามีความสามารถที่แตกต่างกัน จึงทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการรับรู้ที่ต่างต่างกัน ดังนั้น การประเมินผลจึงควรประเมิน</p> <p>1. จากสภาพที่แท้จริงของผู้เรียนแต่ละคนทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ และด้าน</p>

ตารางที่ 15(ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
		<p>มนุษย์ในตัวผู้เรียนไม่น้อยไปกว่าของตัวเอง</p> <p>4. ครูควรทำหน้าที่ปลุกหรือกระตุ้นผู้เรียนให้เห็นความจริงต่าง ๆ ของชีวิต</p> <p>5. กระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงการพัฒนาตนเองและการมีความรับผิดชอบต่อการเลือกของตน</p>		<p>ด้วยการรักษาศีล หรือ ไม่นั้นเป็นเรื่องของผู้เรียนเอง</p> <p>3. เน้นการจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นอันดับแรก ไม่ใช่เริ่มต้นที่ความรู้ที่ครูอยากจะสอน</p> <p>4. ไม่ควรใช้วิธีถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนโดยตรง ควรใช้วิธีการเสนอแนะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์แก่ชีวิตของผู้เรียน</p>	<p>เจตคติในวิชาต่าง ๆ</p> <p>2. ประเมินพัฒนาการของแต่ละคนด้วยเทคนิคการประเมินหลายแบบ</p>

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

พรชูลี อาชวบำรุง **Existentialism และการศึกษา** วารสารครุศาสตร์ 4 (กุมภาพันธ์ – มีนาคม 2517), 4 (มิถุนายน – กรกฎาคม 2517)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>1. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง และเข้าใจตนเองอย่าง สมบูรณ์ที่สุด</p> <p>2. มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบ ตนเองและจุดมุ่งหมายของ ชีวิตตนเอง</p> <p>3. มุ่งให้ผู้เรียนมีความ รับผิดชอบต่อตนเอง และ อาชีพที่ตนเองเลือก</p> <p>4. มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนา ตนเองอยู่เสมอ</p>	<p>ควรจัดหลักสูตรโดย เริ่มจากวิชามนุษยธรรม ศึกษาและเน้นวิชาที่ เกี่ยวกับการเลือกด้วย ตนเอง การตัดสินใจ เช่น วิชาศิลปศึกษา ปรัชญา</p> <p>วรรณคดี การเขียน อย่างสร้างสรรค์ ศิลปะ การละคร ฯลฯ</p>	<p>1. เป็นผู้กระตุ้นให้ นักเรียนเกิดความ กระตือรือร้นทั้งทาง วิชาการ ปัญญา และ อารมณ์ การตื่นตัวของ นักเรียนทำให้ประสาท ที่เรียนและประสาท สัมผัสก็จะทำปฏิกิริยา ได้ตอบต่อวิชานั้น ๆ</p> <p>ปฏิกิริยาได้ตอบนี้เป็น ส่วนที่ทำให้เกิดการ เรียนรู้</p>	<p>1. นักเรียนเป็นผู้ เลือกเรียนวิชาที่ตน เองสนใจอย่างเสรี</p> <p>2. นักเรียนเป็นผู้ รับผิดชอบต่อการ เลือกของตนเอง</p> <p>3. นักเรียนจะต้อง มีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนการสอนโดย ตรง</p> <p>4. นักเรียนจะต้อง เลือกหลักการทาง หน้าที่ศีลธรรมสำหรับ ตนเอง</p>	<p>1. วิธีการเรียนการ สอนจะต้องเน้นที่นักเรียน จะต้องเรียนรู้จากภายใน ตัวนักเรียนเองโดยครูจะ ต้องสนับสนุนให้นักเรียน เข้าใจสิ่งที่เรียนอย่างถ่องแท้ จนเกิดปฏิกิริยาได้</p> <p>ตอบสิ่งที่เรียนเป็นส่วนตัว ได้</p> <p>2. Kneller กล่าวว่า การเรียนรู้โดยการถาม และตอบเหมาะสมกับการ เรียนการสอนตามแนว อัตถิภาวนิยม</p>	<p>ประเมินผล ผู้เรียนแต่ละคน ตามสภาพที่เป็น จริงในด้านความรู้ ทักษะคิด และการ นำไปใช้ ด้วยวิธี ประเมินที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริม ให้ผู้เรียนแต่ละคน ได้พัฒนาตนเอง ให้เต็มที่</p>

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
		<p>2. เป็นผู้ให้เสรีภาพหรือให้โอกาสนักเรียนเลือกเรียนวิชาที่ตนเองถนัดและสนใจอย่างอิสระ</p> <p>3. กระตุ้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อผลของการกระทำนั้น ๆ</p> <p>4. ครูจะต้องมีความเข้าใจและจริงจังต่อนักเรียนแต่ละคน</p> <p>5. ครูไม่ควรบังคับให้นักเรียนรับหลักการทางศีลธรรมใด ๆ ที่ผู้เรียนไม่รู้สึกรับตัวยอมรับด้วยตนเอง</p>			

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
		<p>6. ครูควรฝึกให้นักเรียนยอมรับหลักการทางศีลธรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง และรับผิดชอบในการรักษาหลักการนั้น ๆ ในโรงเรียน</p> <p>7. ครูควรให้โอกาสเด็กเรียนรู้ศิลปะต่าง ๆ รู้จักแสดงออกซึ่งความรู้สึกต่อศิลปะส่วนตัว ตามที่เขาเห็นว่า งาม</p>			

ตารางที่ 17 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

กิติมา ปรีดีดิกลง ปรัชญากับการศึกษา เล่ม 1 กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิตการพิมพ์, 2523

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถของแต่ละคนด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเท่านั้น	1. หลักสูตร ควรจัดเนื้อหาทางด้านศิลปศาสตร์ มานุษยวิทยา เช่น Ancient Greek, Latin Culture วิชา Arts ได้แก่ วรรณคดี ปรัชญา และ ประวัติศาสตร์ เพราะ วิชาเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างกว้างขวาง และช่วยฝึกฝนผู้เรียนในด้านสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) อารมณ์ (Emotion) ฝึกลีลาธรรมจรรยา (Moral) เป็นต้น	1. ครูเป็นเพียงผู้แนะนำและกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักเลือกและส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเองของผู้เรียนแต่ละคน 2. ครูจะต้องให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่	1. นักเรียนเป็นคนสำคัญที่สุดและเป็นผู้มีเสรีภาพอย่างเต็มที่ 2. นักเรียนมีสิทธิและเสรีภาพเต็มที่ในการเลือกสิ่งที่ตนเห็นว่าควรนำมาเรียน 3. เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการเลือกของตนเอง	1. การจัดการเรียนการสอนจะเน้นนักเรียนเป็นสำคัญโดยให้เสรีภาพอย่างเต็มที่ 2. วิธีสอนเน้นหนักไปทางกระตุ้นให้นักเรียนเป็นตัวของตัวเองมากที่สุด รู้จักรับผิดชอบต่อการกระทำและยอมรับผลของการกระทำของตนเอง	การจัดการศึกษาตามแนวอัตถิภาวนิยมมุ่งให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง ดังนั้น การวัดและประเมินผลควรประเมินความก้าวหน้าและความสำเร็จของผู้เรียนทั้งความรู้ ความรู้สึกนึกคิด และทักษะ ตามสภาพที่เป็นจริงของผู้เรียน

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	2. ส่วนเนื้อหาวิชา ไม่จำกัด ขอบเขตแน่นอน ถือว่าวิชาใดที่จะ ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง ได้มากและเกิดความพึง พอใจและมีเสรีภาพ ถือ ว่าวิชาเหล่านั้นควรจะได้ เลือกเรียน				แต่ละคน และ ควรเน้นประเมิน ผลด้านความคิด ควบคู่ไปกับด้าน อารมณ์ ความ รู้สึกนึกคิด

ตารางที่ 18 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

สุมิตร คุณานุกร **หลักสูตรและการสอน** แผนกวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
1. มุ่งส่งเสริมการพัฒนาตนเอง 2. มุ่งส่งเสริมอิสรภาพของผู้เรียนแต่ละคน 3. มุ่งส่งเสริมการเลือก 4. มุ่งส่งเสริมความรับผิดชอบ	เนื้อหาที่จะเรียนเหมือนในโรงเรียนทั่วไป วิชาต่าง ๆ มีไว้ให้พร้อมให้ผู้เรียนแต่ละคนเลือกเรียน	1. ครูจะต้องยอมรับว่านักเรียนแต่ละคนมีอิสระในการกระทำอะไรก็ได้ที่คิดแล้วว่าดี และพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น 2. ครูจะต้องให้อิสรภาพแก่นักเรียนอย่างเต็มที่	1. นักเรียนเป็นบุคคลสำคัญและมีเสรีภาพที่จะเรียนหรือไม่เรียนก็ได้ 2. นักเรียนจะร่วมกันสร้างระเบียบขึ้นเพื่อปกครองกันเอง	1. จัดบรรยากาศ ห้องเรียน กิจกรรมการเรียน การสอน การปฏิบัติทุกอย่างให้เหมาะสมกับสภาพของเด็ก ไม่มีการบังคับให้เด็กเข้าห้องเรียน จนกว่าเด็กจะอยากเข้าห้องเรียนเอง 2. มีวิชาให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจทั้งวิชาสามัญและวิชาที่ต้องฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง	การจัดการศึกษาตามแนวนี้ถือว่าความรู้เกิดจากการเลือกของผู้เรียนแต่ละคน และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ดังนั้น การประเมินผลควรพิจารณาจากความรู้ ความเข้าใจทัศนคติที่มีต่อวิชานั้น ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้เรียนแต่ละคน

ตารางที่ 19 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก
 วิชัย ดิสระ การพัฒนาหลักสูตรและการสอน กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2535

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
1. มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มี อิศรภาพและมีความ รับผิดชอบ 2. เน้นให้ผู้เรียนมีความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน	หลักสูตรมีเนื้อหา สาระประกอบด้วย ทุกสาขาวิชา เพื่อเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้เลือก ตามความถนัดและ ความสนใจของตนเอง	1. เป็นผู้กระตุ้นให้ ผู้เรียนแต่ละคนรู้จัก ตนเอง 2. เป็นผู้ให้เสรีภาพ แก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ 3. เป็นผู้กระตุ้นให้ ผู้เรียนอยากเรียนรู้	1. ผู้เรียนเป็นผู้มี สิทธิและเสรีภาพที่จะ เป็นผู้เลือกเอง 2. จะต้องเป็นผู้มี ความรับผิดชอบต่อ การเลือกของตนเอง	1. จัดกิจกรรมการ เรียนการสอน โดยเน้น การกระตุ้นให้ผู้เรียน แต่ละคนรู้จักหน้าที่ 2. กระบวนการเรียน การสอนยึดหลักให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสรู้จักตนเอง 3. ใช้วิธีพุดคุยซักถาม โดยครูจะต้องกระตุ้นให้ ผู้เรียนแต่ละคนได้ใช้ คำถามนำไปสู่เป้าหมาย ที่ตนเองต้องการรู้	ถือว่าผู้เรียน เป็นผู้เลือกที่จะ เรียนรู้ด้วยตนเอง การประเมินผล ควรพิจารณาว่า ผู้เรียนสามารถ นำความรู้ที่นำไป พัฒนาตนเองได้ มากน้อยแค่ไหน

ตารางที่ 20 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

ไพฑูริย์ สินลารัตน์ ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>1. มุ่งส่งเสริมให้คนแต่ละคนรู้จักเลือกเป้าหมายของชีวิตของตนเองได้</p> <p>2. มุ่งส่งเสริมให้คนแต่ละคนรู้จักเลือกสรรคุณธรรม ค่านิยมได้อย่างเสรี และรู้จักรับผิดชอบต่อตัวเองและต่อข้อผูกพันต่าง ๆ ที่ตนเองมีอยู่</p>	<p>1. หลักสูตร ควรเน้นด้านมนุษยศาสตร์แต่ไม่เน้นเนื้อหาหนัก เพราะ เนื้อหาเป็นแต่เพียงเครื่องมือเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายเท่านั้น</p> <p>2. เนื้อหาควรเน้นสาระที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงของผู้เรียนมากกว่า ข้อมูลประวัติศาสตร์</p> <p>3. ควรเป็นหลักสูตรของกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนวางแผนการเรียน</p>	<p>เป็นผู้ช่วยหรือเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง</p>	<p>1. เด็กเป็นผู้มีอิสระเต็มที่ที่จะเรียนคนเดียวหรือเรียนเป็นกลุ่มก็ได้</p> <p>2. เด็กแต่ละคนเป็นผู้มีอิสระที่จะกำหนด จุดมุ่งหมายและวางแผนการเรียนตามความสนใจของตนเอง</p>	<p>วิธีการเรียนการสอนต้องเป็นประชาธิปไตย ครูและเด็กมีสิทธิเท่ากัน ไม่มีการบังคับหรือบงกชไปแนวใดแนวหนึ่ง (Nondirective) การเตรียมการสอนที่ตายตัวชัดเจนไม่จำเป็น เพราะเท่ากับครูเป็นผู้กำหนดให้เด็ก เด็กแต่ละคนควรจะมีอิสระที่จะกำหนดจุดมุ่งหมาย และวางแผนการเรียนของเขาเอง</p>	<p>ความรู้คือการเลือกของแต่ละบุคคลซึ่งมีความสามารถในการเรียนรู้ที่ต่างกััน การวัดและประเมินผลจึงควรพิจารณาจากความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละคนในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะในส่วนที่ ผู้เรียนแต่ละคนสนใจ</p>

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	ตามความสนใจ เด็กมีอิสระเต็มที่ที่จะเรียนคนเดียว หรือเรียนเป็นกลุ่มก็ได้				

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 21 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต, 2529

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>1. มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบและรู้จักตนเอง</p> <p>2. มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองและสร้างความพอใจให้แก่ตนเอง</p> <p>3. มุ่งให้ผู้เรียนมีอิสรภาพและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของตนเอง</p>	<p>1. หลักสูตรควรจะต้องจัดเวลาให้แก่ผู้เรียนเพื่อตรวจสอบตนเองเป็นการส่วนตัวและควรศึกษาปัญหาทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพของมนุษย์</p> <p>2. หลักสูตรจะต้องส่งเสริมเสรีภาพและให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการที่จะกำหนดเนื้อหาสาระส่วนหนึ่งที่เหมาะสมและตรงตามความจริงและความเป็นอยู่ของผู้เรียน</p>	<p>1. มีหน้าที่เป็นผู้กระตุ้น ผู้เสนอให้ผู้เรียนเกิดความคิดสำหรับตัวเอง เพื่อทำให้ความรู้เป็นเรื่องส่วนบุคคลโดยการสนทนาพูดคุยกับผู้เรียน</p> <p>2. เป็นผู้เสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียน</p> <p>3. เป็นผู้ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียน</p>	<p>1. เป็นผู้มีเสรีภาพในการเรียนอย่างเต็มที่</p> <p>2. เป็นผู้ใช้เสรีภาพในการเลือกนำความรู้ต่าง ๆ ที่ศึกษามาปรับให้เหมาะสมกับตนเอง</p>	<p>การจัดการเรียนการสอน ควรเป็นการเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียน ครูมีหน้าที่สนทนาพูดคุยกับผู้เรียนในลักษณะ “ผมและคุณ” เพื่อกระตุ้นความคิดสำหรับผู้เรียนเองและเพื่อทำให้ความรู้เป็นเรื่องของส่วนบุคคล</p>	<p>มุ่งพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงผู้เรียนแต่ละคนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะการนำไปใช้ได้อย่างเต็มที่</p>

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>3. เนื้อหาสาระความรู้ต่าง ๆ ไม่ควรจะถือว่าเป็นจุดหมายปลายทางในตัวของมันเอง หรือเป็นเครื่องมือในการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ แต่ควรนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองและสร้างความพอใจให้แก่ตนเอง</p> <p>4. วิชาที่เห็นได้ชัดที่ช่วยส่งเสริมเสรีภาพของผู้เรียน เช่น วรรณคดี ร้อยกรอง ศิลปะ ดนตรี และสังคมศึกษา เป็นต้น</p>				

ตารางที่ 22 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

บุญมี เณรยอด **ประมวลบทความหลักสูตร : สาระร่วมสมัย** จันทรเพ็ญ เชื้อพานิช, น้อมศรี เคท และไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์

(คณะบรรณารักษะ) สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>1. มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง</p> <p>2. มุ่งให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ</p>	<p>1. หลักสูตรควรเน้นส่งเสริมในด้านเสรีภาพและความรับผิดชอบของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปพัฒนาตนเองได้</p> <p>2. หลักสูตรเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้เสมอไม่ควรกำหนดเนื้อหาวิชาที่ตายตัว</p>	<p>1. เป็นผู้ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเลือกเรียนตามความสนใจโดยปราศจากการบังคับ</p> <p>2. กระตุ้นให้ผู้เรียนรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองเลือก</p>	<p>1. เป็นผู้ที่มีเสรีภาพมากที่สุด</p> <p>2. เป็นผู้เลือกเรียนตามความสนใจของตนเองและเป็นผู้รับผิดชอบต่อการเลือกของตนเอง</p>	<p>การจัดการเรียนการสอนต้องให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนโดยปราศจากการบังคับ</p> <p>มุ่งการพัฒนาตนเองและความรับผิดชอบของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการเรียนจะต้องเกิดจากความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก</p>	<p>มุ่งพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้เต็มศักยภาพ</p>

ตารางที่ 23 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

ชาญชัย อินทรประวัตติ **วิธีสอนทั่วไปและการสอนแบบจุลภาค** โครงการบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2522

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
1. มุ่งส่งเสริมให้นักเรียน แต่ละคนได้พัฒนาตนเอง	มุ่งเนื้อหาด้านศิลป ศาสตร์ มานุษยวิทยา	เป็นเพียงผู้แนะนำ หรือกระตุ้นให้นักเรียน	นักเรียนมีสิทธิและ เสรีภาพเต็มที่ที่จะ	เน้นการเรียนการสอน เป็นรายบุคคล ครูจะมุ่ง	ยึดถือตัวบุคคล เป็นสำคัญมาก
2. มุ่งส่งเสริมเสรีภาพของ ผู้เรียน	ศิลป์ วรรณคดี ประวัติ ศาสตร์ ปรัชญา โดยถือ ว่าแต่ละวิชามีความ สำคัญเท่า ๆ กัน	เป็นตัวของตัวเอง มากกว่าจะบังคับหรือ ควบคุมนักเรียนให้ ปฏิบัติตาม	เลือกเรียนหรือ ไม่เรียนก็ได้	กระตุ้นให้นักเรียนเป็นตัว ของตัวเอง	กว่าการยึด เนื้อหาวิชา และ มาตรฐานทาง วิชาการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 24 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

บุญเชิด รัตนานนท์ และ วสันต์ จันทรวงศา **พื้นฐานการศึกษา** กรุงเทพมหานคร : สุทธิสารการพิมพ์, 2520

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
1. มุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคน พัฒนาตนเอง 2. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง	ควรจัดหลักสูตรที่มี เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับ ศิลปะ จรรยาบรรณ และปรัชญาที่เกี่ยวกับ จิตใจ	ครูมีหน้าที่เป็น ผู้กระตุ้นหรือช่วยให้ นักเรียนรู้จักตนเอง และสามารถหยิบยก ความถนัดและความ สามารถเฉพาะตัวออก มาใช้ให้เป็นประโยชน์ ให้ได้มากที่สุด	1. เป็นบุคคล สำคัญที่สุดใน โรงเรียน 2. เป็นผู้ที่มีสิทธิ และอำนาจเต็มที่ใน การเลือกสิ่งที่ตนเห็น ว่าควรนำมาเรียน	วิธีการสอนเน้นหนักไป ในทางกระตุ้นให้นักเรียน เป็นตัวของตัวเองมากที่สุด	มุ่งประเมินผล นักเรียนเป็นราย บุคคล

ตารางที่ 25 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก
เมธี ปิณฑนนันท์ ปรัชญาการศึกษาสำหรับครู กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2523

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>1. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง</p> <p>2. มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อการเลือก การตัดสินใจของตนเอง</p> <p>3. มุ่งให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในการเลือกและมีความรับผิดชอบ</p>	<p>ควรเป็นหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความสนใจของตนเอง</p>	<p>1. จะต้องเป็นผู้กระตุ้นนักเรียนให้มี ความรับผิดชอบและ ยอมรับต่อผลของการกระทำต่าง ๆ ของตนที่จะเกิดตามมา จาก การปฏิบัติ เพราะเป็นการเลือกของนักเรียนเอง</p> <p>2. ครูจะต้องสอนให้นักเรียนรู้และเข้าใจว่าชีวิตเป็นของนักเรียนเอง นักเรียนจะต้องสร้างและรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง</p>	<p>1. ต้องเป็นผู้มีอิสรภาพอย่างเต็มที่ในการเลือกการกระทำและต้องเป็นผู้ยอมรับและรับผิดชอบต่อผลของการเลือกและกระทำนั้น ๆ</p> <p>2. ต้องเป็นผู้สร้างหรือเป็นผู้กำหนดในการเลือกและการกระทำของตนเอง</p>	<p>การเรียนการสอนควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยส่งเสริมให้เสรีภาพแก่นักเรียน ให้โอกาสนักเรียนในการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และส่งเสริมการตัดสินใจของนักเรียนให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องตามสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนแต่ละคน</p>	<p>ประเมินผลบทบาทของผู้เรียนแต่ละคนในด้านการตัดสินใจเลือกและความรับผิดชอบ</p>

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
		3. ครูจะต้องให้ เสรีภาพ ให้นักเรียนได้ มีการอภิปรายอย่าง กว้างขวางเกี่ยวกับ ปัญหาต่าง ๆ และ ส่งเสริมการตัดสินใจ ของนักเรียนให้เป็นไป ในแนวทางที่เหมาะสม กับสภาพของนักเรียน			

ตารางที่ 26 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

บุญเลิศ นาคแก้ว และนงเยาว์ สุชาพันธ์ **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>1. มุ่งให้นักเรียนแต่ละคน รู้จักตนเอง</p> <p>2. มุ่งให้นักเรียนแต่ละคน ได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ ความสามารถด้วยตนเองโดย มีครูเป็นผู้ช่วยเท่านั้น</p>	<p>1. ควรเริ่มจากเรื่อง “มานุษยวิทยา” ก่อน การศึกษาวิชาเฉพาะ ต้องควบคู่ไปกับวิชา มนุษยศาสตร์</p> <p>2. เนื้อหาจะมุ่งด้าน Liberal Education เป็น สำคัญ วิชาที่สนใจ เช่น Ancient Greek Latin Culture และวิชา Art ซึ่ง ได้แก่ วรรณคดี ประวัติศาสตร์ เพราะเชื่อว่าวิชา เหล่านี้จะช่วยฝึกฝน</p>	<p>1. ครูเป็นเพียงผู้ กระตุ้น หรือผู้แนะนำ ให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักเลือกและต้องช่วย ส่งเสริมให้นักเรียน พัฒนาตนเอง</p> <p>2. ต้องเป็นผู้ให้ เสรีภาพแก่นักเรียน อย่างเต็มที่ และต้อง กระตุ้นให้นักเรียนรู้จัก มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง</p>	<p>เป็นผู้มีเสรีภาพ อย่างเต็มที่ และมี ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง และยอมรับการ กระทำของตนเองที่จะเกิดขึ้น</p>	<p>สภาพการเรียนการสอนถือว่านักเรียนเป็นคน สำคัญ และมีเสรีภาพ การจัดการเรียนการสอน ควรส่งเสริมให้นักเรียน รู้จักตนเอง รู้จักเลือกและ ต้องส่งเสริมให้นักเรียน พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองได้</p>	<p>ผู้เรียนแต่ละคน พัฒนาตนเองได้ มากน้อยแค่ไหน</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>ผู้เรียนในด้าน สุนทรียศาสตร์ อารมณ์ และศีลธรรม จรรยา</p> <p>3. ส่วนการให้ความ สำคัญไม่ถือว่าวิชาใด สำคัญพิเศษกว่าวิชาใด หากใครเห็นว่าวิชาใดจะ ช่วยให้รู้จักตนเองได้มาก เกิดความพึงพอใจได้ มาก และเข้าใจโลกได้ มาก ถือว่าวิชานั้นย่อม เหมาะสมกับเขา</p>				

ตารางที่ 27 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

ไพฑูรย์ คัลยวงศ์ ปรัชญาการศึกษากับประชาธิปไตย: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนหมู่บ้านเด็กกับโรงเรียนถาวรวิทยา

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>1. สร้างให้เด็กรู้จักยอมรับและมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเลือก และในสิ่งที่ตนกระทำ หมายถึง การศึกษาจะต้องสร้างให้เด็กเป็นผู้มีวินัยในตัวเอง</p> <p>2. มุ่งสร้างเด็กให้เป็นตัวของตัวเอง คือ ให้นักเรียนมีโอกาสเลือกและรู้จักเลือกโดยอิสระ (free choice)</p> <p>3. ความมุ่งหมายของการศึกษาของโรงเรียนหมู่บ้านเด็กคือมุ่งให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพของตนเอง</p>	<p>1. เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้นจะต้องไม่แตกต่างไปจากสิ่งที่นักเรียนจะถือปฏิบัติอยู่ในห้องเรียนและในชีวิตประจำวัน</p> <p>2. หลักสูตรของโรงเรียนหมู่บ้านเด็กจังหวัดกาญจนบุรีเป็นหลักสูตรที่ได้ประยุกต์นำวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของกระทรวงศึกษาธิการมาใช้โดยเน้นศึกษาจาก</p>	<p>1. ครูมีหน้าที่เพียงเป็นผู้กระตุ้นหรือเฝ้าให้นักเรียนรู้จักตนเองให้สามารถหยิบยกความถนัดและความสามารถเฉพาะตัวออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ให้ได้มากที่สุด</p> <p>2. เป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนใช้เสรีภาพและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง</p> <p>3. ครูของโรงเรียนหมู่บ้านเด็กจะคัดเลือกคนที่มีอารมณ์ขัน</p>	<p>1. เป็นบุคคลสำคัญที่สำคัญที่สุดในโรงเรียน</p> <p>2. เป็นผู้ที่มีสิทธิและอำนาจเต็มในการเลือกสิ่งที่ตนเห็นว่าควรนำมาเรียน</p> <p>3. เป็นผู้รับผิดชอบต่อการเลือกของตน</p> <p>4. นักเรียนในโรงเรียนหมู่บ้านเด็กอยู่ร่วมกันด้วยระบบสภาโรงเรียน โดยถือหลักว่าสมาชิกทุกคนจะต้องปฏิบัติตามกฎ</p>	<p>1. การเรียนการสอนจะต้องจัดโดยเน้นให้นักเรียนแต่ละคนเป็นตัวของตัวเอง เห็นคุณค่าของอิสรภาพและความรับผิดชอบ คือ ฝึกให้รู้จักตนเอง สนใจตนเอง และเลือกทางเลือกของตนเอง</p> <p>2. ด้านศีลธรรมและจริยธรรมจะต้องสอนให้ผู้เรียนมีทั้งความสามารถและความโน้มเอียงในการเลือกแนวทางจริยธรรมของตนเอง</p> <p>3. การจัดการเรียน</p>	<p>1. ประเมินจากการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมกับสภาพของตนเองของผู้เรียนแต่ละคน</p> <p>2. มุ่งพัฒนาผู้เรียนแต่ละคน</p>

ตารางที่ 27 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	เรื่องใกล้ตัวไปหาเรื่อง ไกลตัว และสอนวิชาชีพ สอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ จากชีวิตจริง เรียนรู้ใน การฝึกวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อที่นักเรียนจะได้ช่วย ตัวเองได้	มีขั้นตอนธรรม มองโลก และชีวิตด้วยความเข้าใจตามหลักของ “อิทัปปัจจตา” ในพุทธ ศาสนา ต้องเป็นคน เปิดกว้างสำหรับความ คิดใหม่ ๆ และเป็น กัลยาณมิตรกับเด็ก	ที่ออกมาจากเสียง ข้างมาก มติของที่ ประชุม คือการใช้ เสียงข้างมากในการ ตัดสินใจ	การสอนในโรงเรียน หมู่บ้านเด็กเน้นการเรียน การสอนจากเรื่องใกล้ตัว ไปหาเรื่องไกลตัวและเน้น การฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง	

ตารางที่ 28 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

ทองปลิว ชมชื่น ปรัชญาการศึกษาในระบบโรงเรียน นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2528

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
1. มุ่งให้ผู้เรียนเป็นตัว ของตัวเอง มีเสรีภาพในการ เลือกและมีความรับผิดชอบ หรือการตัดสินใจใด ๆ ด้วย ตนเอง	1. อาจจะมีเริ่มต้นด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรและ โปรแกรมการศึกษาใน แนวทางของสาขา มนุษยศาสตร์ (Humanities) เน้นเนื้อหาวิชาที่ส่งเสริม ให้ผู้เรียนเลือกและ ตัดสินใจเป็นสำคัญ	1. เป็นผู้คอยช่วย กระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัว ในการตัดสินใจหรือไม่ ตัดสินใจและคอย อำนวยความสะดวก (facilitator) ให้ผู้เรียน มองเห็นแนวทางเลือก ของตนอย่างถูกต้อง หรือครูมีหน้าที่กระตุ้น ให้เกิดการเรียนรู้ คอย	1. เป็นผู้สำคัญ ที่สุดในโรงเรียน มีเสรีภาพเต็มที่ใน การเลือกสิ่งที่ตนเอง สนใจ	1. การจัดการเรียน การสอนควรเป็นการจัดที่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคน มีเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ ที่จะเลือกโดยไม่มี การบังคับ	ความรู้คือการ เลือกของแต่ละ บุคคลและความรู้ จะเกิดขึ้นได้จาก การเข้าไปค้นหา ในสิ่งที่ต้องการรู้ ด้วยตนเอง ดังนั้น การประเมินผลจึง ควรวัดผล และ ประเมินจาก
2. มุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคน เข้าใจตนเองอย่างเต็มที่ และ รู้จักตนเอง	2. เนื้อหาวิชาและ ประสบการณ์ในหลักสูตร	อำนวยความสะดวก (facilitator) ครูจึงมิใช่ ผู้สอน แต่เป็นผู้คอย ทำหน้าที่กระตุ้นให้	2. เป็นผู้เลือก ผู้กำหนด และผู้แสวง หาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ช่วย	2. การเรียนการสอน จึงไม่ควรใช้วิธีการถ่าย ทอดแต่ควรเป็นวิธีการ เสนอแนะและแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นระหว่างครูที่ มีความรู้และประสบการณ์ ในวิชานั้นเป็นอย่างดีกับ ผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนอาจจะ	ประเมินจาก 1. การรู้จัก โลกได้มากขึ้น เพียงใด
3. มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบ ตนเอง	ได้แก่ วิชาประเภทศิลปะ ปรัชญา วรรณคดี การ เขียน การละคร เป็นต้น		3. เป็นผู้รับผิดชอบ ในสิ่งที่ตนเองเลือก		
4. มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ เต็มศักยภาพ					

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>นั้นมีไว้ให้พร้อมที่จะให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ และเห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่ชีวิตมากที่สุด</p> <p>3. ถ้าวินิจฉัยการต่าง ๆ ไม่ว่าจะป็นสาขาใดก็มีความสำคัญเท่าเทียมกัน ดังนั้นหลักสูตรควรจัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาเกี่ยวกับโลก เกี่ยวกับชีวิตควบคู่ไปกับวิชาเฉพาะ</p>	<p>ผู้เรียนรู้จักตัวเอง ให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ</p> <p>3. ครูจะต้องเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้เรียนไม่น้อยกว่าของตนเอง</p> <p>4. ครูจะต้องเข้าใจว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านประสบการณ์และความนึกคิด</p>		<p>รับหรือไม่รับข้อเสนอของครูก็ได้ ผลสำเร็จของการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับผู้เรียนเข้าใจโลก เข้าใจชีวิต เข้าใจตัวเองได้มากขึ้นเพียงใด</p> <p>3. การเรียนการสอนจะต้องช่วยให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหา และต่อสู้กับความกดดันต่าง ๆ จากภายนอก เช่น ค่านิยม ประเพณี ขนบธรรมเนียม ฯลฯ และจะต้องช่วยให้ผู้เรียนมีความเป็นตัวของตัวเองมากที่สุด เห็นคุณค่าของเสรีภาพ และเน้นวิธีการที่จะให้ผู้เรียนรู้จักพึ่งตนเองได้</p>	<p>2. การแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับตนเอง</p> <p>3. การพัฒนาตนเองได้มากน้อยเพียงใด</p>

ตารางที่ 29 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาลัทธิอัตถิภาวนิยม จาก เรณู คุปตะเข็ญยร ปรัชญาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2529

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
1. มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง 2. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตนเองมากขึ้น 3. มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงออกโดยเสรี	1. เนื้อหาวิชาในหลักสูตรควรจัดไว้ให้ผู้เรียนเลือกเรียน (Elective Course) ได้ตามความสามารถและความพอใจ 2. หลักสูตรที่ดีควรเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ 3. ไม่ถือว่าวิชาใดวิชาหนึ่งสำคัญกว่ากัน ความสำคัญของวิชาขึ้นอยู่กับทัศนะของผู้เรียนแต่ละคน	1. เป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้เสรีภาพในการเลือกและมีความรับผิดชอบ 2. เป็นผู้ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการแสวงหาความรู้และพัฒนาความรู้ ความสามารถ ความสนใจของตนเอง 3. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี 4. ต้องเป็นผู้เตรียมตัวให้พร้อมในการอภิปรายโต้ตอบในการแสดงทัศนะกับผู้เรียน	1. เป็นคนสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนการสอนที่จะต้องตัดสินใจเลือกและกระทำด้วยตนเอง และต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง 2. เป็นผู้มีเสรีภาพในการเลือกอย่างเต็มที่ 3. เป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยตรง เป็นผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น ชักถาม ได้ตอบกับครูอย่างเต็มที่	1. เสนอให้ใช้วิธีของ มาร์ติน บูเบอร์ คือ วิธี dialogue หรือ I And Thou เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยการซักถามปัญหาและแสดงทัศนะระหว่างครูกับนักเรียนอย่างกว้างขวางในบรรยากาศที่อบอุ่นและจริงจัง 2. การเรียนการสอนควรเป็นการปฏิบัติจริง ฝึกให้ผู้เรียนสร้างงานศิลปะจากแนวคิดของตนเองอย่างเสรี	ความรู้คือ การเลือกของผู้เรียนแต่ละคน การประเมินผลผู้สอนจึงควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้เต็มศักยภาพ

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
		5. เป็นผู้กระตุ้นให้ ผู้เรียนเห็นแนวทางใน การเลือกด้วยตนเอง			

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 30 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

รัตนา ตันบุญเต็ก ปรัชญาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามแนวอัตถิภาวนิยมของโรงเรียนซัมเมอร์ฮิลล์มีดังนี้</p> <p>1. มุ่งให้เด็กค้นพบตนเอง และแก้ปัญหาของตนเองด้วยตนเอง</p> <p>2. มุ่งให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง เป็นคนดี มีความรับผิดชอบ</p> <p>3. มุ่งให้เด็กเรียนรู้ด้วยความสุข</p>	<p>1. หลักสูตรตามแนวโรงเรียนซัมเมอร์ฮิลล์ จะมุ่งพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน ทั้งด้านวิชาการ ความรู้ต่าง ๆ ควบคู่ไปกับด้านความรู้สึกนึกคิด ด้านสังคม การนำไปใช้ แต่เน้นให้ความสำคัญด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนมากกว่าจะเน้นพัฒนาการด้านความรู้อย่างเดียว</p> <p>2. ใช้หลักสูตรเหมือนกับหลักสูตรที่มีในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป</p>	<p>ครูตามแนวโรงเรียนซัมเมอร์ฮิลล์</p> <p>1. จะต้องให้ความสำคัญแก่เด็กเป็นที่สุด จะต้องสร้างโรงเรียนให้เหมาะสมกับเด็ก ให้เด็กมีเสรีภาพอย่างเต็มที่</p> <p>2. จะต้องเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กเกิดความรับผิดชอบที่เหมาะสมกับวัย</p> <p>3. จะต้องเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กใช้เสรีภาพในการเลือกด้วยความรับผิดชอบ</p>	<p>นักเรียนในโรงเรียนซัมเมอร์ฮิลล์</p> <p>1. เป็นเด็กที่มีอิสระที่จะแสดงออกตามความต้องการของตนเองอย่างเต็มที่โดยไม่ก้าวก่ายเสรีภาพของผู้อื่น</p> <p>2. เป็นเด็กที่ปกครองตนเองภายใต้สภาพโรงเรียนที่ประกอบด้วย ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่ทุกคนเป็นสมาชิก ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน คือ ออกเสียงได้คนละ</p>	<p>1. ลักษณะการจัดการเรียนการศึกษาในโรงเรียนซัมเมอร์ฮิลล์ จะรับเด็กชายและเด็กหญิง อายุระหว่าง 4-18 ปี เด็กจะแยกกันอยู่ตามกลุ่มอายุของตน แต่ละกลุ่มจะมีแม่บ้านคอยดูแล</p> <p>2. ด้านการเรียนการสอนจะไม่มีบทบังคับให้เข้าชั้นเรียน ถือว่าการเรียนเป็นเรื่องของการเลือกไม่ใช้การบังคับ นักเรียนจะเรียนหรือไม่เรียนก็ได้</p> <p>3. การจัดชั้นเรียน จะ</p>	<p>ถือว่าการเรียนเป็นเรื่องของการเลือกของแต่ละบุคคลไม่ใช้การบังคับ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้อย่างแท้จริงต่อเมื่อมีความพร้อม ดังนั้น จึงควรประเมินผลจากความสำเร็จและความก้าวหน้าของผู้เรียนในทุกด้าน แต่ไม่มีการทดสอบความรู้เชิงเนื้อหาวิชาที่เรียน</p>

ตารางที่ 30 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
		<p>4. ครูจะต้องเป็นผู้ที่รักเด็ก เข้าใจ และยอมรับเด็กในสภาพที่เด็กแต่ละคนเป็นอยู่</p>	<p>หนึ่งเสียง มีการกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นใช้ร่วมกัน ซึ่งทุกคนจะต้องเคารพกฎเกณฑ์เดียวกันและเคารพสิทธิของคนอื่นด้วย</p> <p>3. เด็กทุกคนมีเสรีภาพที่จะใช้ชีวิตในโรงเรียนซั่มเมอร์ฮิลได้ตามความต้องการและความสามารถที่เขามีอยู่อย่างเต็มที่โดยปราศจากการบังคับใด ๆ</p>	<p>จัดตามอายุ และจัดตามความสนใจของเด็ก</p> <p>4. ไม่มีการสอบเลื่อนชั้น</p> <p>5. โรงเรียนจัดตารางสอนไว้สำหรับให้ครูเข้าสอนในช่วงเช้า ภาคบ่าย และเย็น เป็นกิจกรรมตามความสนใจของเด็ก</p>	<p>การประเมินจะมุ่งเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองเป็นสำคัญ</p>

ตารางที่ 30 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
		5. ครูจะต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพของเด็ก		6. ไม่มีการสอนศีลธรรมและศาสนา	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 31 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ ปรัชญาบนเส้นทางของการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
1. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง 2. มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง และสร้างความสำเร็จด้วยตนเอง	ไม่ควรกำหนดเนื้อหาสาระหรือหลักสูตรที่ตายตัวแน่นอน แต่ควรเป็นเนื้อหาสาระที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองได้มากขึ้น เพราะถือว่าเนื้อหาเป็นเพียงเครื่องมือให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเป็นตัวของตัวเองเท่านั้น	1. เป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนแต่ละคนตระหนักถึงเสรีภาพของตนเอง 2. ครูจะต้องตระหนักในเสรีภาพของตนเองด้วย 3. ต้องเป็นผู้จัดการเรียนการสอนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถพัฒนาตนเองได้	1. เป็นผู้ตระหนักในเสรีภาพของตนเอง 2. เป็นผู้มีเสรีภาพในการเลือกเรียนได้ตามความสนใจของตนเอง 3. เป็นผู้พัฒนาตนเองและสร้างความสำเร็จด้วยตนเอง	1. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนแต่ละคน เป็นสำคัญ โดยเน้นจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งนำผู้เรียนแต่ละคนไปสู่การพัฒนาตนเอง ค้นพบศักยภาพของตนเอง 2. ไม่ควรจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเนื้อหาสาระที่ตายตัว	การวัดผลและประเมินผลจึงมุ่งที่ว่าผู้เรียนจะสามารถนำความรู้ที่นำไปใช้ในการพัฒนาตนเองในด้านความคิด บุคลิกภาพ การนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้เพียงใด

ตารางที่ 32 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

เอ เอส นีล เขียนโดย เตือนตา สุวรรณจินดา (แปล) ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน “แนวคิดเกี่ยวกับซัมเมอร์ฮิล” ในปรัชญาการศึกษาและปรัชญาการศึกษาไทย, 2523

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
ความมุ่งหมายของการศึกษาในโรงเรียนซัมเมอร์ฮิล คือ 1. มุ่งให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง 2. มุ่งให้เด็กมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ และมีความสุข	หลักสูตรของโรงเรียนซัมเมอร์ฮิล ใช้เหมือนหลักสูตรของโรงเรียนทั่วไป แต่จะมีรายวิชาสำหรับให้ผู้เรียนแต่ละคนได้เลือกเรียนตามความสนใจไม่มีวิชาบังคับ	1. เป็นผู้ให้โอกาสเด็กพัฒนาตนเองอย่างอิสระ ปราศจากการบังคับ แนะนำในเรื่องต่าง ๆ แต่ครูจะต้อดูแลเรื่องความปลอดภัยของเด็กแต่ละคน 2. ครูและเด็กเป็นผู้มีความเท่าเทียมกันในเรื่องสิทธิและเสรีภาพ อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของสภาโรงเรียนเหมือนกัน สภาโรงเรียนประกอบด้วย ครู	บทบาทนักเรียนในโรงเรียนซัมเมอร์ฮิล คือ 1. เด็กจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในความเป็นอยู่ของตนเอง เด็กจะแยกกันอยู่ตามกลุ่มของตน เด็กเล็กจะมีแม่บ้านคอยดูแล ส่วนเด็ก อื่น ๆ ทุกคนจะต้อดูแลห้องพักของตนเอง ต้อดูแลและเลือกแต่งตัวด้วยตนเอง ไม่มีใครมาตรวจมาบอกหรือบังคับ	ลักษณะการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนซัมเมอร์ฮิล คือ 1. ถือว่าการเรียนเป็นเรื่องของการเลือก ไม่ใช่การบังคับ นักเรียนจะเรียนหรือไม่เรียนก็ได้ นานเท่าใดก็ได้ โรงเรียนจะมีตารางสอนสำหรับครูเข้าสอน ส่วนเด็กจะเข้าเรียนชั้นใดขึ้นอยู่กับอายุของเด็กแต่ละคน หรือบางครั้งขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก	ควรพิจารณาจาก 1. พฤติกรรมของเด็กแต่ละคนที่แสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง เช่น ความมั่นใจ การกล้าแสดงออก เป็นต้น 2. ความรับผิดชอบต่อการเลือกของเด็กแต่ละคน สังเกตพฤติกรรมของ

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
		<p>นักเรียน และเจ้าหน้าที่ทุกคนในโรงเรียนเป็นสมาชิก สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิในการออกเสียงคนละหนึ่งเสียงเท่าเทียมกัน</p> <p>3. จะต้องเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้</p>	<p>2. เด็กแต่ละคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันและมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ที่จะเรียน เล่น หรือทำกิจกรรมใดก็ได้ ไม่มีการบังคับให้เข้าชั้นเรียน จนกว่าเด็กจะมีความพร้อมที่จะเข้าชั้นเรียนเอง</p>	<p>2. ไม่มีวิธีสอนแบบใหม่ เพราะไม่ถือว่าวิธีสอนโดยตัวของมันเองจะเป็นเรื่องสำคัญ เด็กที่ต้องการจะเรียน จะเรียนได้เป็นเวลานาน ๆ โดยไม่สนใจว่า ผู้สอนจะใช้วิธีใดในการสอน</p> <p>3. ไม่มีการสอบประจำชั้น มีข้อทดสอบให้เด็กได้ทำเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น</p>	<p>เด็กได้จากความตั้งใจ ความเอาใจใส่ และเรียนได้เป็นเวลานาน ๆ โดยไม่เบื่อ ไม่ปน</p> <p>3. การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้</p> <p>สามารถประเมินผลจากพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกคือ เด็กจะปราศจากความกลัว ความก้าวร้าว และจะเป็นผู้มีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์</p>

ตารางที่ 33 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

อุรวดี ลิ้มบำรุง เอกสารประกอบการสอน วิชาปรัชญาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2528

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบและรู้จักตนเอง	ไม่ถือว่าวิชาใดสำคัญเหนือกว่าวิชาอื่น ใครเห็นว่าวิชาใดจะช่วยให้รู้จักตนเองได้มาก ได้รับความพึงพอใจมาก และทำให้เข้าใจโลกได้มาก ถือว่าวิชานั้นย่อมเหมาะสม ไม่ว่าจะวิชานั้นจะเป็นวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ปรัชญา หรือวิชาประวัติศาสตร์ เพราะไม่ว่าวิชาใดก็ตาม ครูจะต้องทำให้ผู้เรียนเห็นทั้งด้านดี และด้านร้ายควบคู่กันไป	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวที่จะซักถาม แสดงความคิดเห็น หรืออภิปรายร่วมกับครู 2. เป็นผู้มีความรู้ในวิชานั้น ๆ เป็นอย่างดี 3. ครูจะต้องมีความจริงใจต่อผู้เรียน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นผู้มีเสรีภาพเต็มที่ที่จะเรียนตามที่ตนเองสนใจ 2. เป็นผู้ซักถาม สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันกับครู ตลอดจนอภิปรายร่วมกับครูจนเป็นที่พอใจ 3. เป็นผู้เลือกที่จะรับหรือไม่รับข้อเสนอนั้นของครูก็ได้ 	เสนอให้ใช้วิธีการเรียนการสอนแบบที่เรียกว่า I And Thou ของ บูเบอร์ ซึ่งเป็นวิธีเสนอแนะความรู้ โดยครูและผู้เรียนสนทนาซักถาม พุดคุย แลกเปลี่ยนทัศนะ และประสบการณ์ ซึ่งกันและกันอย่างกว้างขวาง ครูจะต้องทำให้ผู้เรียนมองเห็นทั้งด้านดีและด้านร้าย ตลอดจนครูจะต้องร่วมอภิปราย และเสนอแนะทัศนะของครูเอง ส่วนผู้เรียนจะรับทัศนะของครูหรือไม่ถือว่าไม่สำคัญ	<p>ความรู้เกิดจากการเลือกของผู้เรียนแต่ละคน การวัดผลและประเมินผลจึงควรพิจารณาจากการเลือกความรู้ ทัศนคติที่มีต่อความรู้ นั้น และการนำความรู้ นั้นไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนแต่ละคนได้มากน้อยเพียงใด</p>

ตารางที่ 34 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

เอ เอส นีล เขียน เตือนตา สุวรรณจินดา สมบูรณ์ ศุภศิลป์ นักแปลนิรนามร่วมแปล **ชีวิต เสรีภาพ ชัมเมอร์ฮิล** กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก, 2539

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>1. มุ่งให้เด็กมีเสรีภาพ โดยไม่ก้าวท่ายเสรีภาพของผู้อื่น</p> <p>2. มุ่งให้เด็กพัฒนาตนเองไปอย่างมีความสุข และมีความมั่นใจในตัวเองยิ่งขึ้น</p> <p>3. มุ่งให้เด็กมีชีวิตที่เป็นสุข</p> <p>4. มุ่งให้เด็กเป็นตัวของตัวเองและมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม</p>	<p>1. หลักสูตรจัดสอน วิชาต่าง ๆ ตามที่ทาง ราชการกำหนดไว้เหมือน ในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป เช่น วิชาคณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษา อังกฤษ ศิลปะ วรรณคดี เป็นต้น</p> <p>2. จัดแหล่งเรียนรู้ หลากหลาย เช่น ห้อง ปฏิบัติการวิชาชีพต่าง ๆ และกิจกรรมอื่น ๆ ให้</p>	<p>1. ต้องเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าของการให้เสรีภาพแก่นักเรียน อย่างเต็มที่</p> <p>2. ต้องเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถปรับตัวในการ อยู่ร่วมกันกับเด็ก ๆ ใน ลักษณะที่ทัดเทียมกันได้</p> <p>3. ต้องเป็นผู้มีความจริงใจ ให้ความรัก การยอมรับเด็กในสภาพที่ เขาเป็นอยู่ให้อิสระแก่เด็ก</p>	<p>1. เป็นผู้มีเสรีภาพ อย่างเต็มที่ แต่เป็น เสรีภาพที่ไม่ก้าวท่าย เสรีภาพของผู้อื่น</p> <p>2. เป็นผู้มีเสรีภาพ ที่จะเลือกเรียนหรือ เล่น หรือทำกิจกรรม อื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดไว้ เด็กที่มีเสรีภาพ ส่วนใหญ่จะใช้เวลา หมดไปกับกิจกรรม อื่น ๆ ที่เขาสนใจ เช่น งานช่างต่าง ๆ</p>	<p>1. ถือว่าการเรียนเป็น เรื่องของความสนใจ และ ความต้องการของเด็กแต่ ละคน การเรียนจึงเป็น เรื่องของการเลือก ไม่ใช่ การบังคับ ฉะนั้นโรงเรียน ชัมเมอร์ฮิล จึงมีการจัด การศึกษา ดังนี้ ในภาค เข้า แต่ละชั้นเรียนจะทำ การสอนวิชาการต่าง ๆ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษา อังกฤษ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วรรณคดี</p>	<p>1. ไม่เน้นการ สอนเนื้อหาวิชา จึงไม่มีการสอบ ประจำชั้นเรียน</p> <p>2. ไม่มุ่ง ประเมินผลเพื่อ การแข่งขัน หรือ คัดคนเก่ง คนอ่อน แต่เพื่อ ปรับปรุงทั้งครู และนักเรียน คือ เพื่อ</p> <p>- ครูปรับปรุง การสอน</p>

ตารางที่ 34 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	<p>เด็กเลือกปฏิบัติได้ตาม ความสนใจ</p> <p>3. จัดให้มีงานอาชีพ ไว้สำหรับนักเรียนเลือก เรียนตามความสนใจ</p>	<p>ให้เด็กได้ทำในสิ่งที่เขา ใช้ความคิดริเริ่ม ได้ ทำงานที่เขาชอบ</p> <p>4. ต้องเป็นผู้กระตุ้น ให้เด็กปรับตัวเองได้</p>		<p>ประวัติศาสตร์ เป็นต้น ภาคบ่ายให้อิสระนักเรียน เลือกทำกิจกรรมที่สนใจ ซึ่ง โรงเรียนได้จัดแหล่งเรียนรู้ ไว้อย่างหลากหลาย</p>	<p>- นักเรียน พัฒนาตนเอง คือ ให้นักเรียนแข่ง กับตัวเอง</p> <p>3. ประเมิน พฤติกรรม นักเรียนแต่ละคน</p> <p>- เด็กมี เสรีภาพจะมี ความสุข และเป็น มิตรกับคนอื่น</p> <p>- มีความ รับผิดชอบในการ เลือกของตนเอง</p>

ตารางที่ 34 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
		<p>5. ครูจะต้องไม่บังคับให้เด็กต้องทำในสิ่งที่เด็กไม่ต้องการทำ เช่น ไม่บังคับให้เด็กเข้าเรียนจนกว่าเด็กจะรู้สึกต้องการที่จะเรียนเอง</p> <p>6. ครูต้องเข้าใจในธรรมชาติของเด็กแต่ละวัย ในซิมเมอร์ฮิล จะให้ความสำคัญกับการเล่นในฐานะที่เป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับเด็ก การเล่นเกม เด็ก ๆ เป็นการเล่น</p>	<p>3. เด็กทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน เด็กมีการปกครองตนเองแบบประชาธิปไตย โดยมีสภาโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนทุกคน เป็นสมาชิก สมาชิกทุกคนมีสิทธิออกคะแนนเสียง คนละ 1 เสียง เท่ากัน ในการประชุมสภาโรงเรียน เด็ก ๆ จะสับเปลี่ยนกันทำหน้าที่ประธาน</p>	<p>ส่วนกลางคืนโดยเฉพาะคืนวันเสาร์มีการประชุมสภา เป็นการเรียนรู้ การใช้ชีวิตร่วมกัน การแก้ปัญหาาร่วมกัน ด้วยระบบการปกครองตนเอง</p> <p>2. ไม่มีการสอนเกี่ยวกับศาสนาหรือการให้ความรู้ทางด้านศาสนาแก่เด็ก ๆ แต่หากสภาโรงเรียนมีมติให้มีการเรียนหรือไปโบสถ์ในวันอาทิตย์ โรงเรียนก็จะทำตามโดยไม่มีข้อแม้</p>	

ตารางที่ 34 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
		<p>แบบจินตนาการ และ จะแสดงออกมาในรูปของการกระทำ เป็น ความสนุกสนานแบบ เด็ก ๆ</p> <p>7. ครูต้องจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้เด็กค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง และปรับปรุงตัวเองได้ ครูจึงเป็นผู้มีอิสระที่จะใช้วิธีสอนตามที่ตนเองเห็นว่าเหมาะสมและเป็นผลดีแก่เด็ก</p>	<p>สภาโดยผู้ที่เป็นประธานครั้งก่อนจะเลือกประธานสภาคนใหม่ไว้ในการประชุมคราวต่อไป ส่วนเลขานุการใครจะสมัครทำก็ได้ สภาโรงเรียนมีอำนาจกำหนดกฎเกณฑ์ข้อบังคับขึ้นเอง มีครูใหญ่เป็นผู้รับรอง หากเห็นว่ากฎเกณฑ์เหล่านั้น เหมาะสม อาทิเช่น กฎเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัย</p>	<p>3. จัดประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้ในการดำรงชีวิตร่วมกัน ด้วยการปกครองตนเองแบบประชาธิปไตย เด็กจะทำตามมติที่ประชุมโดยปราศจากความกลัวและเสียใจ “จิตใจที่เห็นแก่หมู่คณะ เกิดจากการปกครองตนเอง “ ในโรงเรียน และยังส่งผลให้เด็กเป็นอิสระไม่ติดทุนบูชาใคร ความเก่ง ความปราดเปรื่องไม่มีความหมายอะไรพิเศษ</p>	

ตารางที่ 34 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
			<p>ของเด็กเอง ได้แก่ เด็ก ๆ จะออกไปว่ายน้ำไม่ได้หากไม่มีเจ้าหน้าที่ช่วยชีวิตอยู่ด้วยอย่างน้อย 2 คน หรือเด็กเล็ก ๆ จะออกไปวิ่งเล่นในสนามโดยไม่มีเด็กโตไปด้วยไม่ได้หรือ เป็นกฎเกณฑ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวัน กฎเกณฑ์เหล่านี้มีการจัดเข้าไว้เป็นหมวดหมู่สภาโรงเรียน หากมีการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ต่าง ๆ หรือมี</p>	<p>4. จัดกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็ก ครูต้องค้นหาความสนใจของเด็กว่าอยู่ที่สิ่งใด และช่วยเด็กให้เด็กได้รู้ในสิ่งนั้นให้ตลอด การเรียนการสอนจึงไม่ได้นั้นที่หนังสือ และถือว่าหนังสือเป็นสื่อการเรียนที่สำคัญน้อยที่สุด การเรียนการสอนมุ่งพัฒนาด้านอารมณ์ของเด็กมากกว่าเรื่องสมอง หรือสติปัญญา ครูจึงไม่เน้นให้ความสำคัญกับกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งเป็นพิเศษ</p>	

ตารางที่ 34 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
			<p>ข้อหารือ ที่ประชุม สภาจะร่วมกัน พิจารณาลงโทษด้วย การปรับเป็นส่วน ใหญ่ สภาโรงเรียนนี้มี อำนาจจัดการได้ทุก เรื่องอย่างกว้างขวาง สมาชิกทุกคนมี เสรีภาพเต็มที่ในการ วิพากษ์วิจารณ์ หรือ แสดงความคิดเห็นกัน อย่างไม่เกรงใจกัน</p>	<p>แต่เน้นให้ความสำคัญกับ การจัดการเรียนรู้ในวิชาที่ ผู้เรียนรู้ต้องการเรียนหรือ สนใจให้ผู้เรียนได้เรียน อย่างเต็มที่</p>	

ตารางที่ 34 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
			4. เป็นเด็กที่มี ความเป็นมิตร และ เป็นกันเองกับทุกคน		

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 35 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม จาก

พิภพ ธงไชย **ชีวิตจริงที่หมู่บ้านเด็กชุมชนและโรงเรียนทดลองในอุตรดิตถ์** กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย, 2526

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>การจัดการศึกษาในโรงเรียนหมู่บ้านเด็กมีความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อ</p> <p>1. มุ่งให้ผู้เรียนมีเสรีภาพอย่างเต็มที่โดยไม่ก้าวก่ายเสรีภาพของผู้อื่น</p> <p>2. มุ่งให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเองในการกำหนดความเป็นอยู่ของตนเองให้ได้มากที่สุด</p> <p>3. มุ่งให้ผู้เรียนเติบโตด้วยความสุข เรียนรู้ชีวิตและสังคมอย่างมีความสุข</p>	<p>1. ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ของกระทรวงศึกษาธิการ เน้นทั้งด้านวิชาการควบคู่กับวิชาชีพ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง คือ เมื่อจบการศึกษาแล้วต้องประกอบอาชีพได้ โดยเฉพาะเกษตรกรรมหรือเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นได้เช่นกัน</p> <p>2. ภาคเข้าเรียนวิชา กลุ่มทักษะ และสปช. ภาคบ่ายเรียนวิชาชีพ</p>	<p>1. ครูจะต้องให้เสรีภาพแก่นักเรียนอย่างเต็มที่ ครูเป็นเสมือนพ่อแม่มากกว่า เป็นครูผู้มีอำนาจ เป็นผู้ให้ความรัก ความอบอุ่น เลี้ยงดูและปฏิบัติต่อเด็กเสมือนเป็นลูกของตนเอง คอยให้คำปรึกษาหารือ แก้ปัญหาส่วนตัวตามความต้องการของเด็กอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทั้งในภาวะปกติ</p>	<p>1. เด็กทุกคนใช้เสรีภาพได้อย่างเต็มที่โดยไม่ละเมิดสิทธิส่วนตัวของผู้อื่นและส่วนรวม ทุกคนมีเสรีภาพอย่างเต็มที่และทัดเทียมกัน มีการปกครองตนเองในรูปของการประชุมสภาโรงเรียน เด็กได้เรียนรู้ชีวิตจากการดำรงชีวิต ไม่ใช่ชีวิตที่เกี่ยวกับชีวิตการปกครองตนเองแบบ</p>	<p>1. การจัดการเรียนการสอนจะแบ่งตามความสามารถหรือตามพัฒนาการของเด็กโดยใช้วิชาทักษะ (คณิต และภาษาไทย) เป็นหลัก เด็กที่เรียนได้เร็วและมีความสามารถก็มีสิทธิเลื่อนไปเรียนกลุ่มที่ระดับความรู้ที่สูงขึ้นได้</p> <p>2. การจัดเวลาเรียนในเวลา 9.00-12.00 น. เรียนวิชาทักษะ (คณิต ภาษาไทย) และกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต</p>	<p>จากความเชื่อที่ว่าเด็กมีความแตกต่างกันในด้านการเรียนรู้ ฉะนั้น การวัดผลประเมินผลก็เพื่อ</p> <p>1. สสำรวจพัฒนาการของเด็กแต่ละคนว่าสามารถเรียนรู้ในเรื่องใดผ่านบ้าง และควรเน้น หรือ ทบทวนเรื่องใดเป็นพิเศษบ้าง</p>

ตารางที่ 35 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
<p>4. มุ่งให้เด็กรู้จักตนเอง และเข้าใจตนเอง</p> <p>5. มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่</p>	<p>หรือกิจกรรมอื่น ๆ โดยให้โอกาสผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ</p> <p>ส่วนวิชาชีพให้เลือกเรียนได้ไม่เกิน 3 วิชาในแต่ละภาคเรียน</p> <p>3. เนื้อหาวิชาภาษาไทยฝึกให้นักเรียนฟัง พูด อ่าน เขียน ไปพร้อม ๆ กัน โดยเฉพาะการเขียน และจับประเด็นอภิปรายในเรื่องต่าง ๆ</p> <p>4. จัดให้มีกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้ให้นักเรียนเลือกเรียน</p>	<p>และเจ็บป่วย</p> <p>2. ครูจะต้องเอาใจใส่จัดการเรียนการสอนให้เกิดความสนุกสนาน และคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน ทั้งด้านสติปัญญา และอารมณ์</p> <p>ครูจะต้องช่วยสร้างความพร้อมด้านอารมณ์ ความรู้สึกรักของเด็กร่วมกัน หรือเกิดการเรียนรู้ หรือเกิดความสนใจและต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ</p>	<p>ประชาธิปไตยโดยมีสภาโรงเรียน จะมีการประชุมประจำสัปดาห์ ทุกคืนวันเสาร์มีนักเรียนเป็นประธาน และสมาชิกทุกคนในโรงเรียนเข้ามาประชุม ร่วมกัน ในการประชุม นี้มีการกำหนด กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ขึ้นใช้ในโรงเรียนร่วมกันและมีการนำมาปรับปรุง แก้ไข ตลอด จนนำมาปฏิบัติร่วมกัน ผู้ใดฝ่าฝืน หรือถูก</p>	<p>ส่วนภาคบ่ายเรียนกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพ และวิชาศิลปศึกษา โดยเปิดโอกาสให้เด็กเลือกเรียนตามความสนใจ เช่น งานสาน งานทอผ้า งานไม้ งานเกษตร งานศิลปะ งานประดิษฐ์ การละคร ดนตรี ก็สามารถเลือกเรียนได้ไม่เกิน 3 วิชา ในแต่ละภาคเรียน นอกจากนี้ยังจัดประสบการณ์ อื่น ๆ ให้เด็กได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์ในการใช้ชีวิต ร่วมกัน เช่น การอยู่ร่วมกัน</p>	<p>2. เพื่อหาข้อบกพร่องของครูผู้สอน เพื่อจะได้รับการปรับปรุงการ จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม และเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กให้มากที่สุด มิใช่วัดผลประเมินผล เพื่อหาข้อบกพร่องของเด็กฝ่ายเดียว</p> <p>3. เพื่อเปลี่ยนกลุ่มหรือเลื่อน</p>

ตารางที่ 35 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
	ตามความสนใจ เช่น กลุ่มการทำงานพื้นฐาน อาชีพ ได้แก่ วิชางาน ประดิษฐ์ งานเกษตร งานบ้าน งานช่าง เป็นต้น และกลุ่มสร้าง เสริมลักษณะนิสัย ได้แก่ ศิลปศึกษา พลศึกษา ดนตรี การแสดงละคร เป็นต้น	ครูต้องพัฒนาการสอน ของตนเองให้ก้าวหน้า อยู่เสมอ เพราะเด็กที่ ไม่ยอมเข้าเรียนยอม สะท้อนให้เห็นว่าส่วน หนึ่งน่าจะเป็นปัญหา จากตัวเด็กเอง และ อาจมีบางส่วนที่มา จากสภาพการจัดการ เรียนการสอนของครูที่ ไม่สอดคล้องกับ วุฒิภาวะ อารมณ์ ความรู้สึก ตลอดจน ความต้องการหรือ ความสนใจของเด็กก็ได้	กล่าวหาว่ากระทำผิด จะได้รับการดำเนิน การพิจารณาและ ลงโทษ มติของสภา นักเรียนมีความเป็น ธรรม การตัดสินใจ ได้กระทำไปตาม ความคิดเห็นของคน ส่วนใหญ่ ทั้งเด็กและ ผู้ใหญ่มีความเท่าเทียม กันทั้งในแง่การปฏิบัติ ตามกฎเกณฑ์และ การแสดงความคิดเห็น	ในบ้าน การเล่นเกมกีฬา การ อ่านหนังสือในห้องสมุด การประชุมพยาบาลเบื้องต้น การปกครองตนเองแบบ ประชาธิปไตยภายใต้สภา โรงเรียน เป็นต้น ส่วนหลัง เลิกเรียนทุกวันเป็นเวลา ที่เด็กจะเลือกเล่นเกมกีฬา หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ ตนสนใจ ค่ะวันเสาร์จะมี การประชุมสภาโรงเรียน ซึ่งสมาชิกจะมาร่วม ประชุมกัน 3. เด็กที่ไม่เข้าเรียน ตามกฎของสภาโรงเรียน	กลุ่มการเรียนของเด็ก ซึ่งมีอยู่ ตลอดปีเป็นการ เลื่อนกลุ่มสำหรับ เด็กที่มีความ สามารถที่จะ เรียนในกลุ่มที่ ระดับสูงขึ้น 4. การวัดผลนั้น ครูจะต้องทำให้ เด็กเกิดการยอมรับ ในความ สามารถของตน เองและของผู้อื่น เพราะโดย

ตารางที่ 35 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
		<p>3. ครูต้องเป็นผู้เข้าใจเด็ก รู้จิตรู้ใจเด็ก และรู้ปัญหาของเด็ก แต่ละคนอย่างแท้จริง เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจ ปัญหาและรักษา ตนเอง โดยครูจะต้องมี พรสวรรค์พอที่จะรู้ว่า ควรอยู่ห่างหรือใกล้ชิด ในระยะและเวลาที่ เหมาะสม และใจกว้าง พอที่จะให้เด็กมีเสรีภาพ เสมอภาคกับตนได้</p>	<p>2. เด็กทุกคนมี เสรีภาพที่จะเรียนหรือ ไม่เรียนก็ได้ ขึ้นอยู่กับ ความพร้อมหรือ ความต้องการของ เด็กเอง ไม่มีการ บังคับ เด็กที่ยังไม่เข้า ห้องเรียนจะเลือกเล่น หรือทำกิจกรรมที่เขา สนใจก็ได้ตามความ สบายใจ</p> <p>3. เด็กมีโอกาสที่จะเลือกเรียน หรือจะ ทำกิจกรรมอื่นตาม ความสนใจ หรือจะ</p>	<p>ห้ามเข้าไปรบกวนเด็กที่กำลังเรียนและเด็กที่เรียนวิชาใดจะเปลี่ยนกลับไป กลับมา ไม่ได้ในเวลา เดียวกัน</p> <p>4. ถือว่าการเรียนเป็นเรื่องของการเลือกไม่ใช่ การบังคับ ดังนั้นจึงต้อง จัดโรงเรียนให้เหมาะสม กับเด็ก ไม่ใช่จัดเด็กให้ เหมาะสมกับโรงเรียน</p> <p>- การจัดสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน ห้องเรียนต้อง คำนึงถึงเด็กและเอื้อต่อ การพัฒนาการของเด็กใน</p>	<p>ธรรมชาติแล้วเด็ก จะมีความถนัด หรือความสามารถที่ แตก ต่างกัน การที่จะ ให้ทุกคนทำได้ดี ในสิ่งเดียวกันจึง เป็นเรื่องที่ขัดกับ ความเป็นจริง และสร้างปมให้ เกิดขึ้นกับเด็ก ดังนั้น การเรียน จะต้องไม่เป็น ลักษณะการแข่งขันว่าใครเก่ง</p>

ตารางที่ 35 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
		<p>4. ครูจะต้องมีความเป็นประชาธิปไตยจะต้องเชื่อมั่นในตัวเด็ก รับฟังความคิดเห็นของเด็กให้โอกาสเด็กปกครองตนเอง การเคารพสิทธิเสรีภาพของแต่ละคนจะนำไปสู่การรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และต่อผู้อื่น เป็นการเคารพระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่อีกด้วย</p> <p>5. ครูจะต้องเป็นกัลยาณมิตร คือเป็น</p>	<p>เลือกอยู่กับครูที่ตนเองมีความพอใจเป็นพิเศษได้ตามความต้องการ</p>	<p>บรรยากาศที่มีความรักและเสรีภาพ</p> <p>- การจัดสิ่งแวดล้อมด้านเสรีภาพจัดในรูปสภาพโรงเรียนและการให้เสรีภาพในการเรียน การเรียนถือว่าเป็นเรื่องสิทธิส่วนตัวเด็กจะเลือกเรียนหรือไม่เรียนก็ได้ แต่ครูต้องเข้าสอน หากเด็กไม่เข้าเรียนจะเล่นก็ปล่อยให้เล่นอย่างเต็มที่เพื่อคลายความกดดัน หรือเก็บกดทางอารมณ์จนกว่าเด็กจะพอใจในที่สุดเด็กก็จะเลือกเข้าเรียนเอง</p>	<p>ใครอ่อน แต่ควรให้เด็กแข่งขันกับตัวเอง ในการทดสอบย่อยหรือการทำแบบฝึกหัดย่อยในระหว่างที่เรียนและทดสอบภาคปลายจะต้องไม่นั่งเอาคะแนนมาเป็นเครื่องเปรียบเทียบ ความเก่ง ความอ่อนของเด็ก แต่จะต้องเป็นการ</p>

ตารางที่ 35 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
		<p>ผู้คอยแนะนำ คอยชี้ทางให้เด็กได้รับรู้อย่างถูกต้องเท่านั้น</p> <p>6. ครูของโรงเรียนหมู่บ้านเด็กจะต้องมีแนวคิดความเชื่อในหลักการและความมุ่งหมายของโรงเรียนเป็นอย่างดี และต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเพียงพอ เพราะลักษณะการทำงานจะต้องร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาและยอมรับกันและกันอย่าง</p>		<p>- สิ่งแวดล้อมด้านบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างมาก ดังนั้น ครูจึงจะต้องมีจิตใจหรือจิตสำนึกของความเป็นครูอย่างเพียงพอ เพราะมีภาระหน้าที่ต้องจัดการเรียนรู้ของเด็กให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ช่วยสร้างความพร้อมทางด้านอารมณ์ความรู้สึกของเด็กให้เกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้จากความต้องการของตนเอง ครูจึงต้อง</p>	<p>ประเมินผลเพื่อส่งเสริมเด็กเก่ง และช่วยเหลือเด็กอ่อน</p> <p>5. ครูจะต้องหาความเด่นหรือความสามารถของเด็กแต่ละคน และทำให้คนอื่นเห็นและเปิดโอกาสให้เด็กเหล่านั้น แนะนำช่วยเหลือกันเองในเรื่องที่แต่ละคนทำไม่ได้</p>

ตารางที่ 35 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
		<p>แท้จริง ครูจะต้องทำงานให้เด็กมีความสุข ดังนั้นครูจึงต้องมีความสุขในการทำงาน</p> <p>7. ครูต้องไม่เผด็จการ หรือบังคับให้เด็กทำในสิ่งที่ไม่อยากทำ จนกว่าเด็กจะอยากกระทำเอง โดยไม่มีการบังคับ</p>		<p>ปรับปรุงหรือพัฒนาการสอนของตนให้ก้าวหน้า อยู่เสมอ</p> <p>- การจัดสิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางด้านต่าง ๆ ของเด็ก เช่น เครื่องกีฬา สนามเด็กเล่น ห้องเรียน เครื่องมือ อุปกรณ์อาชีพต่าง ๆ</p> <p>โรงเรียนจะต้องจัดให้เหมาะสมกับเด็กเท่าที่จะสามารถทำได้</p>	<p>6. ความสำเร็จของเด็กในโรงเรียนหมู่บ้านเด็กที่มีผู้กล่าวถึงคือ</p> <p>- ความกล้าทำ กล้าสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก และรับผิดชอบ ต่อตนเองได้ดี</p> <p>ช่วยเหลือตนเองในสิ่งที่ทำได้ และกล้ายอมรับความผิดที่ตนได้กระทำ โดยไม่ปิดบัง เป็นต้น</p>

ตารางที่ 35 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
				<p>- สิ่งแวดล้อมด้าน นามธรรมเป็นตัวกำหนด พัฒนาการด้านต่างๆ ของ เด็กเป็นอย่างมากเช่นกัน เช่น ค่านิยมของผู้ใหญ่ที่มี ต่อเด็ก วัฒนธรรมทาง สังคม เป็นต้น</p> <p>การเรียนรู้เป็น กระบวนการเลือกสรร ค่านิยมต่าง ๆ จากสิ่ง แวดล้อม พ่อ แม่ ครู ควร มีความซื่อสัตย์ และมี ศีลธรรมมากพอ เด็ก ๆ จะเรียนรู้และจะเป็นอย่าง นั้นตามในเวลาอันเหมาะสม</p>	

ตารางที่ 35 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
				<p>ดังนั้นการจัดสิ่งแวดล้อมจึงมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างมาก เพราะเด็กจะเรียนรู้และดูดซับประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาจากสิ่งแวดล้อม มิได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น</p> <p>4. การจัดกิจกรรมการปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตร่วมกันในระบบประชาธิปไตยของเด็ก ภายใต้สภาพโรงเรียน นับเป็นการฝึกเด็กให้กล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตัดสินใจ รวมทั้ง</p>	

ตารางที่ 35 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
				<p>ยอมรับมิตีร่วมกัน ซึ่งเป็น การเรียนรู้ในการดำรง ชีวิตร่วมกัน การแก้ปัญหา ร่วมกันของเด็ก นอกจากนี้ นี้ยังมีกิจกรรมร่วมกัน ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแสดงละคร - การเล่นเกม <p>ต่าง ๆ เป็นต้น</p> <p>5. การจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนเน้นให้เอื้อ ต่อการเรียนรู้ของเด็ก เปิด โอกาสให้เด็กได้ทำในสิ่งที่ ต้องการ แต่ต้องไม่ก้าว ก้าวเสีวีภาพของคนอื่น</p>	

ตารางที่ 35 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการศึกษา	หลักสูตร	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	กระบวนการเรียน/สอน	การประเมินผล
				<p>ครูก็ต้องไม่เข้าไปแทรกแซงในความคิดของเด็ก เด็กจะเริ่มคลายปมปัญหาที่มีอยู่ในใจทีละน้อย ในที่สุดเด็กจะสมัครใจเข้าเรียนเอง และเขาจะเรียนได้เร็วมาก</p> <p>6. การเปิดโอกาสให้เด็กได้ซักถามพูดคุย การพูดคุยซักถามนับว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหนึ่ง เพราะเด็กจะมีธรรมชาติที่อยากรู้อยากเห็น อยากลองอยู่เสมอ คำถามของเด็กก็เป็นบ่อเกิดแห่งการเรียนรู้ของเด็กเช่นกัน</p>	

ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมจาก ตารางที่ 9-35 ผู้วิจัยได้นำมาตีความ สรุปความ แล้วจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อสรุปเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษา ตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม นำเสนอในรูปตารางในแต่ละด้าน คือ 1) ด้านความมุ่งหมายของการศึกษา 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านบทบาทครู 4) ด้านบทบาทนักเรียน 5) ด้านกระบวนการเรียนการสอน และ 6) ด้านการประเมินผล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 36 ด้านความมุ่งหมายของการศึกษา

ด้านความมุ่งหมายของ การศึกษา	ตารางที่ 9 - 35																											รวม	%
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35		
1. มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง อย่างเต็มที่ - พัฒนาความรู้ความ สามารถได้อย่างเต็มที่ - การนำความรู้ไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อตนเองได้อย่าง เต็มที่	/	/		/		/		/	/	/			/	/	/	/	/			/	/		/			/	/	18	67
2. มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง หรือรู้จักตนเอง - ยอมรับตัวเอง - เข้าใจตัวเอง และเข้าใจ โลก หรือผู้อื่น และ สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว	/	/	/	/	/	/	/	/				/	/			/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	22	81

ตารางที่ 36 (ต่อ)

ด้านความมุ่งหมายของ การศึกษา	ตารางที่ 9 - 35																											รวม	%		
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35				
5. มุ่งให้ผู้เรียนมีความ รับผิดชอบ ต่อตนเอง และ สังคม					/	/	/	/		/	/	/		/			/						/					/		11	41

จากตารางที่ 36 ด้านความมุ่งหมายของการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ด้านความมุ่งหมายของการศึกษา พบว่า ร้อยละ 81 กล่าวว่าเป็นการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งให้ผู้เรียน ค้นพบตนเอง ยอมรับตนเอง หรือรู้จักตนเอง เข้าใจตัวเอง และเข้าใจโลกหรือผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างชาญฉลาด เรียนรู้อย่างมีความสุข และรู้ความต้องการที่แท้จริงของตน ร้อยละ 74 กล่าวว่า มุ่งให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง คือ กล้าแสดงออก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความมั่นใจในตัวเอง ร้อยละ 70 กล่าวว่า มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักใช้เสรีภาพในการเลือกและมีความรับผิดชอบต่อการเลือกของตน ร้อยละ 67 กล่าวว่า มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ นั่นคือสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองได้มากที่สุด และ ร้อยละ 41 กล่าวว่า มุ่งให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 37 ด้านหลักสูตร

ด้านหลักสูตร	ตารางที่ 9 - 35																											รวม	%
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35		
1. เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อให้ ตอบสนองความต้องการของ ผู้เรียนเป็นสำคัญเพราะเชื่อ ว่า ผู้เรียนมีความสามารถที่ แตกต่างกัน - เน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง กับผู้เรียนโดยตรง - ไม่ควรกำหนดเนื้อหาตายตัว	/	/		/		/	/		/		/	/		/		/	/		/		/		/				/	14	52
2. ควรเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ ผู้เรียนใช้เสรีภาพ ในการ เลือกตามความสนใจ - จัดให้มีเนื้อหาวิชา กิจกรรม และจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้อย่างหลากหลาย พร้อมให้ผู้เรียนเลือกตาม ความสนใจ	/	/	/	/	/	/		/		/	/	/	/		/		/	/	/		/	/		/	/		/	20	74

จากตารางที่ 37 ด้านหลักสูตร

ผลจากการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมด้านหลักสูตร พบว่า ร้อยละ 74 กล่าวว่า ควรเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เสรีภาพในการเลือก ควรจัดให้มีเนื้อหาวิชา กิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้อย่างหลากหลาย พร้อมให้ผู้เรียนได้เลือกตามความสนใจ ให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมวางแผนการเรียนและกำหนดเนื้อหาส่วนหนึ่งที่เหมาะสมกับตนเอง ร้อยละ 67 กล่าวว่า ควรเป็นแนวมนุษยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ที่เน้นเนื้อหาวิชาที่มีความหมายต่อชีวิต ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง ส่งเสริมเสรีภาพและควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพื้นฐานการดำรงชีวิตที่ต้องเผชิญกับการต่อสู้ อารมณ์ต่าง ๆ ความเจ็บปวด ความกังวลใจ และความตาย เป็นต้น ร้อยละ 59 กล่าวว่า ทุกวิชาในหลักสูตรถือว่ามีความสำคัญเท่ากันคือ วิชาใดช่วยให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง หรือพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ถือว่าวิชานั้นสำคัญ ร้อยละ 56 กล่าวว่า วิชาที่จัดเป็นแนวอัตถิภาวนิยม ได้แก่ พหุวิชาสังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ การประพันธ์ วรรณกรรม วรรณคดี บทร้อยแก้ว บทร้อยกรอง แต่งความ หมวดศิลปะ จิตรกรรม ศิลปะประดิษฐ์ ดนตรี การแสดง ปรัชญา จริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์ ร้อยละ 52 กล่าวว่า เป็นหลักสูตรที่จัดให้มีขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก เน้นเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้มากกว่าที่จะเน้นเนื้อหาสาระ ถือว่าหลักสูตรเป็นเพียงเครื่องมือการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่านั้น ร้อยละ 41 กล่าวว่า หลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนทั่วไป สามารถนำมาใช้กับการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมได้เช่นกัน แต่ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เสรีภาพในการเลือกเรียนสิ่งที่ตนสนใจและรับผิดชอบต่อการเลือกของตนด้วย และร้อยละ 15 กล่าวว่า หลักสูตรตามปรัชญานี้จะไม่มีวิชาบังคับเหมือนหลักสูตรทั่วไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 38 (ต่อ)

ด้านบทบาทครู	ตารางที่ 9 - 35																											รวม	%	
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35			
5. ต้องเป็นผู้เอาใจใส่ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาการสอนให้มีความก้าวหน้าอยู่เสมอ																							/		/		/	/	4	15
6. ต้องเป็นผู้ซื่อสัตย์และมีความจริงใจในการสอน เป็นกัลยาณมิตร เป็นผู้ที่รักเข้าใจและยอมรับเด็ก		/				/	/	/	/						/	/	/		/			/		/	/	/	/	14	52	
7. ต้องมีความเป็นประชาธิปไตย เคารพสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน	/		/	/	/	/	/	/	/			/	/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	21	78	
8. ต้องเป็นผู้กระตุ้น หรือช่วยอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดความคิด	/	/	/	/		/	/	/	/		/	/	/	/		/	/	/	/	/		/		/	/	/	/	22	81	

ตารางที่ 38 (ต่อ)

ด้านบทบาทครู	ตารางที่ 9 - 35																											รวม	%	
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35			
9. เป็นผู้รู้จริงในวิชาที่สอน สามารถนำอภิปรายและแสดง ทัศนะของตนได้อย่างกว้างขวาง		/		/		/																/	/			/			6	22
10. ต้องเป็นผู้เข้าใจหลักการของ โรงเรียนเป็นอย่างดี และต้อง เข้าใจบทบาทหน้าที่ของครูด้วย																												/	1	3.7

จากตารางที่ 38 ด้านบทบาทครู

ผลจากการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมด้านบทบาทครู พบว่า ร้อยละ 85 กล่าวว่า ครูจะต้องเป็นผู้ช่วยพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ช่วยให้ค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง และเป็นตัวของตัวเอง ร้อยละ 81 กล่าวว่า ครูจะต้องเป็นผู้กระตุ้นช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกหรือจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความคิด รู้จักใช้เสรีภาพในการตัดสินใจเลือก และรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น ร้อยละ 78 กล่าวว่า ครูจะต้องมีความเป็นประชาธิปไตย คือ เคารพสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน ร้อยละ 70 กล่าวว่า ครูจะต้องถือว่า นักเรียนเป็นผู้สำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนการสอน ร้อยละ 56 กล่าวว่า จะต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ร้อยละ 52 กล่าวว่า จะต้องเป็นผู้ซื่อสัตย์ มีความจริงใจในการสอน ยอมรับเด็ก และมีความเป็นกัลยาณมิตร ร้อยละ 22 กล่าวว่า ต้องเป็นผู้รู้จริงในวิชาที่ตนสอน สามารถนำอภิปรายและแสดงทัศนะของตนได้อย่างกว้างขวาง ร้อยละ 15 กล่าวว่า ต้องเป็นผู้เอาใจใส่และพัฒนาการสอนให้มีความก้าวหน้าอยู่เสมอ และร้อยละ 3.7 กล่าวว่า ต้องเป็นผู้เข้าใจหลักการของโรงเรียนและบทบาทหน้าที่ของครูเป็นอย่างดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 39 ด้านบทบาทนักเรียน

ด้านบทบาทนักเรียน	ตารางที่ 9 - 35																											รวม	%
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35		
1. เป็นผู้ที่สำคัญที่สุดในกระบวนการของการศึกษา - เป็นผู้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยตรง - ร่วมอภิปราย/แสดงทัศนะ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	27	100
2. เป็นผู้มีเสรีภาพอย่างเต็มที่และตระหนักในคุณค่าของเสรีภาพของตน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	27	100
3. เป็นผู้เลือก ผู้กำหนด ผู้สร้าง ผู้แสวงหา สิ่งที่ตนสนใจ หรือเห็นว่าเหมาะสม และมีความรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	27	100

ตารางที่ 39 (ต่อ)

ด้านบทบาทนักเรียน	ตารางที่ 9 - 35																											รวม	%	
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35			
4. เป็นผู้พัฒนาตนเองโดยมีครูเป็นผู้ช่วย - ประเมินตนเองอยู่เสมอ - ปรับตัวเอง	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	27	100
5. มีความเป็นประชาธิปไตย เคารพสิทธิ และเสรีภาพซึ่งกันและกัน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	27	100
6. มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจในตัวเอง กล้าแสดงออก แสดงทัศนะของตนอย่างอิสระ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	27	100	
7. มีความเป็นมิตรกับคนทั่วไป																											/	/	2	7.4

จากตารางที่ 39 ด้านบทบาทนักเรียน

ผลจากการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ด้านบทบาทนักเรียน พบว่า มีการกล่าวถึงบทบาทนักเรียนมากที่สุดดังต่อไปนี้ คือ เป็นผู้ที่สำคัญที่สุดในกระบวนการของการศึกษา มีเสรีภาพอย่างเต็มที่และตระหนักในคุณค่าของเสรีภาพของตนเอง เป็นผู้เลือก ผู้กำหนด ผู้แสวงหาสิ่งที่ตนสนใจ หรือเห็นว่าเหมาะสม และรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น เป็นผู้พัฒนาตนเองโดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลือ รู้จักประเมินตนเองอยู่เสมอ มีความเป็นประชาธิปไตย เคารพสิทธิและเสรีภาพซึ่งกันและกัน มีความเป็นตัวของตัวเอง คือ มีความมั่นใจในตัวเอง กล้าแสดงออก และแสดงทัศนะของตนเองอย่างอิสระ และที่มีการกล่าวถึงน้อยที่สุด คือ ความเป็นมิตรกับคนทั่วไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 40 (ต่อ)

ด้านกระบวนการเรียน การสอน	ตารางที่ 9 - 35																												รวม	%
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35			
4. ต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน	/	/		/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	25	93
5. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งกระบวนการเรียนรู้หรือแสวงหาความรู้มากกว่าการท่องจำ หรือถ่ายทอดความรู้และไม่เน้นเนื้อหาที่ตายตัวหรือให้ความสำคัญวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/			/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	24	89
6. ต้องจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การสอนศิลปกรรม ค่านิยมต่าง ๆ		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/			/		/	/	/	/	/		/	/	/	22	81	

จากตารางที่ 40 ด้านกระบวนการเรียนการสอน

ผลจากการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมด้านกระบวนการเรียนการสอน พบว่า ให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง รู้จักเข้าใจตนเอง เข้าใจโลกได้ดีขึ้น และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่มากที่สุด รองลงมาคือร้อยละ 93 เน้นจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน ร้อยละ 89 กล่าวว่า เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากภายในไปสู่ภายนอก มุ่งกระบวนการแสวงหาความรู้มากกว่าการถ่ายทอดความรู้โดยให้ท่องจำ ไม่เน้นเนื้อหาวิชาที่ตายตัว หรือให้ความสำคัญวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ ร้อยละ 85 กล่าวว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เสรีภาพในการเลือก การตัดสินใจเลือกสิ่งที่ตนสนใจ และรับผิดชอบการเลือกนั้น ร้อยละ 81 กล่าวว่าต้องจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง เรียนรู้จากเรื่องใกล้ตัวไปหาเรื่องไกลตัว จากเรื่องง่ายไปหาเรื่องยาก ร้อยละ 56 กล่าวว่า มีผู้เสนอให้ใช้วิธีสอนแบบ I And Thou หรือแบบเสนอแนะ พูดคุย ซักถาม และที่กล่าวถึงน้อยที่สุดคือร้อยละ 48 ระบุว่า ไม่มีการกำหนดวิธีสอน หรือหลักการสอนที่แน่นอน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 41 (ต่อ)

ด้านการประเมินผล	ตารางที่ 9 - 35																											รวม	%				
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35						
2. การวัดประเมินผลผู้เรียน จาก การสังเกตพฤติกรรมที่แสดง ถึงความเป็นตัวของตัวเอง เช่น การกล้าแสดงออก ความ มั่นใจในตัวเอง ความรับผิดชอบ การเลือกแนวจริยธรรม ฯลฯ		/	/	/	/	/	/	/	/	/																	/	/	/	/	/	14	52
3. ไม่มุ่งประเมินผลเชิงเนื้อหา หรือมุ่งการแข่งขันหาคนเก่ง คนอ่อน	/													/										/	/		/	/	6	22			
4. ควรประเมินผลทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ควบคู่ ไปกับด้านทัศนคติ		/	/	/		/	/	/	/	/	/													/	/			/	12	44			

ตารางที่ 41 (ต่อ)

ด้านการประเมินผล	ตารางที่ 9 - 35																											รวม	%						
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35								
5. ควรประเมินผลจากสภาพที่แท้จริง ของนักเรียนแต่ละคน อย่างต่อเนื่อง ตามระดับการ ศึกษา และใช้วิธีหลายวิธี							/	/	/																			/					/	5	19

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 41 ด้านการประเมินผล

ผลจากการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม พบว่า ร้อยละ 96 กล่าวว่า มุ่งประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง พัฒนาตนเอง โดยพิจารณาจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งผู้เรียนจะต้องประเมินผลตนเอง อยู่เสมอ รองลงมาคือร้อยละ 52 กล่าวว่า ใช้วิธีสังเกตจากพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียน เช่น การกล้าแสดงออก ความมั่นใจในตัวเอง ความรับผิดชอบ เป็นต้น ร้อยละ 44 กล่าวว่า ควรประเมินผลทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ควบคู่ไปกับด้านทัศนคติ และร้อยละ 19 กล่าวว่า ควรมีการประเมินผลจากสภาพที่เป็นจริงของผู้เรียนแต่ละคนอย่างต่อเนื่อง ตามระดับ การศึกษา และใช้หลายวิธี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จะเห็นได้ว่า ผลจากการวิเคราะห์เอกสารตอนที่ 1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยมด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา และตอนที่ 2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมใน 6 ด้าน คือ 1) ความมุ่งหมายของการศึกษา 2) หลักสูตร 3) บทบาทครู 4) บทบาทนักเรียน 5) กระบวนการเรียนการสอน 6) การประเมินผล ดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม คือ มุ่งให้ผู้เรียนยอมรับตนเอง ค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง รู้จักโลก รู้จักใช้เสรีภาพในการเลือก และมีความรับผิดชอบต่อการเลือกของตน ตลอดจนมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่นั้น มีความสอดคล้องกับด้านอภิปรัชญาที่เชื่อว่า “ความมีอยู่ของมนุษย์มีมาก่อนลักษณะใด ๆ” นั่นคือมนุษย์จะต้องยอมรับสภาพความมีอยู่ของตนว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว นี่คือความเป็นจริงของแต่ละบุคคลที่จะต้องยอมรับตนเอง และค้นให้พบความจริงแห่งตน แต่ละบุคคลจึงมีหน้าที่จะต้องสร้างตนเองให้มีลักษณะตามที่ตนปรารถนา โดยการใช้เสรีภาพเลือกสรรลักษณะของตนขึ้นมา ดังนั้นแต่ละคนจึงต้องรับผิดชอบต่อ การเลือกของตนและผลแห่งการใช้เสรีภาพในการเลือกของตนทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

2. หลักสูตร ตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยม เน้นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เสรีภาพในการเลือก เน้นหลักสูตรแนวมนุษยศาสตร์ และศิลปศาสตร์ที่มีความหมายต่อการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ที่เน้นถึงเสรีภาพ ได้แก่ พหุวิชา สังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ การประพันธ์ หมวดศิลปะ ปรัชญา เป็นต้น เป็นหลักสูตรที่เน้นการแสวงหาความรู้มากกว่าเน้นเนื้อหาสาระเพราะถือว่าหลักสูตรเป็นเครื่องมือการเรียนรู้เท่านั้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับด้านอภิปรัชญาของอัตถิภาวนิยมที่กล่าวว่า “ความจริงคือความมีอยู่ของแต่ละบุคคล” และความมีอยู่ของแต่ละบุคคลนี้มีอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ บนโลกนี้ ดังนั้นหลักสูตรจึงต้องบรรจุความรู้ที่เกี่ยวกับความจริงเกี่ยวกับความมีอยู่ของแต่ละบุคคลและความมีอยู่ของสิ่งแวดล้อมอื่นที่เป็นส่วนหนึ่งของความมีอยู่ของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นวิถีทางนำไปสู่การค้นพบตนเอง รู้จักตนเองและรู้จักโลกให้ดีขึ้นนั่นเอง ความรู้ตามแนวปรัชญานี้จึงถือว่าเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล เป็นความนิยมและความสนใจของแต่ละบุคคล หลักสูตรจึงควรบรรจุเนื้อหาวิชา กิจกรรมหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้อย่างหลากหลายพร้อมให้ผู้เรียนเลือกตามความสนใจหรือความถนัด และเน้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ตามที่ตนสนใจมากกว่าจะเน้นเนื้อหาสาระซึ่งสอดคล้องกับด้านญาณวิทยาที่กล่าวว่าความรู้เกิดจากการเลือกของแต่ละบุคคล

3. บทบาทครูตามแนวการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมนั้น ครูจะต้องเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนยอมรับตนเอง ค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง พัฒนาดตนเองได้อย่างเต็มที่ เป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความคิด รู้จักใช้เสรีภาพในการเลือกและรับผิดชอบต่อการเลือกของตน มีความเป็นประชาธิปไตย บทบาทครูจึงสอดคล้องกับด้านอภิปรัชญาและด้านญาณวิทยาที่เน้นให้บุคคลแต่ละคนยอมรับตนเอง รู้จักตนเอง ให้เสรีภาพบุคคลแต่ละคนในการเลือกสร้างลักษณะของตนได้ตามความปรารถนา ครูจึงต้องมีความเป็นประชาธิปไตย เคารพสิทธิ และเสรีภาพทั้งของตนเองและผู้เรียน มีอิสระที่จะเลือกจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่ตนเห็นว่าเหมาะสมกับผู้เรียน ส่วนที่กล่าวมาว่า ครูต้องเป็นผู้มีความสามารถ มีความจริงใจในการสอน พัฒนาการสอนให้มีความก้าวหน้าอยู่เสมอ และมีความเป็นกัลยาณมิตรนั้นเป็นการตีความของนักการศึกษาหลายท่านที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทครูตามแนวปรัชญานี้เท่านั้น

4. บทบาทนักเรียน ตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมถือว่าเป็นผู้สำคัญที่สุดในกระบวนการของการศึกษา เป็นผู้เลือก ผู้กำหนด ผู้แสวงหาความรู้ตามที่ตนสนใจ โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลือเท่านั้น และผู้เรียนยังเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการเลือกของตนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับด้านญาณวิทยาที่กล่าวว่า ความรู้เกิดจากการเลือกของแต่ละบุคคล และด้านคุณวิทยาที่ถือว่า เมื่อบุคคลแต่ละคนยอมรับการมีอยู่ของตนแล้วบุคคลแต่ละคนจะต้องเลือกกำหนดวิถีชีวิตของตนเองโดยใช้เสรีภาพในการเลือกแนวจริยธรรมตามที่ตนเห็นว่าเหมาะสม และกำหนดคุณค่าทางศิลปะตามความพึงพอใจของตนเองอย่างอิสระในสภาพที่ตนเองมีอยู่ ดังนั้น ผู้เรียนจึงมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ที่จะเลือกความรู้ที่เหมาะสมกับตนเองเพื่อนำไปสู่การค้นพบตนเองและพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่

5. กระบวนการเรียนการสอน ตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมเน้นให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง รู้จักโลกได้ดีขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากภายในไปสู่ภายนอก เน้นการแสวงหาความรู้มากกว่าการถ่ายทอดความรู้ เน้นการเรียนรู้จากเรื่องใกล้ตัวไปไกลตัว เรื่องง่ายไปหาเรื่องยาก สอดคล้องกับด้านญาณวิทยาที่ถือว่าความรู้เกิดจากการเลือกของแต่ละบุคคลในสถานการณ์ที่ตนมีอยู่ ดังนั้น กระบวนการเรียนการสอนจึงไม่เน้นวิธีใดวิธีหนึ่งแต่เน้นกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความคิด รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและยังสอดคล้องกับด้านคุณวิทยาที่ถือว่าบุคคลแต่ละคนจะต้องยอมรับการมีอยู่ของตนเอง และประเมินคุณค่าสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระ ดังนั้น จึงต้องเลือกแสวงหาความรู้ตามที่ตนสนใจและสร้างสรรค์คุณค่าให้กับตนเองอย่างอิสระและมีความ

รับผิดชอบต่อการเลือกของตน ส่วนการเสนอให้ใช้วิธีสอนแบบเสนอแนะก็เป็นแนวคิดของนักการศึกษาบางคนเท่านั้น

6. การประเมินผล ตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยม มุ่งประเมินผลเพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง รู้จักตนเองและพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับด้านญาณวิทยาที่กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนจะต้องเป็นผู้ประเมินคุณค่าสิ่งต่าง ๆ โดยผ่านการเลือกของตนเอง คือ ผู้เรียนรู้จักเลือกนำความรู้ที่ตนเห็นว่ามีประโยชน์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความหมายต่อชีวิตของตน

ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมใน 6 ด้าน ดังกล่าวข้างต้นและได้นำมาพัฒนาสร้างเป็นแบบสอบถามแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม เพื่อเสนอผู้สนใจตรวจสอบความคิดทางปรัชญาของตน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แบบสอบถามแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม

ผู้วิจัยได้นำสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารใน 6 ด้าน คือ 1) ความมุ่งหมายของการศึกษา 2) หลักสูตร 3) บทบาทครู 4) บทบาทนักเรียน 5) กระบวนการเรียนการสอน 6) การประเมินผล มาพัฒนาสร้างเป็นแบบสอบถามแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาอัตถิภาวนิยมขึ้น เพื่อให้ผู้สนใจใช้เป็นแบบตรวจสอบแนวคิดหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม

มีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมมาพัฒนาสร้างเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดค่าจากมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด และมีเกณฑ์การประเมินค่า ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	หมายถึง	เห็นด้วย
3	หมายถึง	ไม่มีความเห็น

- 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย
 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. นำแบบสอบถามดังกล่าวเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา และสำนวนภาษา หลังจากนั้นนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านปรัชญา หรือปรัชญาการศึกษา ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข โดยพิจารณาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ได้แบบสอบถามแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยมที่มีความสมบูรณ์ สร้างเป็นแบบสอบถาม เพื่อเสนอให้กับผู้สนใจที่ต้องการทราบว่าตนเองมีแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยมหรือไม่ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ ใช้เป็นแบบตรวจสอบแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม เพื่อที่จะทราบถึงแนวคิด หรือความคิดเห็นของท่านที่มีต่อแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ใน 6 ด้าน คือ

1. ความมุ่งหมายของการศึกษา
2. หลักสูตร
3. บทบาทครู
4. บทบาทนักเรียน
5. กระบวนการเรียนการสอน
6. การประเมินผล

โดยผู้วิจัยได้สร้างเป็นแบบสอบถาม ซึ่งไม่ถือว่าเป็นคำตอบที่ถูกหรือผิด ขอให้ท่านโปรดตอบให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านให้มากที่สุด

แบบสอบถามนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ 1. ต่ำกว่า 20 ปี 2. 20 – 30 ปี
 3. 30 – 40 ปี 4. 40 – 50 ปี
 5. 50 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา 1. ระดับต่ำกว่าอนุปริญญา 2. ระดับอนุปริญญา
 3. ระดับปริญญาตรี 4. ระดับปริญญาโท
 5. ระดับสูงกว่าปริญญาโท
4. อาชีพ 1. รับราชการครู 2. รับราชการอื่นๆ
 3. ทำธุรกิจส่วนตัว 4. ค้าขาย
 5. รับจ้างทั่วไป 6. เกษตรกรรม
 7. ไม่ได้ประกอบอาชีพ 8. อื่นๆ

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม
คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ ใช้ตรวจสอบแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม เพื่อที่จะทราบถึงแนวความคิด หรือความคิดเห็นของท่านที่มีต่อแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ใน 6 ด้าน คือ

1. ความมุ่งหมายของการศึกษา
2. หลักสูตร
3. บทบาทครู
4. บทบาทนักเรียน
5. กระบวนการเรียนการสอน
6. การประเมินผล

2. ข้อความในแต่ละข้อเป็นแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ขอให้ท่านโปรดตอบคำถามตามความคิดเห็นของท่านให้มากที่สุด โดยกาเครื่องหมาย \surd ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้นอย่างยิ่ง
- 4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้นเหมือนกัน
- 3 หมายถึง ไม่มีความเห็นกับข้อความนั้น
- 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น
- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นอย่างยิ่ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
1. การศึกษาควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความจริงใจ ต่อตนเอง มีอิสระที่จะเป็นในสิ่งที่ตนต้องการได้ แต่ต้องยอมรับและรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำ	√				

หากท่านเขียนเครื่องหมาย √ ลงในช่องหมายเลข 5 ดังตัวอย่างนี้ แสดงว่า ท่านเห็นด้วยอย่างยิ่ง
ว่า การจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมนั้นมีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความจริงใจต่อ
ตนเอง มีอิสระที่จะเป็นในสิ่งที่ตนต้องการได้ แต่ต้องยอมรับและรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่มี ความเห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
ด้านความมุ่งหมายของการศึกษา					
1. ควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสามารถของตนเองและรู้จักใช้ให้เป็นประโยชน์.					
2. ควรเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ					
3. ควรจัดให้ผู้เรียนได้เสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตในทุก รูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง					
4. ควรมุ่งให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง มีเสรีภาพในการเลือก ตัดสินใจ และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง					
5. ควรมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความรู้ ความคิด ที่ได้ศึกษามาให้ เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม					
6. ควรเน้นให้ผู้เรียนรู้จักมองเห็นปัญหา วิเคราะห์และ ประเมินปัญหาด้วยตนเอง					
7. ควรมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักหาคำตอบที่เป็นไปได้หลาย ๆ คำตอบ เพื่อการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง					
8. ควรมุ่งให้ผู้เรียนกล้าตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ตน คิดว่าดีที่สุด และปรับปรุงเมื่อพบจุดบกพร่อง					
ด้านหลักสูตร					
9. หลักสูตรเป็นแบบวิชาเลือกเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือก เรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจและเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียน เอง					
10. หลักสูตรควรมีเนื้อหาหลากหลาย ผู้เรียนสามารถเลือก เรียนในสิ่งที่ตนเองต้องการ และมีความถนัด					
11. ลักษณะของหลักสูตรไม่ควรกำหนดตายตัว และ สามารถจัดขึ้นได้ตามความเหมาะสมและความ ต้องการของผู้เรียน					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
12. การจัดหลักสูตรควรคำนึงถึงความต้องการและ ประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับมากกว่าความต้องการของ ผู้สอน					
13. เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรควรมีความสำคัญ เท่าเทียมกัน วิชาใดก็ตามที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักโลก รู้จัก ชีวิต และได้พัฒนาตนเอง ถือว่าวิชานั้นเหมาะสม					
14. หลักสูตรควรมีลักษณะยืดหยุ่น สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ					
15. ความสำคัญของหลักสูตรควรเน้นให้ผู้เรียนมีความ รับผิดชอบ รู้จักประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนมาให้เกิด ประโยชน์ต่อตนเอง					
ด้านบทบาทครู					
16. ครู คือ ผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง และเข้าใจใน สภาวะความเป็นจริงของตนเอง					
17. ครูควรมีจิตใจกว้าง เคารพในเสรีภาพ และความเป็น มนุษย์ในตัวของผู้เรียน ไม่น้อยไปกว่าของตัวเอง					
18. ครูควรมีบทบาทในการให้กำลังใจ ให้อิสระ และยอมรับ ในสิ่งที่ผู้เรียนตัดสินใจ					
19. ครูและผู้เรียนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน สามารถ เรียนรู้และทำงานไปพร้อมกันได้					
20. ครูควรเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนมองเห็นแนวทางในการ ทำงานของตนเองอย่างถูกต้อง					
21. ครูควรจะรู้เรื่องเนื้อหาที่จะสอนอย่างสมบูรณ์ เหมือน เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ภายในตัวครูเอง					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
22. การดำเนินการสอน ครูจะต้องเสนอที่คนละต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่สอนให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนได้ พิจารณาสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง					
23. ครูที่ประสบผลสำเร็จในการสอนนั้นไม่ใช่ผู้ที่สอนแล้วมี คนเชื่อตาม แต่หมายถึงความจริงใจในการสอน เพื่อ ให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ					
24. ครูไม่มีหน้าที่กำหนดบุคลิกภาพหรือวิเคราะห์ว่า ธรรมชาติของผู้เรียนควรจะเป็นอย่างไร แต่เป็นหน้าที่ ของผู้เรียนที่จะเลือกด้วยตนเอง					
25. ครูควรคำนึงถึงความสามารถที่ต่างกันของผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอยู่เสมอ					
ด้านบทบาทนักเรียน					
26. นักเรียนควรมีอิสระในการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยการเลือก ปัจจัยและองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ด้วย ตนเอง					
27. นักเรียนควรมีมีในธรรม ความนึกคิด และความสามารถ ที่จะเรียนรู้ได้ตามวิถีทางของตน					
28. นักเรียนควรเป็นตัวของตัวเอง สามารถแสดงออกตาม ความถนัดและความสามารถของตนเองโดยไม่ละเมิด สิทธิของผู้อื่น					
29. นักเรียนควรมีความรับผิดชอบต่อนตนเอง และมีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะนำไปเลือกทางเดินของตน ได้โดยเสรี					
30. นักเรียนแต่ละคนจะเป็นผู้เลือก ผู้กำหนดและตัดสินใจว่า ความรู้และวิธีการใดเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับเขา					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
31. นักเรียนควรเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง และพร้อมที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่ตนตัดสินใจเลือกและกระทำด้วยตนเอง					
32. นักเรียนจะต้องมีความเป็นประชาธิปไตย คือ เคารพสิทธิ เสรีภาพซึ่งกันและกัน					
33. นักเรียนมีบทบาทในการเรียนการสอน คือ เลือกเรียนตามความสนใจ ความพอใจ ครูเพียงแต่คอยให้กำลังใจ					
34. นักเรียนควรเป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเอง และพัฒนาศักยภาพของตนเอง					
ด้านกระบวนการเรียนการสอน					
35. การเรียนการสอนควรมีศูนย์กลางอยู่ที่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ตามที่ต้องการ					
36. การเรียนการสอนควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักการวางแผนการทำงานและการตัดสินใจด้วยตนเอง					
37. การเรียนการสอนควรมุ่งให้ผู้เรียนได้ค้นพบและรู้จักตัวเอง โดยถือว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนควรเริ่มต้นจากความอยากรู้ของผู้เรียนเอง					
38. การเรียนการสอนควรเน้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้กระทำไป					
39. การเรียนการสอนไม่ควรใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ไปให้ผู้เรียนโดยตรง แต่ครูควรใช้วิธีการเสนอแนะและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น					
40. ลักษณะของการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเรียนอยู่ท่ามกลางความรู้ของครู และของผู้เรียนคนอื่น ๆ เพื่อที่ตัวผู้เรียนจะได้เลือกสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตัวเอง					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
41. การได้มาซึ่งความรู้ต่าง ๆ เกิดจากการเลือกและการไม่รู้ ของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ					
42. การจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ					
43. การเรียนการสอนจะต้องเป็นกระบวนการแสวงหา ความรู้และประสบการณ์ร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียน ทุกคน					
ด้านการประเมินผล					
44. ความสำเร็จในการเรียนการสอนไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่า ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ครูเสนอให้เท่านั้น แต่ยังรวมถึง ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองมากน้อยเพียงใด					
45. ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิด การเรียนรู้ในสิ่งเดียวกัน จึงไม่ จำเป็นว่าผู้เรียนจะต้องได้รับเหมือนกัน					
46. ควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินตัวเอง เพราะ ผู้เรียนย่อมจะรู้ว่าตัวเองได้พัฒนาไปมากน้อยเพียงใด					
47. การประเมินผลความสำเร็จในสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียน ควร จะคำนึงถึงความพึงพอใจและความต้องการเข้าร่วมใน กระบวนการเรียนการสอนด้วย					
48. สัมฤทธิ์ผลของการเรียนรู้เกิดจากการเลือกเรียนโดย อิสระ และเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งที่ต้องการรู้เพื่อนำ มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองเป็นสำคัญ					
49. การประเมินผลความสำเร็จของผู้เรียนควรคำนึงถึง ความเป็นตัวของตัวเอง และความรับผิดชอบของแต่ละ บุคคลด้วย					
50. การสร้างสรรค์ใด ๆ ไม่ว่าในด้านวัตถุหรือการพัฒนา คุณภาพชีวิต ถือว่ามีค่าสูงกว่าความรู้เดิม					

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการเสนอสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะโดยลำดับการเสนอ ดังนี้ วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมใน 6 ด้าน คือ 1) ความมุ่งหมายของการศึกษา 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านบทบาทครู 4) ด้านบทบาทนักเรียน 5) ด้านกระบวนการเรียนการสอน 6) ด้านการประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัย ได้ศึกษาและวิเคราะห์จากเอกสารเกี่ยวกับปรัชญาอัตถิภาวนิยมและปรัชญาการศึกษาที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยม ด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา ตอนที่ 2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมใน 6 ด้าน คือ ความมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตร บทบาทครู บทบาทนักเรียน กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตารางวิเคราะห์เอกสารแยกตามแหล่งข้อมูลและประเด็นการวิเคราะห์ วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์แปลความ ตีความ พิจารณาความเป็นตอน หรือเป็นบทแล้วสรุปความตามประเด็นการวิเคราะห์ 6 ด้าน นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านปรัชญาการศึกษาและด้านหลักสูตรและการสอนเพื่อตรวจพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หลังจากนั้นได้นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ นำมาพัฒนาสร้างเป็นแบบสอบถามแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยมเพื่อเสนอผู้สนใจตรวจสอบความคิดทางปรัชญาของตนและนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนาความ

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์เอกสารครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยมด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา ที่นำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ใน 6 ด้าน ตามประเด็นการวิจัย และตอนที่ 2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม 6 ด้าน เช่นกัน สรุปผลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยม

1. ด้านความมุ่งหมายของการศึกษา

การจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมด้านความมุ่งหมายของการศึกษา พบว่า เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้เกิดความเจริญงอกงามที่ตัวผู้เรียนเป็นหลัก คือ มุ่งให้ผู้เรียนยอมรับสภาพของตนในปัจจุบัน ค้นพบตนเอง เข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ หรือโลกรู้จักตัวเอง เป็นตัวของตัวเอง พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่และมุ่งให้รู้จักใช้เสรีภาพในการเลือกและมีความรับผิดชอบต่อการเลือกของตน

2. ด้านหลักสูตร

หลักสูตรการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม พบว่า ควรเน้นแนวมนุษยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ การศึกษาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ จัดให้มีเนื้อหาวิชาที่หลากหลายสำหรับผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด ไม่ควรกำหนดเนื้อหาวิชาไว้ล่วงหน้าตายตัว แต่ควรเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง เป็นตัวของตัวเอง

3. ด้านบทบาทครู

บทบาทครูตามแนวการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม พบว่า ครูคือผู้กระตุ้น ผู้ส่งเสริม ผู้ช่วยเหลือ และผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะยอมรับสภาพของตนในปัจจุบัน รู้จักตนเอง รู้จักโลก ค้นพบตัวเอง เป็นตัวของตัวเอง รู้จักใช้เสรีภาพในการเลือกเรียนหรือกระทำสิ่งที่ตนสนใจ หรือมีความถนัดและมีความรับผิดชอบต่อการเลือกของตน ครูเป็นผู้มีความสามารถในการสอนและมีความเป็นประชาธิปไตย

4. ด้านบทบาทนักเรียน

บทบาทนักเรียนตามแนวการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม พบว่า เป็นผู้ มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนการสอน เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนโดยตรง มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออก รู้จักตนเอง และรู้จักโลก เลือกเรียนหรือกระทำที่ตนสนใจ หรือถนัดและรับผิดชอบต่อการเลือกของตนและพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่

5. ด้านกระบวนการเรียนการสอน

การจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมด้านกระบวนการเรียนการสอน พบว่า เน้นการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้น ส่งเสริม หรือช่วยให้ผู้เรียนยอมรับตนเองในปัจจุบัน ค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง และรู้จักโลก เป็นตัวของตัวเอง ให้รู้จักใช้เสรีภาพในการเลือก รู้จัก ตัดสินใจเลือกเรียนหรือกระทำอย่างอิสระ มีความรับผิดชอบต่อการเลือกของตน สามารถพัฒนา ตนเองได้อย่างเต็มที่ และเป็นกิจกรรมการเรียนที่เกิดจากความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนเป็น สำคัญ

6. ด้านการประเมินผล

การจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมด้านการประเมินผล พบว่า มุ่งพัฒนา ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจึงมีส่วนร่วมในการประเมินผลตนเองทุกครั้ง การประเมินผลอาจใช้การ สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกด้านต่าง ๆ เช่น การแสดงทัศนะหรือความรู้สึกของตนเองต่อเหตุการณ์ ต่าง ๆ อย่างอิสระ เป็นต้น

ตอนที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม

1. ด้านความมุ่งหมายของการศึกษา

การจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมด้านความมุ่งหมายของการศึกษา พบว่า เป็นการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งให้พัฒนาตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง ยอมรับตนเอง รู้จักตัวเอง รู้จักโลก หรือผู้อื่น หรือสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เผชิญปัญหาได้อย่าง ชาญฉลาด มีความเป็นตัวของตัวเอง คือ กล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ มีความมั่นใจในตัวเอง รู้จักใช้เสรีภาพในการตัดสินใจเลือกและมีความรับผิดชอบต่อการเลือกของตน และมุ่งให้ผู้เรียน พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ รู้จักนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมให้มากที่สุด

2. ด้านหลักสูตร

ด้านหลักสูตรตามแนวการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม พบว่า ควรเป็นหลักสูตรแนวมนุษยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ **ที่เน้นเนื้อหาวิชาที่มีความหมายต่อชีวิต ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์** เช่น สภาพพื้นฐานการดำรงชีวิต การต่อสู้เพื่อชีวิตและเสรีภาพ อารมณ์ต่าง ๆ ความเจ็บปวด ความทุกข์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์ วิชาที่นำมาเรียนควรเป็นวิชาที่เน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงเสรีภาพ และควรเป็นวิชาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง รู้จักโลก และเป็นตัวของตัวเอง วิชาที่จัดว่าเป็นแนวอัตถิภาวนิยมที่เห็นชัด ได้แก่ สังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ การประพันธ์ วรรณกรรม วรรณคดี บทร้อยแก้ว บทร้อยกรอง แต่งความ หมวดศิลปะ จิตรกรรม ศิลปะประดิษฐ์ ดนตรี การแสดง ปรัชญา สุนทรียศาสตร์ และจริยศาสตร์ เป็นต้น ควรจัดให้มีเนื้อหาวิชา กิจกรรม หรือจัดประสบการณ์อย่างหลากหลายไว้พร้อมให้ผู้เรียนเลือกตามความสนใจ ความถนัด นักเรียนมีโอกาสวางแผนการเรียน และกำหนดเนื้อหาส่วนหนึ่งที่สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของตน หลักสูตรถือเป็นเพียงเครื่องมือการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น ทุกวิชามีความสำคัญเท่ากัน วิชาใดที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ ถือว่าวิชานั้นสำคัญและเหมาะสมกับผู้เรียน หลักสูตรควรจัดให้มีขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นหลักสูตรที่ส่งเสริมกระบวนการแสวงหาความรู้มากกว่าที่จะเน้นเนื้อหาสาระ ไม่เห็นด้วยกับหลักสูตรที่กำหนดเนื้อหาวิชาไว้ล่วงหน้าตายตัว หลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนต่างๆ ไปก็นำมาใช้จัดการเรียนการสอนแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมได้เช่นกัน แต่ต้องนำมาจัดไว้ให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด

3. ด้านบทบาทครู

การจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม ด้านบทบาทครู พบว่า ครูจะต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ คือ จะต้องเป็นผู้กระตุ้น ผู้ส่งเสริม ผู้ช่วยเหลือ หรือผู้อำนวยการความสะดวกให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง เป็นตัวของตัวเอง พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ ครูจะต้องถือว่าผู้เรียนเป็นผู้ที่สำคัญที่สุดในกระบวนการของการศึกษา จึงต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ต้องกระตุ้น ช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความคิด รู้จักใช้เสรีภาพในการเลือก การตัดสินใจเลือกและรับผิดชอบต่อการเลือกนั้น ครูต้องมีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจในการสอน คือเป็นผู้มีความรู้จริงในวิชาที่สอน มีความสามารถในการสอน มีความเอาใจใส่และพัฒนการสอนให้มีความก้าวหน้าอยู่เสมอ ครูต้องมีความเป็นประชาธิปไตย คือ เคารพสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้เรียนไม่น้อยกว่าของตน และมีความเป็นกัลยาณมิตร มีความรักความเข้าใจ และยอมรับเด็กในสภาพที่เด็กเป็นอยู่

4. ด้านบทบาทนักเรียน

การจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมด้านบทบาทนักเรียน พบว่า นักเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการศึกษา เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยตรง เป็นผู้ใช้เสรีภาพ จึงเป็นผู้กำหนด ผู้เลือก ผู้แสวงหาสิ่งที่ตนสนใจ หรือเห็นว่าเหมาะสมกับตน โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลือ ผู้คอยกระตุ้นให้นักเรียนค้นพบตนเอง หรือพัฒนาตนเอง นักเรียนจึงต้องมีบทบาทเป็นผู้รับผิดชอบในการเลือกของตนทุกครั้ง นักเรียนเป็นผู้มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก และกล้าแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างอิสระ รู้จักพัฒนาตนเอง และประเมินผลตนเอง มีความเป็นประชาธิปไตย คือ รู้จักเคารพในสิทธิ เสรีภาพ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น และรวมทั้งมีความเป็นมิตรกับคนทั่วไป

5. ด้านกระบวนการเรียนการสอน

การจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมด้านกระบวนการเรียนการสอน พบว่าให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยกระตุ้น หรือส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบตัวเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจโลกได้ดีขึ้น และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ และเน้นจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากภายในไปสู่ภายนอก เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้มากกว่าการถ่ายทอดความรู้โดยวิธีให้ท่องจำ ไม่เน้นเนื้อหาวิชาที่ตายตัวหรือให้ความสำคัญวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นพิเศษ แต่เน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เสรีภาพในการเลือก การตัดสินใจเลือกสิ่งที่ตนสนใจหรือมีความถนัด และมีความรับผิดชอบต่อ การเลือกนั้น รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เน้นให้เรียนรู้สภาพที่เป็นจริงของตน หรือเรียนรู้จากเรื่องใกล้ตัวไปหาเรื่องไกลตัว เรื่องง่ายไปหาเรื่องยาก นอกจากนี้ยังได้มีผู้เสนอให้ใช้วิธีสอนแบบ I And Thou หรือแบบเสนอแนะ พูดคุย ซักถามอีกด้วย จะเห็นได้ว่า ไม่มีการกำหนดให้ใช้วิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่งเพียงแต่เสนอว่าควรเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักใช้เสรีภาพในการเลือก และมีความรับผิดชอบต่อ การเลือกเท่านั้น

6. ด้านการประเมินผล

การจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมด้านการประเมินผล พบว่า การประเมินผลมุ่งพัฒนาตัวผู้เรียนให้ค้นพบตนเอง พัฒนาตนเอง และเป็นตัวของตัวเอง โดยใช้เทคนิควิธีการประเมินให้เหมาะสมกับผู้เรียนและระดับการศึกษา ควรประเมินผลทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะควบคู่ไปกับด้านทัศนคติ โดยพิจารณาจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อ

ตนเองได้มากน้อยเพียงใด หรืออาจใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกต่อสังคม เช่น การกล้าแสดงออกทางความคิดต่อเรื่องต่าง ๆ ความมั่นใจในตัวเอง ความรับผิดชอบ เป็นต้น ซึ่งควรประเมินผลจากสภาพที่เป็นจริงของผู้เรียนแต่ละคน

จะเห็นได้ว่าในด้านการประเมินผล มุ่งเพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ คือประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนแข่งขันกับตัวเอง เพื่อพัฒนาตัวเองเท่านั้น ไม่มีการกำหนดวิธีการ หรือแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลไว้แต่ประการใด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจะนำมาอภิปรายความสอดคล้องกับงานวิจัย ความสอดคล้องกับสังคมไทย สังคมโลก และลักษณะเด่นของงานวิจัย โดยลำดับการอภิปรายในแต่ละประเด็น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านความมุ่งหมายของการศึกษา

ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม พบว่า เป็นการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งให้เกิดความเจริญงอกงามที่ตัวผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ คือ มุ่งให้ผู้เรียนยอมรับตนเองคือ ยอมรับสภาพของตนในปัจจุบัน รู้จักตนเอง รู้จักโลกและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ค้นพบตนเองเผชิญปัญหาได้อย่างชาญฉลาด เป็นตัวของตัวเอง คือ กล้าแสดงออก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความมั่นใจในตัวเอง รู้จักใช้เสรีภาพในการเลือกและรับผิดชอบต่อทางเลือกของตน และมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ รู้จักนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมให้มากที่สุด

จะเห็นได้ว่า เป้าหมายของการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม คือ การพัฒนามนุษย์แต่ละคนให้รู้จักตนเอง คือ ยอมรับสภาพของตนในปัจจุบัน รู้จักโลกและสิ่งแวดล้อม ค้นพบตนเอง เป็นตัวของตัวเอง และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยมีเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความมุ่งหมายดังกล่าวได้คือ การใช้เสรีภาพที่ตนมีอยู่ เลือกสรรสิ่งที่เหมาะสมกับตนในสภาพปัจจุบัน และรับผิดชอบต่อเลือกนั้น การใช้เสรีภาพ การเลือก นำไปสู่การเรียนรู้ การเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ คุณสมบัติของผู้เรียนแต่ละคนดังกล่าวมานี้ สอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทยปัจจุบัน ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 7 ที่ระบุว่า “... สิทธิ หน้าที่

เสรีภาพ ความเสมอภาค ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และอื่น ๆ รวมทั้งรู้จักพึ่งพาตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” อาจจะสามารถอธิบายได้ว่า การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับเรื่องของ “สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การรู้จักพึ่งพาตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง. . .” ของผู้เรียนมากขึ้นกว่าในอดีต สืบเนื่องจากสภาพบริบทของสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องจัดให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี เพราะยุคนี้เป็นยุคที่เรียกว่า โลกไร้พรมแดน มีการติดต่อสื่อสารเชื่อมโยงถึงกันอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง จึงได้กำหนดเป้าหมายกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักใช้เสรีภาพ สิทธิ . . . ในการเรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด นำไปสู่การพัฒนาตนเองให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ ยังระบุในมาตรา 22 อีกว่า “การจัดการศึกษานั้นต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” พอจะกล่าวได้ว่า มีความสอดคล้องกับแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมที่เชื่อว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถต่างกัน และแต่ละคนสามารถพัฒนาตนเองได้ การจัดการศึกษาจึงไม่ควรมุ่งการแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการเพียงอย่างเดียว หรือส่งเสริมแต่เด็กเก่งโดยไม่สนใจเด็กเรียนอ่อน หากเป็นเช่นนี้เด็กที่เรียนอ่อนแต่มีความสามารถด้านทักษะอื่นๆ จะขาดการส่งเสริม ทำให้เด็กขาดความมั่นใจและไม่สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ แนวการจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาของปรัชญาอัตถิภาวนิยมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

ด้านหลักสูตร

หลักสูตรตามแนวการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม พบว่า ควรเป็นหลักสูตรแนวมนุษยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ที่เน้นเนื้อหาวิชาที่มีความหมายต่อชีวิต มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ เช่น สภาพพื้นฐานการดำรงชีวิต การต่อสู้เพื่อชีวิตและเสรีภาพ อารมณ์ต่าง ๆ ความเจ็บปวด ความทุกข์ วิชาที่นำมาเรียนควรเป็นวิชาที่เน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงเสรีภาพ และควรเป็นวิชาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง รู้จักโลก และเป็นตัวของตัวเอง ได้แก่ พหุวิชาสังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ การประพันธ์ วรรณกรรม วรรณคดี บทร้อยแก้ว บทร้อยกรอง แต่งความ หมวดศิลปะ จิตรกรรม ศิลปะประดิษฐ์ ดนตรี การแสดง

ปรัชญา สุนทรียศาสตร์ และจริยศาสตร์ เป็นต้น ควรจัดให้มีเนื้อหาวิชา กิจกรรม หรือจัดประสบการณ์อย่างหลากหลายไว้ พร้อมให้ผู้เรียนเลือกตามความสนใจและความถนัด นักเรียนมีโอกาสดำเนินการเรียน กำหนดเนื้อหาส่วนหนึ่งที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของตน หลักสูตรถือเป็นเพียงเครื่องมือการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น ทุกวิชามีความสำคัญเท่ากัน วิชาใดที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ ถือว่าวิชานั้นสำคัญและเหมาะสมกับผู้เรียน หลักสูตรควรจัดให้มีขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นส่งเสริมกระบวนการแสวงหาความรู้มากกว่าที่จะเน้นเนื้อหาสาระ ไม่เห็นด้วยกับหลักสูตรที่กำหนดเนื้อหาวิชาไว้ล่วงหน้าตายตัว หลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนทั่วไปก็นำมาใช้จัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมได้เช่นกัน แต่ต้องนำมาจัดไว้ให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด

เมื่อพิจารณาหลักสูตรตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมพบว่า เป้าหมายของหลักสูตรคือ มุ่งให้ผู้เรียนยอมรับตนเองหรือรู้จักตนเอง ค้นพบตนเอง เป็นตัวของตัวเอง และพัฒนาตนเองได้ ส่วนลักษณะของหลักสูตร มีความหลากหลาย เปิดกว้าง ไม่มีการกำหนดเป็นหลักสูตรมาตรฐาน พอจะอธิบายได้ว่า ปรัชญาอัตถิภาวนิยมให้ความสำคัญแก่มนุษย์แต่ละคน ถือว่าความรู้ของแต่ละคนเป็นเรื่องส่วนตัวที่แต่ละคนจะเป็นผู้เลือกให้กับตัวเองตามความสนใจ ซึ่งจะมีความแตกต่างกับหลักสูตรของแนวปรัชญานิรันดรนิยม ที่จัดเป็นหลักสูตรมาตรฐานหรือหลักสูตรสำเร็จรูปที่จะนำไปใช้กับใคร ที่ไหน เมื่อใดก็ได้ เพราะปรัชญานี้มีความเชื่อว่า ธรรมชาติของมนุษย์ย่อมจะเหมือนกันในทุกแห่ง นักเรียนทุกแห่งทุกที่จึงเรียนหลักสูตรเดียวกันทุกคน ส่วนปรัชญาอัตถิภาวนิยมเชื่อว่า มนุษย์แต่ละคนมีคุณค่า มีความสามารถต่างกัน หลักสูตรจึงต้องมีลักษณะหลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ จึงนับได้ว่าหลักสูตรของอัตถิภาวนิยมมีส่วนดีช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ เพราะมีโอกาสได้เลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด เป็นหลักสูตรที่จัดได้ว่าตอบสนองความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันในแต่ละระดับการศึกษา ได้จัดให้มีทั้งกลุ่มวิชาบังคับ กลุ่มวิชาเลือกเสรี และกลุ่มวิชาเลือก (บังคับ) ซึ่งกรอบของหลักสูตรดังกล่าวมีส่วนปิดกั้นโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้ไม่เต็มศักยภาพ ปัญหานี้ได้ถูกนำมาแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นความต้องการของสภาพสังคมปัจจุบัน ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27, 28 ระบุว่า “การพัฒนาหลักสูตรแต่ละระดับให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ หลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละ

ระดับ โดยสาระของหลักสูตรทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ ต่างมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม” ส่วนเป้าหมายของหลักสูตรตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม คือ มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง พัฒนาตนเอง และเป็นตัวของตนเอง ดังนั้น สาระความรู้ จึงเน้นในเรื่องเกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 23 ที่กล่าวว่า “สาระการเรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย การเมือง และการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งในเรื่องการจัดการ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และอื่น ๆ” และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องหลักสูตรท้องถิ่น (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จากเรื่องใกล้ตัวไปหาเรื่องไกลตัว จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาศักยภาพของตนเองได้มากขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้เรียนรู้ชีวิตตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นตน ทำให้รู้จักท้องถิ่นของตนและมีความผูกพันกับท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามกระแสความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งในสังคมไทยและสังคมโลกที่มาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลให้ประชาชนทุกหนทุกแห่งรับทราบข่าวสารข้อมูล ความเจริญก้าวหน้ากันอย่างรวดเร็ว ค่านิยม วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ของแต่ละสังคมเผยแพร่สื่อสารถึงกันและกันอย่างกว้างขวาง ผู้วิจัยเห็นว่าในยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและมีการเปลี่ยนแปลงของสังคม วัฒนธรรมอย่างรวดเร็วเช่นนี้ เรื่องราวและสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของความรู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เรียนแต่ละคน และแต่ละสถานที่ หลักสูตรจึงควรมีความรู้ประเภทนี้ไว้ให้ผู้เรียนแต่ละคนได้เลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัดให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่ตนอยู่ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ ได้เรียน ในเรื่องใกล้ตัว ซึ่งง่ายต่อการเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างคุ้มค่า ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหลักสูตรที่มีลักษณะหลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกได้ ดังเช่นหลักสูตรแนวอัตถิภาวนิยม มีความเหมาะสมกับสังคมโลก สังคมไทย ในยุคปัจจุบันมากที่สุดทีเดียว

ด้านบทบาทครู

จากการศึกษาด้านบทบาทครูตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม พบว่า ครูมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้น ผู้ช่วยเหลือ ผู้ส่งเสริม หรืออำนวยความสะดวก โดยจัดกิจกรรมหรือดำเนินการวิธีใดวิธีหนึ่ง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักใช้เสรีภาพในการคิด การตัดสินใจเลือกตามความสนใจและความถนัด และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเลือกของตน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มตัว การยอมรับตนเอง ค้นพบตนเอง พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ ครูต้องมีความ ซื่อสัตย์ มีความจริงใจในการสอน มีความรู้จริงในวิชาที่สอน มีความสามารถ ความเอาใจใส่และพัฒนาการสอน ให้มีความก้าวหน้าอยู่เสมอ มีความเป็นประชาธิปไตย คือ เคารพ สิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน และมีความเป็นกัลยาณมิตร มีความรักความเข้าใจ และยอมรับเด็กในสภาพที่เด็กเป็นอยู่

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า บทบาทครูตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กอย่างมากที่สุด บทบาทหน้าที่ของครูตามปรัชญานี้จะต้องเป็นผู้สร้างผู้เรียนให้เป็นผู้มีความเป็นตัวของตัวเอง โดยให้เสรีภาพในการคิด การกระทำ การเลือก การตัดสินใจตามความสนใจและความถนัดแก่ผู้เรียน และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการใช้เสรีภาพของตนทุกครั้ง ความ เป็นกัลยาณมิตรของครูจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกลบหล่น ไร้กังวล ยอมรับและเกิดศรัทธาในตัวครู ซึ่งสอดคล้องกับ จิรพร วัฒนวิทย์กิจ (2543) ที่กล่าวว่า ครูมีบทบาทในการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ ให้เด็กคิดเป็น รู้เป็น สำนึกเป็น ครูจึงต้องเป็นกัลยาณมิตร บทบาทครูตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมจึงไม่ใช่ครูเผด็จการที่ใช้อำนาจความเป็นผู้ใหญ่บังคับผู้เรียนให้ทำตาม หากแต่จะเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักใช้สิทธิ เสรีภาพ ตามสภาพที่ตนมีอยู่โดยไม่ก้าวก่ายสิทธิหรือเสรีภาพของผู้อื่น ครูจึงเป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของเสรีภาพ และให้ผู้เรียนรู้จักใช้เสรีภาพของตนในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ คล้ายวงษ์ (2538) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางการศึกษามีผลต่อการเรียนรู้การเมืองแบบประชาธิปไตยในเชิงปฏิบัติ คือ เด็กสามารถเรียนรู้ประชาธิปไตยได้จากการใช้ชีวิตในโรงเรียน ตรงกับที่ พิภพ ธงไชย (2526) กล่าวว่า “เด็กในโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก มีการปกครองตนเองในรูปสภาโรงเรียน ที่ประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นเด็กทุกคน ครูและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน เด็กทุกคนได้ใช้สิทธิ เสรีภาพของตนอย่างเต็มที่ โดยไม่ละเมิดสิทธิส่วนตัวของผู้อื่นและของส่วนรวม ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสภาโรงเรียนเหมือนกันทุกคน เด็กได้เรียนรู้ชีวิตจากการดำรงชีวิตไม่ใช่วิชาเกี่ยวกับชีวิต”

แม้ว่าปัจจุบันจะมีปัญหาวิกฤตการณ์เกี่ยวกับครูมากมาย แต่ครูก็ยังมีบทบาทและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการศึกษา ดังที่ รุ่ง แก้วแดง (2541) ได้กล่าวว่า ครูคือผู้กำหนดอนาคตของชาติ ชาติใดก็ตามที่ได้ครูเป็นคนมีความรู้ เป็นคนเก่ง เป็นคนเสียสละ ตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์ของนักเรียน ชาตินั้นจะได้พลเมืองที่เก่งและฉลาด มีศักยภาพและมีความสามารถที่จะแข่งขันกับทุกประเทศในโลกได้ โดยเฉพาะในอนาคตครูจะยังมีบทบาทสำคัญมากขึ้นต่อความสำเร็จของการพัฒนาประเทศ ดังที่ ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้กล่าวถึงครูไว้ว่า “ครูคือเมล็ดพันธุ์แห่งความดีงาม ตกไปอยู่ที่ใดก็ทำให้ที่นั้นมีแต่ความดี ความเจริญ อุดมสมบูรณ์” ครูจึงเป็นกลไกและกำลังอันสำคัญมีบทบาทในการให้การศึกษาแก่เยาวชนในระบบโรงเรียนอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลากว่าร้อยปี แต่อนาคตต่อจากนี้ไป บทบาทของครูจะต้องเปลี่ยนไปจากเดิม เพราะการเรียนการสอนในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับความก้าวหน้าของสังคมในยุคข่าวสาร ด้วยเหตุผลอย่างน้อย 2 ประการคือ

1. ครูเน้นวิธีสอนแบบนำความรู้มาบอกนักเรียน กิจกรรมส่วนใหญ่ในห้องเรียนจึงเป็นของครูผู้สอน
2. บทบาททางเทคโนโลยีในการเรียนรู้ การเรียนการสอนเดิมนั้นเกือบไม่ใช้เทคโนโลยีนอกจากหนังสือ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูควรจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทในการสอน จากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน ครูควรเปลี่ยนแนวคิดที่จะสอนนักเรียนให้มีความสนใจร่วมกันทุกคน มาเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนแต่ละคนในการเลือกเรียนตามความสนใจ คือให้ถือว่าความรู้เป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่จะเลือกให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับความสนใจของตนเอง เพราะสังคมไทย สังคมโลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ตลอดเวลา สารความรู้ดังกล่าวมีเพิ่มมากขึ้นและไม่คงที่ เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์และกาลเวลาทุกขณะ ดังนั้น ครูจึงต้องมีบทบาทเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเลือกและแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองตามที่ตนสนใจตลอดเวลา มิใช่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ครูจึงต้องมีความเป็นประชาธิปไตย คือ รู้จักให้เสรีภาพและยอมรับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน มีความเป็นกัลยาณมิตร คือ ให้ความรักความเข้าใจ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือให้ผู้เรียนค้นพบตนเองและรู้จักตนเอง ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับครูตามแนวอัตถิภาวนิยมนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า กระแสความเปลี่ยนแปลงในยุคข่าวสารข้อมูล ความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลให้การจัดการศึกษาต้องสร้างคนให้สอดคล้องกับความต้องการ

ของสังคมนั้นคือเป็นคนที่เป็นตัวของตัวเอง สามารถเลือกหรือค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เด็กในยุคที่สังคมโลกปัจจุบันเป็นโลกแห่งเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เด็กยุคนี้จะต้องเรียนด้วยตนเอง โดยอาศัยคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เมื่อพิจารณาถึงบทบาทของครูที่สังคมคาดหวังทั้งในปัจจุบันและอนาคตแล้วแสดงให้เห็นว่า สังคมยังให้ความสำคัญว่า ครูเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการสร้างเสริมคุณลักษณะของเด็กอันพึงประสงค์ทั้งในด้านคุณธรรม สุนทรียภาพ บุคลิกภาพ นิสัยใจคอ ตลอดจนความสามารถในการเรียนรู้และใฝ่รู้

ด้านบทบาทนักเรียน

จากการศึกษาด้านบทบาทนักเรียนตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยม พบว่า นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการของการศึกษา เป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยตรง เป็นผู้ใช้เสรีภาพในการคิด การกระทำ และตัดสินใจเลือกตามความสนใจและความถนัด โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนยอมรับสภาพของตนเอง ค้นพบตนเอง และมีความเป็นตัวของตัวเอง นักเรียนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการเลือกของตน รู้จักพัฒนาตนเอง ประเมินตนเองและมีความเป็นประชาธิปไตย

จะเห็นได้ว่า นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการของการศึกษา ในฐานะผู้รับบริการทางการศึกษา เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เพราะการศึกษาจะต้องพัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ คนที่สมบูรณ์ตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมก็คือ คนที่มีความเป็นตัวของตัวเองและมีความรับผิดชอบ เป็นผู้แสวงหาและค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เพราะนักเรียนมีเสรีภาพและรู้จักใช้เสรีภาพของตนในการตัดสินใจเลือกให้สอดคล้องกับความต้องการความสนใจ ความถนัดของตน หากจะพิจารณาสังคมไทย สังคมโลกในยุคปัจจุบันที่อยู่ท่ามกลางกระแสของความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านข่าวสารข้อมูล วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจทั่วโลก ตลอดจนการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เป็นความเปลี่ยนแปลงที่คนจะมีความรู้ความสามารถในระดับอ่านออก เขียนได้ คิดเป็น ไม่ได้อีกต่อไปแล้ว คนในสังคมยุคข่าวสารข้อมูล จะต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง คือ มีความสามารถในการคิด การเลือก การตัดสินใจเลือกความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและความถนัดของตน มีความสามารถที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถของตน รู้จักเลือกสรรนำความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของตนและสังคม ผู้วิจัยคาดหวังว่า ผู้เรียนตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมจะเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสังคมไทยและสังคมโลกได้

อย่างเหมาะสม ปัจจุบันหน่วยงานทางการศึกษาในประเทศกำลังตื่นตัวที่จะปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ เน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดว่า “หลักการจัดการศึกษาต้องถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้”

ด้านกระบวนการเรียนการสอน

จากการศึกษากระบวนการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยม พบว่า เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนเป็นลำดับแรก ครูจึงต้องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากภายในไปสู่ภายนอก เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้มากกว่าเน้นการถ่ายทอดความรู้หรือเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอนต้องจัดเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง รู้จักโลก และเป็นตัวของตัวเอง นั่นคือครูจะต้องจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักเลือกอย่างอิสระ ตามความสนใจและความถนัด และรับผิดชอบการเลือกของตน

กิจกรรมการเรียนการสอนต้องคำนึงถึง ความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นลำดับแรกนั้น สอดคล้องกับ วัชรยุทธ บุญมา (2542) ที่พบว่า “การเรียนการสอนควรเริ่มต้นจากความต้องการของผู้เรียนเป็นลำดับแรก” การเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญโดยให้ผู้เรียนมีอิสระที่จะเลือกตามความต้องการ และรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงมีความแตกต่างไปจากการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่มีครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดการเรียนการสอนของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภา ใจบุญ (2530) ที่พบว่า “ระบบการศึกษาเป็นเพียงการถ่ายทอดความรู้หรือชี้นำความคิดเห็นจากครู เป็นการศึกษาที่เป็นอันตราย เป็นการศึกษาที่สร้างปัญหามากกว่าการแก้ปัญหา แต่การศึกษาควรเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนคิดได้ คิดเป็น สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง มีเสรีภาพที่จะเลือกที่จะทำด้วยตนเอง”

ปัจจุบันประเทศไทยและนานาประเทศอยู่ภายใต้โลกที่ไร้พรมแดน โลกแห่งข้อมูลข่าวสาร โลกแห่งเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นโลกแห่งการแข่งขันที่รุนแรง คุณภาพของประชาชนชาวไทยจำเป็นต้องเป็นคุณภาพอย่างใหม่ที่สามารถเป็นตัวของตัวเอง พัฒนาตนเองได้ จึงจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

สังคมได้ให้ความหวังไว้กับกระบวนการจัดการศึกษา ดังปรากฏในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 81 ว่า “รัฐต้องจัดการศึกษา อบรม และสนับสนุนให้เอกชน

จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติปรับปรุง การศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคม . . .” จะเห็นได้ว่า นักการศึกษา และตลอดจนหน่วยงานทางการศึกษาต่างร่วมมือร่วมใจค้นหาวิธีที่จะนำการศึกษามาพัฒนาคุณภาพ ของประชาชนคนไทย มีการกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้มีการ ปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ ใหม่ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด แทนที่จะเป็นครูหรือเนื้อหาวิชาตามแบบเดิม ซึ่งระบุไว้ในหมวด 4 “เริ่มตั้งแต่ยึดหลักผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ กระบวนการจัดการศึกษา ต่างมุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา 24 เน้นเรื่อง การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การแก้ปัญหาและการเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้ การเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง และอื่น ๆ”

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบันส่งเสริมการพัฒนาตนเอง การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 อย่างแพร่หลาย หากเมื่อ พิจารณาแล้วพบว่า การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิด การเลือกให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ความถนัด โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีทักษะและ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่นเดียวกับแนวการจัดการกระบวนการเรียนการสอนของปรัชญาอัตถิภาวนิยม

ด้านการประเมินผล

จากการศึกษาด้านการประเมินผลตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม พบว่า มุ่งพัฒนาตัวผู้เรียน แต่ละคนให้ค้นพบตนเองและเป็นตัวของตัวเอง ดังนั้น ผู้เรียนจึงต้องมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง การประเมินผลควรประเมินทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ และด้านทัศนคติ ด้วยวิธีที่เหมาะสม กับผู้เรียนแต่ละคน และแต่ละระดับการศึกษา โดยพิจารณาจากการนำความรู้ไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อตนเองได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจสังเกตพฤติกรรมการแสดงออก เช่น การกล้าแสดง ความคิดเห็นอย่างอิสระ ความมั่นใจในตนเอง และความรับผิดชอบ เป็นต้น

พอจะกล่าวได้ว่า การประเมินผลตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมนั้น มุ่งตรวจสอบ ความรู้ความสามารถ ความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนแต่ละคนว่า มีความรู้อะไรไปแล้วบ้าง ยังไม่รู้อะไร บ้าง และที่สำคัญคือต้องการทราบว่า ผู้เรียนต้องการมีความรู้อะไรบ้าง เพื่อที่จะได้จัดความรู้เหล่านั้นให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองไปตาม

ธรรมชาติได้เต็มตามศักยภาพ ระบบการวัดผลและประเมินผลโดยการสอบข้อเขียนเพียงอย่างเดียวสร้างปัญหาให้สังคมไทยตลอดมา หลายครั้งที่เด็กต้องพลาดโอกาสในการศึกษาเพียงแค่ว่า **สอบข้อเขียนไม่ผ่าน** และไม่ได้ถูกคัดเลือกให้เรียนในสาขาวิชาตามความสนใจหรือความถนัด ดังนั้น เด็กจึงไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ตามความต้องการ

แต่ปัญหาดังกล่าวได้ถูกหยิบยกนำมาหาแนวทางแก้ไขโดยการปฏิรูปการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคข่าวสารข้อมูลและยุคเทคโนโลยีก้าวไกลได้อย่างมีความสุข ดังได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 26 ระบุว่า “การประเมินผลการเรียนรู้ พิจารณาจากการพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตกิจกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่กันไปตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบของการศึกษาและอื่น ๆ” เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า การประเมินผลดังกล่าวมุ่งส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถพัฒนาตนเอง และเป็นตัวของตัวเอง มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ในสภาพสังคม วัฒนธรรม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงต่อกันทั่วโลก

การศึกษาคือ การพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ การศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทั้งมวลตั้งแต่เกิดจนตาย หรือที่เรียกว่า การศึกษาตลอดชีวิต ประเวศ วะสี (2532) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษานั้น จะต้องนำมาซึ่งความสมดุลระหว่างมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนคำนึงถึงกระแสความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่

1. เนื้อหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารจะมีมากขึ้น ซึ่งหมายความว่า ถ้าการศึกษาเน้นที่การท่องจำเหมือนเดิมในขณะที่เนื้อหาเพิ่มขึ้นมากมาย คนก็จะไม่เกิดความคิด คิดไม่เป็น ทำไม่เป็น จริยธรรมก็หมด

2. การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีมากขึ้นเพราะเศรษฐกิจที่ทันสมัยขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ทางบวกคือช่วยให้เกิดการผลิตมากขึ้น ส่วนทางลบคือจะเสียสมดุลต่าง ๆ เพราะเศรษฐกิจที่ทันสมัยนั้น จะคำนึงถึงความสมดุลเรื่อง มนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม จะทำให้เกิดการเสียสมดุลขึ้น เกิดเป็นความเครียด เกิดปัญหาต่าง ๆ เศรษฐกิจสมัยใหม่หากไม่ระวัง จะเป็นเศรษฐกิจของคนส่วนน้อย ผลักดันให้คนส่วนใหญ่ไปสู่ความลำบาก คนไทยส่วนใหญ่ขาดความรู้ความสามารถเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีคนส่วนน้อยเท่านั้นที่จะรู้เห็น เข้าใจและได้ประโยชน์ กระแสพัฒนาทางวัฒนธรรมจะต้องเข้ามาเพราะวัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของคนทั้งมวล และเป็นฐานของการพัฒนา ฐานจึงจะกว้าง แล้วนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่

จะพัฒนาต่อไป ซึ่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเองก็ต้องการวัฒนธรรมที่เข้าไปเกี่ยวข้องอย่างได้ผล เช่น ความต้องการความละเอียด ความประณีต ความอดทน นี่คือนั่นที่เข้ามาสู่การศึกษา

3. สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สลับซับซ้อนซึ่งส่งผลกระทบต่อถึงมนุษย์ ถึงครอบครัวถึงความรู้สึก เกิดความเครียด เพราะฉะนั้นการศึกษาจะต้องมีลักษณะ Dynamic ที่จะเตรียมคนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

4. ความเป็นโลกไร้พรมแดน คือ การอยู่ร่วมกัน เชื่อมโยงกันในโลก โดยการติดต่อค้าขายในระบบเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกัน การศึกษาจะต้องช่วยส่งเสริมให้คนเข้าใจวัฒนธรรมที่หลากหลาย

5. โลกเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงยุคใหม่ กระแสประชาธิปไตยขึ้นสูง โลกปฏิเสธเผด็จการทุกรูปแบบทั้งเผด็จการทหาร และเผด็จการสังคมนิยม

6. การปรับเปลี่ยนทางการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับประชาชนและภาคธุรกิจ เมื่อเกิดแนวโน้มของสันติภาพประชาธิปไตยมากขึ้น ระบบการเมืองจะเป็นระบบเปิด จะเกิดตัวความสัมพันธ์ของภาคอำนาจที่เห็นชัด ภาคประชาชนจะสามารถเติบโตขึ้นได้

จากการวิเคราะห์โดยอาศัยมโนทัศน์การศึกษา และเรื่องความสมดุลในการพัฒนา ระหว่างมนุษย์ สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นกรอบโดยเอากระแสความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ไล่ลงไป เราจะเห็นประเด็นของการศึกษาที่สำคัญ คือ ถ้าเราจะพัฒนาศักยภาพของคนไทยในปัจจุบัน เราต้องสนใจพัฒนาการเด็กเล็กตั้งแต่อายุ 0-6 ปี ขณะนี้เรารู้แล้วว่า ตรงนี้จะสร้างรากฐานของสังคม และเป็นเรื่องเร่งด่วน ซึ่งเป็นการให้การศึกษามาเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กได้มีพื้นฐานการเรียนรู้ที่จะเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

จะเห็นได้ว่าในการจัดการศึกษานั้นจำเป็นจะต้องจัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบุคคลและสังคม ตลอดจนกระแสความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในแต่ละยุคแต่ละสมัย เพราะความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทุกชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปก็อย่าได้หวังว่าแนวทางการจัดการศึกษาที่เคยใช้อยู่จะสามารถคงความดี ความเหมาะสมอยู่เช่นนั้นตลอดไป ดังเช่น สุมน อมรวิวัฒน์ (2540) ได้กล่าวว่า “ไม่มีหลักสูตรใดจะยืนยงคงกระพันไม่ล้ำสมัย ไม่มีหนังสือเล่มใดจะครอบคลุมทุกเรื่องที่ต้องเรียนได้หมด และไม่มีครูคนใดบอกเด็กได้ทุกเรื่อง ทุกเวลา และทุกคน” ปัจจุบันนี้เราเข้าสู่ยุคอิเล็กทรอนิกส์และใยแก้วนำแสง คนเริ่มมีหุทิพย์ ตาทิพย์ ประดุกผู้วิเศษ ไม่มีขอบเขตขีดกั้นการเรียนรู้ ถ้ารักที่จะเรียนแหล่งความรู้มีอยู่รอบตัว ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้จากครูคน และครูเครื่อง เราสามารถย่อโลกกว้างเข้ามาสู่ห้องเรียน และนำนักเรียนออกสู่

สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติ สังคมมนุษย์และเทคโนโลยี อีกไม่นานความรู้อาจจะเข้ามาสู่ทุกบ้าน และทุกคนได้อย่างรวดเร็ว ชัดเจน จนครูไม่ใช่แหล่งวิทยาการอย่างเดียวยิ่งต่อไป ดังนั้น คุณสมบัติของ คนมีการศึกษาในยุคนี้ได้เปลี่ยนไปให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและอนาคต โดยถือเป็นหัวใจ ของการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน มุ่งสร้างกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นการเรียนรู้ของ ผู้เรียนด้วยวิธีหลากหลายและเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ สังคมข่าวสารข้อมูล มีความรู้ใหม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีปัญหาและความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอทำให้ผู้เรียนจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ และเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา รู้จักใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์เพื่อให้ผู้เรียน สามารถปรับตัวและแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและสภาพแวดล้อม (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544) ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการจัดการ ศึกษาในยุคปัจจุบัน จึงต้องให้อิสระทางความคิดและการกระทำแก่ผู้เรียนในการตัดสินใจเลือก แสวงหาความรู้ตามที่ตนสนใจและมีความรับผิดชอบต่อการใช้เสรีภาพของตน ซึ่งสอดคล้องกับ แนวปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เช่นกัน

สำหรับการจัดการศึกษาในสังคมไทยนั้นไม่ว่าจะยึดแนวคิดไหนหรือรูปแบบใดก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ต้องนำมาพิจารณาก็คือ บริบทของสังคมไทยและ ความเป็นไทย เป็นพื้นฐานในการกำหนดการจัดการศึกษาด้วยเสมอ เพราะบริบทที่แตกต่างกัน การให้การศึกษาย่อมจะต้องมีรายละเอียดที่ต่างกันไป การจัดการศึกษาให้คนในแต่ละที่แต่ละ ภาควิจต้องมีส่วนสำคัญบางส่วนที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละที่ ประเทศไทยมีระบบ การเมือง แบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การให้การศึกษานี้จึงต้องจัด ให้คนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในวิถีแบบประชาธิปไตยโดยมีความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ผู้ เป็นประมุขของประเทศ รู้จักใช้เสรีภาพ สิทธิ และหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้าน เศรษฐกิจของประเทศส่วนใหญ่มาจากด้านเกษตรกรรมผสมผสานกับการอุตสาหกรรมเป็นบางส่วน การศึกษาจึงต้องจัดให้คนสามารถนำความรู้ เทคโนโลยีเข้าสู่การผลิตอย่างมีคุณภาพ สามารถ พัฒนาทักษะ ฝีมือ ความรู้ ความชำนาญของแรงงานให้สอดคล้องกับความทันสมัยของเทคโนโลยี ในปัจจุบัน ด้านสังคมไทยเป็นสังคมของการเอื้ออาทร เคารพนับถือเหมือนเครือญาติ นับถือ อาวุธโส ดังเช่นบทเพลงของยีนยง โอภากุล (2544) ที่ว่า “คนไหนคนไทย จะรู้ได้ไง คนมีน้ำใจ คนไทย แน่นนอน ใจกล้า ใจแกร่ง จนชาวโลกยกย่อง...” ดังนั้น การจัดการศึกษาบนพื้นฐานของ สังคมไทย จะต้องสามารถช่วยให้คนในสังคมไทยพึ่งพาอาศัยกันทำมาหากิน มีน้ำใจ ช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ด้านวัฒนธรรมไทยไม่ว่าจะเป็นการดำรงวิถีชีวิตประจำวัน การทำงาน การ รับประทานอาหาร หรือแม้กระทั่งการแต่งกายก็มีที่มาของการประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมา การ

ศึกษาจึงต้องให้คนสามารถดำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีงามและเหมาะสมของสังคมไทยไว้ให้ได้เช่นกัน และสามารถเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับยุคสมัยได้ด้วย ผู้วิจัยจึงเห็นว่าแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมที่ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียน ในการคิด การกระทำได้ตามความสนใจ ความถนัด โดยมีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง รู้จักตนเอง และสามารถสร้างตนเองได้ตามวิถีทางที่ตนต้องการได้นั้น สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันที่ผู้เรียนจะต้องดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางความหลากหลายของสิ่งของ และปัญหาเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมากมาย หากผู้เรียนถูกจำกัดเสรีภาพทางความคิด และการกระทำ ผู้เรียนคงไม่มีโอกาสที่จะแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ไม่สามารถเลือกสิ่งที่ตนสนใจได้อย่างอิสระ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีความเห็นว่า หากจะปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้มีเสรีภาพและต้องรู้จักตนเองเสียก่อน ผู้เรียนจึงจะรู้ความต้องการของตนเองได้อย่างชัดเจน และสามารถเลือกแสวงหาความรู้ตามที่ตนต้องการได้ นั่นคือควรจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมในระดับการศึกษาภาคบังคับ คือ ป.1 – ป.6 และกำลังขยายถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตลอดจนถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่อไป ซึ่งเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนที่รัฐจะต้องจัดให้แก่เด็กทุกคนโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เป็นการจัดการศึกษาให้กับคนส่วนใหญ่ของประเทศ และถือว่าเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กไทยทุกคนที่จะต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะและทัศนคติในการนำไปดำรงชีวิต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเชื่อว่า หากคนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับการศึกษาที่สามารถทำให้เขาเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคมปัจจุบันและอนาคต คือ เป็นคนที่เป็นตัวของตัวเอง รู้จักใช้เสรีภาพในการเลือกแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ บนพื้นฐานของความเป็นไทย เด็กส่วนใหญ่ของประเทศเหล่านี้จะค่อย ๆ สะสมประสบการณ์ การเลือกเรียนรู้ตามที่ตนสนใจ จากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ การรู้จักตนเอง การยอมรับสภาพของตนเอง จะทำให้เด็กสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ตามที่ตนสนใจ เด็กจะสามารถพัฒนาตนเองเป็นขั้น ๆ จนเต็มศักยภาพในที่สุด ด้วยความเป็นตัวของตัวเอง ผู้วิจัยเชื่อว่าการให้การศึกษาก่อนที่ทำให้เด็กรู้สึกมีอิสรภาพเป็นความประทับใจในการเรียนรู้ของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในตัวเอง ต่างกับการบังคับให้เด็กเรียนในขณะที่เด็กยังไม่มีควมสนใจหรือมีความพร้อม เพราะเด็กจะเกิดความไม่มั่นใจในตัวเองที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง บ่อยครั้งที่พบว่า เด็กไทยในปัจจุบันขาดความเป็นตัวของตัวเอง มีหลายต่อหลายคนเรียนไปโดยไม่มีจุดมุ่งหมายของตัวเอง เมื่อถูกถามว่า ทำไมเลือกเรียนเทคนิค หรือทำไมจึงเลือกเรียนครุ มักจะได้รับคำตอบว่า ไม่รู้สิ เรียนไปอย่างนั้นเอง มีเป็นอันมากที่ยังไม่รู้ว่าจะตนเองชอบอะไร บางคนบอกว่า เรียนตามเพื่อน บางคนตอบว่าพ่อแม่อยากให้เราเรียน การใช้เสรีภาพในการเลือกในลักษณะเช่นนี้ก็ถือเป็นการใช้เสรีภาพเช่นกัน แต่เป็นการใช้เสรีภาพที่ผิด

ถือว่าเป็นการเล็งความรับผิดชอบ ยังมีผู้เรียนอีกมิใช่น้อยที่สอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยแล้ว พบภายหลังว่าตนเองไม่มีความถนัด ไม่มีความสนใจในสาขาวิชาที่สอบได้ ต้องลาออกแล้วไปสอบคัดเลือกใหม่ ซึ่งเป็นการสูญเปล่าทางการศึกษา สูญเสียเวลาและทรัพยากรโดยไม่จำเป็น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า หากเด็กไทยได้รับการพัฒนาการศึกษาตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมมาตั้งแต่วัยเยาว์ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่ว่าจะศึกษาต่อในระบบโรงเรียนหรือออกจากระบบโรงเรียนไปแล้ว เขาจะสามารถต่อยอดในการพัฒนาตนเองได้ตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีความละเอียดลึกซึ้ง อาศัยการค้นคว้ามาก ใช้เวลายาวนานเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด หากผู้วิจัยมีข้อจำกัดเรื่องเวลา และพื้นฐานความเข้าใจในเรื่องที่วิจัย อาจต้องใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้ายาวนานกว่าปกติ จึงจะได้งานวิจัยที่มีความสมบูรณ์ ดังนั้น การวิจัยเชิงวิเคราะห์เอกสาร ควรได้รับการส่งเสริมด้านระเบียบวิธีวิจัยให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงาน

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ดังนั้น ผลการวิจัยจึงเป็นการเพิ่มทางเลือกในการนำมากำหนดนโยบายในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นการศึกษาที่รัฐต้องจัดให้กับเด็กทุกคนโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติให้กับเด็กทุกคนได้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้ต่อไป
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการปฏิรูปการเรียนรู้และกระบวนการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยม เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมในการศึกษาระดับต่าง ๆ
2. ควรมีการติดตามและศึกษาความก้าวหน้าของนักเรียนที่จบการศึกษาตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยม
3. ควรนำแบบสอบถามแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยมที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้มาพัฒนาเป็นงานวิจัยที่ต้องการทราบความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยมในด้านต่าง ๆ เช่น กระบวนการเรียนการสอน บทบาทครู หลักสูตร บทบาทนักเรียน ความมุ่งหมายของการศึกษา และการประเมินผล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521.**

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ยูไนเต็คโปรดักชั่น, 2521.

กิติมา ปรีดีดีลิก. **ปรัชญาการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

กีรติ บุญเจือ. **ปรัชญาลัทธิอัตถิภาวนิยม.** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์

ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. **ศึกษาและวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษาลัทธิอัตถิภาวนิยม.** **วารสาร**

ครุศาสตร์ 14 (ตุลาคม – ธันวาคม 2528): 60-66.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **(ร่าง) มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ.**

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **การเรียนรู้: ชุมทรัพย์ในตน.** กรุงเทพมหานคร:

ยูเนสโก, 2540.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535.**

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.**

2540 – 2544). กรุงเทพมหานคร: อรรถพลการพิมพ์, 2539.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. **ปฏิรูปการเรียนรู้**

ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,

2543.

จันทร์เพ็ญ ธีรานนท์. **การศึกษาความคิดเห็นเชิงประเมินของศิษย์เก่าเกี่ยวกับปรัชญาการ**

ศึกษาของโรงเรียนในเครือเซนต์ปอล เดอ ชาร์ต. วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต ภาควิชาสัตวศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

จินดา ยัญทิพย์. **ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาการศึกษากับแบบการเรียนของ**

นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์

ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสัตวศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2528.

- จิรพร วัฒนวิทย์กิจ. การสอนภาษาไทยแบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง. **วารสารวิชาการ** ปีที่ 3 ฉบับที่ 5 พฤษภาคม 2543: หน้า 41.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. **การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งแรก กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ออลีน เพรส, 2539.
- ฉัตรชัย น่วมโพธิ์. **การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาจากบทความทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนในวารสารการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ชาญชัย อินทรประวัตติ. **วิธีสอนทั่วไปและการสอนแบบจุลภาค**. พิมพ์ครั้งที่ 2. โครงการบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2522.
- ชูศักดิ์ แสนปัญญา. เราควรจัดการศึกษาเพื่อสังคมหรือเพื่อปัจเจกบุคคล. **วารสารครุศาสตร์** 3 (กุมภาพันธ์ – มีนาคม 2535): 56.
- เชาว์ พันธุ์น้อย. **แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ผอง ปอล ชารตร์. ปรัชญาเอกซิสเตนเซียลลิสม์. แปลโดย พินิจ รัตนกุล ใน **รวมบทความปรัชญา**. หน้า 33-60. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517.
- ณัฐพร คำมะสอน. **การเปรียบเทียบแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาระหว่างผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษารัฐบาล และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- ทองปลิว ชมชื่น. **ปรัชญากับการศึกษานอกระบบโรงเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2529.
- ทองปลิว ชมชื่น. **ปรัชญากับการศึกษานอกระบบโรงเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2529.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. **การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต, 2529.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. **ความเป็นครู**. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏภูเก็ต, 2540.
- นِيل, เอ. เอส. **ชีวิต เสรีภาพ ซัมเมอร์ฮิล**. แปลโดย เตือนตา สุวรรณจินดา, สมบูรณ์ ศุภศิลป์ และนักแปลนิรนาม. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร: มุลนิธิเด็ก, 2539.

- นีล, เอ. เอส. แนวคิดเกี่ยวกับซัมเมอร์ฮิล. แปลโดย เตือนตา สุวรรณจินดา. ใน ไพฑูริย์ ลินลารัตน์ (บรรณาธิการ), **ปรัชญาการศึกษาและปรัชญาการศึกษาไทย**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- นีล, เอ. เอส. **ปรัชญาการศึกษาแบบซัมเมอร์ฮิล**. แปลโดย เตือนตา สุวรรณจินดา, สมบูรณ์ ศุภศิลป์ และนักแปลนิรนาม. กรุงเทพมหานคร: มุลนิธิเด็ก, 2525.
- บรรจง จันทรสา. **ปรัชญากับการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช, 2522.
- บรรจง จันทรสา. **ปรัชญากับการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- บุญเชิด รัตนานนท์ และวสันต์ จันทรสา. **พื้นฐานการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สุทธิสารการพิมพ์, 2520.
- บุญมี เณรยอด. ข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาหลักสูตร. ใน จันทรเพ็ญ เชื้อพานิช, น้อมศรี เคท และ ไพฑูริย์ ลินลารัตน์ (คณะบรรณาธิการ), **ประมวลบทความหลักสูตร: สารร่วมสมัย**, หน้า 27-29. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- บุญเลิศ นาคแก้ว และนางเยาว์ สุชาพันธ์. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.
- ประภาพร อินทร์รัตน์. **ปรัชญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูใน สหวิทยาลัยล้านนา และสหวิทยาลัยพุทธชินราช**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ประเวศ วะสี. กรอบของแนวทางการจัดการศึกษา. **วารสารการศึกษาแห่งชาติ** ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 ตุลาคม – พฤศจิกายน 2532: หน้า 11-14.
- ปรียาพร วงศอนุตรโรจน์. **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรออฟเซต, 2535.
- ปานทิพย์ สุภนกร. **เอกสารคำบรรยายวิชา Existentialism**. ภาควิชาปรัชญา คณะ มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, (ม.ป.ป.).
- พรชูลี อาชาวอำรุง. Existentialism และการศึกษา. **วารสารครุศาสตร์** 4 (กุมภาพันธ์ – มีนาคม 2517): 30-36. 4 (มิถุนายน – กรกฎาคม 2517): 61-72.

- พรทิพย์ ทิพนาน. **การศึกษาสภาพและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษา
นอกโรงเรียนสายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักอัตถิภาวนิยมใน
สถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร.**
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- พินิจ รัตนกุล. **รวมบทความปรัชญา.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2517.
- พิภพ ธงไชย, สัมภาษณ์. **โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก, 9 มกราคม 2539.** อ้างใน ไพฑูริย์ คล้ายวงศ์.
**ปรัชญาศึกษากับประชาธิปไตย : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนหมู่บ้าน
เด็กกับโรงเรียนถาวรวิทยา จังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- พิภพ ธงไชย. **ชีวิตจริงที่หมู่บ้านเด็กชุมชนและโรงเรียนทดลองในอุดมคติ.** พิมพ์ครั้งแรก
กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย, 2526.
- ไพฑูริย์ คล้ายวงศ์. **ปรัชญาการศึกษากับประชาธิปไตย : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง
โรงเรียนหมู่บ้านเด็กกับโรงเรียนถาวรวิทยา จังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2538.
- ไพฑูริย์ ลินลารัตน์. **ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- ภิญโญ สาร. **การศึกษา : ปัญหาที่รอคนแก้.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช,
2530.
- มดี แก้วประสพ. **ปรัชญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัย
รัตนโกสินทร์และสหวิทยาลัยศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. **เอกสารการสอนชุดวิชา สถิติ วิจัย และการประเมินผล
ทางการศึกษา.** เล่มที่ 3. หน่วยที่ 11-15 พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร, 2526.
- เมธี ปิลาณานนท์. **ปรัชญาการศึกษาสำหรับครู.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนา
พานิช, 2523.
- ยนต์ ชื่นจิต. **ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2526.

- รัชนี้ ทีฆเสนีย์. **ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาการศึกษากับบุคลิกภาพของ
อาจารย์วิทยาลัยครุภาคใต้.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- รัตนา ตันบุญเต็ก. **ปรัชญาการศึกษา.** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2531.
- รุ่ง แก้วแดง. **ปฏิวัติการศึกษาไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2540.
- เรณู คุปต์ชเรีเยอร์. **เอกสารคำสอนวิชาปรัชญาและปรัชญาการศึกษา.** ภาควิชาการบริหาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2529.
- ลัดดา เสนาวงษ์. **พัฒนาแนวความเป็นครู.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา
คณะครุศาสตร์ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครุธนบุรี, 2531.
- วราภรณ์ ศุนาลัย. **หลักสูตรและหลักการสอน.** ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.
- วัชรยุทธ บุญมา. **การจัดการศึกษาตามแนวปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่.** วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย, 2542.
- วิชัย ดิสสระ. **การพัฒนาหลักสูตรและการสอน.** พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร:
สุวีริยาสาส์น, 2535.
- วิทย์ วิศทเวทย์. **ปรัชญาทั่วไป.** พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์,
(ม.ป.ป.).
- วิทยากร เชียงกุล. **รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2540.** กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง, 2541.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. **การศึกษาไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์,
2539.
- ศักดิ์ ประทานพร. **ปรัชญาการศึกษาฉบับพื้นฐาน.** ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2523.
- ศักดิ์ ประทานพร. **ปรัชญาการศึกษาตามลัทธิอัตถิภาวนิยม สารานุกรมศึกษาศาสตร์
ฉบับเฉลิมพระเกียรติ.** 2535: 437-439.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. **ปรัชญาบนเส้นทางของการศึกษา.** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. **ปรัชญาเอ็กซิสเตนเชียลลิสม์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วลี, 2526.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. **วิวัฒนาการความคิดเรื่องเสรีภาพและความรับผิดชอบในปรัชญาของ ชาร์ล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

ศักดิ์สิทธิ์ พันธุ์เขียว. บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในยุคโลกาภิวัตน์. **วารสารวิชาการ**. ปีที่ 2 ฉบับที่ 9 กันยายน 2542: 40.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับเป็นกฎหมาย**.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2541.

ส. ศิวรักษ์. **ปรัชญาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย, 2516.

สังัด อุทรานันท์. **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2532.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. แนวคิดพื้นฐานในการประเมินผลการเรียนและระบบประเมินผลการเรียน อิงเกณฑ์อิงกลุ่ม. **วารสารครุศาสตร์** 10 (มกราคม – มิถุนายน 2524): 51-52.

สุภา ใจบุญ. **แนวโน้มปรัชญาการศึกษาไทยภายในปีพุทธศักราช 2548 ตามการคาดการณ์ของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

สุมิตร คุณานุกร. **หลักสูตรและการสอน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

สุเมธ เมธาวิทยกุล. **ปรัชญาเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียน-สไตร์, 2534.

เสริม ทัดศรี. **การวัดผลการศึกษา**. ลำดับที่ 63 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา, 2536.

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, เอนกกุล กรี่แสง. **หลักเบื้องต้นของการวัดผลการศึกษา**.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2522.

อมร ไสภณวิเศษชูวงศ์. **ปรัชญาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514.

- อารักษ์ศรี ไชยคุณา. การเปรียบเทียบแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาระหว่างอาจารย์
นักศึกษ และครูประจำการที่เข้ารับการอบรมในโครงการฝึกอบรมและ
บุคลากรประจำการในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- อุดม บัวศรี. ปรัชญาเอกซิสเตลเซียลลิสม์กับพุทธปรัชญา ใน เอกสารประกอบการสอนวิชา
ปรัชญาการศึกษา, หน้า 111-123. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
2528.
- อุทัย ดุลยเกษม. คำปรารภในปรัชญาการศึกษาแบบซัมเมอร์ฮิล. ใน **ชีวิต เสรีภาพ ซัมเมอร์ฮิล**,
เคล็ดไทย, กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเด็ก, 2525.
- อุทัย ดุลยเกษม. ปรัชญาการศึกษาแบบซัมเมอร์ฮิล. ใน **ชีวิต เสรีภาพ ซัมเมอร์ฮิล**. เคล็ดไทย,
กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเด็ก, 2525.
- อุทัย บุญประเสริฐ. **หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ เอส ดี เพรส, 2520.
- อุรวดี ลีบำรุง. **เอกสารประกอบการสอนปรัชญาการศึกษา**. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2528.
- อุรวรรณ เอื้อประเสริฐ. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถม
ศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรีในและนอกโครงการการ
ศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทเกี่ยวกับบทบาทของครูในการพัฒนา
ชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2535.

ภาษาอังกฤษ

- Brameld, Theodore. *Patterns of Educational Philosophy*. New York: World Book 1950.
- Brameld, Theodore. *Philosophies of Education in Cultural Perspective*. New York: Henry
Holt, 1955.
- Good, C.V. *Dictionary of Education*. (3 rd ed). New York: McGraw-Hill, 1973.
- Jesus Francisco Delgado Hidalgo, "Educational Philosophies and Intercultural
Ideologies: A study of the Belief Orientations of Preservice Teachers,"
Dissertation Abstracts International 38 (February 1978): 4653-4654-A.
- Kneller, George F. *Existentialism and Education*. New York: Willey, 1967.

Kneller, George F. **Introduction to the Philosophy of Education**. New York: John Willey & Son, 1964.

Mohamed Admed Korien. "A Comparison of Philosophical Orientation Between Prospective Teachers in the United States and Egypt" **Dissertation Abstracts International: The Humanities and Social Sciences** 39 (January 1979): 4114-4115 A.

Morris, Van Cleve. **Existentialism in Education**. New York: Harper & Row, 1966.

Morris, Van Cleve. **Philosophy and the American School**. Boston: Houghton Mifflin, 1961.

Reid, Arnaud Losis. **Philosophy and Education** London: Heinemann, 1962.

Sartre, Jean-Paul. **Being and Nothingness**. trans by Hazel E. Barnes. University of Colorado: Philosophical Library, 1956.

Sartre, Jean-Paul. **Existentialism**. New York: Philosophical library, 1976.

Wheeler, D.K. **Curriculum Process**. London: University of London Press 1974.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

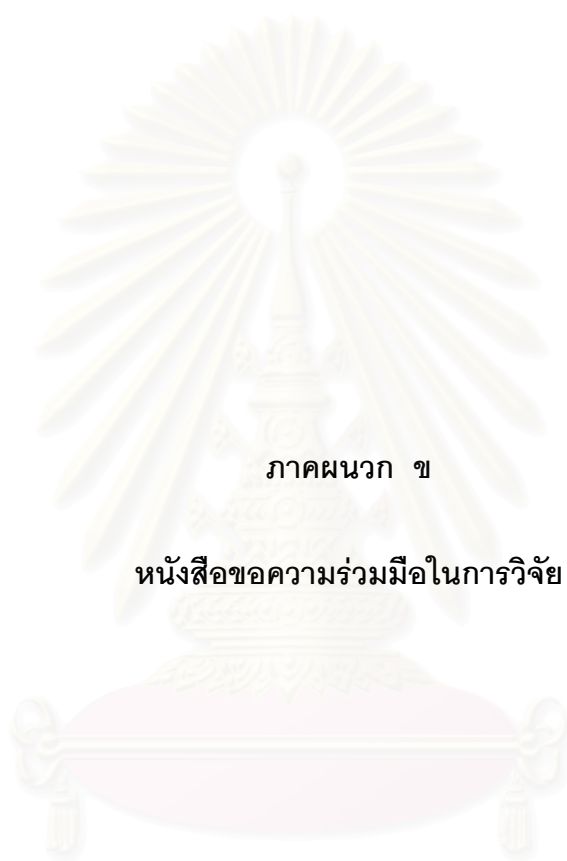
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย นิรัญทวี
อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวบำรุง
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ทีศนา แหมมณี
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ ดร.บรรจง จันทร์สา
อาจารย์พิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.218-2682

ที่ ทม.0302(2770.0603)408

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2544

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อักษรอรุณ

ด้วย นางสาววนิดา สุริต นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาที่นิสิตสร้างขึ้น ตามเอกสารที่แนบ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทม.0302(2770.0603)407

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

14 กุมภาพันธ์ 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

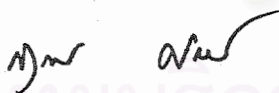
เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย นิรัญทวี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวนิตา สุริต นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา สาขาวิชาพื้นฐาน การศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร.218-2682

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.218-2682

ที่ ทม.0302(2770.0603)409

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2544

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา แชนมณี

ด้วย นางสาววนิดา สุริต นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง "การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีจึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาที่นิสิตสร้างขึ้น ตามเอกสารที่แนบ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทม.0302(2770.0603)406

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.บรรจง จันทรสา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาววนิดา สุริต นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา สาขาวิชาพื้นฐาน การศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง "การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร.218-2682

ประวัติผู้วิจัย

ข้าพเจ้า นางสาววนิดา สุริต เกิดวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2499 ที่อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกภาษาอังกฤษ จากวิทยาลัยครูนครสวรรค์ หรือสถาบันราชภัฏนครสวรรค์ในปัจจุบัน เข้าศึกษาในระดับปริญญาโทที่ภาควิชาสารัตถศึกษา สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา เมื่อภาคต้น ปีการศึกษา 2540 ปัจจุบันรับราชการครู ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดศรล้มโพธารามบุรีรัมย์ อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย